M

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اعلان ہر قسم کی کتب منشی محمد عبد العزیز تاجر کتب لاہور محلہ سادھوان سے بارعایت مل سکتی ہے

مصدر حسنات ربانی مورد عنایات یزدانی فضیلت پناہ سید فضل شاہ صاحب

ساکن موضع نوان کوٹ حسب فرمایش محمد عبد العزیز تاجر کتب لاہور محلہ سادھوان

قصہ ہیر رانجھا پنجابی

بفرمایش منشی محمد عبد العزیز تاجر کتب محلہ سادھوان لاہور

در مطبع اسلامیہ سٹیم پریس لاہور میں طبع شد

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہر قسم کی کتب ایک پیسہ کا کارڈ ڈال کر بذریعہ وی پی گھر بیٹھے بٹھائے پہنچ سکتی ہیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اعلان ہر قسم کی کتب منشی محمد عبدالعزیز تاجر کتب لاہور محلہ سادھواں سے بارعایت مل سکتی ہے

مصدر حسنات ربانی مورد عنایات یزدانی فضیلت پناہ سید فضل شاہ صاحب

ساکن موضع نواں کوٹ حسب فرمائش محمد عبدالعزیز تاجر کتب لاہور محلہ سادھواں

قصہ ہیر رانجھا پنجابی

بفرمائش منشی محمد عبدالعزیز تاجر کتب محلہ سادھواں

در مطبع اسلامیہ سٹیم پریس لاہور میں طبع شد

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بسم اللہ الرحمن الرحیم

دربیانِ حمد و ثناء خدا تعالیٰ رب العالمین کہ از عشق ہمہ نابود را بود نمود و بجلوہ شہود ورود فرمود و شمۂ از صنعت عشق او میگوید

پہلے بسم اللہ الرحمن الرحیم کمال کمال کہیئے
عشقوں ذات محمدی سازی آپی پھیر رسا ناں وصال کہیئے
اگ واؤ پانی خاک میل کرکے عشقوں چار عنصر اتصال کہیئے
آدم حوا عدنوں باہر کڈھ دونویں غمزار زمین ڈال کہیئے
دنی نوح طوفان تاں پانی کا فر غرق سارے طول تال کہیئے
اسمٰعیل تائیں ہیٹھ چھری رکھی بیٹا باپ دونویں فرخ فال کہیئے
آری ہیٹھ چرائیا زکریے نوں سٹی نال فرعون جدال کہیئے
روح القدس عیسیٰ بنان باجھ پیو چوتھے فلک دے سیر نہال کہیئے
جالی برسد یعقوب تائیں یوسف نال شاہی اقبال کہیئے
پہلوان سہراب نوں زور بازو فرامرز برزو رستم زال کہیئے
دنیا وچ شداد نوں جنت اُس نعمان شال کہیئے
سنگی گنج قارون ہمارا تانول الحال ہذال کہیئے
مجنوں فرہاد شیریں بنالیا لیلیٰ ہیٹھ بیابان نال کہیئے
شہزادیاں وچ بنی دشت بلکہ جیہاں غم آؤال کہیئے

اول عشق ہزار الحمد للہ رب العالمین جل جلال کہیئے
عرش فرش کرسی آسمان زمیان شرق غرب جنوب شمال کہیئے
نوریں ملک ناری دن جن انس جیہو کون اوہدن طالوں ہی جال کہیئے
ڈتا مار قابیل ہابیل تائیں آدم حوا ملول ملال کہیئے
ابراہیم نوں نار گلزار کیتی علم عبر کارن دانیال کہیئے
سلیمان چھپیاں تاں نوری ہدہد گھل بلقیس سوال کہیئے
موسیٰ نوں کوہ طور دے چور ہویا دیکھ نور حضور جمال کہیئے
کارن جان زلیخا دی چاہ پاکی یوسف پچھ تاں تول تال کہیئے
کارن صبر زبان ایوب صابر جسم جان کرمان دی نال کہیئے
رہیا بھائی سکندر سنگ اندر سیر خضر الیاس لال کہیئے
نمرود مردود نوں مچھر پچھ نال قتال کہیئے
عاشق حال کیہے عمل الا سچے عشقیں پاک کیکے لال کہیئے
دل تھیں تال شریں نال خسرو ہاں ایار فرہاد نے کھال کہیئے
عاشق ہزاروں میل نوں دکھ درد ساہنجی سہیلیاں کہیئے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ستھنی لستی تھل تھل ہوئی موتی میل ہنوں لال نال کیتے
چندر بدن کارن سیار ہویا کوجھڑک محبوب دے نال کیتے
سوہنی پت لگی سوہنی بیت گئی عزت بیگ جہے مہینوال کیتے
کارن بال نال بال کہی نال بال دنیا مالا مال کیتے
خالق رازق وہ کل مخلوق خاکی آبی بادی ناری نربال کیتے
لا احصی ثناء علیک کہیا شاہ عرضا صفتوں گنگ لال کیتے

کارن عشق ہتک کیماں کن کہیا عاشق بکر پوانگ حلال کیتے
روڑا ہویا جلالی دو دیدر کارن ڈول ڈول جمال خیال کیتے
سورج چن تارے دن رات پیارے ہیاں دوارسان جہال کیتے
رنگا رنگ بوٹے بیل پھل بھیجو پانی نال نہال نہال کیتے
بایلکے سے انت سائیں جو جولاز ال استحال کیتے
فضل شاگدا تہیں شاہ فضلوں فقر فن شاہ گدا نگال کیتے

در بیان نعت آن سرور کائنات و خلاصہ موجودات یعنی احمد مصطفیٰ صلعم و ذکر معراج میگوید

بعد نعت محمد عربی دی کہکے صل علیٰ سنا پیارے
تاں بی وصف کرسائیں قادر اپنے دی ہیں جوہاں محمد دی جاکیا پیارے
اوسے نور دی نور ظہور کارن کیتے رب کونین بنا پیارے
الانسان سری رب کہیا قد لحضرت آدم کنی آ پیارے
جیسی بلی تمام فرشتیاں نوں آکہی لیں دیدار لقا پیارے
جیندی عوض انعام فرشتیاں لئیں دتا نور وہ چند روداہ پیارے
دسن بھاگ جاگے ہائی امنہ دی جیندا پت رسول خدا پیارے
دہمکار دہمکار کفر رہیا ڈگی کنگرے محل کسریٰ پیارے
کہیا بزرجمہر تے ہو پیدا ہے وچہ ختم الانبیا پیارے
دائی نام حلیماں دی گود ہی پالے دسنے شیر پیا پیارے
چاچا ابوطالب شفقت کرے پدری بھی دری مہر چپا پیارے
جوح ب بچہ جوان السلطان امت لگا نور ہی کرن کہند پیارے
لائی مہر نبوت پشت اوپر اسم اعظم وچہ لکھا پیارے
ایڈا افغان سبحان اسد جیندی شان قرآن سنیا پیارے
فرق عرض جیبال نکر دتا کفر دا نام ہٹا پیارے
تن اک کسی نگاہ ڈٹھا ہی کاں جیا شیرنا پیا پیارے
سایہ بدلیا سدا رہے کارن پہنچے کرم کر پیارے

صفت ختم نبیاں اوتے ہوئے جیندے کرتے ثنا خدا پیارے
کیتا اپنے نور تھیں نور نبی رہیا وچہ وحدت دریا پیارے
بعد کئی ہزار ہزار برساں نور قطب دے وچہ سما پیارے
خانے عبداللہ جی جنم لیا پانی ارض وسما ضیا پیارے
دیکھ نور نبی نوں نور تھو یا پایا نور تھیں نور سوا پیارے
گھر عبداللہ آ بالا چن چڑھیا چند چند ہو جان فدا پیارے
بت لات منات دے وچہ کعبے موہنہ ڈھیہ پئے ہو بدگدا پیارے
تکھے بزرجمہر فضیر کولوں نوشیروان جا بات چرا پیارے
خورد سال یتیم مسکین ہو کے والدین ہوئے رضا پیارے
پیدا ہو کے ایہہ چھپوں شیر بیتا اول کلمہ دین پڑھیا پیارے
بھی بھی بھائی پیا ہو رہتی پائے نال اولاد لڈا پیارے
جیندی لئی ہو جوانی نال سرور بنی سرور دو جہان پیارے
طرفوں رب جی نال بہوں لگا دت سلام دعا پیارے
حکم نال بی عرش تیں کرکے نکا دین اودین دا چا پیارے
قد نور فوری عرف تیرا آیا ہے پیغمبری دل پچھا پیارے
اندر [illegible] پیارے
جہاں [illegible] پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کہو عرب اندر اتا تلخ پانی میٹھی لبوں ہویا مٹھڑا پیارے
باعث جنگ کفار دی جلی آسندی ہوئی عصر نماز قضا پیارے
دعوت گئی قتادہ دی کھا دیناہڑی پسلی دکھ گیا پیارے
یمن شہر اندر نال یمن ہویا مردہ امت شیث اجیا پیارے
آکھے جی پیغمبر سعید اقوں موئی دختر مجھ جوا پیارے
بولی قبر وچوں دختر نیک اختر مرحبا پیارے مرحبا پیارے
کی کی معجزے کراں بیان سرورہن بات معراج بتا پیارے
کیہا لیا محمد عربی نوں آکھن سد وا کبریا پیارے
جبرائیل سلام پیام لیکے لے آئیا مثل ہوا پیارے
اگے تدہ عزیز غریز سد کے چل دیکھ دیدار دکھا پیارے
سنکے خبر دلبند خورسند ہوئے نبی خوشی تھیں ہند قبا پیارے
چودان طبقاں اندر ہوئی روشنائی بالا چند فوں لیا چڑھا پیارے
جبرائیل حبیب نقیب تھاہی اگے وڈا ہویا پیشوا پیارے
اوس جائی جا پوشاک نوری حق نبی پہنا بدلا پیارے
اوتھوں جو اگا دتا براق سندی نبی طرف سدھا پیارے
وہم فہم خیال گمان نظروں گھوڑا تیز رفتار صفا پیارے
پہلے دوجے تیجے چوتھے پنجویں چھویں ستیں گئے سدھار پیارے
نور قندیلاں ہتھ لئی کھلے فلک فلک اتے ملک پیارے
پھول جل علے وی گلدستہ تھیں لے آیاں حوراں دھا پیارے
تیرا جا پیار تیرا جا پیار ستے گھڑی آیتوں نرا پیارے
کشف الدجی تھیں کیتا دور چا اندھیرا پیارے
عرشوں کرسیوں لنگھ کے ڈیرے لا سکان نجی لا پیارے
فلان تیقی نیڑے تھیں آئے لکھ کروڑ اندا پیارے
رب العالمین پاک جمال تا دچہ ذات دو ذات سما پیارے
مازاغ البصر وما طغی چشمان نبی نہ پھیر پھیرا پیارے ۸

نال انگلی چن دو ٹکڑے کیتا آکھے نبی جو کوہ حرم پیارے
سورج نکل آیا وقت عصر ہویا منگی دعا جان تنہاں اٹھا پیارے
دنیا ہو زندہ کرے وصف نبی منگی دعا جی لیاں ہلا پیارے
اک اعرابی آیا پاس نبی رو رو کوکدا آکھدا کہیا پیارے
گئے قبر تے پاک رسول احمد اوچی نال آواز بلا پیارے
کافر توڑ جنجو مسلمان ہویا سنے یار خویشاں اقربا پیارے
اک رات برات دی رات ستو جبرائیل نے سنی ندا پیارے
سیر صفت سما کرنا رہی دیاں ذات نوں ذات ملا پیارے
خدمت وچہ نبی فیض یاب ہو کے طرفوں سلام الا پیارے
چل ہفت افلاک دا دیکھ چلبلاج رات برات دیکھا پیارے
نبی بسم اللہ مرحبا کہکے آکھے دھا براق دی دا پیارے
پیارے لینے دا شوق چانہے لئی دا اک براق دی چا پیارے
منزل اول آن فا سجی نبی پاک مسجد اقصے پیارے
تن نور بن کل اسباب دنیا اوس جا اوتے چھوڑیا پیارے
شاہ شاہ سوار سوار واہ واہ اردل جی نقیب وڈا پیارے
اکاں اندر آسمان پہنچے جبرائیل در بند کھلا پیارے
رنگا رنگ دے سراسرار ڈٹھے نبی پاک نے جا بجا پیارے
ہشت دے ہر ہشت ہشت سندر رضواں دربان کھلا پیارے
ہس کھل جھج آئیاں بسم اللہ کارن ہر سو ہلے گا پیارے
بلغ العلی بکمالہ تھیں ہوئے تے فلاک فلاک پیارے
اول انتہا ہفت افلاک لنگے پہنچے سدرۃ المنتہی پیارے
خالی شش جہات تھیں جا آہی ناسی زیر نہ زبر بالا پیارے
پردہ قاب قوسین ادھا کیہا نیڑ ہو رہی ہو مشفقا پیارے
یا ہر صورتاں تھیں صورت بی لا مثل و لا شبہا پیارے
احمد اول احمد اک ذات ہوئی کے وچہ میم ہیا پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

احمد اکھیا اَلتَّحِیَّاتُ لِلّٰہِ احد الصَّلوٰۃ سنا پیارے
اگ شے لے کر اندر ہی لگ شے معشوق عاشق مبتلا پیارے
جو محبت دے بید پیارے پیار یاں نعمت واسطے ساں ان قسماں کھائے پیارے
اوہ ہفت سما عرش کرسی گھوڑا پھیر پھیرے کا پیارے
وَمَا اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِیْنَ دا پیارے
تدہ حکمی جہان ٹری اوہ امتاں حکم چلا پیارے
جنہاں امر نہی تیرا نہیاں نا دیساں دوزخ تنہاں سر آئیاں پیارے
موہوں آکھ گنہگاراں بخشدیاں ابتدا لیکے انتہا پیارے
تیری دوا دربار بکھار کھلے اغنیا ردینا گدا پیارے
ڈنکا دین دا بجا چوکوٹ نوبت شاہنشاہ شاہاں سدا پیارے
برقعہ چاک کرے جہات ذات باری لے نبی پہنا چھپا پیارے
سر و پا خدا تمیں یا نبی نور دو نور ہوئی سر و پا پیارے
جیہن گئو رسول ہا کنڈی نوین ہلدی دیکھیا جا پیارے
نبی علی زہرہ خرقہ ہیٹھ بیٹھے نالے حسن حسین بھرا پیارے
میرا حق ہی آیہی آل آج جبرائیل پڑھ کے دو ہرا پیارے
دو جا مین سار کان آ ٹی ایسے مژدیوں مژدہ دوا پیارے
عرش فرشتے صل علی کہیا چار و نظرف گیا نور چھا پیارے
ابا بکر تے عمر عثمان چوہاں پاک رسول فرما پیارے
ابا بکر صدیق نے صدق کہیا عمر عدل عثمان حیا پیارے
نبی ہس کہیا انہوں ہیں حکم ربی پردہ پوش نفس کریں عطا پیارے
بہت دست کے مخفی راز دی اوہ بیعت ست فقر ا پیا پیارے

طیبات کا سلام رحمت دیر صالحین آل سبا پیارے
اوہ ہر یا بیجہ بان کلام اہی آیدہر ہوش سد گوش سنوا پیارے
مخفی لکھ ہزارا اسرار دسی مخفی رکھ دے کچھ دسیا پیارے
شاہد لآیت ایسی لئی بھیجے تیری لولاک لما پیارے
واللیل نفان الشمس چہرہ رتبہ وَلَقَدْ کَرَّمْنَا پیارے
کہسیں امتی امتی حشر جیہے ابنیا نفسی نفسا پیارے
اوہ پھیر بھی تنہاں دا ہدمن لیسیں دوزخوں باہر کڈھنا پیارے
کریں دنیاں پہاڑ ہو جان سچ تیری نظر کیتی کیمیا پیارے
لیسین مزمل ہو دطہٰ تیرے نام سادی من بھا پیارے
شاہد اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مکہ فتح پائی تنہا پیارے
گویا ذات خدا ئیدی ہی وچ ہو ہیبت کھول کھلا پیارے
نبی انعام اکرام عزت گھر نول آئی نال چا پیارے
اوہ نویں گرم دیکھا و ماں ت حضرت رات تیرہ سال دا بیکے
جبرائیل سائل جا جا سہو یا کہیا پاک رسول نے لا پیارے
بی بی فاطمہ بنت رسول تائیں حکر ایہ غلام بھار بہا پیارے
پس پشت حضرت جبرائیل تائیں خرقے نور دے ہیٹھ بہا پیارے
استھنیں بعد رسول خدا لئے مسجد کرن نماز ادا پیارے
جے ایہہ خرقہ نوری پایا نتاں تائیں دسو کی عمل کما پیارے
کہیا علی مرداں پردہ پوش ہوگے مردان عیب اللہ ڈھکا پیارے
علی مرتضیٰ نوں پڑھ کے بسم اللہ خرقہ نور رسول پہنا پیارے
فضل شاہ فقیر احد احمد ہویا حقیقہ نور جلا لیا رنگ ڈاپیا پیارے

در مدح چہار یار کبار رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم

چار ہی یار محمد عربی دے کران جان نثار ہر چار گوہر
عمر عمر تمام تمام کیتی کیتے تولے عدل عدلوں ہتھیار گوہر
علی شاہ مہا مُکی لی شیر یزداں ہو گئے راہ مولا چند یار گوہر

ابا بکر صدیق غریق ہوئے بحر نور احمد مختار گوہر
عثمان غنی لٹا دولت دنیا دین پایا آبدار گوہر
وا رد وا امتناہ ختیار جگو اوپر تخت نبی تاجدار گوہر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تخت دین متین محمدی دی چار یار پایدار گوہر
بہت ستر اسرار ہر چار گوہر ہوئی وچہ قرآن اظہار گوہر
رشتہ دار ہو در یتیم نبی عجب لڑی بنی رشتہ دار گوہر
چار گوہر عنصر جوہر دار آہے گوہر دیکھ ہوئے شرمسار گوہر

صدق عدل حیا سخا چار یارے اوتے ختم سرکار گوہر
شمس قمر غروب مغلوب ہوئے روشن ایہہ لیل نہار گوہر
قیمت دار سن شاہوار چارے وچہ دین دنیا بازار گوہر
فضل شاہ لاج ہر چار یاران کری جان بیجان نثار گوہر

در مدح ابا الحمایتین نقلین المظلومین حضرت امام حسن حسنین رضی نور العین وآل رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم

حضرت حسن حسین امام امت نبی پاک رسول دے آل دونویں
نور ہیلی اک جا ہویا واہ واہ نور ہوئی اتصال دونویں
اک جام زہر دی جی تیغ قہر دی ہو تیغ تقدیر دی ڈھال دونویں
ہتھوں شمر یزید پلید دے ہو مظلوم شہید جلال دونویں
دھیا صبر ایوب یعقوب کولوں ایسے ہوئے صابر سختی جال دونویں
آبدار موتی بحر نور احمد دے ہوئے سال سال دونویں
نبی علی دے حسن جمال والی قطب قطب سیال دونویں
روشن اختر برج محمدی دی ہل بھاگ والی فرخ فال دونویں
کہیا نبی پیار صرف نہیں تیر پیارے ہیں ایہہ جل جلال دونویں
رب تعالیٰ ہر کرم تطہیر کہیا ہوئی پاک آیت قدسی ال دونویں

نور العین خیر النسا مردان بی بی فاطمہ دے پیارے لعل دونویں
ہو مکرم انتقال ان ہو حسین دا وچہ راہ خدا کمال دونویں
روز حشر شفاعت ہو کرسن عاجزان دے پرتپال دونویں
ظلم مظلوماں نگھ نہ لگے کریمی شاہ ایزد متعال دونویں
سدا ہر سردار جنت دے سبز لال نہال نہال دونویں
جنیدا باپ علی جیہا ہوں بی بی فاطمہ جیہی ستم زال دونویں
نعم الراکب نعم الجمل کھیلا اور کند سیاں تیغ بھال دونویں
ہوئے وچہ کونین سردار عالم حسن قدر بلند اقبال دونویں
ہردم وچہ رضا خدا رہندے ہوئے ناہ ملول ملال دونویں
ساقی حوض کوثر جنیدا باپ بابا دیس فضل نوں جام بھال دونویں

در مدح غوث الاعظم پیران پیر میران قطب ربانی غوث صمدانی محبوب سبحانی محی الدین جیلانی قدس اللہ سرہ

غوث صمدانی قطب ربانی عبد القادر پیر مغفور میران
دستگیر افتادگان پیران دا چہ ہفت اقلیم مشہور میران
دین شیخ صنعان مرتد ہوئے توڑی غرور مغرور میران
کیمرن وچہ دعا ماقیر ہوئے آپے نور دے نور میران
شاکر شکور مسرور ہر دم صابر صبر صبور میران
مشکل مدد جہان آسان کرے دکھ درد رنجوری دور میران

حضرت حسن امام دی خاص پیڑی ہا رہوین نور ظہور میران
کاندھے کل اقطاب دے قدم دھریا پایا قرب حضور حضور میران
پٹری ٹدی وہندی بیڑی ہا رکدہ ٹری ہے میران
اوہ محبوب العالمین سعد ہوئی وچہ درگاہ منظور میران
آیا چور حضور دے کرن چوری کیتا قطب جانبخش قصور میران
فضل شاہ کرکے فضل شاہ کیتا نال فیض دے فیض گنجور میران

سوال ایہہ این تصنیف قصہ ہیر رانجھا کہ نہایت پُر درد معنی وتجنیس اللفظ باشد دعا مصنف عجائب الدعوات

باغ باغ ہوگئے باغ کئے سالا باغ ابے ساب ایہہ
دکھ ... بہار

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تختے تختے اندر چمن کھلی ہو دیکھ گلزار انگار پیارے
اودھر چھڑی برسات جھڑی لائی ایدھر چھڑ گئے لار فوار پیارے
کوئی مولا کوئی متوالا کوئی مست والا ہوشیار پیارے
کوئی ہان لاکھے تان رگا نویں کوئی دے بیٹھا پاس یار پیارے
سخنداں بہار ہی اللہ رمصنف سخن کہن لگے دار و دار پیارے
ہمن پھیر متوجہ طرف میری گفتگو کرے اختصار پیارے
پھیر لگے سسی سوہنی حسن سی کتاب سمجھ ہو گئے نثار پیارے
داستان بہار یا چنگ تھا خاص مہان تیار رودا تاں زار پیارے
عاشقاں پیغمبراں چھڈ اساں فقرائی تن کیتا اختیار پیارے
پھیر ہتھا دعاشقی مددگار رہے گردگار پیارے
ہو طول فضول گھٹا کیتا وچ طول دے طول طومار پیارے

الحمد ہر ابر بہار بہار لائی دیسی ہنگلا کر پھوہار پیارے
رنگا رنگ دی دیکھ بہار بسار ہوئی باغ بہار شمار پیارے
یار سیر کرے خاطر سیر ہو کے پھیر بیٹھیے نال قرار پیارے
کوئی مست مجذوب محبوب عاشق طالب طلب دیدار دلدار پیارے
ہند شعر اشعار ہزار پڑھ کی گل کران بیان شمار پیارے
اکھن چھوٹی تھری سوہنی ہیر سوہنی جنہدے تھاں دچار پیارے
ہن کہو قصہ عشق ہیر درد دی کار ہن دسنداں خریدار پیارے
ہن الیاں نوں ہس لوک دائی اتے روندیاں نوں کرن پیار پیارے
کیتا اساں فرمان دوائی پھیر کرن شعر اشعار دشوار پیارے
قصہ دسنداں اللہ دے نال کہیا درد ور دسنداں دی کار پیارے
فضل شاہ حبیب لطف جنہاں نال فضل جنہاں ہر وار پیارے

آغاز قصہ عشق ذکر شہزادی ہیر جو چک سیال والی جھنگ سیال تولد شدن نے خانہ او دختر سنگ اختر دو نام تہنا دن ہیر

اک شہر لاہور حسین فاصلے دی خاص ہو رہتن فرہنگ سیان
گرد چار دیوار بہار کھلی گل پھل بوٹے رنگا رنگ سیان
رنگا رنگ خلقت گوناگون وسے گرد گرد دیوار النگ سیان
جھونکا سیاں دیاں سیاریاں سیدیاں سن روندیاں ندی زنانے جھنگ سیان
کتی وسدیاں دا حکمران عالم گویا حکم مثال فرہنگ سیان
سدا دولت لشکر سدا دولت گھر رہے نا فنا ہیں جھنگ سیان
پہلے پہلے جوان امیداں اندر سارا سارا زمانہ ہاں سی جھنگ سیان
جو جو کہے فرمان پڑال کردی باکھ ملک دیر دور تک سیان
اوسنار تو تو سی سٹھ جاگیر آہی دفتر لکھے شاہی فرہنگ سیان
آکرات برات دی بات سدگو یاراں برات دی ڈھنگ سیان
حرم شرم حضور حضور سنگی نام ملکی کیتا سنگ سیان
شیشہ سنگ سنگ دی توڑ دی توڑ دی سنگ سنگ سیان
سب موکھ پانی موٹھ پار بھر ہوئی قطرہ بینیاں فصیح رنگ سیان

گوشے وچ جنوب غروب آہا نامی نام سیال انداجھنگ سیان
باغیں کو بلاقی رچکور بولن جھلیں پھیر شیر پلنگ سیان
پانی گی جھنہاں دا صفا پانی زنگ رنگ لالی دو انگ کنگ سیان
اودھ بوچہ سردار سی مہر جو چک گئے ہیں قریبی آسمان تینگ سیان
سنی مرد دا ناودار کھلے گئے جھیکہ جا نہا منگ سیان
سولاکھ کا تخت دی نام اسدا زمیندار آپ جھگڑی تنگ سیان
نیزے برچھیاں تے بھلے مار سانگاں تیر تیر تلوار تفنگ سیان
ہمایوں سلطان دے بادشاہی جنہاں خاص ہو تا تمرلنگ سیان
پت جت دے الا پت جٹ والا غرت غرم کرم بھرم لنگ سیان
جا ہوون حرم خالی جو چک جا ڈھالال زنگیل ہنگ سیان
کرم گرم فرماد دیکھ کیتا حرم گرم سینہ ترم انگ سیان
سنگ سنگ ریاں انگ انگ رنگ کیتا چنگ چنگ سیان
تنز قصبہ در یتیم موتی تکم سینہاں عجب ڈھنگ سیان

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

نا نویں ماہ جمیں اختر بنکے اختر شمع جلاکے مرن پتنگ سیان
نفضلنا اسدا نام ہیر رکھن تکھیا تک ہیرے لعل سنگ سمان

پرورش یافتن ہیر رسیدن از سال یکم تا بہ دوازدہ سال در ذکر حسن افزون ورس جوانی و بھنڈار نشینی گوید

ہیر سال پہلے سال اہیو مائی گود والی پیارے پیار پیارے
ہیر ہوتھ نکھن آہی خورش کھمس مائوں کھمن کیسے پکار پیارے
ہونہار درخت دے پات چکنے دلی لگا کرن جہان چار پیارے
تیجے سال چھیڈ یکران خبر کیتی لی شہر جائیسے تجار پیارے
آکھے میں چوڑ نگر شہر دی ہیر مینا بازار سنہار پیارے
چاڑی لاکھ دی ہسی چوڑی لاکھ دی ہسی گر بجی چوڑ چھنکار پیارے
متھا پارنہ چوڑیاں چاہڑ سکے من ہار گئے من ہار پیارے
چوتھے برس خی ہوندہ ترس ہی آلی بھولی گفتار بہار پیارے
و لمے ولنو دی ولی ستھ وڈ ہی ہوش تارستیار سن یار پیارے
گل ہاستی ہیار پانو پاہسی دند شکر گذار پیارے
آیاں ہن مبارکاں ہمسایاں مائوں ہیر نوں بلے نہ دار پیارے
دہی ہنجو برس ن پہیر ہیر مائیں مائوں سدا ہمیا ہر چوز دار پیارے
دیر ہیر نوں درس بہا آیا لگے قاعدہ پڑھن جتیار پیارے
بے پے تے ٹے جان پڑھ ہی درسی رس کرن ابرو تلوار پیارے
ڈال ذال پڑھا یکے ہیر قاضی ال ذال ہیلا گھر بار پیارے
سبق سین پڑھ آرے حسن سمجھی آرے فکر ہو دو وہندہ دھا پیارے
ہیرے صاد ضاد دی یکھ اکھیں صبا دضاد پڑھن یار یار پیارے
عین غین ہیلے یکھیں عین چشمان گو یا عین چشمہ بہار پیارے
قاف کاف پڑھی گاف دوتوں پر شیشے کوہ قاف دی دھار پیارے
پڑھ نوں لام نقطی دیکھ آکھن گرد ماہ ہالہ نور کار پیارے
سبق چھوڑ ہی چاہ نات سمجھو دلی اجاڑ دالی ہتھ ہو یار پیارے
ہمزے یے پڑھی ہمزہ دی دانگوں آہر ہو ہمیان شمار پیارے
پیش ستہ ڈ پیش معول جا نہ ہوی جتی چھوٹ بہار پیارے

گوڈ وار نوں لی ہتر دی گل جھکا دو نوین پانی کہہ دار پیارے
دوجے سال نون شن کھوں لگی ٹرن ہیر کمک رفتار پیارے
دل گل ہسی ال گل ہی ہیر دل ہر گل گفتار پیارے۔
کاریگر مینا کاریگر اندا چوڑ الاکھ والا کھ سوار پیارے
چوڑ الاکھ ہیر اوتے لاکھ ہیر مینا کار جڑای اشتاکار پیارے
ہتھ ویکھ ہتھوں ہتھلن لگا من رہن ہار سنھار پیارے
اڑک ہیر نوں الٹی چاہڑ چوڑا چوڑیاں کل سنسار پیارے
ہتھ کڑے پاون اہتھ کڑے کرے ستھیار پیارے
بندی دور زرگراندی کنگر اکر ستہ کرے جھانجر چھنکار پیارے
ٹرکی بسم اللہ پانی تک تھلی تکن ہتھ ہیر اہیر مدار پیارے
آہا ہیر دا روپ انوپ اہیر گھتاں روپ دا روپ سنگار پیارے
پڑھ ہیر آٹے بد ہوار گھتاج نور چشان بد ہوار پیارے
الف قد آہا ولی عاشقاں دی ہنھو جھو چوبے دار پیارے
جیم چے حے خے دے بدل ورسی کون ہیان ہیر شمار پیارے
رے زے سن گئیس ہیر چھریاں چھری مار ہو چھری مار پیارے
شین پڑھی کوان شین پڑے شینباز شاہین شکار پیارے
طے ظے پڑھکے غے خے دانگوں الف لاہو ہی ہوشیار پیارے
حرف پہلا پہلے یاد کرنے سو ہیر جے پیر سپار پیارے
لام میم پڑھی سارے درس کیتا درس بغداد دھاں دیدار پیارے
سبق واو شکے واد بار گہی کرن واد یلا واجوار پیارے
لام الف پڑھی عاشق لا سمجھے معنی لادے نہیں غمخوار پیارے
زیر زبر پڑھ کے زیر زبر گیتے ہے سنگ دا لی زیر بار پیارے
غنو غم دا لے وفرخ ہوند پڑھی خرم جتی نال تکرار پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

شُستہ پڑھی بد نظر ہوئی اہل پا شُستہ ہنر کا پیارے
ہویا قاعدہ جدن تمام درسی نالے ہوئی تمام مردار پیارے
جدوں پڑھی یسین اسیاں نکی مشکل عشقاں دی جان شوار پیارے
چڑھے ہیر دے درس دیاں یکے کرن درس ہا ہزار پیارے
دوہے ستویں علم فارسی دے پڑھیا جتنا سی درکار پیارے
سو ہویاں کہن آئی ہو دھانوں نالے فیر شا انجھے پیر نار پیارے
دسویں سیالاں نین سہو مثال ہوئی شیریں دار انار پیارے
دریا پار ہویں حکن گنبد اسکے نکا کنتاں پا شاد ملار پیارے
کمی جٹیاں مشک ہٹیاں سی آکو نال چوہاں شمار پیارے
کوئی زنگ تی کوئی اٹک حتی کوئی جونڈیاں گوندی گنار پیارے
کوئی نال کرکے پانسیں انگلوں نہ ڈھونال تردھول نال پیارے
کوئی بھاں کمان کر تیر مژگاں آکھو بھوان پانیں تیر نار پیارے
کوئی پاس ہوکئی پاکیا گلستان چاہ ترائی دھنڈ کار پیارے
ہر کہ جھٹیاں جہاں لیا ہرک انگوٹھا ہر نیا رہ سانولیا پیارے
سیال حسن جمال کمال آیا اسیر آئی سو دار پیارے

کوٹ ناڈھنی ہیر وا دیکھ سمجھے جدن قاعدہ جار کتار پیارے
پڑھیا ہیر بھیر الحمد سورہ فاتحہ قاری ختم دار پیارے
ایہہ ہیر ختم قرآن دوہر ختم لوکاں نال ختم جا ہیں ہزار پیارے
چھیویں ہیر قرآن فقہ حدیث پڑھی سی تاشرع احمد مختار پیارے
حدیہوں اٹھویں اٹھ بہشت وچی یا دوسارا برابر پیارے
نانویں سیالاں نین نال نکھ چپ جٹ کو ہی گلنار پیارے
لکارن سیوا ناریا عاشق سی لا ہٹے دربار پیارے
نمہے باریہویں تکمیل چڑیاں چہرو ڈالکے ہو جنڈار پیارے
تھوریا کوئی شاخ سار کوئی سرشار کوئی شرمسار پیارے
کوئی سیم سیاہ دیکھا ہا پچم سار کرتی سینگار پیارے
کوئی ہنس ہیدی کوئی رن بہری کوئی لش چاندی فنتار پیارے
کوئی چرخ فرہو جھے چرخ دیگ آکھے چرخ نون دے ہلا پیارے
کوئی لاسرخی لباں سرخ کرکے آکھے ہتھوں پان غار پیارے
جویں چن ہالہ کی پتلے گرد گرد سیال ہوا پیارے
قصہ انشاء تعریف ہیر سند جو سی لکھی نہی لاچار پیارے

بیان تعریف حسن و ادا ہیر بہ تفصیل رخ و زلف و رخسار و پستان و غیرہ گوید

قد سرو روان چن جنت پلیا شیر پکے جو بنا پیارے
مکھ ناٹ ہی دہی رات اندر لئے لکھ ہزار سجا پیارے
کہیا عاشقاں نماز انجھے سجدہ کردیاں ٹے نوار پیارے
زلفاں ناں جیاں دل دائے دانے مرغ ہزار شکار پیارے
بعضاں ناں کجھ دیر بنسبت عاشق پکڑ ہی تانہ دار پیارے
چشماں آب حیات الہ چشمہ جینہ اسکندر طلبگار پیارے
بعضے کہن اکھیں ان لیاں جوں نکی کجلیاں احمر کا پیارے
آکھیں خواب گاہاں عاشقاں دیاں نئے نون نرگس وار پیارے
عاشق آکھ نبی ہر نہ کو آیدہ دیکھ خنجر آبدار پیارے

ستنا سرو آزاد شمشاد ناقمری جتے بن چمن لسار پیارے
متھا گول ہوش چہرہ آیا کیسی گلشن دا نا پیارے
سجدہ پاہو بھاؤ کرڈا ہیر ہیہ عاشقاں دلا یا پا پیارے
ڈنگ بار کے ناں جیاں زلفاں بیمار دا انگوں بیمار پیارے
ہیر نشتر شکا پاہ دیدہ آون ہتہ عون گنڈ اپیارے
تیر ڈھال ہوڈال مژگان ناز کمان پاپیری تک تلوار پیارے
نک سرکس یا چو اونو تو رنگ باقی پیسی لئی تنی چہرہ پیار پیارے
[illegible] مژگان ہیر سیے جہر پا پیارے
لبھدے کہن لب چھوئے تھی ہمیشہ قدر اعتبار پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بعضے قوس قزح ابرو دین نسبت بعضے آکھدے تیغ بہار پیارے
رسا المہمان زلفان اتے مژگان سادے سن جھکار پیارے
عاشق کہن سنان بیکان مژگان بعضے دین نسبت سوفار پیارے
دہیری دہیری کرکے بیدھ دہیری ناگنی فیل کمال سوفار پیارے
آبرو چاہو چلے جادو عاشق ہیرے ہتھ ابرو تلوار پیارے
دیکھ لبان مرجان عاشق ڈھونڈیان جگر لال دا پیارے
وناہیرے ہیرے گندن رگ دے موتی ثابت گویا ہار پیارے
تک لف تلوار تیلاسی لگے تیز کنارا دی دھار پیارے
بعضے کہن دو گنج رخسار لے ابرو چوندیاں دے تو ہین یار پیارے
نرم ہتھ نگین جیہو ویکھ رنگ چنا رچنا پیارے
انگوٹھان پستان سلطان تے تاج دندانا رفتار پیارے
ہیر جام بلو پستان ہیرے وتے کسے نہ ہاتھ لاوندا پیارے
بعضے کہن شیشے عطر دے جو آن ہویان مستیان شہسوار پیارے
گوکے گوڑے ککن دیاں میر ہیرے تسے لیے تما پیارے
انہی سید جلے سے لائے گن سے ہزار بیمار پیارے
بعضے کہن کاسے جیسی چاہ تلے پیار پیاہ تلے خوار پیارے
بعضے کہن عقا ہما دونوں قدم کسے نہ پاؤ گفتار پیارے
بعضے کہن پستان دوہاں ہیان سن لفان گنڈیان ہیر کلا پیارے
سدا رنگ لیسے بین جن ہونداہین گل جاندا ہین کا پیارے
انجیل ہتے دو سفید فیلے ہیرے کرن ہیرے کارنا پیارے
بازی عشق شطرنج دے رخ بازی گئی ہار کھلان کھلا پیارے
سر ہیرا پاسے لیے وکھی بری عشق قہار دی مار پیارے
نرم نالے قسطان پستان آہے پیچھا گلزار بہار پیارے
انگولی تلے بجو ہی پانی وچھولی گھولی وار پیارے
تما چین لے پانی خاصے گل جین سوار پیارے

بعضے آکھدے قاب قوسین ہے دسوت الرحمٰن دیدار پیارے
سرمے خاص قندھار قندہار سے وہا کجلے تے کجل دا ہار پیارے
مردم چشم اسے آکھیا کون مردم کرے قمری مردم خوار پیارے
حبشی خال رخسار تے بیٹھیا آکھا آکھے کوک پکار پیارے
لبان لعل یاقوت یاقوت ہان کھویا جان دا جان دا ہار پیارے
دندوانے موتی عاشق وکھو دانے دو رنگ پنجے یار پیارے
وندندانے نشانی وند ہے کہ اُس قدرت دی استاد پیارے
مکھ ماہ پارہ صفا قطب تارا آفتاب ہتھ رخسار پیارے
ٹھوڈی بہی کا قابل پیدا ہی غبغب طوق سینہ سرو یار پیارے
گردن کونج دی گو تحدی نوں چہ سیان ہر دا کوئی کار پیارے
کمر پتلی سنان نقش شاہی دو ہین کھڑے دیار کار پیارے
جھٹ جام جمشید ہو یا لیندا و کھو ج اک چھکار پیارے
بعضے آکھدے سے جنگل گلاب دو تو ہین کھڑی کھجو خطین یار پیارے
زرد رنگ سے گتی کرن گویا سنے کشمیر قندھار پیارے
بعضے نال انگوٹھے دین نسبت بعضے آکھدے تو تیا پیارے
بعضے آکھدے خود خود زوال بہتم دو دو ہین سخت تلوار پیارے
بعضے نال گٹے مصری دین نسبت یوسف شاہ مصر خریدار پیارے
خوردسال پستان تو بیٹھے قدرتی ہین طیار پیارے
بیچو باوریا دراہو ہر واسطہ انکی سدا شار پیارے
بعضے کہن دو ترنج جنہیں شہادت کرکے شہریار پیارے
بعضے کہن جو ٹما گل لال نر وال دلیا دو نوں [illegible] پیارے
عشق ہوٹ چوٹ چھپا زی ہتھ عاشقان کے گھر یار پیارے
رنگی لال نگی ہٹ ہٹ آکھے لالہ جھیر ناہیں لال پیارے
شکم نرم سنجاب مخمل تختہ قاقمی سیم گتا پیارے
شکم ویکھ عاشق شکم چاک کرکے مرد وجد ہزار بار پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ناف صاف نافہ مشک کستوری آہو چین آہو شرمسار پیارے
نرم دریائی لہر دریائی گھمن گھیر بلے گھیر کیہا پیارے

اگے ذکر کرنا ہسن ہستی ناگویا قہقہ دیوار دی وار پیارے
پٹ پٹ جیہے مالی پٹ لائے دونویں کیلیاں تھم پیارے

ساق ملک نوری مع کافوری دونویں ہوئے نونار پیارے
وانگ تخت سریلیمانی جسم ہیر سر اوہدا پیارے

پیر ہیر دی پائی سر بر سرتے پیراں تک سجن افتخار پیارے
فضلشاہ پری ہیر جنت ہور صفت کرو اختصار پیارے

ایضاً در تعریف حسن ہیر دے و ماجرا لے ماہی ہیر وار ہوئے سر او

چہرہ ورق شمس وال رات کالی شب قدر دونویں تھمال یارو
ترچھی تیر نگاہ دی بانکیاں چھپی تیکھے دونال ڈال یارو

اچھے بھلے بچھے بھل گل بیندے کالے نرم ریشم چھچھے وال یارو
تلے ٹہیندے بانگ نشیاں تیغ پائی جگ جہان مقتال یارو

پھنڈے ای کر کھنڈی کنڈاں لک ہندی پار عشق کنڈی ہجور یارو
ڈوڈی مچھلیاں تے ٹوے مچھلیاں تن عاشقاں لائی جال یارو

ڈوڈی عجب ڈولی ڈوڈی آپ بیٹھے ڈوڈی ڈوڈی چھینڈی لال یارو
دیکھ ہسن گلے بے عاشق ہس گلے سس ہس گلے کھول گال یارو

وتی ہوئی دینی دیون یار رستم زال جیہے وانگ ڈال یارو
منکے پشت جیہے منکے عاشقاں دے تسبیح جیہے تسبیح نعل لال یارو

نال ناز اندازے تک چھلے گویا ہنس جیہے ہوئی چال یارو
گت شرن لیکے پیراں تک ہی فن رنگلے اسرال یارو

اہیے وچہ دہن وکس ہیں نیم تھی ماتھڑا جہیڑا سیال یارو
لیمہ باہیں دہ دی جہیں شرف عرب جتھوں شمال یارو

آتی گل سپاہیاں سپاہ یاندی ہو یاندی شہ سلیم کمال یارو
آہیں وچہ جیہے قتیل قتل کرتے یار مار کے قتیل کمال یارو

کے مار کوہوں من مار رہے ایہ اہیں تسیں بھائیوال یارو
چھرے کا کر جیہے چوکنے دے کا کمتر کلال یارو

غرض تار ہنر چہتر وم چھاڑے لگے کرن سنبھال یارو
یار مار منتریں ترک دے من ماریکے لگول پیارے

ہسن وار قہری ظہری تانگ سندا جیہڑا کرن اچھال یارو
مکر فن فریب نچلاسدے دیکھ ہسن ہوئے پائمال یارو

آکھن ایہہ گل تاراں ال ستان گل ساڈی سستی گال یارو
ہٹی بھاج تمام سپاہیاں نوں تھوجان کر دی حال یارو

بیناں سٹ نبگالی بنگالے پھیتے پٹے تو بنگال بھیرال یارو
من کار ان حمد اہوئی من باتھے مند حال یارو

چکے انگلیاں بوٹیاں سٹ نٹھے بعضے تہے میدان سنبھال یارو
بعضے تھر تھر کبھے کنبن کنبی زمیں تھی چال یارو

بعضے او ڈھونڈے سڑے سڑے ہتھیں تال ڈبے پار چھال یارو
بعضے ہتھ گگین باس لیندی ہو نال لالا مال یارو

بعضے بن باں ٹکر کرن سنگے لبیاں تے رکھ خیال یارو
تھوتھی دین ہوا کھولن ملدے لال کتنے قیل یارو

بعضے کنگ نے جانچکے کینگ پاون ہر گن کانوں ہر نبال یارو
بعضے آکھدے ہی نفیر چشتی بند ہتھے خیال یارو

بعضے ماندری ندری ہتھاں لکدی بھیرن ٹھنڈے کھوں ہاں گھال یارو
بعضے بن ٹھیگے لیس جا لگے جتھاں پگ کسکے نیال یارو

بعضے وانگ مداسیاں پہن بیڑی پٹے کرن کلیاں سنبھال یارو
پٹریاں پیڑیاں کھان کے کوئی بعضے اکھ کن یارو

کوئی بہمن متھے تلک لگے تلک چلیا مرگ مثال یارو
غرض کئی دہشت وچہ یار مارے ڈول ڈال یارو

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آب تازان تھون آب روزی تکے وچھ بال زوال یارو
فضل شاہ چھی پد شبید کیتیا بھا نوین ہنگ سدل دی آن یارو

در صفت وثنا پوشش ولباس ہیر

ہیر چھیل چھائی نال کرو گھائل دورون ہانکے تیر خدنگ میان
آئی پھلکاری اتھے پھلکاری جوبن پھلواری ناٹ رنگ میان

لکدی نال ساہو لال ہال جوگیا پار کون اسیر چوڑے جھنگ میان
پٹی یار دو پٹہ دو پٹہ سیفال فشا پھرن پٹہ پھرن تنگ میان

مایہ دار چھن جھن جھن کرو مایہ دار شاہ کا ہو جیون جھنگ میان
غالدار چیری جھکے یا ہنھون سن جی بن چیری شیر پلنگ میان

آکھے جیکھن کپیدا آکسی انجون ناہن خوف سینی سینو تنگ میان
سالاری سپاہ لاری کرکے گئے جھنگ سارو سنگ جنگ میان

شی ہری سی تنکہ گردڑ دوچوں بندی از چنی شہر گنگ میان
ہتھ لال دوال پتنگ گڈی مرن سبھ مثال پتنگ میان

کرتی نال بشکری نال ٹھی دو خوف مست پستان پلنگ میان
نافرمان کرتی آنافرمان ہو کی نافرمان شہنشاہ زنگ میان

سینی سرخ کرتی گھرتی ہو ہیتی کرو خون کری درنگ میان
کرتی فراقند تنجی ہی کرو کندی کمند گران گلینی کی ہتی سنگ میان

کالی کٹ دڑ یکالی آنسی سی ہری کٹ ڈوری بار ڈنگ میان
انگل نالی چولی انگل انار پستان ناٹ ہمٹ رلیا سنگ ہنگ میان

چولی جھین ددیکھ کر جین بانی بہ لگیا از رنگ فرنگ میان
ایسے سخت پستان دلیاں ہیکو انگ تنگ کرکے لیے ہنگ میان

انگیا انگی منگی انگ سنگ کرکو ہو کنانگ لایا انگ انگ میان
انگی ہتھ پنسان بچھابی نوچ بنتوان جلان تفنگ میان

گلبدن انار گلبدن آکھو بیچے ننگ ناموس ڈھنگ میان
ناٹی ٹپاند وٹپاندو ٹھڑواؤ ڈنگ لاروی بار دی ڈھنگ میان

ہتی دار نقری سی عجب نالکی دار نقیر ہو تنگ میان
جڑی جانسترز جند جند تار سکے وانے دیکھہ ہوئی دانی زنگ میان

کیمچہ ایسے دکھ سوت آہی زردرنگ پناٹ پہنگ میان
فضل شاہ بیچاری عجب پوشش بھلے دیکھہ فرنگ فرنگ میان

در تعریف زیورات وجواہرات ہیر سیال

ہیر سیت پوشیاں لال آکھن آتش جو شیاں لعل سوہان یارو
کہی تکیہ ہیر ہیر چیٹ موتی چیت بہت چہ آن فان یارو

چوک چوک کیہا چار چوک کیہا ستان پان جا چوک منان یارو
لالی دامنی زرد دامنی ہو ر سنبخ تی لڑیان لڑیان رکتان یارو

بندی گھت بندی بند بان نارلے کیہ بند مسلمان یارو
آکھے جانچ جھمر کہ لین سجے دیکھ نہیں جھنون لمنیان یارو

بند تو گکھی کانیان نہی پچد ہو بند کو بند سے بھلان یارو
ڈکھے عاشقاں بند جگر دہن مرکی مارکی سرنان ہان ٹان یارو

والی دال آ آ ماردل چلے ہندہ سندہ ایران سکے دران یارو
ڈنڈی نکر ٹیٹی ہتھی نکر ڈیڈی بودی پکڑ تولے ہندوان یارو

پھرناں بھی ایسے منتر نہیں پھریان ہیر گھتیا نوین پتران یارو
بند در ردموتی در سر دوی در در گرن بدنظر سگان یارو

کان پھول در کان بیول بیٹھا ہیر سکے کان آہی ہیر کان یارو
آکھے لٹکی لٹ کے میں کرنی نیکے فوج پہنچی پہنچی آن یارو

سنیں ہنسان کا لیان کولان سن گوش ہیر گوشی بوستان یارو
آہے کر کلے کر ڈکو ہاری ہہن سرخ لب سرخ لڑان یارو

جھوم جھوم سکے جھکے تر ارن کوشی سیلے گوش کھان یارو
جھکان گھت جھکان جھمکان جھمکان جھمک لیاں جھمک کے جھمک نیکان یارو

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

نجی کھوجی لس لے جان عاشق چاہڑاں اگے سولی تر گان یارو
کنین جھمکر جھمکن منتھی تارے ٹکن جیون تارے جھکن آسمان یارو
ٹکا دیکھ ہمین ٹکا ٹک ٹکا ٹک ٹکا وَنہ پان یارو
چنگی کہے چٹکی وچہ کران چٹکی چنگی دہوڑجے دیان پسان یارو
کھمالی حسن ہاڑی تاڈان تدان ہلاک ہلان یارو
چانن ہار کوں لوح چٹ ہار گیا چند چند لئے امتحان یارو
دیکھ تختیاں تختیاں درستی پہلے لکھن لکھان پڑھان یارو
لئی ہرے مہر چلالیا نسوں تارے پھیر چا مہر میدان یارو
دیکھ ہیس گلدی عاشق ہیس گلدی تان بھی لکھ جہان ناں یارو
طوق طوق زنجیر زنجیر بانہے دل اپنے عاشقان یارو
جگنی کھو جگنی جہان میسر میرا دیکھ جگ تے گن گان یارو
آکھنے نام جو ہیر دا نام لیسی کرسان نام بدنام جہان یارو
ہیکل کھے کچھو ہتی گل کسے تائیں جیڑی توی ہیکل ایمان یارو
بابا ہولدی ہی ہول لی لالی دیکھ ہکھی دیکھے جان یارو
ست لڑی ست لڑی عاشقاں نوں ہیر تار بی ہادیون یارو
گل لٹکسے ہاونی ڈہولنی سن ناگنی ہولنی لٹک سوہان یارو
تار تار موتی رتی حورنی سی جنت عدن کے دو دریان یارو
وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ شاہد حال تھیون بیان یارو
طمع طمع نفس ہوس تارے بھلے بھلے پچھو عالمان یارو
چھپے عیب چھپے چھپے دی آکھن چھاپی اسین تان حشر میران یارو
بازو بندان بازو بند اگل بندی بند بران گھتو بند باندان یارو
زردی ہیری چولی ہیری ہیری لعضی کہن ہیر ہیری تان یارو
گھمر گری اتے ہیر جڑے ہیرے گویا ہتھ ہیرے ہیر کان یارو
ہس کہن نکرہان نکرتان سین ہسکے گل گوان یارو
ایسی آرسی آرسی ہتھ اندر گویا آرسی نعلین دوران یارو

موتی دانا دھڑے دانے پارے جیون دانے بیجے آسی آن یارو
نقشے دار تعویذ تے نقش لکھے نقش حب تعویذ لکھان یارو
بینسر گرد بیسر نقہ نتھ لئے گئی ہیر چھوٹے چوہریان یارو
آکھن لونگ گھرائیکے لک جائے لونگ نکدی توں شریان یارو
بالا بال کنوں بالا بال آکھے بال کان بالکان یارو
ہیرے ہار ہیرے ہار عاشقاں نوں لعل لال لالاں نوں کھان یارو
آنی مہر بی مہر جے مہری بیٹھے مہری بے مہر بہان یارو
کگدے ہار الٹے گلدے ہار ہوئے لڑ لڑکے لڑ چھیڑان یارو
گھنوں گل کرہیسیان ہیہان سن گلیان گھنیان انجان یارو
عطردان کہیا عطردان کران رشتہ داگا تہی عطردان یارو
تلسی اس گیتی ہتی اس جہے تلسی جانگر جان ہو جان یارو
نامی نام ہیر جیڑے نام ہیرے ہیرے نام ہمنام سدان یارو
چنبا کلی زردی نال چنبا کلی زردی کہڑی آہی زر گران یارو
چولی الیاں آکھیان بھی لیانے زخماں الیاں جان دکھان یارو
بیٹھے ڈھال تعویذ ڈھال لیکے ڈہول ڈھال باہو بیلوان یارو
کنڈی ڈوب بیندی کنڈی فکیا نوں سنگے ہور نہ باہجہ دیان یارو
گندم گون جتی طرح دے گندم آدم جنتوں مار کڈھان یارو
پہلان آدم تے پھیر اولاد آدم صفت روسیاہ شیطان یارو
ڈبیاں بانکیاں لڑیاں عاشقاں نوں ہنڈی باندی بیلن یارو
بانکان بانکیاں نے بانکاں پکڑسین بانکی بانک کھیلاریاں یارو
باہیں سنگھوڑی دل ڈولے جیون سنگھوڑے دل پان یارو
ونگاں چوڑیاں چوڑیاں کھٹ لیان باہیں چوڑیاں کٹ کھوان یارو
چھترے ہتھ کڑے چھترے شیر ہو نہیں لنڈن چھتر شیر ڈران یارو
دلدار چھلے دلدار چھلے دل جانی ہو دل چھل جان یارو
چھوا انگلی دا انگلی کٹ لیندا چھوا شور کلر گورستان یارو

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کڑیاں ہو کڑیاں کڑیاں انگشتان کہیا جو شکان شکان یارو
جھانجر تکلے نبور حسن دے جھنگا مندا جھنگ چھنک چھنکان یارو
چھلے ہیر چھلیل چھلے ہور چھنگیر جوان یارو

توڑے لا توڑے توڑے مار توڑے کئی قلعی ایران توڑان یارو
پازیبان پیرین ہیر پازیبان پیر پیر ویلنگ چھان یارو
فضلشاہ کہنے گہنے ہو آہے آہیر طول ہوئی داستان یارو

تیار کنانیدن ہیر کشتی برلب سیر بحر و درخواب دیدن ماہ تابان ور دامن افتادہ ور وشن و ذکر خواب و حال عاشقی و نبودن دیوانگی او

سستی والتکلے نکل سیر گھاٹ لیا وہیہ گھاٹ جہان ایا سائیں
کاریگران سمندا دے بنوانے کشتی سیر کارن دریا سائیں
لڈن نام ملاح نوں سونپ کشتی کہیا گذرنے گذر چلا سائیں
پاسی بہوت بچھوت جو بہوت تیسان نال بچہ کوہو ڈرا سائیں
خاص روز جیسے عام خاص بھانوں چڑی کشتی مول چڑھا سائیں
غرض ملی ملاح نوں جد دن بیڑی پار ہو گئی صفا سائیں
چھ دن بیٹھ اتن کتن کدیہی ہیر نال سیان چپ چاسائیں
پتن ہو نکلے ہوا سوار بیڑی بیٹھ بنگلے ورہے کہا سائیں
ڈال ڈال جیٹی لال مکھ تے چن بدلی ہیٹھ چھپا سائیں
کدی نال سیان رنگیت گاؤ ندین کدی ناز نیاز ادا سائیں
چندماہ گذرے چند ماہ جیٹی چھیے جاوندی ہیڑی ادا سائیں
اکھیں لگیان خواب بوچ دیکھے روشن بدر کمال سما سائیں
اک جٹ آیا پوری چن دیکھے لیٹے ہیر بچھیر کٹا سائیں
چھنگے وچہ ڈیکان چیکان نکل گیان ہیر جاگ اٹھی او کھیر شاہ سائیں
عقلوں کہن ہوسی خوشی غمی اپیر جانے کون اصلی سما سائیں
ناسی شان گمان نہ چت چیتا چنتا جیتی گئی جٹا سائیں
پئی رات دیکھے چن چودھویں دا آ کھے آپے وہ کہا سائیں
تارے گندیان قہر دی رات گذری اکھیں اکیان ہیر جو صباح سائیں
وانگ کاہن دے بنسری ہتھ کوہ دی گوپی ہیر لیتی پھر پا سائیں
ہیر بلکے بلو قدین ان گی آکھے بالی عمر تیرے تا سا سائیں

کھلا ملک کھلتی رسم چال اٹھان ناسی نند و چار و کچا سائیں
چولی بنگلا رنگلا وچہ دہر پا پلنگ ہیر وچھیج وچھا سائیں
قفل بنگلی رنگلی نے ہے لگا بنان حکم کلید نہ لا سائیں
چھپیاں وناندی جٹی ہیر بحری تیرا ملک درماہ بھی پا سائیں
بیڑی وچ سوار ہو ہیر بحری ہر جیجی کرسان ہیر چا سائیں
اس تھیں بعد جہنا و ندھے گھاٹ پتن لوکان پار اوار لنگھا سائیں
صبح جمعہ دی ستویں روز جیٹی سیان سنگ لیکی پوی دا تما سائیں
جیسے لاجیپ لا چلان کشتی کشتیبان مثال ہو سائیں
لہر بحر دلی کدی لہر آوے کدی لہر نوں لہر کما سائیں
مرضی سمجھ ملاح پھر اکشتی پھیر آ کنار لگا سائیں
اک روز جٹی ستی نیند بیٹھی وچہ بنگلے دے نال چا سائیں
قدرت نال پی ٹٹ آسمانوں جھولی ٹٹ پیا گر رڑا سائیں
پھر رنگیوں نوں ہیر گھن گیا نالے چند نوں خاک ملا سائیں
سیان پچھیا دسیا ہیر سفنہ الف بے تاکر ماجرا سائیں
ایپر کہہ گلیجر سے ہیر ہوئی حضرت عشق دی ہر جلا سائیں
سیان نال اٹھدی بہندی ہیر بیندی گئی ایپر لا سائیں
ایسے چند سے چند ہزار ہو دل آس چن توں وہ یاں گہما سائیں
او ہو چند آسمان نسان صورت ہو کے آیا بھیس وٹا سائیں
گوپی چند وانگوں گوپی چند جیسے سونا چند جتھین چند سوا سائیں
کل چند بنکے جھولی ٹٹ ہیون دتو دشمنان خاک رلا سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اج چند نہیں ہو وہ چند آئیوں جاپے کی ہوئی ہیر بٹھایا سائیں
یاتوں ملک نا وہ یاتوں ملک رہی یاتوہیں ہمراہ لیا سائیں
آپے بھیج تینوں نال لیسان کھانوں گھر ملکاں تھیں ہونہا سائیں
کہیا چھڈ پاسا سانوں ہے ہووی مسکرا دس ماہ لقا سائیں
میرے اوگن تے تیرے گن پیارے دوہاں انت حساب نہ کا سائیں
کہیا صبر ہیر کے صبر جو ہوسی چند روز ایہ عشق پکا سائیں
سن منفرتم تینوں سانہر تک ناسان تے جھنگ سیالاں دی آ سائیں
جان اوہ تکل نوری چھپن ہو گئی ہیر جاگ اٹھی گھبرا سائیں
کملی ہیر لیا دسے انگ رانجھن دی صورت یوسف دی سنبھلا سائیں
رو رو کرے دعا لگے ظاہر حال ملا لیا سائیں
پیاسی آب زلال وصال ہویاں جیا آپ ترے آپ پلا سائیں

شالا جیو بیٹا ایں جائیں وسن جائیں بندی ہیر تائیں سمجھا تائیں
پتہ نام نشان مکان تینوں سچ سچ بیان بتلا سائیں
کتھا ٹور چلائیں جان انجان بندی تیہ توں جان فدا سائیں
روندی ہیر کہیا گستاخ ہو کے میرا اوگن بخش خطا سائیں
وسر بھول قدماں تھیں تیرے گئی اگے صاحبا چھوڑ رضا سائیں
تینوں اسماں لیا آزما توں بھی لیسیں … پرکھا سائیں
اتنا آکھ ہوون غائب چند ہویا ہیر ہیڑی دا سیر … سائیں
جیوین کونج وچھڑی ہان جوڑی رو رو شوقی کرلائیں
گھلے وال پیاں مثال سسی رندی ہیر سی وار ویلا سائیں
دستی یا ہیں جو خواب رساہر تک چا پھیر ورا سائیں
فضل شاہ کی چلو … ہو ٹلیا وتنان ہیر غم … سائیں

در بیان چودھرائی ہمراہ موجو چودھر از تخت ہزارہ و حرف ہسا و تولد شدن فرزند رانجھا تی وحیدو

اک شہر ہی تخت ہزار نامی گویا تخت شاہی الماس میاں
شہر شاہ بھی شہروں ویکھ بھلا تعمیر خود قلعہ ہتھاس میاں
رنگا رنگ خلقت وسے شہر اندر ہاجو انت شمار قیاس میاں
باغاں وچ بہار بہار لائی وچ جنگلاں گھاس ہی گھاس میاں
سبھی مرد نصیب والے گڈی جٹی انگاس شناس میاں
باراں تھیا مدام جو چودھری سی کرے سبھ کے نیاؤں چا پاس میاں
رانجھے ہی اوچھال تے جاں سو ٹنا … رواناس میاں
کھانا وچ تھیں سجھدے لیے سی کنبدے ہو گیا وڈ کھاؤ دی … میاں
دھن مال اولاد نہیں شاد آیا کوٹھڑے ہیر ہزار جہاں میاں
تشریف لیا برسد اونہوں سے … ماریسی ماس میاں
پیری وقت مڑ حرم کرم ہویا آئی پھل امید دی راس میاں
شیریں لباں نیا تے قند مصری … سن … الماس میاں
اکھیں چشم … آیا … زمین … انگاس میاں

گرد چار دیوار حصار محکم بن یا دنیا دا آسا میاں
گوشے وچ چوشمال آ انحاص جھنگ تین بن بوہن میاں
جمیا اکیا اوہ جے گویا گیا ٹریا مات پناس میاں
تیسرا خاص ستر سی تہرو کتی سیتی ہووے داسان میاں
موجو نہیں جو موج عیش حال موجود آہی حواس میاں
وسن کتنے وس واس عشق آباد تے لیے وسواس میاں
عربی اصیل جھیریاں کوتلاں تن گھوڑے گھوڑیاں نخاص میاں
اسی پاس بچہ واس کرم آپ … رکھیا … کیتی پاس میاں
… بیٹے سن … تے سیت نواس میاں
بیٹے ست جوان مثال رستم دشمن ویکھ کے ہراس میاں
ناؤں ہیں ماہ نور جنم لیا دین عید مبارکاں واس میاں
ماں پیو ویکھ صورت … دم … ہو واس … میاں
یوسف ثانی … میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کڑیاں ہو کڑیاں کڑیاں ان انگشتاں کہیا چوشکاں شکاں یارو
جھانجر تکے نیور تے چھنکا مندا جھنگ چھنک چھنگاں یارو
چھلے پیر چھلیے چھیل چھلے ہور چنبیر جوان یارو

توڑے لاتوڑے توڑے مار توڑے کئی قلعی ایران توڑاں یارو
پازیباں پیریں ہیر پازیباں پیر پیر دیبانگ چھان یارو
فضلشاہ گہنے گہنے ہوئے آہے ہیر طول ہوئی داستان یارو

تیار کنانیدن ہیر کشتی برائے سیر بحر و در خواب دیدن ماہ تابان و در دامن افتادہ ور وشن و فکر خواب و حال عاشقی و نبودن دیوانگی او

ستی وانگ نغل ہیر گہاٹ لیاوالیہڑا گہاٹ جہاں ہا سائیں
کاریگراں سمند وانگ بنواسے کشتی سیر کارن دریا سائیں
لڈن نام ملاح نوں سونپ کشتی گیا گذر جے گذرن لاسائیں
پاسی بہت نچھوت جی ہوت لیساں ہاں بچہ کوئی ہو چڑھا سائیں
خاص روز جیے عام خاص بھاونچ دی کشتی مول چڑھاسائیں
غرض ملاح نوں جد دن بیڑی پا رہ گئی صفا سائیں
چھ دن ہیٹھاں گئن کندیسی ہیر لیاں سیاں چپ چاسائیں
پتن ہو نکلے ہو اسوار بیڑی بیٹھ تنگے دریے کہنا سائیں
ڈال ڈال جیتی لال مکھڑے تے چن بدلی ہیٹھ چھپا سائیں
کدی نال سیاں رلکے گیت گانون کدی ناز نیاز اداسائیں
چند ماہ گذرے چند ماہ جیتی جیتے جاوندی بہڑی اداسائیں
اکھیں لگیاں خواب وچ دیکھے روشن بدر کمال سما سائیں
اک جٹ آیا ہو دی چن جیہے لیے ہیر بچھیر کٹا سائیں
سفنے وچ ڈیکان چیکان نکل گیاں ہیر جاگ اٹھی دلبر شاہ سائیں
عقلوں کہن ہوسی خوشی غمی اپیر جانے کون اعلی معا سائیں
ناسی شان گمان نہ چت جیتا جفنا جیتی کدی چڑھا سائیں
پئی رات دیکھے چن چودھویں نے اکھے اسیے اوہ کہیا سائیں
تارے گندیاں قہر دی رات گذری اکھیں لگیاں ہیر جہا سائیں
وانگ کاہن دے بنسری ڈھونڈدی گوپی ہیر لئی پھر پا سائیں
ہیر بکہ ملو قدیں آن لگی اکھے بالی عمر اتیر ے تا سائیں

کھلا ملک کھلی رسم چال اٹھاں ناسی سند وچار کے چا سائیں
چولی بنگلار نگلا وچ دہر پا پلنگ ہیر نچیج وچھا سائیں
قفل شنگلی رنگلی لے نے لگا بناں حکم کلید نہ لا سائیں
چھیاں وناندی جتنی ہیر بحری تیر املک درماہ بھی پا سائیں
بیڑی وچ سوار ہو ہیر بحری ہر جتی کر ساں ہیر چا سائیں
اس تھیں بعد جھنا دے ٹھاٹھ پتن لوکاں پار اوار لنگھا سائیں
صبح جمعہ دی سنتویں روز جیتی سیاں سنگ لیکر ہو پڑدا سائیں
جیسے لا جیب چلاں کشتی کشتیاں مثال ہو سائیں
لہر بحر دلی کدی لہر آوے کدی لہر لوٹ لہر کہا سائیں
مرضی سمجھ ملاح پھر اکشتی پھیر آکنار لگا سائیں
اک روز جیتی ستی نیند بیٹھی وچ پلنگ دے نال چا سائیں
قدرت نال پی ٹٹ آسمانوں جھولی ٹٹ پیا گرپڑا سائیں
پھر لیکو نوں ہیر گھن گیا نالے چند نوں خاک ملا سائیں
سیاں چھپا دسیا ہیر سفنہ الف بے تا کر ماجرا سائیں
ایہہ کجھ تکیا بحر سے ہیر ہو نی حضرت عشق دی مہر چڑھا سائیں
سیاں نال اٹھدی بہندی ہیر جیندی گئی اپیر لا سائیں
ایسے چندے چند ہزار ہوون اس جیتی توں بیان گہنا سائیں
اوہ چند آسمان نساں صورت بنکے آیا بھیس وٹا سائیں
کوئی چند وانگوں گوپی چند جیسے سوہنا چند بھین جیند سوا سائیں
کل چند بنکے جھوٹی ٹٹ ہوون دتو دشمناں خاک رلا سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اج چند نہیں ہو وہ چند آہیوں جاپے کی ہوسی ہیر کہایا سائیں
یا توں ملک نا وہ یا توں ملک ربی یا تہیں حور اعلیٰ سائیں
آپے پھیر پیتی توں حال لیسان کھا توں گھن مکان ٹھہو ملا سائیں
کہیا چھڈ پاسا توں ہے ہوئی مسکرا دس ماہ لقا سائیں
ہیرے او گن تے تیرے گن پیارے دوہاں انت جناہ کہا سائیں
کہیا صبر ہیر صبر جو ہوسی چند روز ایہ عشق پکا سائیں
سنو تج تینوں سامر تک ناسان تے چہنک سیالاں دو اسا سائیں
جان اوہ ٹکل نوری چھپن ہوگئی ہیر جاگ اٹھی گھبرا سائیں
کملی ہیر لیندا دسے انگ رنگ ڈنڈی صوت یوسفیدی ٹپلا سائیں
رورو کیسے دعا لگے ظاہر حال بلا لیا سائیں
بیاسی آئی نہالا وصال ہو یا لیا جیا آپ بنے آنڈیا سائیں

شالا جیو بیت ایں جائیں دس جائیں بندی ہیر تائیں سمجھا سائیں
پتہ نام نشان مکان بیتوں سچ سچ بیا پتلا سائیں
کہیا توں ایں جائیں جان انجان بندی تاہ توں جان فِلا سائیں
روئی ہیر کہیا گستاخ ہوکے بیلا اوگن بخشش خطا سائیں
وسر بھول ہا من ہتھ گہت بیٹھی لگے صاحبا جیو رضا سائیں
تینوں ایمان لیا آزما توں بھی لبیں گھرا گھرا پر کھیا سائیں
اتنا آکھ ہوئوں غائب جند ہویا ہیر بیری دا سبز اسا سائیں
جیوین کونج وچھڑی ہان جوڑی روندی ٹمی کرلا سائیں
کچھ وال بچیاں مثال سدی روندی ہیر سی واویلا سائیں
دستی یا ہجیں جرہ خواب ڈٹھی ساہر تک بیا چھیر ورا سائیں
فضل شاہ چاؤ گنجھ ہوٹھیا وٹان ہیر سیال بکا سائیں

در بیان چودھری لائی کہر موجو چودھری تخت ہزارا و حرف قسمت و تولد سعد فرزند رنجھا ناہی دہیدہ و

اک شہر سی تخت ہزار نامی گویا تخت شاہی بلاس میاں
شہر شاہ بھی شہر توں ویکھے بھلا تعمیر خود قلعہ متاس میاں
رنگا رنگ خلقت وسے شہر اندر باہجو انت شمار قیاس میاں
باغاں وچ بہار بہار لائی وچ جنگلاں گھاس گلاس میاں
سبھی مرد نصیب والے گذری جنہاں اگلاس سناس میاں
باراں تیلیا دا موجو چودھری سی کری سمجھ کے نیا توں پاس میاں
راہیں ہی اوچہال تے جان سونا کینیا چھوڑ بدوانا میں میاں
[illegible] وشن [illegible] دی [illegible] میاں
دھیں ہال اولاد نہیں شاہ دا آیا کو تھے ہیر ہزار اجھا میاں
نہتر یسی برسد او ٹوہتے [illegible] ماس میاں
پیری وقت مڑ حرم کرم ہویا آئی پھل امید دی آس میاں
شیرین بیان نبات تے قند مصری [illegible] الماس میاں
آنکھ چشم جد [illegible] نرگس میاں

گرد چار دیوار حصار محکم بن یادبنیا دا اساس میاں
گوشے وچ چونشال آلا خاص [illegible] بوا میں میاں
جہڑا لیا اوجے گویا لیا گیا تریا بات پاس میاں
اتنا خاص سخر سی ہر موبکتی سپیند ہو داسان میاں
مرد نہیں جو موج لگے تشں حال موجود آہی حواس میاں
وشن [illegible] عشق ایاوان [illegible] وسواس میاں
عربی نسل چھیر یاں تمشاں بن گھوڑیاں نخاس میاں
اسپ پاس [illegible] پاس میاں
واٹے بیس [illegible] خراس میاں
بیٹے ست جواں مثال رستم دشمن ویکھ کے ہراس میاں
آٹھواں پاہ توں جنم لیا دین عید مبارکاں داس میاں
باپ ویکھ صورت [illegible] میاں
یوسف [illegible] پاس میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تشنہ مدان کچھو جدا دات کچھو چین وات تاجاں سن سائیاں
اگے جیوندی جان جوان تکھان ایہو رب لگے التماس میاں

اک بالک بال سیاہ کرد او کچھو بناں نہ آس دھروا میاں
فضل شاہا سدا رکھیں یا دھیندا کچھ فال نجوم دی راس میاں

در بیان پرورش یافتن و جمیدہ رسیدن از سال یکم تا بہ چہار دہم و ذکر تعلیم علوم وفنون او و فوت شدن مہر موجود پدر او وے بادشتی کردن ہر ہفت برادران تقسیم کردہ دادن چندے از زمین ملک املاک خود و قلبہ رانی کردن او گوید

پہلے ورہے دائی شہ لگے بسم اللہ لیا گود دتے شیر دیال پیارے
دوجے ورہے دا ہن کھدون لگا موچال سکھے چال ڈھال پیارے
تکھ چندو دائی والی دودھ والی والی وانے کھنین تعل پیارے
دلی شہر دی بہری کلاہ سر تے رہیندی ہانیاں نال اطفال پیارے
استاد جیو آئیاں بسم اللہ کہیا بسم اللہ پڑھ تال پیارے
آہن کردے بندا استاد تاہیں بسم زر شہدی بھر تھال پیارے
ہر رستوں فارسی پڑھ دھیندا علم سیاق نوں بھال پیارے
ناوین سال حساب سنبھال لیا چنا باپ دا مال مجال پیارے
ستی گنج دا آمد دا نیز سے سنہ زمین ڈھیں تاہیر ادھیال پیارے
باراں برس دا جا کر وچ یاران کرو مرگ شکار رحلال پیارے
موجود دیکھ دھیندا وائی کلا بیٹا کرے شکر از دستحال پیارے
یوسف وانگ بھائی دشمن ہوئی ہے ایسیں ستیہاں مجال پیارے
مڑ گیا سمجھ سندا جاگ دھیندا وپاہیر چے چودھیں سال پیارے
چالی ادیکھ مرنی ماں دھیندا ہو یا بہت ملول ملال پیارے
الیروچ ہو گیا بیمار دنڈ باپ دا مال احوال پیارے
گرم دل دی آفتاب سمجھو سوہنی لکھ خوشامدان نال پیارے
پیاو منت کھدون سچ دین تکرو سیداو میں جی دیں نکال پیارے
دیکھتا [illegible] کیسی دکھی [illegible] لے کیر یا نڈ والی ستی گال پیارے
دیچ کھو [illegible] فیلہو [illegible] انزک [illegible] کال پیارے
ملک باپ دا نیں اسا نھوں ہاتی رہیا ہوتی زوال پیارے

لا ساں پٹ بان تھکڑے چیولی دھیندا چھونہ دیچ ال پیارے
تیجے ورہے کنٹھا کڑے گھگری زر گر نگ تعل جڑے یا لیال پیارے
چوتھے ورہے بدی تیر مچھ لنگی زری کرتہ اوڑ شال پیارے
ورہے پنجویں پڑھن بہا ایوز دھیندا نیک اختر فرخ فال پیارے
پہلے قاعدہ پیسیر قرآن پڑھیا دوسے سال دھیندا سال اسال پیارے
چھیویں ورہے ہیونوں فقہ حدیث پڑھیا سکے دین دخوب سنبھال پیارے
ورہے اٹھویں فن عبادت نکھاکھن دیکھ کمال کمال پیارے
دسویں ورہے ہیونوں ہور بہادری پڑھ گھوڑے لگے زمین ڈال پیارے
ورہے یارھویں ن تیر اندازیہو یا ہم حکم انداز مثال پیارے
ورہے تیرھویں بیٹھکے وچ مجلس کرے سمجھ معقول مقال پیارے
باپ کرے پیار ویر بھائی ہر طرح خوف پیو دے پایمال پیارے
حسد بغض بہنیر دا لاوچہ کیتو فرصت تک دی کجھی اسیر پال پیارے
غرض ہو یا بیمار ہو یا موجود گون چڑھ سکے پینے کال پیارے
بھائی ہوچ بھائی رنگھ کرن لگے آیا وچ اقبال زوال پیارے
بھیڑ یال دی دارنگے دیچ جیندا وسی رو دکھی پڑی وال پیارے
دھیندا وچ وچھوریں اتے دا جی ہا ہو یا شاک شنال ہال پیارے
ایہہ بھائیاں کر [illegible] ترسی جنید و رو [illegible] منہ [illegible] کال پیارے
مر جو نال [illegible] سر [illegible] اقبال پیارے
اگر ور بھائی دھیندا کہن انجھیں تیر [illegible] جاندی جیل جہال پیارے
ہل [illegible] نوین منت کھا [illegible] سوال پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ڈیلدر نوں ڈیلدا نصف چوہر جاک تے چوہڑ چوہڑ وال پیارے
جٹری شوند زمین نی ڈنڈ ہیر وشوند در کر شم نیہال پیارے
دہید گڑ گیہے کہی گل سو پسند سی کہ تی الحال پیارے
ہو یا ٹھنک تے ہل ہل سکے ہل دا ہتھاں نہیں سو کمال پیارے
واہی ہی تباہی جہاں جہاں گھر سنے ٹکول پیارے
واہی لاگی نہ لاگی ہی لاگی ہرف لاگ سنے لگرل پیارے
چھ ماہ تخم بیج تاں اں تخم گیے چاچا ویو کنال پیارے
لگا فصل گہیا گھم بارنیاں نہیں تاں ہوک پاپک گال پیارے
دو کھیا آپ تے گران جہان تخ گہیا لگے کا ستری گہ تکال پیارے
پچھواڑا پل پچھیو گڈ تا دیکھ پچھیو ا گھکان پیارے
آکھے ذکر ہی ہل لاہو کر نیسے آکھے چلئے جھنگ سیال پیارے
کھنڈے کھرے لرف صفت آپ بھانوں تخ گنیکو سال پیارے

چوہڑ چوہدری بنے ہتھان گنڈی نے ٹگیاں ڈبھیڑ وال پیارے
ماں واہیاندی اک جوگ تی ہو گئی بہی ہل بھال پیارے
بوٹے مار شتیرن پا پچھاں اچھلے وانگ لعل گیتے لال لال پیارے
آکھے بوٹے ٹپاں لگے جیجے پیاں اوکھے پاشٹ بکھول جال پیارے
اک ہل سکدا ہیں دو جا اک ہل سو بھی غیر سال پیارے
تاں آئی عراقی ڈگی گیا کال مرکے وقفے وال پیارے
تڑکہاں تر کہاں ہل گہال وں کہیں تھی کہن نال پیارے
لوہا گھسن ٹوٹ گیا جیکر نابوں ہت پال پیارے
غرض نہ راہیں ور بیش گھی لکھ دیشن خیال پیارے
پی پالی پل بھیا آرام گیتا دھپ ہپ گیتا چال ہال پیارے
بھائی اپنا بھیا وڈ ہیں ہو جونا لڈ جال چوڑال پیارے
فضلشاہ ڈہیڈ وسنگی ہی گیہڑ کی ہیں جنجال پیارے

دربیان پھردن پر ہمت نگہ باشگہ و بہیدن آن یلے تیاولی اور سوال وجواب
آہپا یارا نجھا بہر ادعشر وطیبہ وسوختہ شدن او وناام سیال گشتہ و عاشق شدن او
بے دیدہ و در خواب دیدن آن ماہ رو را بازبہ خانہ رسیدن بوقت شب

ہاتھ وقت بتایے با گئے اٹھے دل ہر تال ائیاں جی
دیکھ وال جہاں آکھاں ہی وکھ کے تکھے تاتیاں جی
رکھو وکھ واہی وڈکا ہیں اوتھے لیا اٹھ سمیاں جی
کھیا پی دودہ طلبیا پاش گیول آیوں یار ملکر ڈکیانیاں جی
مرد ناکھی ہی کہیا سندے عشق ہیری ایس دل بھانوڑیاں جی
بیٹھ کے گھکپی ریتی کوان چھیا سیں سپہ نہ تیاں جی
جیکر ویر سنگی تے گیہے سیتی کی ٹھیک آئیاں جی
ستے ٹھنگی کھپتی نہ نا ہیں گھر ہیں لویدل گاٹیاں جی
چاچا بھائیاں چاچا بابا ات تا ئیاں ڈاڈھیاں جی
کہیا بھابیاں آکھر پھر ویکھیا سچ مچ بابید گر لیکو بد لیاں جی

ہسے بھیے ویراں نشا دیکھ رانجھے توں مسکرائیاں جی
آکھن چاک تے بھاگ نے کہیا ۔ کہانا تیری دکھنی دکھ سیتاں جی
جنتوں لے بھٹوں ویکھے گئے بھیاں پہلیاں جائیاں جی
ہیچ وقت ٹرنا بھائیاں چھڈ ستیاں تے تیرا ئیاں جی
ابھیر گل سنے انصاف کرنا مختصر کرکے چھڑ ائیاں جی
تاں اک کیتا پنڈ ول گھسیا نہ گھر مالکے ڈھول کھیچائیاں جی
ہکے گل شمر کیتے سمال پیا تازہ کرن صفائیاں جی
بھیجے ویو ٹہنیاں کہاں یالی ڈاہڈھو تاں نیاں لگا بلائیاں جی
پھکو سچ شمر کفنیاں منہ نپچ گا ٹکرا ٹکر گید یاں جی
جھنڈا توں بٹھا شہر سے سوا بھیاں لاہیاں لپائیاں جی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آکھیں مُکھ گُدیاں نال رلساں واہ واہ پوریاں پایاں جے
باہر خستہ خطائیاں کیہاں خستہ حال ہو کیہاں خطایاں جے
دو دو ہر ہتے رناں دے رون دو دلویں سُتھوں نال تتھوں شیرنیاں جے
سے سے تخت ستاں آیاں بابو ہو طلیاں تسیں مائیاں جے
اوہم جیہے سلطان فقیر ہوئے عجب قدرتاں رب وکھائیاں جے
اک فصل جو جٹ دا ناہ لگے سری پاؤں دے بھس تے چھایاں جے
ایہہ مرہو باں ہمدن اور کہیاں ہنگن جھائیں نال سوا ہیر ٹیاں جے
سُن ہنے نکھوٹیا جھوٹیا وے نال زوری کنیاں وُھاں ٹیاں جے
اکے کنگھی سُرمہ مسوک شیشہ چھاں کھنڈیاں جوڑ بنایاں جے
ہان ونجلی سیج وجا جانی رناں ہین ہوانگ بھرمائیاں جے
اپر پریگار ھی کرن اودکھی وہی رکھنے کرن گھسایاں جے
تسیں جم میراثنگ ہیاں ناہیں نگر اگر بکسایاں جے
چھوٹا ہاں ناہیں کھوٹا کرم کھوٹا ماتیں بھابیاں زرا ٹکائیاں جے
کم علم ناہیں کم علم جاناں علماں والیاں دور بلائیاں جے
احمق جٹ کی علم دا قدر جانن جنہاں اُٹھ اٹھے دُھراں گیاں جے
آکھے ہویا جھوٹیا کھوٹیا وے کریں کھوٹ تے کھوٹ کمائیاں جے
اک پتر اللہ جو اہک پالیوں توں وچ جاسک اولاد سکائیاں جے
تیرے طور چلنت دو وت چار پاسیں نت کھانت چلائیاں جے
ہٹ جاہ ہٹ چاودے ویکھو نہیں ہیشتے پالوہ تتا وانیاں جے
لگا گلے تسیں گھر رکھو سان کھادیاں نال پکائیاں جے
جا ساں لے لاہو یا جنگ سیالیں اگ قسمت جھوک پکائیاں جے
لکھا انہو ہاں نہوں نال اس وال ہاں ہو یاں ہمت سختائیاں جے
میرا مرے ناہیں اتھے رن منتا جنہاں واسطے کراں چوائیاں جے
بھکرن دیاں پکیاں کیہاں جمع جا بیا اُٹھ کرنی کردہائیاں جے
شعل نال چاتو جہی سوہنی کُتھوں فی نغز وچ ہندائیاں جے

منی من منی گھر دے تکاں کھنی من نلیاں تنیاں تے لائیاں جے
ٹھیک لیک دلیک شیک لاسن گھیاں ماردے پھرن پرائیاں جے
پکیاں گل کائیاں کھایاں توں گلاں پکیاں آن پکائیاں جے
کینی گل ہیں مکر گداپیاں ندے دیوھنے وانگ برائیاں جے
اسیں جٹ ہوئی کہیڑہ باغدی ہاں جستے کرین چھڑا وڈیائیاں جے
اک جٹ بیگار ڑی چھاہ چھنپوں نیاں تعں کٹوائیاں جے
توہیں ہیں بھی ہوں مٹھا ہیلیاں بجائیاں آئی بھلیائیاں جے
نال وید حکیم طبیب ناڑ ہی توں سنت ہمنت گوسائیاں جے
الیسے جم نوں جم تے چپٹ جستے کئی جٹیاں سیپھاں لائیاں جے
کدی کدی سوبھی نال ماہیاں دے جہیں گائیاں ہار چرائیاں جے
ناہیں جٹ جاہل لکھ پڑھ حراماں ہتھ قلم دی گل پھرائیاں جے
مشکل ہین بیگانیاں کمن کاراں جانن سوہنی جنھوں نسائیاں جے
پچھوں تسیں رلکی پوچاد ہیں یاں کڑاں ہینڈں یار زبان بچائیاں جے
ہتھے گیا انشا اللہ قدرت سہی ناہیں کج میں سچ سنائیاں جے
رب بادشاہ ہو تختوں چا سٹے اتے تخت بہا وندا گدائیاں جے
بدے اکھے دین جواب دسیں کس گلاں سکھلائیاں جے
گلی کھاہ چلی ہین بس گلی ساتھی تسی ہنیں ودلائیاں جے
کتے ہین سیر پہنجی سیاں توں بھلے ویلے نہائیاں جے
لڈو پیڑے جلیبیاں برفی بوندی نت کھائیاں تیرہ مٹھائیاں جے
جیکر دیراں نے دیراں ستے لک بدناہیں بھی لکت کرسا دماں کھائیاں جے
پتھر وچ کیڑا رب رزق دیندا ناہیں رزق موقوف کمائیاں جے
صبر شکر کرکے کتے عمر جالاں لون تیاں کان رضائیاں جے
تساں دم دلاسے سان ہم پیارے ہمراہ ستے خیر منایاں جے
رناں وسیاں آیاں کم جیاں بھی ایہہ بندے کدوں ہائیاں جے
جاہیں ہیر سیال بیاہ لیاویں جیکر جوئیاں رب لائیاں جے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

سُنکے ہیر دا نام خاموش ہویا بھرجایان گھرین میلہا پایان جے
آکھے ہیر دے دیس جلیس میرے سچیا صاحبا سایان جے
مٹھی نیند اندر صورت ہیر ڈٹھی پالے چند دا نگون رشنائیان جے
اوسے زور سی ہیر دے خواب ڈٹھا واہ واہ عشق سچی سچیائیاں جے
کارن ہیر تصویر تصویر ہویا منہ تے ورت گیان دوائیان جے
پتلی اکھیان دیوچہ ہیر پتلی اکھین مست الست کرائیان جے
دوتی وٹرانتے دشمن جان بھائی لگے بھر بھرن سلائیان جے

ایسے ہیر دے نام تاثیر کیتی گیان ورت منہ تے فتنایان جے
آئی نیند جے چپ نے کھیت ہویا رانجھی اکھیان چالائیان جے
پلک پلک لگی اُجڑ بجاہ رانجھے اکھین پھیر جا رب کھلائیان جے
ایہہ ہر کھیت اندر رانجھا کھیت ہویا پیڑی پیڑیاں ہیر دوبایان جے
حضرت عشق آ کے لگے بسم اندر محل پٹیاں عشق پڑھائیان جے
شام شام آیا گھرین بھابیاں نے کہین ویکھ کیہا ہیں ٹیایان جے
فضلشاہ طبیب حبیب باجہون کسے کون نبض دوائیان جے

رفتن رانجھا بوقت شب بگورستان باواجداد خود و گریہ زاری کردن بگور پدر خود و بیان ساختن مصیبت بظلم

رانئیں گیا رانجھا قبر باپ دیتے سخت وخت پیا آیا یاد بابا
قبلہ خاص کو نین دارین میر اکبہ دین یقین عماد بابا
تو ہین دیر بینوں تیر وار دینی ستم ماریا جوین شعاد بابا
جد ہر جان بینوں سکے دین دکھے ایہو ویلہ اُلٰہی امداد بابا
وسدے ولاندے وسدے رسدے نون کیتا بھائیاں چا برباد بابا
اسیں پیس لیئے آکھ آو بس چلے وسدے وسدے ہے آباد بابا
قبر ون اُٹھکے دیہہ ارشاد بینوں شاد شاد دیا شاد شاد بابا
پیاسے خون بھکھے ایسے آسے نت دیکھدے انگ جلا دیا بابا
سفنے اپنے کہاں تمہاں داتھگون تینوں ہے اخوان دیا بابا
تارک ترک ہویا ترکہ ترک کیتا ہوئی منداہ سندا ارشاد بابا
تیری زندگی دے مرے جگہ لیئے تے بھائیاں پھیر سواد بابا
گھن کہن ہن ہین منداد یسان کسے دیار بلاد بابا
دعوی بنھ خدائی خدائی اندر بھائی مثال شداد بابا
خانہ زاد ہیں خانہ بدوش ہویا پلے ہیچ ناہیں کجھا ناد بابا
اور کیہہ نیک بھائیاں کیتی ایہکی پچھین نیک جے نہاد بابا
چھوٹی عمر بینون دکھین ڈال گیوں اجے تو رنہ چڑھی سی میعاد بابا
تو ہیں پُت تیرے پٹ سٹنی تے گل گل دی بیخ بنیاد بابا

بیٹنے لائے کے قبر نون پیا آکھے فریاد بابا فریاد بابا
بھائی کرن بیداد بیداد میتھے داد دوا بابا داد دوا بابا
یوسف باہجہ نہ ورتیا ظلم ایسا کتے جگ تے آ دجگا د بابا
قسمت یا نصیب نے پھیر میلے چلے جھنگ تے لنگ اُزاد بابا
تیرا جگر گوشہ جوگی ہویا ایں ہتھ پھاوڑی کھپری نا د بابا
تو ہیں ہٹھ مرے دکھان دچپے جوین ویلنے وچکما بابا
کل صید صیاد غلام آئے ہویا اج ہیں صید صیاد بابا
رہی زندگی نال بھیرن علسان وعدہ وعید نال میعاد بابا
کہے کسے پیر داجامہ ہوسان کرسان تیکے ورد اوراد بابا
پتھر چیت کیتا بھلے بھابیاں نے ہوئے گھٹن کٹھو فولاد بابا
بھلے پاس اُستاد پیا یوسفے پچھون بلے بھائی اُستاد بابا
دشمن آباد بلا د اولاد تیری گالی گل تاگون قوم عاد بابا
ویری دیرجوین نال آل نبی کیتے دیتے ابن ضیاد بابا
بھائی جان قربان پروان کر دا رہیا حکم اندر انقیاد بابا
قید المآء اشد نبی کہیا من قید المدید حداد بابا
یوسف ابن یعقوب نے نال ویران کیتی دشمنی ویرعناد بابا
کل ملک بھرادان ملک کیتا چھڈ چلیا ملک فساد بابا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بچکے بھائیاں دی جیون والی نہ زور ظلم دی چڑھی بہاو بابا
پیا کریں فغان نیاں تون کرکے دکھ ڈٹھا یا داولا و بابا

بچھو یاں کریں امداد مسافران دی بہلول شاہ دیو پیر فضا دبابا
فضل شاہ تے واجد شاہ و ریہا جوں سر آزاد شمشاد بابا

در بیان فغان کردن رانجھا بر گور مادر و پدر یان خود و عیان شدن پنجتن و درد مصیبت

پھیر بالوندی قبر وں لا سینے لگے دیکھ سینہ ہیر چاک مائے
گریبان مینڈھی چاک ان چاک کیتا بھائی سوہنی کون چک پاٹا

تیرا چند چانن ہو یا جو چانن اج دیکھ گیا وچ خاک مائے
آیا میں ہر ہیر وار چڑھ کے منصور ہو یا پیوں پاک مائے

بھائی ویر نہ تن کند ہنان چا ٹوبی کھو کے بند ملک ہلاک مائے
جانان ناہین کوئی رفیق دیسی میری وہم غم دے در دنگ مائے

قصہ پاک محمد عربی دا جیندے شان بیان لولاک مائے
ہیرے گئے چا وسان جھنگ سیالیں جنی تخت ہزارے لک مائے

تون بی کریں دعا یہ وسیاں توں اتاں مراں پر دنیں ملک مائے
ستی ہوئی لٹی ظلم کر کے تک دیکھ تے ہلاک مائے

اسو جاہ بھائی سنن جاہ بھائی یوسف تکتا کرن ہلاک مائے
دو گھاں تکیاں پانیں ہے لوٹھتا والہ سکو ویں سیاک مائے

کالی رات ایا جھاک قبر اتے باقی آخری رہی جھاک مائے
او تھے نال ہیر سنگ تے چا نکالا کیوں غمناک مائے

اکدم سے غم الم عالم رو رو عرض کراں کتھوں تاک مائے
بیابانیاں آں لہیاں چھیلیاں ہین شہر مشک مائے

گوجی ہی بھائی گوجی نے بھائی ویر سے جدا جدا سو اک مائے
گردن مار کے خون چڑھاں گردن گردن دشمن ہلاک مائے

جو جو بھائیاں اساں سر ہی کرکے چپ بان تان آکھے
ہتان کرن ہیر چاک چاک سینہ سیہ پات غمناک مائے

کالیں نہ بھائی جا کراں سوال خون جگر تے ملک مائے
فضل شاہ سو رہی عشق تھوڑے تھوڑے داگ ناہیں سیاک مائے

بیہوش شدن رانجھا در آخر شب خواب دیدن بر قبر مادر و پدر و دیدن صورت پنجتن پاک چون بدر منیر و سوال و جواب آنہا و روانہ شدن بسمت شہر جھنگ

ساری رات گذری رانجھے ہکے ڈھونڈ مینوں پھیر جوں بھائیاں
پلک پلک کھلی پھیر آیا کل روزہ والا یارہ ماہ یارا

رانجھا ادھ سکے پھولا پڑ آکھے واہ ڈوب گیوں واہ واہ یارا
ہتان کچل تکیوں سا توں جھل جاہیں پلو چھیڑ کرن سیاہ یارا

ناہیں شان گمان نہوت چھیڑ چوری آدمیں چاہ دیکھیں واہ یارا
آکھے درد تو چھیڑ وے دکھیں دشمناں دیا خواہ یارا

شمس قمر یا توں زہرہ قطب تارا توں فلک دا ملک الہ یارا
یا توں حور جنت یا توں نور عصمت یا لیس ملک تھیاں چاہ

یا توں شاہ پری یا توں شاہ پریاں چھلیاں توں گل نظر یارا
یا توں جھنگ سیال دی ہیر دی جھنگی چاہ بابا دو چاہ یارا

حسن ماہ نے واہ جواب دیتا کر کے لطف دی نظر نگاہ یارا
یوسف وانگ بھائیاں چاہ چاہ پایا سانوں شکل بنجا رہی چاہ

رکھ چاہ بھاویں چاہ چاہ پاون سو کہ چاہ وسے ونجھ چاہ بابا
چاہ سوہنی جو نال نباہ ہو وسے توں بھی کریں نباہ یارا

میرا نام مکان پچھیاں لیوندا لانڈے والا غوث اللہ یارا
آہیں لوں تساں ڈٹھے ہو ہیر شاہد رب رسول گواہ یارا

اودھ فجر ہوئی پاندی راہ پے ہیر دے تخت ہزارے ساہ یارا
سادے دیس آویں تکو پردیسی آپ ہوسی اساں آشنا یارا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اتنا آکھ بہوش ہویا چین غائب ہتھیا جاگ نہ سکے آہ آہ یارا
اک بھائیاں وسے ہتھوں تنگ آیا دوجا یار بھی نکل کنارا آیا
ایسا اتفاقاً اتفاق کیتا واہ واہ اللہ بے پرواہ یارا

روندا جھنگ سیالاں نوں ٹر پیا گلوں کل جنجال نوں لاہ یارا
اوتھے ملت سی ہیر نے خواب ڈٹھا سی عاشق بانجھوں آشنا آیا
اُتھے آیا ہیر دے پار فضلوں فضل شاہ چشت پناہ آیا

خبر سننی بھراواں نوں رانجھے دی پنج نامہ و گرفتن او برادراں جھنگ دے سوال و جواب دیوں کیتے تے آپس مِلن اُنہاں و رفتن رانجھا

خبر دے اوتھے رانجھا نور پیر دا ہویا تخت دی راہ روان بھائی
آکھن سن بھید پردیس منڈا منزل پچھیاں پیار جان بھائی
حرف آہیں نبی اسماں دکھ کیتا کوئی سکے جانے ہمسان بھائی
السفر سقر وکھ کے دین ہیل کیتا پاک نبی فرمان بھائی
دوجا نال تیرے کوئی نہیں ساتھی تو ہیں کس دی جان نکھان بھائی
رانجھے آکھیا گئے ہیں نال ساہیں صاحب ہتھ مسکین مسلمان بھائی
ایہہ پیشیاں ہی وچ آگ لگ پیا دیرین یوسف کنعان بھائی
السفر وسیلۃ الظفر ایہہ بھی وچ حدیث بیان بھائی
سورج چند تارے سیتے سفر کردے سفر مشکلاں نوں آسان بھائی
سنگ گوہرنی جوں سنگ ہیرا منگ سنگ تسانوں بان بھائی
چھوٹی عمر تے وڈیاں کریں گلاں بیچ اینتیاں تاواں بھائی
باہیں بھن ساڈیاں گئے ماہیں نہایتیاں دھن قربان بھائی
چھینا ماس یا پوچھ چھیاں سکتیاں توں رنگ وانگوں لال بھائی
چھوٹی عمر گھر دن نکل پھرن منہ لاکے ٹور ہو رہا بیاستان بھائی
اساں منت کیتی تسی پیار ہاں تساں نال بھی شک بھائی
کہنوں تاں گھاٹ نقصان کیتے ہیرے لال گوہر شان بھائی
روئی دیو تائی ڈوم دکھی جاں یکرے کلیاں بھائی
ایہناں تاں چون ناہیں ہیں بند کر کے مفت جہان گنوا بھائی
جوٹے بیکھ توڑ بیٹھے مولی رب تی لی بچھو بچاں بھائی
تسیں نگر اسیں ہیر دی ہر سال دولت تیتھا واداں بھائی
پرہیز فارسی تے دیکھن تماسا ہیں عجب قدرتی کھیل وکھان بھائی

اوتھوں خبر ہوئی چھوٹے بھائیاں نوں راہ تے آن بھائی
چنگا کھاوہ ہنڈا دے رو دیندے منہ بول منہ ڈدھ جان بھائی
کوئی وچ پردیس نہ ہو سکا ہو سختیاں بہت ستان بھائی
گھر دی چھڈ دیہی ہوون باہر دی آوے گردش دوران بھائی
ساڈی گل ٹھہری دلوں بھائی آکھ آئندہ کن پہچان بھائی
وانگ تیر ہوویں جیئے نیک بختاں رہے دائرہ اندر قرآن بھائی
السفر یعنی سفر دے وچ ہویاں ہو جہی سخت زبان بھائی
شب روز دی سفر بلند کیتا درجہ دیکھ لیو آسمان بھائی
دم دم پھرے دم نال اللہ جلدی سائیں نگہبان بھائی
روئی مفت ہی کہاں جھوم ہیرا مندی بیاں نہیں پرن بھائی
سینے داغ دیکھے ساڈوں چلیائیں کیتوں بالکے جد دن جوان بھائی
تنہ جاو سیں پچھے ان نظر کر سیں جیں ادھر وچ ہنکائی
ہتھیں اپنی زہر نہ کوئی کھائے توں بی سمجھ لے نفع نقصان بھائی
جیکر بیچ چھپیں ولیل جان نہیں بھنڈ روسے لگے تان بھائی
سہرے بنھ تھیں ویاہ کرساں ڈولی پاکے توں چان بھائی
اور تسہاں ان قدردان کر دھڑی دن سُنے قدردان بھائی
پند کردا احسان فقیر ایسے باجو بدلا کرے احسان بھائی
جنے منگنے جیکر تسے ویکھوں نالے منگنے گردعیان بھائی
ڈرو قہر تہارے غضب کیتیں ایہہ جانو دی گیان بھائی
جیہا ہمنان کہاں چنگا صاحب علم قدر زبان بھائی
جاو ایسے روز نوں یاد رکھیں پریشان ہو سیں پریشان بھائی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ونگا اہلنے بوٹ نہ پئے مرکے تویں سچ مثال انسان بھائی
علم حلم دمیں آپ پچھ لیساں نشئی بنے باکتے دیوان بھائی
جانن قدر سلامتی پڑی سوئی غوطے کھا جو طوفان بھائی
جائن ہیر سیال تو حال لیا دین سنگ توتے ہو کے دڑ مستان بھائی
رانجھے ہس کہا انشاء اللہ رحمت رب سبب بنان بھائی
شیخی شیخ مشائخی کرن بیڑی ہویا حال سکے شیخ صنعان بھائی
جہیڑی لڑیا درتیم ہوتی اوسے لڑ دینال پران بھائی
اوجہڑ راہ سٹے چلے جوین چلے چلے تیر کمان کیان بھائی
ہویا جیدن نہایا ن گھبران پیر لگی جیھونون پھیر ہران بھائی
اٹھے دلون بنائکے گھر ین آئے انت ہو شریک سیدان بھائی
فجر دن شام تاکر شہر یار راتی کیتی جا جنگل شب گذران بھائی

رکھن خلق خالق نالوں بہت مشکل آئے ایس گمان بنان بھائی
اسان ہندہ نادان پچھان لیا ایپر انت نا دان وان بھائی
چلدے ہو رخصت مثالن ہے ہوئی خاک کل جہان دی چھان بھائی
پاسیں مزہ پر مزہ بھی چکھ لیسیں عوض فرزند فرد چکھان بھائی
جیکر ہیر تقدیر دے وچ لکھی کون لیکھ سنجوگ مٹان بھائی
انتا آکھ ہون اگان روان ہویا کیتا پچھان پھیر سیان بھائی
عزازیل تکبر ہو بہیا سی کیتا خودی گمان شیطان بھائی
رہی ویکھ دی حال احوال سستی ہوئی دا حال حیران بھائی
جان ولو تی خان دیوستان واہی واہی کرو واہی وان بھائی
رانجھا حال ویران ہی اٹ ہیں پیاگیا نہان نہان بھائی
فضلشاہ اپیر برات ہیان حشیان گہیاں ن سے نگران بھائی

رسیدن رانجھا بعد طے مسافت بموضع وہمیت اقامت کردن در مسجد و گفتگو کردن درمیان رانجھا با طالب علماں و سوال و جواب ملا و شب باشیدن رانجھا و کوچیدن وقت صبح

اللہ بیلی مسافران کوچ دیسے رانجھا جاگیا نام دہیان سائین
پیا پیچہ ہاندی پیا ہے ہند چھاندی بھگے سکھتے نیند گوسائین
سمجھ آبوی جنگل جیھو وادی وسدے وسدے ویکھے رانجھا سائین
جاکے ورش درس دیدار کیتا طالب علم دا لب طلبا سائین
سبق کنز پڑھکے کوئی گنت گہنزا اخفیا دا ہیت پا سائین
کسے صرف اندر عمر صرف کیتی صرف صرف دے حرف یکا سائین
کسے علم سیاق نوں طاق کیتا کر رقم بر رقم صفا سائین
بیضاوی جلالی مدارک کسے تفسیر حسینی وا چا سائین
پڑھکے کوئی معقول منقول یا کوئی قول منقول سنا سائین
کسے عاشقاں دے قصے یاد کیتے ورد سد عاشق بتلا سائین
کوئی پڑھے سکندر بحری بری کوئی پڑھے قصص الانبیا سائین
کسے میر بہا بہا دانش مکر زنان زنان سا سائین
طوطے وانگ پڑھے کوئی طوطی نامہ شکرلباں سین سکھا سائین

عاشق صادق ادھ صبح صادق پیا جھنگ سیالاں نوں جا سائین
وقت ظہر ظہیر لیکے ڈٹھی جنگلی جھنگلی جھنگ دا سائین
مسجد پچھ پچھائے کے جا ڈٹھی سجدہ وانگ مسجد اقصا سائین
گرد اگرد استاد شاگرد بیٹھے پڑھن سبق حسب المدعا سائین
کوئی سوجھ دی پڑھیا خیر خیری اک عذر یاد نہ لیا سائین
کوئی نحو اندر سست نحو ہویا کوئی محو ہو نحو بھلا سائین
پڑھکے کوئی قرآن دوہراں لگا کوئی وردا گری ہرا سائین
لئے اصول حصول کسے علم فیض فروغ علما سائین
صرف میر زرادی زنجانی کوئی پڑھی کافیہ شرح ملا سائین
صوفی صافی تصوف پڑھے کوئی مثنوی روحی مولانا سائین
پڑھے کوئی عیار زنگار دانش لان چھلاں کلیلہ دمنا سائین
کسے گلستان گلستان سکھے نائیں بوستان بوستان سا سائین
علم تفسیر پڑھ کے حدیث حدیثاں کسے کمان ٹہیرن نہیں بچا سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہدایہ وقایہ قنادی کوئی مسئلے دین پڑھے چپ لا سائیں
کوئی کرے نگار نگار نامہ کوئی لکھا پڑھا سائیں
کوئی روضۃ الشہدا پڑھکے سمجھے واقعہ آل عبا سائیں
ذکر علم واطول فضول جاتا اینویں گفت نہ منتز کیا سائیں
رانجھے جا کے ادب آداب کیتا تسلیمات سلام دعا سائیں
پھیر کہے جیو آئیاں بسم اللہ مرحبا سائیں مرحبا سائیں
کتھوں آئیوں تے کیہڑی طرف جاسیں ہو وقت کی کل الائیں سائیں
آکھے یا حضرت متوجہ ہو سنو حال میرا ماجرا سائیں
میرا باپ سردار سی تھہ موجو تھی دسنیاں دے وچ وڈیرا سائیں
دو جا میں ہل واہنا جاننا ہاں سخت قید دی جو قید الما سائیں
تاہیں دیس تھوں چھڈ پردیس آیا لگے جویں رضا خدا سائیں
پیچ سمجھیا ایہہ فرزند موجو سادہ لوح ہیں باایما سائیں
آبرو دی انسان دی آب ہتی گئی پھیر نا ہیں ہتھ آسائیں
التجا کر ترس خدا کیتا اگے تدہ ودی جویں رضا سائیں
ہتھ جوڑ کے تے تسلیمات آکھے قبلہ آپ دی ہیں عطا سائیں
ایہہ جھنگ سیالاں نوں جا دسناں ہیں اوتھے جا میری دا پریا سائیں
رانجھے حسب نصیب سندی گئی رین بجین و ہاسائیں

کوئی یوسفی پڑھے میزان کوئی طب اکبر طب شفا سائیں
پڑھکے فقہ فقیہ فقیر ہو دین فقر فقر نامہ فنا سائیں
کوئی شاہنامہ پڑھے فردوسی کرے ذکر شاہاں انشا سائیں
غرض کئی ہزار شاگرد بیٹھے پڑھن جدا جدا انشا سائیں
ملاں دے جواب سلام کیتی سنت دین اسلام ادا سائیں
اکھیں بعد مقام تے نام پچھے برخوردا پینوں سمجھا سائیں
صاحب علم تے حلم حلیم رانجھا مٹھی بات نبات بنا سائیں
میرا نام وسیدھو ذات جٹ رانجھا میرے تخت ہزارے جا سائیں
ہویا باپ ہیں رہا نا دان پچھے لگے کرن نفاق بھرا سائیں
جو تھا علم داشوق کمال مینوں نحو ہیں نہیں قضا سائیں
روشن ویکھ سیما علم کہیا بیٹا اوہ گیا امرا سائیں
آکھے سن بیٹا گھروں نکل بھر تھوڑی عمر ویہ خطا سائیں
ایتھے رہ دو وقت دا کھانا کھا پڑھ علم تے عمل کما سائیں
رانجھے دیکھ کے خاص اخلاص ملاں کرے صفت و ثنا سائیں
پھیر حالتے آپ دی نظر رحمت گویا پچھیں دوں سوا سائیں
قسمت نال نشاء اللہ پھیسیاں آسان ساتھ جا دو جا سائیں
فضل جھنگ سیال دی گلی ٹنگدی جھنگ سیال بتا سائیں

رسیدن رانجھا بہ کنارہ دریائے چناب و مناظرہ کردن ملاح لڈن و ذکر بانوازی او و سوار شدن بکشتی و خفتن در پلنگہ بہ پیشتر وخبر یافتن ہیر

رانجھے شوق با ذوق معشوق آکھو ذوق دا تیز رفتاریاں
دوروں گھاٹ جھنا دا نظر آیا پہنچا دوڑ کے کر کے کناریاں
اتفاق حسنہ پری ہیر والی آہی بیڑی کنارا درا ہیاں
بیڑی اجے کنارے آہی رانجھے کیہی پکار پکاریاں
چڑھی ہیر ہی جھناں پاردا شاید پھیر ہر شو ہم ساریاں
دیساں حسب دلخواہ میں بیڑی تے چڑھدیاں نوں سوار

ساتھی ہنگ اللہ پھیر کہیا گیا چند فرسنگ سدھاریاں
پہلے رانجھے تکھیں ہو تیاں مجگرے پور بھیڑ ہوکے پار میاں
سو بھی کھول کشتی کشتیاں ٹھپ تی دہلٹی ٹانومیاں
بیڑا اٹھیا کہا نیاں اکڈ دے گرگئیں بینوں اسو ہیاں
بیڑی ہوٹ کے تیں جہلم کہان ذنگار رنگاشیاں
لڈن آکھیا سنگت پار پٹھا دھیا ہو کر جبر فراہمیاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

گلاں اجدیاں پیاں ہر ملک اُتے تہمت کاہلیا توں پیارے سینہ بیان
طمع دین پرکریں اُٹھ وارا سمیں تھوں نکھے عوض اُتارا ودا دیاں
ہیر کی وچ نہ تیری خاطر موڑ لیا واں اوہ ڈاکوں کوئی نہ زہر پیاں
آپے کل منجھری آکے دیکھو لیساں ہیر اُٹھیا دوا ایدواراں
منھوں نا ہیں کھلی توں لیکے رکھ کارن ہیوں ناں رہیاں
دلوں گل او ہیا ہو سے بانسری توں ذرہ بیٹھ و چاکھیاں تاں ہمیاں
وچ بانسری راگ و راگ گا نوین ہیر ہیر گوگے روو سے نال رہیاں
پانی مست جہنا و نہر مست ہو یا گیتی موج تے وچ بہار میاں
مست مجو لیہاں جیواں نالے مست ہے شیار ستھا دیاں
پنچھی ہر دیکھ پنچھی روون ہو رخ ہزارا ووڈار میاں
رناں لڈن پان تو ہین مستانیاں بنسکو بانسری تان تاں ہمیاں
آکھن بیڑی ہیری دنیا تے ہیری شوہ نہ شوہ تکھیار میاں
چلا حسن کمال کما آیا ابدال اجہ ولی قندھار میاں
کتی مل بیگاڑی نہی گودی نار نار چلا یا نار میاں
کر کے رانجھے نوں اسوا ہیڑی نار چلیا پا بس پار میاں
جیسی ہیر و جانی سناتی رانجھے لیا من نکیتا جامیاں
رانجھے ہیر نہ تے مزہ کیتا آکھن آفرین لوگ ہزار میاں
مرد و زن عاشق ہو سے ویکھ جنہاں تک تک ہیر اوتار میاں
ہر و زناں لڈن اہون بچہ رانجھا آکھن دل ہیچ نہ و ندار میاں
شفقت داری چھلے کہی رانجھے کیتا حال احوال اظہار میاں
رحمت دا آیا ساقی بیٹا ہماں تاں تاں وی طرفیاں
تے ہیر ہجر پاتیں جھٹ پالیں ہو کیتا نہ بار بار میاں
نا مرجھک مسا ادا من تجھ سو ہو ان ہس کیتی لفظ میاں
ویکھ شکار نکار دی کیتی ہو یا بیٹا تجھا کچھ نار میاں
[illegible]

اگے آوندوں تاں ہیر جی مڑ لیندا بھلا ہوون توں آپ گوار میاں
ہیر کہیری دلالی نے دید کی جیتی کچھ بھلی ہوشیار میاں
کاہے چنگے بال نے سنگھ کہاہی اج رات ادا رنگ دار میاں
غرض واسطے بدی پا رانجھا ہتھ بیا طمع کار میاں
ہتی الف کل ہیر دلڈوں دید با ہتھ نہ بھلا ہیار میاں -
کھلائی جانی سناتی لیکاں جیسی جیسی والے کاہن ہیار میاں
عاشق وہن تکیا ہیسی بانسری وووٹا دھن دین بھلا وساں
آئی لہر تے لہر جانی ایہی لہر کہیرا اٹھی لہر بار میاں
جیسی من ہی ہوئی ہوش نا ہی لگے آن کھا سیفیسار میاں
سیاہے پوسے چنگ پو آوند ہی پور سیکھ پو سے ہیر اٹھ جگا میاں
جوبن پیاں گلیں نے مستانیاں نیجاں تھیئن جا نکار میاں
اینہاں شیخ شت یا قطب یا ولی اکمل لالی ایہ ہیر کوئی بہار میاں
بخشنداہ گناہ دے لگے ہیر ن گستاخ ہو چلن سنگار میاں
لڈن شیخ ہیر کی کنڈ ہی آن آئی کارن کرن کا رن شمار میاں
راہیاں پا ہنیاں بھیڑول لیتا جھکے پانی پیچھ طلبگار میاں
سارا پو سے چنگے پور کالاں بیٹھا جھنگی ہمن لی دیا پار میاں
ودھا مرسے اتے مزہ حسن والی آفتاب تھا پختا میاں
ہیری پار ہوئی ہیر سے پار ہو سے تے لوک تمام اتار میاں
کرین لطف نگاہ دے کیہا ہ کہا تاں ہن نام تیا گھر بار میاں
کا رن ریکھ لاد تا تھا دو ونوں شاد شاد ہو کے دین پیار میاں
تے لڈن لے اُٹھن ایا رانجھے ہیر ابن نور الا بصار میاں
ہیر پیا تُند کہاہ ہن چنگا بچے کچھ تیوں اٹھیا میاں
تے کیہے نظر بن لڈن آپ لڈن تال رین نظر پیا توار میاں
ویکھ کے نفل چنگی نال جوبن ستھر سے الا میاں
[illegible]

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

سیاں نال لگی ہیر جٹی ہیر ول جھناؤں دے واہیاں
نام ہیر خیال تھکی چنگے پاچور یار صاحب اعتبار میاں
دلوں آکھدا ہیچ علاج نیاں کری ہیر قدر وفا میاں
بیٹھ پاس تخالد کرکے پاس خاطر خواہ لڈن خاطر دار میاں
رانجھے پلنگ ڈٹھا ہیٹھ جدا کے سوندی ہوئی چار میاں
ہر ہو ونناں لڈن گھن فقر ہیں آون ہیر پھیں پھیں وار میاں
تیں ہٹ نہ گئی کہاٹ وفند اسی لمی خواب بھاری بیسار میاں
عجب ہے ورب سبب جھٹ چلے کون گوارا سرار میاں
اوہ ہیر دا گوار لون وقت گوار دی آئی وافی جھناؤں رٹیار میاں
لئے وچ کسے خبر کہتی دی چیچ گوار دی وار میاں
آکھے کون گوار جو چھوٹ کسے میری چیچ اچھوت گوار میاں

وچ پلنگ رانگلے سنھ کرکے ہیر بھجے تے ہر ویدا میاں
چھند بھجیری سن وشخبری پھل پھل ہویا پھلوار میاں
آکر سمیاں ہمان آئے چنگی ہیر ویکھاں عبا میاں
شیخی نال کھوئے قفل بنگلے دے دکھلاونا ایہچ سنگار میاں
لڈن بھجیری کہا سوبنیا کیتا خوف خطا ہنجار میاں
تیجیچ ہیر نے خوف اٹھا رکھیا نی نیند ہو گئیاں غبار میاں
وچ گہن لی اٹھی نیند آئے راہ وٹاں چھیچ سی بادل دار میاں
کسے نہ جگایا رانجھے نوں کوئی نیند ہو متاں بیزار میاں
انت سلائے دلاتوں راہ ہٹے دل ہیر کل خطرار میاں
چوہیں کہیر پیچ ہک آگ لگی لنھو لائیا غضب تلوار میاں
فضلشاہ گوری ہیر ٹھیٹھی جویں گوہر شہوار میاں

آمدن ہیر ست پیاسی چھیا بت ہزار غصہ وچ و تاب ماہی گشت و قبیل لیکن طاح و لاشق رانجھا و ذکر
بادشاہاں وشوکت و ہیبت وسیدن بکران پریا چنارہ دریا وزدو کوب کردن لڈن راو دریکہ
کشادہ ودیدن صورت رانجھا و غش کردن وبیہوش آمدہ اظہار حال بملال خود ساختن

سینے تھیلیاں آئی سندی کہاٹ نوں ہیر سیال سائیں
مرگ تھلیاں چھالیاں رنگ دا نگون یار دی نیاں نال غزال سائیں
ابرو تیغ تلوار کٹار مژگاں کالے نین سپنیاں نال دوال سائیں
خیال عام تمام قلام سُٹے خنجر کھتری ہٹ مزا نال سائیں
فوج خوردیاں نال عاشقاں نے پا نھوں کیاں چال سائیں
طہمورث باپ جمشید سندی کیتی فتح ایران نکال سائیں
فریدون ضحاک نے فتح کے لیا ملک ایران سمبھال سائیں
منوچہر جوہیں علم تورانی پائی فتح لاکے ہیوال سائیں
طہماسپ گشتاسپ ایران لئے کرکے جنگ جدال نکال سائیں
کیکاؤس جو شاہ مازندراں نوں فتح کیتی سی لیا نال سائیں
جیویں سفید یار نوں رستم مارا وچ یال زال سائیں

گہناں تھگیاں کرد گردسیاں وچ ہیر سی برق نال سائیں
چیتیاں شیخ ہاں تکران چھیپاں چھمکان جیہیں سیال سائیں
غصے نال گھین لال آکھیاں جیویں لعل بدخشی لال سائیں
عاشق لوگ ہزار بازآئیاں جانوں ہوئے بیزار ملال سائیں
کیومرث ہوشنگ نے فتح پائی لشکر تیغ دو دھار سائیں
جیویں شاہ ضحاک جمشید تائیں کیتا قتل عجب اقبال سائیں
مسلم تور نوں جیچ بیکے ویر تائیں کیتا ہر یوانگ جلال سائیں
جیویں نوذر نوں سیاوش تائیں قتل افراسیاب نکال سائیں
کیقباد ایران توران ہٹے تھک فتحی شمال تیال سائیں
خسرو افراسیاب نوں قتل کیتا دتا ملک ایران ٹھین نال سائیں
فلیر ومشتی ستم اپنا بابا پیا اتصال سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کہاں اوہ اشکبانی ماردا تیر انداز رستم بن زال سائیں
حمزے جہیں نوشیروان نال لڑکے کئی بال سٹ دنا بال سائیں
کیرو پانڈوان جنگ جدال کرکے کئی کھپیاں سٹیاں گال سائیں
سلطان محمود جو دہ واری ہند ہندے لئے پرتال سائیں
ابراہیم جہیں بادشاہ کتھا پایا ہند دی ملک زوال سائیں
بادشاہ محمد شاہ جہیں پائمال کرکے پائمال سائیں
چڑھیا شاہ زمان قندھار وچوں بٹی ہند بھاجم جہال سائیں
جہیں فوج انگریز دی لٹ لئی کیتی آن سکھاں سکھال سائیں
دھونسا چڑھے نس رانجھنے نے مارے کون ہیر رب کھول سائیں
ہیر پہنچ بچی ٹھا طرف لڈن اکھیں لال انگال وگال سائیں
باہی آپنی باپ کنباں پھٹ گئے زمین جوناں ہیجال سائیں
اوہے آن وچہ آن فان سیاں کوئی پٹے کوئی وال سائیں
دہڑی بگڑ دہڑی انگے ہڑ دناوے لتو نے جہیں چک کلال سائیں
رستم عشق وچوں لڑے مار کھاندے لڈن مرے مثال شغال سائیں
جد ون لڈن دی بھگت بھگت چکی کیتی ہیر قال مقال سائیں
پھیر کہے کھا جو سیج سنا دیاں اوس نفس فرہ چکھال سائیں
پھیر ٹنگ کے ڈے ہکول دیکھے ستے رانجھنے حال بیحال سائیں
نیم خواب رانجھا نیم خواب چشماں کرکے نیم خندہ لاہی شال سائیں
عشق کھا فدمان اونے ہیر گی دیکھ چند مثال جمال سائیں
آئی ہوش بھی چپ سکوت رہی ہیر وانگ تصویر مثال سائیں
آکھے صاحبا بخش خطا مجلی صدقہ نام ایزد متعال سائیں
اکدھر جھڑی چشماں اکدھر لڑے گلاں ہیر ہیر ویکھال سائیں
جنہاں راہاں توں میں صدقے قربان واری گھول گھمال سائیں
اجے ڈوراں مثاں بھلی خواب والا گوں ہووے خواب خیال وصال سائیں

جہیں شاہ سکندر مار واچڑھیا طرف خاقان رفتال سائیں
راجے کنس تاہیں جہیں کاہن کٹھا گیا کھپا کے انفعال سائیں
جہیں مار طنبو تیمور چڑھیا کونے کرے مقتول قتال سائیں
لئی ہندوستاں شہاب الدین نے چھٹر قطب الدین سفال سائیں
شیرہ جہیں بابر شاہ تاہیں تا ہند تھیں پال نکال سائیں
احمد شاہ دی لٹ مشہور عالم جہتر مار کیتی پائمال سائیں
لڑکے جہیں رنجیت ن جیت لئی لئی شہر ملتان تقبال سائیں
گورے رنگ سیاہ جہیں گورے گورے بھارے گورے ہو کرن جدال سائیں
دیکھ جھوا انگریز دی فوج وانگوں آیا گھیر جنوب شمال سائیں
لڈن ویکھکے آکھیا پیٹ گئی صفت یا ربا پٹ گرنگال سائیں
ابرو ویکھ آکھے ابرو گئی تیجی رات دا یہ ہلال سائیں
کنشتی وچہ لڈن کڈھ من رکھدہ ہن بسن جہیں کھن نال دال سائیں
چھٹیاں یار چھٹیاں ہویاں چھٹیاں نے لاہی کھال واہکھے کہال سائیں
لڈن سن دوزن بزن کتنا توبہ کرکو کوئی عال عال سائیں
سچ دس لڈن میری سیج اُتے تو کون والا دسوال سائیں
لڈن روئیکے کہے تقصیر ہوئی بخشیں واسطے جل جلال سائیں
آکھے اوڈھوے مر وکھا مفت ہویوں ان ڈیدا ہا تیرا کال سائیں
خوابوں اٹھکے آکھیا واہ سجن واہ ڈوب تتھیں وال کہال سائیں
آئی مارنے نوں تہوں آپ مٹی بازی عشق دی لئی چال سائیں
دلوں کہے ایچر اوہ خواب والا ڈیرے مٹاں خواب خیال سائیں
بھل گئی میں تقصیر ہوئی نہس مجہہ دیکی مجال سائیں
تیرے دامن دی بک چہر وکنی سی گھڑی گھڑی سیال سال سائیں
وہن بھاگ میرے آیوں دیس میرے کوئی دیس وڈال سائیں
میرے اوگن تے تیرے گن سائیاں نال فضل میری پرتال سائیں

در بیان ماجرائے حال گفتن ہیر سیال پیش رانجھا و نیز رانجھا پیش ہیر اظہار کردن ہریک خواب باہم

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

وسرگذشت خود پیش یکدیگر و سوگند کردن ہیر بہ عاشقی و ہمراہ بردن رانجھا بطرف شہر جھنگ
بہ بہانہ نوکری چرانیدن گاویشان واو را بیرون از شہر نشاندہ خود رفتن نزد مادر

ہتھ جوڑ کے ہیر نے عرض کیتی آکھے سائیں کرکے دہیان پیارے
رلکے کھیڈدی نال کواریاں دے ہوناسی ہوش جہان متان پیارے
اتن کتن سیاں نال کیہی وتن سیر بچہ کیتی ہنن آن پیارے
جنگی بھلی کیتی ناہیں بھل گئی کجھ نہ شان گمان پیارے
لمبا جین نیکے وچہ خواب آئیوں پیوں ٹٹ جھولی گھولی جان پیارے
لکھ خاک ہوئے ایسا سخن کہیاں تد چن نوں خاک رلان پیارے
خالی دیکھ جھولی سٹی پاڑ چولی جھولی عشق جھولی جان پیارے
وانگ ندیدی دیدی ندیدی رلکے نال جنہاں طوفان پیارے
روز خشر دا گذریا رات آئی کالی مانگی ہجر یاران پیارے
ویکھ چند کہیا ایہ اوہ ناہیں اوہدی نہ کف دندواں پیارے
رین بیت کر وے چین گذرے گذرے کی کراں بیان عیاں پیارے
دوجی خواب اندر راتیں پھر آئیوں ہیکے ثنا یوسف کنعان پیارے
پلو تھتیں چھڈاکے اٹھ گئے آن جھنگ ملسان آن آن پیارے
آئیوں نگر سائیں آیان دریائیں تدہ بھاگ لوں بھاگ لان پیارے
دیس پٹی دکھاں ایہ رس ہتھیں کگ دی دل وسان پیارے
لنگھے ہس کہیا واردات میری سنوں کن دھرکے مہربان پیارے
تیری صفت ثنا ہر جائیاں تھیں سن سن ہو باسن سان پیارے
اک وقت میتا تیری یاد اندر وچہ کھیت کرسان دہقان پیارے
پاری پار دی ناہ زبان وتی کردا چار لاچار سخنان پیارے
لاگی نگن کسنوں کہیں نیند آوے راتیں گیا گوری رشنان پیارے
آخر رات سولی اٹھنے نیند آئی سفنے پھر آئیں میرہاں پیارے

جو چکپ باپ دا راج ہیں ہاں متی بے پرواہ اپنی مان تان پیارے
پنج وقت نمازتے یاد اللہ کدی بیٹھدی پھول قرآن پیارے
اک روز گئے سیر گشتی میاں لنگھیاں جوان پیارے
جتھے توں ستون ایسے لنگے دیوچ چن پھنکے ناگہاں پیارے
اک جت آگیا تیری چوری بند بندی کیتی بندیوان پیارے
ابھر ہاہ او دتھی نا ہیں بنھی ناتوں چند بالا آسمان پیارے
بیڑی وچ بندی ڈوب بیٹھی سیاں کون سیاں ملک ہان پیارے
اوڑک چھڑ سیاں لیکے گھر گیاں لے ہے دی ہنیڈا دن پیارے
چڑھیا چن جیٹا لگی چن دیکھن چشماں وانگ چکور نگران پیارے
ہتھوں چین نے جیود دہن کیتا ایسے چن نہ من منان پیارے
پلک پلک لگی آخر رات میری دیکھ خواب کی دیکھاں پیارے
دامن پکڑ لگے رو رو عرض کرنے نالے حال احوال سنان پیارے
اوس تھیں بعد زلیخا دے حال ہواج تاک ہندی پریشان پیارے
دلی دتی توں نہیں لئی خواب اندے ملیاں ہیر نہیں نشان پیارے
توں بی دلاں دیاں گلاں سن سائوں پتہ نام نشان پیارے
میرا نام وہ ہیر دا رانجھا ذات قوہ ہیں وطن تخت ہزارہ مکان پیارے
ہناں دید شنید شہید کیتا جوں بکرا عید قربان پیارے
آئیوں چند نیکے توں بھی خواب اندر سوہنیا جیندیں چنیدلیں پیارے
اکھیں کھل گیاں خالی جنبہ ہویا مجھ پھیر اندھیر جہان پیارے
قبر باپ تے مائوں دی لا سینے روندا رہیا کر آہ فغان پیارے
پلو پکڑ بیں بھی کہیں مار ہویا نسان دسیا پتہ نشان پیارے

اچن چھیڑ ہویا چاگ وکھیاں ہیں ہویا جھنگ نوں پھیر روان پیارے
ہیلے ملدیاں نوں جھنگ سیال آیا پڑی ڈگ بڑی بنڈلان پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تسیں ہیر دی ہیڑی تے بیٹھ ہویا کھیت وچ کھیتن ناوا پیارے
اسیں پردیسی تسیں دیس والے کیہا اساں مسافراں نال پیارے
ایہہ خوف کراں ہن بات کولوں وفادار نہ قوم تہاں پیارے
پہلوں نفع نقصان نوں نہ سمجھے پچھوں فائدہ کی پچھتاں پیارے
جنہاں چاہ پائیں وچ سین لج لاہیں عاشقاں پیارے
اگے صاف جواب نہ گھر جاواں اسیں سچ کہنی تسیں دان پیارے
قسم کھاہ نالے قول دے سچا ضامن رب رحمان سبحان پیارے
کار بار ہزار سوار کرساں والدین جوندہ قربان پیارے
جیکر باپ تیرا تینوں کرنہ رکھے رہساں پاس لٹن کشتیاں پیارے
توں بی دسن سیاں عیباں کرکے سود نفع نقصان زیاں پیارے
نال تسیاں بھی ڈولنا ڈہولنا وے بھاویں دشمن لکھ ڈولان پیارے
اگوں رب کوں رانجھا سخن اکو سچا قول زبان پیہوان پیارے
نہ دیدار خدا شفیع نبی یاراں نال جو دغا کماں پیارے
ہیر سیکے آکھیا چل گھر بیٹے انوکھڑی میت تہاں پیارے
چال چالیاں نال نال گیان جو جوہریاں راز دان پیارے
دارے کریاں گھر وگھر گیاں ڈیرے پاس مکان بہان پیارے

دوجی خواب گوری مجلس میں تیرن اسیں بچ گئی بیابان پیارے
ہیں فقیر نے تو امیر زادی نسبت خاک افلاک دان پیارے
پالیں بھیت سندی ریت بیت اوکھی پہلوں ہاپدی بہت ان پیارے
نال کن ہا رہی عشق مجازی ہیر عارفاں دی ہین عرفان پیارے
وس اجو دوہاں دس سن تہ شرع کردیاں ناشتان پیارے
پہلوں قول اقرار زبان کرکے پچھوں دلوں تصدیق لیان
ہو کار پچھو لکھ پڑھ جاناں نالے جاندا ہیں جہان پیارے
دیساں ہیں چاکر چاکر رہن لگن لیکھ قسمت دا منتہان پیارے
اڈرک ٹھوہیں روز تاں بھی تینوں رتی بھیر اطمینان پیارے
رکھ نال تسلیاں ہیریوں نوں ہیر تکیے سلطان پیارے
ضامن سچ رسول گواہ تیرا سچا قول زبان نوں نہ پیارے
تدہ باہجہ چہر نوں نگ لا دل شالا دوزخیں نال جان پیارے
آئی ہیر دونویں لہر بیٹھے اوتھے پیار سکدے دی قسم کھان پیارے
رانجھے آکھیا چلو جی بسم اللہ تہر یا یاد کر علی مردان پیارے
سنگ سنگیاں سنگ رانجھو غرض جنہگدی سبھ پچھان پیارے
فضل یار دی ہیر جمع خاطر گئی ماتوں نوں پھردلان پیارے

دربیان آمدن ہیر نزد مادر مجہیاں خود و گفتن وصف رانجھا بالتش او سفارش کردن بجہت نوکری رکھن رانجھا

ہیر گھر نوں آئی کلیں تاں لائی آکھے سن میری چند جان مائے
دھید نام رانجھا سانجھا ذات ثانی سیرت ملک صورت انسان مائے
بھایاں بولیاں بول رس آیا گھر دی آن والا گھر بن آن مائے
ہیرا چاک جو وچہ بلاک ہیرا دلی رب ہیر ہیرے کان مائے
ہیرے والڑے ویچ کنان جھلی تالڑی بنایاں مائے
ماہی نال سبب قدرت دیلی جہیں ماہیاں باہجہ ویران مائے
کرکے آس اللہ رکھ ہیں تاں تھیں آس پاس تے پئے تیراں مائے
جہیں جہیں بنیں صفت سانبھ چارے چار طرف گھر دا نگہبان مائے

تہیں ہیں تیرے بھاگ نفس بھاگ آیا دل جاندا ہیں جہان مائے
سوچ چودہری پتا یہ نہ ماہی گل ناہیں سوچ جان مائے
جویں ہاتھا دہنال ہاں ن میرا تویں ہانیاں دا اوہ بھی ہاں مائے
جان جان پچھان پچھان ایسی جدوں ہوسی جان پچھان مائے
دو گھڑی سکھ دی اوسنوں لے چھپائے دکھ سکھ تے سکھ عیان مائے
میرا باپ ماہی نت ڈھونڈہ داسی ویکھ رب سبب بنان مائے
لکھ دوستاں چاک صیل ملیا دیہے مال خانادوان مائے
اوہدی صورت صورت سفیدی سیرت یوسف ثانی جوان مائے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ویکھ ہتھ کنگن ناہیں آرسی کی اتے کیہا عیان بیان ہائے
زلفاں ناگ کالے ڈنگن دشمناں نوں تہری حسن نظر لگان ہائے
پتر تخت ہزار دے چودھری دا صاحب تخت جوان سلطان ہائے
ایسا شرم حضور منظور چشماں چشمہ نور جو حور غلمان ہائے
بیٹھا ستھ اندر سوہنا کاماں ایدا گم کی سنجھ پوان ہائے

بیلے چند وانگوں سوہنا مکھ سوہنا پلکاں تیر ترچھے کمان ہائے
عاقل عقل عقیل شکیل شکلوں علم عالم حلیم زبان ہائے
نہ اوہ روگ چھڑا ہیاں منگیائے جو کچھ دیہوسو تیو پروان ہائے
اتفاق جمنہ پچھے نال قسمت ایسے آدمی رب ملان ہائے
سیدی کچھ لکھیاں ویکھیا بال فضلوں مشکلاں تھیں آسان ہائے

دربیان کنیزک فرستادہ طلبیدن اظہار ملکی مادر ہیر برائے نوکر داشتن پیسیدن رانجھے حال اوگوید

ملکی کہے باندی وت سنجھ جاکے چاک ویلے بلا لیا واری
باندی دوڑ جاندی پا ہندی پوندی باندی جند جان تھیں بان کھگا واری
منگ ہنگ رانجھا ہا سنگ باندی آکھے سنگ ناہیں شک پا واری
کیہڑے دکھ توں وچھڑے او ٹٹھا آئیوں ادبی آہو کی گل سنا واری
ملی ماؤں کوئی کھلی کی گلی جینا الال ہو گیا جدا واری
آو سے چین کوئی اوس کھیں جیندی ہن ویر انیر پھڑا واری
ناں تون جا پیا سادھ صاحبیت جوگی آئیوں دیس پلا واری
بہیں ہین نیکاں پن کھیں ہیں کیہے منگو نہیں سانبھ جیا واری
چینگا کھاہ ہنڈ لتے بول مٹھا جیہیں راستے جنگھ جنگھا واری
ہو عید بقر عید ران بیلے منگ بیلیا خرچ خرچیا واری
چوچک چودھری جھنگ سیال سندا اتہ ماہیاں دے چوہدرا واری

چوچک چودھری گھر دوں چودھرانی آہیں ہیر دی ہیر دی ماں واری
وہیندا نام رانجھا دات پچھے آکھے تینوں ہیر دی ماں بلا واری
تھوں آئیوں کہڑے دیس جانا ملکی کہے دسیں ناجرا واری
باپ وانگ یعقوب الٰہ ہیر مونی یوسف جیہا چہند گوا واری
ہیں ہجایا ندے جوڑ توڑنا ہیں میں ہجایاں کرن مطا واری
لڑ لالا ٹنار وسا آئیوں دس کی ہتی بنی مجا واری
تیرے دوستاں بہیاں ملیاں نوں کریں کھیدی گھڑی دولا واری
صدق منہ ہے کے جیکر ہیں گاتوں ولیاں کو منگا پرنا واری
پہلے روگ چھا ہیاں کریں کوڈ شنگ دیاں نہ شرما واری
چار روز ہے کے مقاں نہیں جا نہیں ضامن ہے رسول خدا واری
فضل ہن پچھے من ساتھ زیدی پہلے من دے لبیں منا واری

دربیان آمدن چوچک بخانہ خود و بیان موقع کہ مادر ہیر از رانجھا استفسار حال می ساختی سفارش کردن ملکی برائے نوکر داشتن رانجھا و پرسیدن ہیر سیال از میان رانجھا۔

چوچک گھر نیں آیا ہو موقعے ملکی دسیا حال احوال ماہی
قیل قال معقول انتقال کیتی چوچک بات سنبھال کے نال ماہی
اگوں موضع ہندوکرانی دسے کہڑا شہر جتھے تیر چال ماہی
دسیں آپدا بابا پدا نام نامی دسے باہجہ جنات دا حال ماہی
چھوٹی عمر اندر گھروں نکل آئیوں لڈی بنی کی ندہ محال ماہی
سوہنی صورت توں پیاسیا نیا ٹلیں ہم تیز بھید نیں کیہے کنگال ماہی

کیہا پوچھیہ پوچھار کیہا کاماں آیا جیہیا نہ جوال ماہی
آکھے پیں بسا وا پا ندہیا دیری گل توں ناں خیال ماہی
کہڑا دیس تیر آکھے دیس برا آئیوں لیس پیا ہیاں نال ماہی
بابا ثبات صفات دی ریس نالوں رانجھا رانجھا آئیں اکے سیال ماہی
بھانویں کم توں ٹیچرا آئیوں او کھا کھا ونا جلال ماہی
پکھاں دے آنیوں جھڑ جھیلیا سوں انگی اکھیاں توں مثال ماہی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

السفر سقر ہو کہیا پاک نبی مند اباپ تھیں کران سوال راہی
بنان جان پچھان نہ کوئی رکھے عمر وچ پردیس گال راہی

ونج کولیاں تھیں ہتھ پیر گالے نفع ونجار دلال راہی
فضل شاہ جیہا کوئی دیہ ضا من جیہن چا سنبھال ہی

در بیان بیان کردن دہید عرف رانجھا و نام و مقام ماجرائے ہیر لال جلا وطنی خود گفتن پیش ہیر

ہتھ جوڑ رب اگے تسلیمات کر کے کیتی عرض ہو زار و زار سائیں
چھوٹا منہ وڈی بات شرم آوے ایپر دسنی بنی لاچار سائیں
تسد کیا اکلی اوتھے رہن والے اغنیا سارے مالدار سائیں
گرد شہر دے باغ مثال جنت لگا نگ دی کہڑی گلزار سائیں
ساری تخت ہزارے دی چوہدرائی ہو وستیاں دا سردار سائیں
کارن شیر چھیڑیاں بکیاں ہن پریاں جویں عطار سائیں
جویں پیار یعقوب دا نال یوسف تویں باپ کردا ہیو پیار سائیں
دوجے پتراں تھیں پیار زیادہ اسی کرے جان تھیں نثار سائیں
بغض حسد کینہ بھائی رہے کردے ایپر باپ دا خوف سبھ آ سائیں
خار خار کھاندے رہی ویکھ مینوں آیا پھل ہن پھل ٹھار سائیں
چلن ہار وار وار یار سارے چار وار دنیا نے اعتبار سائیں
عزرائیل وکیل پیغام آندے سدے موت پکار پکار سائیں
یار غار دلدار سی لے کر پیا وخت ہوئے یار یار سائیں
کئی بیلے بھڑ آبہار ہے ہوئی کسے نوں نا سمار سائیں
بچے باز دے اپنے کوین تھیں جس جس ہن پرواز و ڈار سائیں
ایہ تاں گل مشہور ہے کدوں بہشت سلے مار تاں سبے بار سائیں
جتھے ویر کرودھ دے ویر رکھن اوتھے رہیاں مردان آوے عار سائیں
کہیا نبی سعدن غیرت مند ہاں میں رب تھیں پار سائیں
اتھے ولوں قرآن منا ہے دنغے باز جانی نیا دار سائیں
بیلا بار کاہی گاہی من ہی ہیں رات آہی ہا لبے ہار سائیں
منتحان رن چند روز مینوں کان رکھ دیکھو کم کار سائیں
صرف خشک روٹی آفتاب مینوں ہو لوبھ نا میں طمع خوار سائیں

اکھے سن مونہوں جو ہتھیوں حال زار دی زار پکار سائیں
اک تخت ہزارے شہر نامی ہند لطیف جتھاں ہیں با ہسار سائیں
زن و مرد سب جیویں غلمان وانگوں گویا عدن مثال چنار سائیں
موجو چوہدری تھیاں تے چھیالاں مشہور دربار سرکار سائیں
رزق بھاگ گھر گھوڑیاں بہیں گائیں مینہ مجھاں ہیچ شمار سائیں
جسدا میں بیٹا دھیدو نام میرا رانجھا ذات تے مند و ہار سائیں
ملک مالک جھلک دے سا کر دامیر و نبان تے پیار قرار سائیں
لکھن ہن ہا ہجوں میرے باپ تھیوں کائی ہوند وسیا سا کار سائیں
جچر جگ تے جیوندا رہیا موجو ہیسی جو تے موج بہار سائیں
بھرا ان نجر بہ جہان ہوئے دشمن جانی جانی یار سائیں
کل من علیہا فان کہیا ایسے لئی جبار قہار سائیں
چھوٹی عمر میرا باپ فوت ہویا ایسے لئی ہیں جگ خوار سائیں
بھیڑیاں جائیاں بھائیاں نے من جائیاں کرن جفا سائیں
کچھاں گہت کھچیاں یعقوب کے سینے ٹھو ہیں شور شرار سائیں
جدوں سمجھیا غائب ہیں نحص ہٹا آیا دل اسال سدا ر سائیں
گھن گھن شریک بے سہن اوکھی ہیں ہیں و قرار سائیں
بنیاں آن دے جان نا ہیں آن آن کپور خار خار سائیں
یوسف جیہے بھراواں نوں چاہ بھائی آدے جا کتیا گنہگار سائیں
دو جا سمجھیا باپ بچا بھائی مثال جول ہوں گنہگار سائیں
پہلے ملدیاں ہیں ہتھے آن رکاں تد چوہدھر سنجی دا تار سائیں
ون اک دو تن یا چار اوکھے جیہیں بار دیا وساں رہے سائیں
کار ضرور حضور سنسد خدمتگار ہو کراں سوار سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کم کار دا جو خطا وار ہوواں اگے پچھیتوں اختیار سائیں
چوہاں باہجھ پردیس جو کوئی جائے کون جاندا کوئی گوار سائیں
ضامن پیر بغداد دا دیاں تیتوں بھکر ضامنی لین دربار سائیں
جیکر ہیا پیار نے احسان تیرا دیسیاں عمر تمام گذار سائیں

ہنر مند عالم خوش آواز گایا صاحب حسن جمال ایہ چار سائیں
ہویاں جویاں جگ جہان بیسو ہیر دی کا روپ ہیلے دا سائیں
صرف گول تازہ رکھ کول ہیتوں حاجت ہووے گی تول اقرار سائیں
فضلوں رہو گی ٹھیل ٹری کی کہن ہاں رسائیں ہانا تار سائیں

دریا نوں کر داتیں ہیر چوپایاں رانجھا ویکھن حسن پچھیتاں گاؤ منیاں ونگ شتن تیسالی تنی یاں عشق ہیر رانجھا

ویکھ حسن تے حسن تقریر سنکے چوچک ہو فدا فدا سائیں
ایہ لے گہن کھونڈی ہوو مہیں مہیں کھو خم دم تی لیا سائیں
ابتدا عطا نوں تے بچھ میر تیرا ایہ نقصان میں انتہا سائیں
بار بار آکھداں خبردار رہیں وچ بار جانے بارہا سائیں
ہناں چون چرا مہیں ایہہ چوں لیاں چرا سائیں
بنیاں چاک تے علم دی قدر بچھو نہ قدر دو قادر دو نہا سائیں
بھیڑا داسی بھوگن جاسی رانجھے سمجھیا مثل دیہا سائیں
ساون ماہ رانجھن سیال نال سیالاں مہیں نی چارے چارے دا سائیں
مہیں بارے چارے بیلے چارے طرفاں آوے شام تے چاوے صبا سائیں
سوہنی چال بانکی ٹہر مبلی کاہن ونگ وچ جا جہا سائیں
آکھے دل کراں صدقے شام نوں ہیر شام چا شام اللہ سائیں
دوروں ویکھ کے آوندا شام سندر صدقے وارنی بلا سائیں
سنۃ الوصال سغنہ سی یعنی سال وصال چھوٹا سائیں
مرطلب دوہاں مطلوب مطلوب آ طالب طلب دیدار نفا سائیں
ظاہر دو دسن باطن چاک اکو ہور غیر نہ وچ سما سائیں
کرن دور قوال دوہراں ٹلّے نال نیک بابا صفا سائیں
پچھاں مڑ مڑ ویکھدا مہیاں رانجھا ہیر وری باورا سائیں
جتھوں تیک نگاہ ورانا آہی گھوڑا وید والی نیچ ورا سائیں
تنخن ہیر سانگ دے راگ گانوں کارن ٹہلدی ڈھول چا سائیں
گل لگ ملدی پوچھے اگ لدی وچ بھس کھلدی ہا ہیر ڑا سائیں

آکھے ہیوے آئیاں مرحبا سائیں مرحبا سائیں جیہا سائیں
مہیں ماہیاں نال چرا بارے تیرا ماہیا کہ چوہدر سائیں
مٹھا بول تے گھاہ ہنڈ اچنگا ویساں تیج ہنگا پرنا سائیں
بار بار مہیں مہیں چارے بارے طرفاں چار ہیر پچھا سائیں
مست محو ہوئی کار اندر مہیں چھیڑ چھیڑ چرا سائیں
آکھے مہیں چاک گیر نے حکم کھونڈی بچھو پوراشاہی شہر پاسا سائیں
گویا پشم بھی السیدی پشم انوں سٹی ہیٹ نے کھول کھا سائیں
نت سانجھ کے مہیں جمع لیا دے تے ماہیاں نے جگا سائیں
مہیں سب بچے بھو موہڑ رتی کھونڈی نغل بوچد با سائیں
آگے ہیر راہیں انتظار ہوندی ویکھنے شام دا چا سائیں
رہیا نوانگ گی ہیر بیٹے کو کو دیٹے مبتلا سائیں
آکھے آ ماہی تیرا چا ماہی تیرا چا ماہی گل لا سائیں
ناسی ہوا لود معبود جانی صرف گھدی ویکھ ویکھا سائیں
نظراں پاک گنوں پاک صاف ہند طالب المعلے اولیا سائیں
ناسی بوریا وی وچ دوہاں رانجھن بوریا ہیں وچھا سائیں
ساری رات گئی ذکر یار رانجھا دنے چھیڑ کے مہیں ٹہلا سائیں
ایہہ ہیر رنگ محل تے ہیر چڑھ کے ویکھے کھلی نظر لگا سائیں
رانجھا بار اندر بار بار گوکے روز سوز ہجراں گھٹا سائیں
شام شام لیکے وگ ڈگ آوے بیلیوں ہیر اقدام نوں جا سائیں
غرض چند مدت اینویں گذر گئی ہا عشق بی جوں سوا سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پہلا قاعدہ شوق پیار والا لیا ہیر نے سجدوں مکا سائیں
پھیر چنک کے اگو اڈیا ہو شرم شرما نیا سا سائیں
وانگ ہتھی دے سہوں کان ہیر جیہی کھنڈ چوریاں کٹ کٹیا سائیں
ہیمن ہجیر جھر ملا نے چا پنج وی چا ٹکا سا سائیں
پھیر ہیر حیات المیر رانجھا دستگیر بھی کہن روا سا سائیں
ورد جنوں آسمان ورلیا مجھے ہیر ہو رکی پیر منا سا سائیں
چھیکی ہاں میں تیرے لگی جا ئیں اڈ نہ اڈ چھاسا سائیں
توں تاں جیہڑے ہیراں جا لگیوں سانوں کلدی خاک سما سائیں
توں تاں سترن اقرار دا کر کے ریت بلندی بہت گھٹا سا سائیں
نہیں سختہ داری عہد کن حکم چھیت دا گھنڈ گھنڈ سا سائیں

حضرت عشق آئے ہوئی ہیر تابیں گئی ٹٹیاں ہو ڑ پڑا سا سائیں
چھیڑے ویر بیلی پچھے جھگڑے کملی ستی اکھ ہو تن تنہا سائیں
چھنا کھنڈ چوری لکھن مجھ ٹوری لئے بغل دبو چکا سا سائیں
ہنا جیل ہلی جھل آئے پوری یاروں جھل جھکو سا سائیں
حرف ال دیدار مراد حاصل ہن نیند دی آس پو چا سا سائیں
آکھے رانجھیا دل پرچا میرا ہا تیں لیا پرچا سا سائیں
لگے پیت پی ہی کیڑ دیڑ پیچھے ہوئیں دیا نے آسیا سا سائیں
اسیں چاک سی تیرے عشق بار دوٹاں ہجیں ہی ٹکا سا سائیں
کیتے عہد پیمان قرآن چا کے چائے قسم سوگند اوڈھا سا سائیں
دوہاں بیٹھ دی بیت پیت تکی فضلوں ہتھی بنیا سا سائیں

دربیان ملاقی شدن پیران ہمیاں رانجھا و بنشیم ولی پو اقین در بہشت پیران کا ملان رسیدن پچلین
مجموعہ ہیر مجمعہ طعام و نذر گذرانیدن پیش پیران و ہیر پیران را و بخشیدن ہر پنج پیران
تحایف میاں رانجھا و آگاہی دادن از سختی ہائے عشق و تسلی دادن بعاشق رانجھا۔

اتفاق مجھنا اک روز رانجھے و چہ بار ملے پنج پیر سا سائیں
خوش وقت ہوئی سمجھ کے رانجھا اینہاں نال ظاہر کبیر سا سائیں
جھاڑ کملی کملا کملی دا ہتھ جھا سے خاک کر یہ سا سائیں
اہجا دیکھ مرید دی پیچ تھی ابدال کمال فقیر سا سائیں
کا شمیر تھکے کے سینے پیران ایہو ظرا تی تدبیر سا سائیں
ہوئی آسی بندی رانجھے لی چوری دتی نذر گذار کر یہ سا سائیں
سو بھی رانجھے دی خوشی لئی کہاندی چوری پیر کو تاکو سا سائیں
ہنسی بانس سنا ہجا آئی مکس کہت وہیر سا سائیں
ملاقی بجائی سنائی پیراں بانسی بانسری گئی کھیر سا سائیں
پنج پیر آپ وال پنج دستگیر ہوئے دستگیر سا سائیں
کیوں نمر ہوئے جیہے سانوں پنج پیر نے تصویر سا سائیں
نین بال ہو پینے ہر ظاہری اکل آ ہیر سا سائیں

دیوکو دی لعل چھیپن ہوئے نیاں پنچھی لب ہیر سا سائیں
جا کے چاک تمان سندی خاک جہی پارس کیمیا ہو اکسیر سا سائیں
چا وچھاو نیا اچھاو نیا تک لقائے کار دن پنجا سا سائیں
پڑھ کے بسم اللہ پھائی دار رانجھے پوری مجھ پکو سا اشیر سا سائیں
لیسے وقت نے چھنا کھنڈ چوری لیکے آن تتی ہوئی ہیر سا سائیں
چوری پوری منظوری حضوری نوری پیران کیتی طلب ضمیر سا سائیں
پنجے شہر تھیوے شیر پیکے پیر پنج ہر ہیر شیر سا سائیں
رانجھے نر تہ قربان پیراں کیتے ملک بلک پلک تاخیر سا سائیں
گالو ہی آکھیا رانجھنے نے کی کراں تقدیر کر سا سائیں
مست ہویا ہیر نال اندر دو ہیر ٹیسے ہجوں ہیر سا سائیں
رانجھے مرحبا مرحبا پیر آکھن ختلے تالے بھی کرن تقصیر سا سائیں
کیا سنگ جنہاں رانجھنیاں تیں دیتی رب حکیم قدیر سا سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

رانجھے آکھیا ہور درکار ناہیں کرو چاکنوں ہیر چاگیر سائیں
رانجھا خاص مرید حیا شاہ دی کرو دعا اجابت پذیر سائیں
کیتی چاک دی ہیر جاگیر ناہیں قضا قضا تقدیر سائیں
نظر پاک تو و بخشیں بیٹھن بچیا نال ہیر سنگے کھنڈ کھیر سائیں
سنگ سنگ سبے ڈنگ نغیں متاں شیشہ ٹٹے قدر و قار توقیر سائیں
دشمن ہو کے ظالم کرن جا تیرمی پیاری ہیر جاگیر تعبیر سائیں
تدہ چالدی چاک نوں چاک بھاؤ ہیں چاک چاک کرن لیر سائیں
نہ عشق دا بوجھ حلال طبیب سچے عاشقاں دا خون تصیر سائیں
ہیر ویر سے ویر ویر کنوں ہوسی خاک بوجھ وفیر سائیں
عاشق سدا حیات ممات ناہیں پی گھات جو لوگ کہیر سائیں
آکھن تن سچا کرن کجا سچا سچا عشق جو نور نظیر سائیں
ہوے ہیر جا کرین یاد سانوں اجیہے وقت آساں کیسی صبر سائیں
سندرا لال شاہ عطا کیتا انہے پیر مخدوم شمشیر سائیں
پہنچے پنج پیر اوتھے رانجھے تتا پیاں لال اجیر سائیں

پنجے پیر تے آکھن عرض بصیر سائیں
آئی صدا انما ہر دو ہاتف جا او بخش لئی تقصیر سائیں
پیراں آکھیا ہیر جاگیر تیری اسیں تختیاں لی دامنگیر سائیں
دوئی دور کریں اکو ذات سمجھیں تیرا ہیر دا اک خمیر سائیں
خواری شہرت جگ جہان پاسو ہو عشق مجاز تاثیر سائیں
تیری ہیر بگیر زنجیر بندی ہوسی دشمناں ہتھ اسیر سائیں
امتحان کارن پھر عاشقاں نوں دنیا وچ عذاب سعیر سائیں
بس پچھے چکیتیوں پلک ولیسی پاسی ہیر نوں وزیر سائیں
عاشق عشق سچا کرن نہیں کچا دم بہشت ہو نعم غدیر سائیں
جھوٹے رکھ دشمن سچے عاشقاں نوں سچ ڈال کردیں تعزیر سائیں
خبردار جا متاں ڈول جائیں دیکھ خوف تے خطر خطیر سائیں
دلا خضر فرید رو دال ہاتھ ڈھیں ذکر سیے پیر اسیر سائیں
شکل بنی زبان آکھ اوکھیں اسان ہیر سائر نیر سائیں
فضل فضل کمال تے پیر چلے جیوین مکدا تیر سائیں

در بیان عہد و پیماں گرفتن ہیر و ماشق باہمدیگر و شہرت یافتن نشہ قصہ عشق و محبت آن و چوری گرفتن کید و شاد و مکار او و در قصہ ہیر و میاں رانجھا آگاہ شدن ہیر از گرفتن او در راہ نہ و کوب کردن او را و پاش شدن کید و
ستہ ہیر جو چاک

رخصت پیر ہو رانجھے ہیر دوہاں کیتی بیٹھ وچار تکرار جانی
جانے رب ماہی میرا توں صاحب نال یقین اقرار جانی
تدو یاروں جھٹا اغیار ہوئڈاں اکھیاں تدہ استغفار جانی
ختاں سختیاں بچے نس جائیں جی دیوں شرمسار جانی
جیوں بھٹے وچ جی شالا وے جی بی جیں قرار جانی
کچھ چودھرانی تیر چاک ہویاں جے نہیں تیں نوں کچھ یار جانی
فرقوں شرلیبانی ناہیں شرلیبان اہو عشق دا شعار جانی
غرض قول اقرار ہو کرکے وچ بارد و بار دو بار جانی

رو رو ہیر جیتی کہیا میاں رانجھا تساں کر دیاں چین جا جانی
تیری نار بنکے جیوین غیر کہاں شالا مرے وچ گاسر میں نار جانی
انت سختیاں لے دامنگیر ہو سن جو جو ہیر کرے اظہار جانی
چوری جہل کھو دساں جہل جھٹ جہل جیر ساں چل بیار جانی
رانجھو ہس کہیا نال ہیر جیتی مٹھی نال زبان گفتار جانی
سوہنیا نال ہمیا ہر کھین یاں مٹھے یار اعتبار جانی
تکیں تیہ دیون دکھیں سی کی زد بستیں پیار جانی
کہتا نال پیار گفتگو کر سے ولی دلدار غمخوار جانی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

رانجھا آکھدا جان قربان تیتھوں آکھے ہیر گھولی وار وار جانی
چوری شیر کھاون پیون سار سارا ہیر گھول کے آئے سہا جانی
اللہ بیلی کہکے بیلی یار ٹرے رخصت ہو دونویں یار یار جانی
عشق مشک دونویں چھپے رہن ناہیں چھپ بن وچ بار وت آکھیا جانی
ڈردا کوئی نہ گل اوتھے کہہ سکے خوف چوچکے دا بسیار جانی
لگی ٹنگ آہی بچ سنگ آہی منگ کھاوندا بیچ بازار جانی
چوچک گھر گیا تھیں بیع رہیا ٹریا نہ جتھوں رن بدکار جانی
ایہو کار لاچار ودکار جانی کویں ٹہر واٹھے ڈکار جانی
کدی حال پاک ناپاک ہوندا کدی دھوون جے سکے دلدار جانی
پنڈ ولن ہیر سدا دہ تی پا جھگڑے دھو ان بیٹھا برادار جانی
ننگ ننگ غیرت شرم بھرم جس دی رکھے لاج نہ ستر جانی
کر چھپاں کیدو کر چھپاں ٹگ کے ڈھیل بھنک والے کھا جانی
وچ دوستی پوستی گوشتی سن دوری کرن ہوشیار جانی
جو چو پنڈ اندر وادات ورتی کرن مخبری نیچ گوار جانی
بھائی چو ہدید بھانویں چور گٹھڑا کوئی ٹھیہ پانڈ شہر دوار جانی
نشہ پی پینا جنا نت تا غافل خفت چا ہس ہو جھی سر شتا جانی
اکر دز کلوں گل کہے یاراں ہوئی ہیر جوان مٹیار جانی
ماہی چھپ چھپ رہن کندی نال ہی دیکھو مزا بہار نکا جانی
کیدو بھیکے آکھیا بہت ہنر کرسان گل ایہہ کار مسوار جانی
کیچ چور کھوجی پکڑ لیا ایہہ خبر سیانہ چور طلسم جانی
ہیر باوری چار کنار ویکھے لئے یار نوں پھیر گنار جانی
گھاتی گھات لاکے کارن گھات ماہی لکیا رہیا کاہی وچ کلاں جانی
پوری مجھدا ایہر نے شیر چوٹیا کارن رانجھنے یار دلدار جانی
پوست بیں ملگیانے نوں سوجھی آیا تیتھ نظر لاچار جانی
سادہ لوح رانجھے دی کھنڈ چوری کیدو لیندے ہو یا فرار جانی

شکم شیر ترک کمان شکر شکر مستکو بگاڑ جانی
دونویں غرق ہوئے بحر نور وحدت وچ عشق اسرار جانی
رہیا رانجھا پیار چانپے مجھیں ہٹ کے ہیر آئی گھر بار جانی
مونہہ جوڑ لگے لوک کرن گلاں ٹری وچ جہان وچار جانی
چاچا ہیر سندا کیدو نام آہا جانے کیدے مکر مکار جانی
ٹوپی سہلیاں لمبیاں کسے بن بیٹھا حال پوش فقیر بیکار جانی
کارن ہتک عزت ہیر چوچکے دی پھر سنگدا بھیکے جھکار جانی
برقع شیر دا جھل فقیر دائی جھٹے شیر شغال گفتار جانی
دنیا وا کھرا جیرا چا پلو پردہ فاش کرے گنہگار جانی
پوست بھنگ افیم تے چرس پیسے گویا بدی ہار ایہہ چار جانی
کسے دشمنی اودے نال کوئی ایہی چال خدا دی مار جانی
پیسے بھنگ تاں پی بھنگ بھنگ پھکر کرطاب کو نکر خوار جانی
لوٹے لٹھ تے جھیٹے بہن ٹھٹھے چیلے گورو نانوں بار جانی
کیدو بولتے ہے جا باب آہا پہلے نال ہی کرن ہار جانی
ویکھ مکر مکار ہزار کیدو ہویا ہیر لاچار بیسندا جانی
چھڈ پینگاں لے تے کرے گلاں تھیٹے پینگ ٹو بوا دا جانی
بیلے وچ بیلی جھگے پیر بوہی بچول اسدی کوں تار جانی
کہیا ہنگیاں گل ایہہ سچ اسیں گل نوں لوان نتار جانی
دوجے بھاگ چوری بھیکے ہیر چلی چوری کیدو پیا سد جانی
جتی ٹھار ٹکا ٹیکے جاپہوتی اگے کھلا رانجھا انتظار جانی
گلاں نال پیاردے کرے بیٹھی نالے ویکھدی نقش نگار جانی
تھوڑی دور جھیں چردیاں سن گئی ہیر ٹکر یکبار جانی
فرصت ویکھ کیدو رانجھے پاس آیا آکھے سن ہیر برخوردار جانی
نشہ ٹٹ گیا ہے مجھ کے لگی کجھ پیہ جو کراں ادوار جانی
پیر کالا کٹھیلی نوں پھیر پا پیسے کھنوں جوین گھما جانی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کجھ دیر پچھے ہیر شتاب آئی پاس رانجھے پیارے پیار جانی
ہیر گل سنکے گھر آکھے تاہیں مائے وڑتیا قہر قہار جانی
پتہ دس کیہن دل بے پتہ گیا چوری کھس لوان دل انگار جانی
مار چھال ٹلی چھیل ہیر جٹی ہرنی بار جیوں چون ٹار جانی
ہیر دوڑ گھروں گھروں جاپھریا کیتی خوب پھٹکار پھٹکار جانی
لوہا گرم ہویا ہیر نرم ہویا لگی تاؤنی جیوں لوہار جانی
پھڑکے کاٹھ ہتھولی تے پھٹکے گیتر کیا کہن رووند زار جانی
پھیر کہوں لگی چوری کجھ قدمے کیڈ زمیں تے دے کھلا جانی
ہنگت ہنگت کیڈو آئی پاس وہیٹے ماردی اوچنا جانی
وتن چھڈ ناتن کتن بیٹھ گیا زار وار میاں خبردار جانی
ایہہ ہیر ہوش آئی کیڈو لنگ ٹوٹیں پچھاکے مارنے چاہ گھنا جانی
وانگ بھوت بھنبھتو ہو ٹھیا جیوں اوٹھ ہوبے مہار جانی

رانجھے ہیر دی گوش گذار کیتی الفوں بے تا گذری جانی
چاچا چاکو بیجا لے نون آج ٹھیک کیہی کہنا سا جانی
غرض پتے بے پتے دی گئی چھپی صرف ہو تو رفتار جانی
دوروں ہیر نے جاوند لنگا ڈٹھا جہالا کول لکھون کر جانی
آکھے چاچا چاچھنڈ چاچا چوری چاوے چاوسار جانی
واگ منہ بیج ٹھوڑے کیتو سو گیتے واسطے کرے لگا جانی
سرون ٹے ٹٹے بار جٹی پٹے بازو کھیل کھلار جانی
ہچ اکھن جٹی رن جی زال فن ماہ تلوار جانی
جٹی ہیر یار دی جمع جاتو گھر جا آکے ٹھنڈا ر جانی
آکھے ہیر آکھنا باہر گئی کوئی کرے ہزار تکرار جانی
چوری چوری چوری پائی پائی جھوٹھ بیجو جوتی ہیر کو سمار کرکے جانی
فضل عقل کل رن کیندا روانا ہیر ٹھیکے جھا جانی

در بیان عیاں کردن کیدو ماجرائے عشق ہیر رانجھا و طلبیدن ہیر را چوچک دہ وال و جواب مدعی و مدعا علیہ کاذب شدن کیدو و گواہی بچگان ہمنشیناں ہیر و اجازت دادن چوچک کیدو را و گرد چوچک باحرکت نامناسب و مصلحت مرہ بچگان برائے زدن کیدو غماز

کیدو رو ونہ بیٹھ کر لوک سے چوچک لیا آواز بچہان میاں
کیدو آیا گالیں دشنام وینداماں ہیر والے لنگی خان میاں
کرکے پیش ہندی کہیا چپ احمق درہ رکھ سنبھال زبان میاں
گھر جائیکے آکھدا اکھ اینجے ماؤن ہیر نون سن بیان میاں
آکھے ہیں کالن چاک رکھیوئی آکے وچی کھنڈ کھنڈان میاں
بیلے وچہ چوری چاک لون کھانندی چاکنو ہیر کھلان میاں
بیلوں مار چوری کہس نس گئی سوئی تھل بوچھ ہان میاں
کرو وباہ ہیں تان گل کل تیری گئی ہیر بی ہیر دان میاں
بیکے فرق نہیں بیا ہویا غرق غرق نہ فرق میلان میاں
پھیر ہیر دوان بھنڈارو چون نالے سیان گیان ہان میاں

آکھے چاوتیو خبر لیو کیڈ گئے دو نوجوان جوان میاں
عقل مند چوچک سمجھ گیا اونہاں ہیر تھیں کجھ طوفان میاں
اوتھ نال جلدی ہان ہون بچے کیڈو ہو گھرنون پھیروان میاں
جو جو دنیا سی لفوں بیج تا گرکید کرے بیان عیان میاں
ہیں چھیر چھیڑان تان اکٹھی لگا بیٹیاں چھیڑ چھیڑان میاں
چوہدری ہیر کھٹیاں بیچ چی کہ چاک نون بیج ہیر نی آن ان میاں
ہیر کھلی گھلی ہائی کجھ چوری آندی چن نشان دیکھان میاں
چوچک سنیاں حسار نسا ہویا گویا نکل گئی جان جان میاں
تان ہیر تصویر بیان اونون تے چپ کوت حیران میاں
چوچک آکھیا رو بیرو ہیر کیدو گل کر پھیر بیان میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

موہنہ بنے تے کوڑ سکھے وچوں جھٹ ہیر نہ پوچھ پچھا میاں
من من ہیر تقریر بے پیر کیدو لگی ڈولی تدبیر اٹھان میاں
وچ ہیر بد نے دیکھ کے ہیر بولی لگی ہیر تقریر سنان میاں
تیرے ہتھ اندر گھٹے نیٹے ہنڈے پھنڈے تگیے شمال نشان میاں
آیا ایہ کتھوں تو نہیں پوچھ چاہی سارا فن فریب دی کان میاں
اسنوں تکیہ شیطان لاحول پڑھ کے ایہ شیطان نا بھی دادا جان میاں
کیہا کوار پنے ہیرے ویکھ چاہا ہیں جانا شرم شرمان میاں
کوڑیاں جھوٹیاں پر بھیتاں لگیاں بن لگی تیتھوں اکھ بھوا میاں
لج فجرو دی بیتی جھنڈا رو چوں پنگ نکلی نا بلک آن میاں
پر بت جھوٹھ مااس جھوٹھ بولیائی اسنوں پتہ بیٹھیا بان میاں
داڑھی شیخ دی عمل شیطان والے ظاہر آپ ہے مسلمان میاں
غیرتی سو جتی ڈکیتی اساں شرم قسم چھپان میاں
رووں نا پکار فریاد کرکے وڈا انگریز خوف زنان میاں
چوچک ودا سڑ انگریزاں نوں مہربان ہو گئے مہربان میاں
چوچک لال اکھیں کر کے کیدو غضبناک ہو کے تہر وان میاں
اوتھوں کھسکیا ڈانگ شغل کیدو لگا مہربان رکانیان میاں
گوری ہیرڑیاں نال اگنڈ گوری لگی ہور صلاح پکا میاں
اگے بابے آکھیا خوب یار ہیر فن جھجھی دی ارتھ آن میاں

جو جو نہیں کہنا آکھ دتا کیدو چا ہیر زبان فون سمان میاں
کیہڑے گل تمام کیتی اگے ہیر بابل کر دھیان میاں
سچی گل جھوٹ آکھنی ہی جیکر نگون باپ آپ بلان میاں
گل چنڈی چا نہیں بات بابا گیاں کھ رہان باہر نادان میاں
لگا بیٹیاں نال مخول کرنے بے ایمان آئی شیطان میاں
ویکھ چھپا ہتیا اپنا اڑ چھپا تو لگا اب انار تو ڑان میاں
پانچ ہتھ کواریاں تیرا بھائی تیتھوں کیدو بھائی صاحب آن میاں
ہاں ہٹ دے ہتھاں ڈانگ بس تیتھوں بجھ وگڑی رہیا پشیمان میاں
جیکر نہیں میرا اعتبار تینوں پچھ کواریاں تھوں بابا ہمسا میاں
جھوٹی ہی تیری تھتی دھی ہتھی ہیاں نال کی غم کمان میاں
چور چتر ان سچا ہوون ستیاں ان بابل عالیشان میاں
کڑیاں کڑیاں ہو کوریاں کج اپیاں کرن لگیاں آہ فغان میاں
آکھن فریاد دی سانوں سیالا پت چوچک سلطان میاں
اگے ہیر حکمت کیتی خوب دتا ہانسن تساں فرمان میاں
دو وہ ہیر دے میرن ہتھیاں تیتھوں لگوں شیطان کلا چکان میاں
کڑیاں ہیر جھنڈا رون تو ڑ چچک گیا آپ ہے باہر جان میاں
ہیری ایہ تجویز کیجو روز ہتھے مارن بھینوں گلی کیڑ جھان میاں
فضل شاہ ایہ بی ہکمت بیوفا ہیر لوک تا تھنیا میاں

در بیان دوم بار زد و کوب کردن ہیر کیدو مکار و غماز را

اوڑک بیان جمعہ جلدی آن پہنچا گیا جمعہ پڑھن تمام سائیں
کڑیاں چھڈ انتن کتن وہ ڈتن بیوی ہیر دے نام تمام سائیں
ہنگی وچ اکڑ اوبھیڑ کیدو کہیا ہیر نے جا سلام سائیں
کہ کے چاچا چاچا ہیر لیا لیا پکیا دے دشنام سائیں
کوئی آکھدی پکڑ حلال کر دو کرن نون حلال الزام سائیں
کرو شہد کا لا چغل کہے کوئی ایہو جیہا الزام الفاظ سائیں

ایس وقت سو جھی کم کر چکی لوک ہین اہل اسلام سائیں
چڑھی فوج کواریاں دی ڈانگ فوج شاہی جیوں دھام سائیں
اگے نکل ہیر چاچا کہہ چوری جھنگی چھڈ کے گرم حمام سائیں
جھگی آن کے کہیا پھیر چاچا ہو مزہ لاون الزام سائیں
کوئی کہے حرام حلال نا ہیں مار و تخم حرام حرام سائیں
ہتھ پیا کیدو ونجھ ڈانگ پھڑ کے جیون صیاد دے دام سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

مار مار پایا گورخر کیدو گورخر جو مار بہرام سائیں
مار اڈیاں خوب پھران کیدو لین ویٹ ہلک آرام سائیں
ڈنڈے مار ڈنڈے کونڈی بھن توڑے پیالے سنے طرفیاں جام سائیں
پوست مار اودہیڑ پا ہنگ بھگڑا ہی پوست بھنگ انگام سائیں
غرض ٹوٹنی بہن دو پھاڑ کیتی گڈہن مغز دونوں بادام سائیں
مار مار پایا گورخر کیدو گورخر جو مار بہرام سائیں
ٹنک چھنک کیدو لنگ کا ریاندا گھر ہن آیا لنگ جام سائیں

پھیر کوریاں ہانچ چھ وانگوں دیکھی کھر دیوچہ لگام سائیں
گل سہیلیاں نے خان پا ہر کوئی آکھے وفادار ہن بکام سائیں
چھیہن تھکے تیلی پا ہڑ کھی ساڑ تھکے بسرام سائیں
تو بیتا خدا جانے کیدو کر سان پھیر نہ کسے کلام سائیں
کرن خویش نے آمدن ہیش کیدو انت ہویا انجام سائیں
پھیر کوریاں ہانچ چھ انگوں دیکھے کھر دیوچہ لگام سائیں
فضل شاہ ہن نسیں بی اسکے علو تجھے سفت دیان بیچ ہم شام سائیں

دربیان زخمی افتادن کیدو کیا و در کلبہ خزان خود دفع کردن پدر ہیر از رفتن بیرون ولایتی شد ہیر رانجھا در خانہ نوران استھی آمد و ہیر و رانجھا و کیدو سہیلیان ہیر کردن از خانہ سیال آنجھا

کیدو ہو زخمی پیا وچہ جھگی کیتا اپنا یا مر دار سائیں
خوف دشمنان لون اتار جتی مار مار جاسئے بار بار سائیں
آیا بار آگھے تیر دار ہیسے جا ہیں بار نہ چھڈ گھر بار سائیں
با ہر ہیر جان موقوف پایا عاشقان بنی لاچار سائیں
گرے تار جو کھیت نوں ہیت کیتا اہیر گئے گلے پھکار سائیں
منع کرن بابل رجلٹے نقین دیندی یا ربگو یش گفتار سائیں
او ہو ہیں ہو دی دردی تن دیدی ان بی تمنون دیکھ سائیں
گھر نائیان دا ہیر وچہ آیا ہوی ہیرے قریب جار سائیں
آہی دیندی ماں نجھیر دی کری ہیر انواتگ پیار سائیں
کسی ہیر ٹھی نا ہن جاوٹھی کرے گل ٹھی گفتار سائیں
ہیری تن صاحب تیری ہین بی کوئی ویش خدمتگار سائیں
آکھے رانجھا وین بہت تیرا نے ہیر نگیر دا بار سائیں
کرینا ہو نی اوسدہ بہت خاطر ہیری ہیرے سو وار سائیں
آتہ کر راتین بہت گھر تیرے ملان یار نون کنار سائیں
صرف بیٹھنے دے طلبگار دونین کوئی ہونا کار دکار سائیں
گل وارکھین ایہ کی گل مشکل اہ کل بینون اختیار سائیں

ایدہر عاشقاں نے بانے بجھ کٹھے ہوئی رنج تو جیت بہار سائیں
چوچک گھر نون بی ٹھن فاصلہ ہیا دیکھ دہی جوان ٹبا سائیں
یار بیان ہیر رہیا اک دبا ہر جان تھین جانثون بھار سائیں
ہیرکے دشمن کیدو مار پا یا پرین نی لیکھ قسمت لیان مار سائیں
تھیہین چار رانجھا تین گھر آیا دا ہیر آن دیدار سائیں
آکھے پیار یا او تیرے ملن رن کوئی گل بنا دسان نکال سائیں
کیکے جمع خاطر یار تھیر ہن آگے بیٹھکے کرن چھار سائیں
اوسنے بہن اوتھے مہین رانجھنے واستھی نا ہین بہی راز دار سائیں
بیٹھی ہیر تا نین تھی یاد آئی راز دار صاحب اعتبار سائیں
چھیر ہیر نے ٹھی انکھی مین مٹھی تھی کہے نا گنہگار سائیں
ہیر نوردی اٹھ چلا گیتی واردات ساری اظہار سائیں
تھیں چلی رانجھا نین خوف تیرے ٹھو نال پیا سہار سائیں
جیو جیوندی ہی ظالم ہسان کرسان تیرے احسان ہزار سائیں
تیری پشت تے پشت دو ناہر سی تیر بنال احسانمند بھار سائیں
رٹھی ہین گئی ٹھی ٹھہ ہو بھون آکھے جندھی تھان دا رسائیں
جا دنت نالتیں آنوین تہر سرکے دیسان میل رانجھا کوار سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اٹھ کہیں چلی گھر سیر سکے نے ہیر نے ہوئی تیار سائیں
خاطر جمع پائی ہیر گھر نہ آئی گرسکے ہمیں قول قرار سائیں
دونوں یار بسر یار دیا آہی گلاں پیار گیاں وچ چار سائیں
جدون ہویا رانجھا گوپا ہویا نچھ نال ہر اگون سائیں
آیا خیر منگن بہ فقیر کیدو گھر آیا نبے شب تار سائیں
سیانے ہیٹھ دیوا نے ہو کہیا کیدو یار ور دیکھے فار سائیں
بھیت جیت کے وچہ سلطان اگے چاکے وار دیسی اوسے دوار سائیں
سینہ چاک کر دل چاک چا کر منہ عشق چلیا گوار سائیں
آکھے ہیر نوں جا کہن یار دا لیسان چھان چاکی نال تار سائیں
ایہہ رنجھوں رکھے کون یار کھانوں ہن گریئی تلوار دی دھار سائیں
سٹھی جا دھمی رانجھے یار ہیٹی دونوں وچ ہوئے سنسار سائیں
ایڈی ہر جیہی ہیر جو آن کیتی جگی قدم چھین تہہ دار سائیں
جن بنائے تھن نہ جانے ہو تیرے ہن ہن چھین یار سائیں
گھر آئے کے ویکھے ہیر تائیں پردہ رکھیا ستار سائیں
ہاں آکھیا ہیر یا ہر گئی کی پی آپنوں کرین سار سائیں
سدکے بندے ہیں ہیں یار ان کل چھپنا ہیں یار چار سائیں
ایسا نمک حرام توں چاک جیا لگوں پت ساڈی کرن خوار سائیں
چوری سنہڑی لکدی مول کردا لکیا جو رچھکار سائیں
سیانے رکھ دیو جو آرام کرکے لگوں ڈوبے دی گکار سائیں
رانجھا کہے دو ہمتاں چاک سنھیا کتاں ہنکہ جانیں گال کار سائیں
چور تیر نالے گنڈہ ... ہو کے ہوری کرین ... سائیں
نیت نیک ہیں تن ... نکل جا ہنڈوں آکھیں ہیں پھیر ... سائیں
کرے حکم نوں پیش ون باہر کنڈہ ہتھوں باہر کیوں کہلا سائیں
باہر ستہ ہیں ہک کے لنہ آئی عاشق یار تن ... سائیں
جا جا دھی بیوی ہیر دالی رو رو یاد کر ہتھ یا سائیں

ہو ہیر نوں واو سکھیا تے سٹھی ہن مکاندھرا سائیں
اٹھ ہیں بعد رانجھا ہیر گھر سٹھی ہن تکن دوہیں نمدار سائیں
ججر ریہا ماندہ کیہا او وچ تا کر کیتی کسے نیند وچ سائیں
منڈ پہاندر رکھے آن ٹڈیا پھر سنگدا ایکوں بیکھار سائیں
اٹھے بیر وقت تے آئی ہیر کی کرن مرہم پٹی دل فگار سائیں
ادھا ہو کہو لکھو بینی ہیر نی ہیر سندی ساری وار سائیں
آکھے ہیر بدکار نوں مار جا جیک ہے تینوں آن مار سائیں
آن آن چوآن نے ہو نتا ہتھ پکڑ سلطان تلوار سائیں
گھوڑا ٹھکرسیا تلوار لے سو نیا پیسا نوں انگ سنسار سائیں
اتفاق حسنہ دی تس جان کو لوں پہلے ہیر ہو گئی فرار سائیں
سٹھی دیکھ موہوں ٹھی بات گیتی آ چوا یان سردار سائیں
کنگے دا نک کن ان بے کن کرکے پیا گھر ا نوں پھیر یار سائیں
وفاداروں دے نصیب ہیں گھڑی اک نچے کھمیا سائیں
اور لکا غصہ آکھے ہیر تائیں ہر کیوں کیوں رات سار سائیں
گلاں گو گلو کے کرسان ہو کل چہ وال مختار سائیں
کرین مند بیچ ... ہیدا لویڈ دن دے نفاد وار سائیں
جیندا لون کھائیں گھر اوسے نوں کہوں بس لائیں تا دار سائیں
ست گھر ہمسایاں چھڈ جیسے ڈائن کر جگرا اگرا چار سائیں
ہوگی آہوڑی رانجھے ہیں آگی چھو نہ ہے استغفار سائیں
آکھا دے پاکا دساں ڈھینوں لگا لینی دا آگی لار سائیں
دتا رب نے خوف ہیں جان ٹن تینوں ہیں تاں ... سائیں
کوئی سہ آکھیا دونوں وو ٹاکی دو تن چار گوار ہزار سائیں
رانجھا ہنگا ... دو ہنگا لگا لا اخوار نرا سائیں
وچ پار کر بہ دسے ہیٹھ چلی رانجھا پہنچیا ملیر فتا سائیں
آکھے بیٹھ ہٹدی اٹھنے خوشی ہندی اٹھی کھیڈی ... سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کوک کوک پکار رکھے ہویون صاحبا آپ قہار سائیں
سگے اگ بچھی پانی جان کتھے دلی بھاگ نصیبے ہار سائیں
ناہیں باپ ٹی میرے یار نتالی کتھے جلسے کوڑ پکار سائیں
اک روا دم سو دم دیکھے گلے دم کردار مدار سائیں
سگے تو ڑھا ونہ تو ڑ پڑھے گئے یار نگے دیار سائیں
دل عرش آہا وہیر سو بھی سٹے کنگرے توڑ نیا سائیں

پاپونہا نہ بنالی پیار بہیرا جہان پاس غم قدر دقا سائیں
اک ویس بیگا نڑا نہیں رنج جاندے کار بہیرا سچی کار سائیں
کوئی وچہ دیس پاپیلی تھیوے یار غمخوار بیزار سائیں
تدھ وہا ہیر پا ستھے جا کو کان کی ہو ولی ناہیں سرکار سائیں
رہی جی دی جی کی پی آکھاں نہیں بولیا کہی ہنکار سائیں
فضل شاہ دیا ہیر نہ ہو بیمار دیدار دی وچہ پینا سائیں

در بیان گریہ زاری واضطراری وبیقراری ہیر بباعث فرقت یار ولدار غمخوار یعنی رانجھا

رانجھے چاک کنن جدن جوڑ ہیا جھنڈا لے کے باہر نکل گئے
ڈولی دلی چھار چھار ٹوٹے ویسے ویسے اوتے دکھ پل گئے
چھوٹی عمر اندر وٹے دکھ لگے تے ایکہے تے ہیر ٹل گئے
صدقے کیتیاں تدہ جوبنا تا ہیر سیں صدقے تھیون پل گئے
ناہیں چیت تو چیر کے قہر ہویا لے چیت تے چیت ڈول گئے
جھلی ہو ڈھونڈھان کیہڑی جا جھلی ہائے میری بھاہیں گل گئے
ہائے ہائے ہتھ کی آیا سیں گل نہ دیہہ ہیر نائیں بھری گل گئے
کوئی دکھ تے شو کہو بنال ہیر جانیوار کے نہیں گل گئے
کردی دین این چین ناہیں ہن ہیر دے نیر اچھل گئے
پنج دشمناں علی چواب تا شا تیسیں لی ہور چل گئے
ایڈا قہر دینے گئے یار بھاوس ان دلوں کل سل گئے
جاندے یار دیکھے نگھتی کھانیون پیار والے نکل ل گئے
تن بان رہی ستے نکھوڑی ناہیں خبر سنیوں کوڑ ہول گئے
اوچھل اگ نینے دیکھے ہیر ٹھیکے سبتوں چل گئے
ناسی شان ان نوجت جھتے ملیا یار جواب ہو شل گئے
میرے لئی الیسی پانی پانی پچھیڑ شاد نکل گئے
رنج تج تیسیں اج پیج گئے جان ترج ساقی رنج گل گئے
ناہی جان تیار پنج تان نیناں ٹہی جا ناہی تیل ٹل گئے

اوہدا عرش کنگر ڈھا لیونی گویا عرش دی کنگرے ہل گئے
اکھے ہیر تا ہیرکی تل ہویا ہیر تلے چل ہل گئے
کہیڑو ونہ چلا دین ہیر دیں چھیتے زور ہل گئے
ہیار ہیار تار پچھی اللہ اکبر ہیر ہل گئے
کہلے دال پہ مرڈا ہتھ ہیر آہیں تذی نا ہار دل گئے
سیت ناد کچی تی ہیر سیکت اسا ڈری چل گئے
لوک چاک آکھن ہیرا چاک ہولی سینہ چاک کھے کٹ گل گئے
مٹھی خواب ہو پیمیں ہتی ہیر جا کریوں بھاگ جل گئے
قسمت باالنصیب آکھے پیچھے حال نہیں سیانوں مار چل گئے
ہیرے دس ناہیں ہیرے لگیہ تھے اون آخر ڈول گئے
آکھی نیند اوتڑی کیتی ہانی سبھے تکے لوں پہیڈ ول گئے
نہ کھو تکیا کھالیا تکھیے لون دشمن جان چو تیریوں ڈل گئے
سینے تکیے دیکے کل اس ٹھٹھے سو سچی یار ناہیں نکل گئے
یاراں برس پتھواہا رستے اج ہیر دیوپہ تھل گئے
ناہیں لیتے تو بر کرد ہ سے لیکہ تیری کہ اوہنیں ہنگ گئے
انقلاب نیل دی کچھ کچھ کا نکلے دیوان تکیہ مار کل گئے
چہرے چکے والے چہرے چکے یا تنا تکھیے ہست ڈول گئے
بول بول آکے پیا بپو ہا ہو شکے بیول اٹل گئے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

سوہنا مکھ بھولا بھولا اتا تیرا انگوں جھگم گل و بیاسے سکی گل گئے
جیہوں چپڑاہ ہوئیں پروانہ شمع پروانہ دوہیں رل گئے
وال عنبر بھجل بھنے دیسے ہیر بنا گھرا رل گئے
سسی سپتی تھل اتھل ڈی جیہو ہویا دل اٹھ گئے
جھیں بنا بھیر چیاں تیاں ساباں ہمان سال ایہوں رل گئے
دردی دشمنان تیرا ہتھ بھل سکی آدم بابھ جیکے بھوں گئے
سبب دلجانی جیہد دیوانی گوہیان شاہی تو ڈر رل گئے
شام شام سلطانے شام چونی شام شام بیلے ٹھل ٹھل گئے
موں ڈیہوں گھوویاں جوتا سیلن ڈیہوں تو رل گئے

جیہوں پروانہ ہوکی چل گیون ہمیں شمع وانگوں گل گل گئے
سچ پٹی دیپ چاندی نیلے لال ہو ہیرے ٹوٹ ڈینگے سر چل گئے
سنے سوالی اٹھ دل دہ کول پوپٹ کوئی سول پٹ نہیں کھلگئے
انو پنی تیکے وسیبا ہتھ ودی نہیں بیہری ڈل ہل گئے
ٹی رنگی کنٹی چاک بھل ہگی لال گرتی ملل گئے
بیٹھے دشمنان ٹن پون نشدان ہوچی سانے کھل گئے
پچھے سیال آکھ ویں بیگے ٹکڑے گھا گیل گئے
کوئی موڑے کوئی ٹٹھے کوئی مٹے جیہوں ہچ کرسوچ کھل گئے
فضل شاہ عاشق ہیری جند جان تری سا عشق ملگئے

شنیدن نالہ زید وزاری ہیر وقت مقصد بیان او ہیر منع کرون رانجھا کریئہ شنید سنجھاوتی وی پیچ

روندی ہیر پکار پکار سیتی مت دسے آکھے مت کید ہیا
دہول یار کچھ بھلا بیٹھی کی کہی جیں کیوں چال ہے ہیا
جیہوں آکھیا ترک کرشک غیروں تیہوں ترک کیوں رسک ہیا
رکھ بابے دی عزت بگہائی اک پلک کہاں کیوں پلک ہیا
کت چوریاں ہتھ کی ہتی تیہوں چوریاں گنگیاں کت ہیا
کی ولیا چوری منگ تیہوں ہیا وسال ان چسکی وی ہیا
نہیں تاں شام تیہوں ساری رات دی اُن کیوں چھڑ ہیا
چوری گنتا ہیں تے چاک بو تو رسے تو تو باپ چالکا ہیا
گل گل سادی نہیں تاں گال دیندا ساعت ملک چپ ہیا
اب کٹ موہنا کاں واڈیوں کری انگریز ہیا
تیکھے چاک چلاک لاکھ دل کے پردہ چاداتا ہیر چھکے ہیا
دس بھائی ہیر سے ویہائی اپنا جاند دو کے ہیا
تون تجھ کی تباڑی الٹ یار تی سرن جے انگ شک وہیا

ڈردی ٹکڑے اویاں ہیر بانی ہیر الکھ ہنیر پکٹ ہیا
تیکھا ہیر سنگھ دیہیر تیری سینہ نال شمشیر دھڑک ہیا
کون چاک دہیجی کو کہان تیں کیں جھل توں ڈدھک ہیا
ساون تک آٹھ وند تک آہیوں اچھا یار جھوک ہیا
سمجھ سنتی ٹی ناتی مہیائی وچ جیہیاں نا تو جھک ہیا
قسمت تیکنڈی پٹی ہیں جاگی ادہی رات تری چپ ہیا
تم دا جیچ دیر باپ تیرا ودیا جان انجیں یار تنک ہیا
بھلا ہوں تیچ چاک رداک تا ہیں سنگے کدھیا دیو دھک ہیا
ادہو چاک چور گنتے ہیچ سائی ہیر ناک لامو لاہی سک ہیا
پچھے ہیر چاک بال چاہیں مرتی تتھوں الکھ ہیا
وچ دشمنان ڈھول ٹک رنگے نال چاندی گھول گھول ہیا
فضل شاہ ہیر اردی کہاں جیہڑے ایں گھنڈی دی بچہ جھک ہیا
جیڑے سنگ تیکنا چھنک تاہیں چھڈ چھنک جھنک جھنک ہیا

تاثیر عشق دی انتہا جگ تیر ہجر دا پھر یاد ورد دیدار ڈکہیا
جیکر بھی فون پر دو پوش ہوندی فضلوں بیند پردو ڈکہیا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

جواب ہیر با مادر خود

رکھ کر کنگھی کوک ڈرانا ہیں سنیوں شیرانگوں بک بک آئے
مونہوں کہیں سی چاہی ہتھوں پائی پائی ہیر سر بہر بک بک آئے
کیوں چک پیون گھر چک بدے عشق پیار ہیں کھلی چک آئے
گڈ چاک تیری سینہ ہنسدی ہیر دشمنان دتیوں چک آئے
اسی چاہ ہیں اج پاکل ہرسان ہتھوں سنگا در چک آئے
باران ہن اتھا ہیں تھیں اج اکھنے میں گلاں چک آئے
ناہیں لک ہتی سل اک ہی ایسی چک پائی سہیوں چک آئے
ہتھوں ہیں چڑائیاں کہوہ بیاں چاک سا ہنیں لک آئے
ناہ او ہنی ملان نال اوہ کمیں نجاں پھیری ہووے اوہ نہ چک آئے
رو دک چاک چرائیاں پالے ریوڑی پیٹ گئی ملک آئے
جے نہ سوکھ موڑیں چند رو کھیاں کہہ ترکیں گئے رک آئے
ترک ہیں تاترک ہن ہن باسی باس ہیا سک سک آئے
کس گل پالی کہو گل پالی پن ہن پیا پیا ڈاک آئے
لا مکان تیں لامکان تاں کرھنلون ٹھونڈ سائیں در دو ہر ک آئے

جواب مادر با دختر ہیر

گندا چاک رلا کے سے سکت تا اہد ڈدا تے چال انگ ہیر
دا رو والی کونٹری ہور ہے نکا ہنوں لیکے دشمنیں انگ ہیر
ڈنگ ہنگ تیر اتال پھک یا کیا مار گیا تینوں بنک ہیر
پہرم اپنے تے شرم ہاں کملی رکھ بلبلے دی اڑی بک ہیر
اج تک میں ہی حیا کر دی اج تک اید ہر لکے انگ ہیر
چہلی پن چہلی پن چن پیر اسان سنت چہلی شہرت جگ ہیر
شالا پت سلطان اپہلا ہو گیا سہج گنجے والی رگ ہیر
چکی ہار کہاوں آکھے چکی چھین گئیاں چاہے سک ہیر
چہڑ شوخیاں تیر ہلاریاں اپنے پیتے لگام نہ رگ ہیر
جہنگی ہٹ اید جٹ جیٹ گھنے جیٹ دگ چاند اوپا گھنگ ہیر
گگن ہتھ کارن کچہن آرسی کی جاپے چاک نیاری ہا گ ہیر
چو چکیاں ہتی سالتی چکتی ہوکے دلکو دریاں بنا باگ ہیر
دگ چہبر والی جہدوں باہر جاوے تو تیغ ہیں تگ والی گ ہیر
انی تدن چنڈ حلال حرام تکن گیوں بار خدایدی نگ ہیر
دلھے موتیاں دا کیا تجھ ناہیں آپ پید دا انگ نگ ہیر
فضل شاہ ہوں تیر ماری ہتی بیٹھ نال حیا دتاں کہیر

جواب ہیر با مادر خود

دس کی پنگیالی چاک شتر انیوں کھولی این جہنگی ہٹ ملے
وس تار دی لیہیں شمار وچیندا ہاں بہندا سی لٹ پٹ مانے
کیسوں پہوڑنے دسنی ہی کملی کملی ڈوہ ٹ مانے
تیری خشک عقلی آفتاب سہچی دی کملی کملی ہٹ مانے
لیہیں ہن ہن زور دسان ہے دو لیں ماد رک شرع شہید سٹ مانے
چو ہتر لیا انگ اپنا نام کہہ لیا بہانوں ویا ہو ہیت مانے
کیہڑے ہٹ گلی کو چہٹ گلی کیتو شرہیوں ہر پٹ مانے
اہنوں شہر ہتر شہر دسیں لنب چہنیوں گھٹ مٹ مانے
پلے اپنا ہیر تیں چیر چاک کرکے چوڑ جاتی ہیٹ مانے
ترجیے جٹ اشاوندے کلا تی اگے ہیچے بدے پھٹ جٹ ہیر مانے
رو دیل دریا عشق دوستا دیا نیل ہوہاں کالی کٹ مانے
جبیتوں سیر کی گھر وکٹ دی ہی سرائی لیہاں کٹ مانے
ہاڈی پاک محبت چاند اللہ جیکر عیب دیکھاں سر کٹ مانے
انیوں جٹ کیوں دسدا ہے چیندی کرین نا ہیں با دشاہ

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کھڑے ویر جاگیر تغیر کیتی انہاں گدڑ یا پاسیتھے وٹ ہائے
ہووے یار شوہ تھیں ہیرا شوہ بیٹھا شان شوہ کا رن چیٹ ہائے
ہیرا مست مجذوب محبوب رانجھا جبینہ پیار پالی سر تہمت ہائے
بارہاں برس چرائیوں مفت مجھیں اجے گیا نا ہیں سکیا پیٹ ہائے
حیس ویلڑے لستان جواب دتا میر آگیا کالیجہ اگھٹ ہائے
کھٹی ہور کارن کھوہاں یو کھہا ترستان لوین ترکھو نسٹ ہائے
کھٹی کھاہ ادسد ہیر ہو کھٹی وس کی کھٹی لبو کھیٹ ہائے
اکھیں سج اوگدی نیر نیو کھیں انکھیں ندیاں ہیر بلیٹ ہائے

تینتھوں بھگیی ساتھوں نا بچی اساں کی لینا وار وٹ ہائے
بیبک جیلک جے ناہ ویکھاں شوہ ماہی ہیرن طرف ہی پلک جیٹ ہائے
بیں بے وس دو وسدے نیں لوین جھیڑی لا جھیڑی سانوں گھٹ ہائے
چھڈ جوش خروش خاموش ہو جا بیٹ تا رنا ہیں ہیپ ہائے
سو نجان جی ہیر اسیر وس نا ہیں تیچ پا سکے چھٹ ہائے
من سنجھے باہجہ لگدا نا مرساں انت مینجی کے کھسٹ ہائے
ایہہ عشق مجازی بازی اوکھی سولی سا چڑھ دا لنگھ ہائے
فضلشاہ نوں حال معلوم ہیرا انت ہیر لینے چیٹ ہائے

جواب مادر باہیر

نی توں نال رانجھے پایک ساک گندے سوگر ہوئیں ہاں سہاگ ہیرے
جوگن ہیئے جوگن ہو سوگن سوگن ہوئی اج تیاگ ہیرے
بولیں سنتی ہوئی اڈی پچھہ جڑہی ہیالی پچھہ لگاڑی اگ ہیرے
کچا شیر پیتا انسان بھلا ہیر شیر تیری لگی جاگ ہیرے
نی توں نا سمجھے کارن نا سمجھے سمجھ بھلے بری لاگ ہیرے
رانجھا چاک لاک دے سکے صرف لاگیاں دو توڑے لاگ ہیرے
ہیرے لڑی آ کے ہیر لڑی گلدی لٹی من بن کالا ناگ ہیرے
بھاگاں دسنوں کہیں تے توں جیہنڈ ایا گندا گیا بھاگ ہیرے

دہو چھند کوڑا کو سر کوڑا کوڑیے کوڑی اور اگ ہیرے
ایڈا لا دنہ ساڑ لڈکی نی دجے تا رکیتے بجھیا اگ ہیرے
کالی گتی سنے کانی لے گئی دو لویں سا نہیں ددی اگ ہیرے
غفلت سوں گا انہ عمر سو نا سوتا چھڈ اکھیں کھول جاگ ہیرے
ٹیکن عشق دیٹکنے ٹکتی ایسے لاگ لگی مینوں لاگ ہیرے
کالی ہو نی ہوئی آخر تیری سر بلندی ہوئی نہ کاگ ہیرے
چھڈ شوخیاں تیز طراریاں نی رکھہ داگ اندر رلیوں اگ ہیرے
فضل سنگ نا بھاگ نچے چور چاک لاک بھاگ ہیرے

جواب ہیر با مادر

ساتھوں ہار گئے ساتھوں ہار گئے سکھ چین آرام قرار مائے
مینوں ہو رکسے سیں رانجھے دی توں رہو میں وکھہار مائے
بار انو جیہاراں بارہاں برس گیا گئی عمر تمام گذار مائے
جن جاہ ہیر آجانت پات کالی گوری گم رو چکیا انگھار مائے
بازی عشق مجازی جو چوٹ بازی سر لا اور کے گئے ہار مائے
ہیر اجگ رانجھا نالاگ جو گیا کھیل کھلا رکھلار مائے
گھر لے جیکے وچہ نیرے نکے تا رساڈی نرکے نار مائے

سوہنی سار بھی رتی پتی ہار موتر ساری جگ کو بول اپار مائے
ساڈی ہلڑی وسا ہو یا ہیر ہیرن گئے وسار ملے
بیدل ہو بیدل دھکے کھا نکلے تا کجھ گئے سوار ہوا ر مائے
زیبا شرم حضور حضور تیری ہی کا گذار گذار مائے
پلٹ پاسے دلی تا میں گئے پاسے دیکھے گئے سنڈھ مائے
الف نرگی دوجا جگ بیٹا تیجا دشمناں لیاں ہار مائے
سوہنا چھیڑ والا ہیر بھیرو والا سینے چھیڑ کیا کہار مائے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اوڈھ دوڈ تے موڑ مہار راجھا ملکھ وکیھ لوان مرد اے
کار شیخ وشوہ لکن کیتن جیب ساں جکیہ شوہ ہی شیخ ہیں آسے
کر سجلی بیکر بیٹھی لینڈ سے کرین جتن ہزار باسے
نام رہادمن سوال ہمر آکو ادرانجھا سیل یار بانسے
ذوق پی ویپی شراب بیٹھی خرچیا پیاروا سرین خمار باسے

راجھا روز تماشا قدایا ر ہیر نوران احید اہین بیار بامسے
جے ہین یکھ ہیتی ان بھی پلے پردہ وھیان کرن خوار بامسے
ہاہی باچیہ ماہی انگ سطر فتی ہان ہاہی ج بیت کنار بامسے
بھٹھ بیٹی جیاتری چاروناں اوڑک زندگانی ستعار بامسے
فضلشاہ گدا ہتیں ج جاوالی آن جے دے دیدار بامسے

دربیان لاجواب شدن مادر ہیر وبرخاستہ رفتن او باخیہ کاوگیر وشتیر شدن باہر چوچک برائے تدبیر نسبت باطلہ ہیر ومنسوب کردن باسیدا بن مہرا جو چودہری رنگپور کہیڑیاں وخبر یافتن برادران ملازمان انجھا وحال غمناکی وپریشانی آن

مسلہ الجواب بنکے رہے ان غریب حیران سائین
متا خو انگاہوں جاگ مہر چوچک ہو یا انجل روان سائین
چوچک آکہیا کن اداڑیا فرض فرض رحمان سبحان سائین
بنی کہن نازدا قرض ڈاہڈا بان ین جوین بھگتان سائین
ہاکی کہے ایہ قرض الفرض سچیا ہیر ہو یہ لی کراں الحال سائین
اکے عرض میری فرض قرض ہو سکیں کے کرکے دیتا ن سائین
بیٹی گہر بن جوان بہاں ہندی اینویں پیسعل قربان سائین
جاجا ہیر ہو یہ پیر احیقلی بانہ شکار جہان سائین
لکاہ شکر جھوٹا ہو یا انت ہو تھا جھڑکین جھوتھ بان سائین
وبر ہیر لقن پیہر جا اوس آیا خفا ہو ول گہران سائین
بھلا ہو پاسر جاکر دے خاک پا و سمجھوانیا نفع نقصان سائین
رج تاک تیر اپردہ لنگ بیادنیا دچہ بہت عزت تساں سائین
ہان کسے پہان زبان تی رسیوں لنجے ان گمان سائین
لیسں ہر نہ کروڑ السں گلبوں تسین جہان شیطان انسان سائین
جہڑے کم کا سن کم تدبیرو لیسے گمان گم آن سائین
چوچک کہے تیر ایکا ساک اجو رنگپور دا حکمران سائین
اوس لیئی بتھوں خیر ہیر نگے چاہے خیر خیرت جو دی مان سائین

بھلا خیر کہکے پیلرو بھگئے ادنوین فسیح ہولی ناگہان سائین
ملکی ہیری ان ہچہ کہیا کتے جلیوں باپ سلطان سائین
جا کے پیرہان نازدعا شکان ین ہی دے کم آسان سائین
قرض ادا کیے
دیمنا ین خدا دے لوک جہڑے یادن بن ایمان سائین
چوچک کہیا ادھی ہی قرض شن انگی ہیر دی ان شان سائین
رکھن ہمت خالق الفت بیت مشکل دانلوک ہگئے عیان سائین
گہر بن بادشاہاں ہمارے گہر بیاہ ک دیاہ دیندو یکھے دان سائین
کی کی اوس جہوٹھے آن جوکہ بوسے تو ہیر دسر طوفان سائین
وعدہ باز دیھہ یاز آیا شالا باز ادسد الطمعہ نہان سائین
رانین ہیک نوں جا جواب ڈتا جن ظلم دیکھے دونوین جان سائین
چوچو ہندی عمر نہ کمر باقی ہندی ہیر ہیا رجوان سائین
بہیبے بھائی منگ ہیر ن والگے سجد رہے تہان سائین
ایہی جا سنا ہین بھیانوین جا ن گہرین ہٹیاں نیس ہیان سائین
تائی ہنین تانچ شریک تاہین فرض و رحیب یزان سائین
جا حق جو جو حق آکھنے دا کہیا حق بین حق پچھان سائین
تس دا خاص ہنیا سیدیا نام نسوبت سنگ سو جان سوجان سائین
بیبے بیاہیا اسردار اجو اجو تالسے رکھیان سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اج تاک نہیں ہتی ہاتھ کیتی اوہ بھی ہے چشمان نگران سائیں
جوین آکھیا ہیر دی نون ملکی چوچک تین کیتا پروان سائیں
پھیر ہیر نون چا منگا وسان ہویا سدا خیال تیرے بہتر جان سائیں
خواہش الغرض بے قرار دلا دسے لاگی تہر جو ہوتے آن سائیں
کرکے حال ہاں صلاح بچیے جو جو چلے بہلے اخوان سائیں
کنٹھا کڑے گھوڑا جوڑا آؤ داد واشرفیاں منگوان سائیں
نال جوڑ لاگیاں ہو رونی رنگیو کھیڑیاں دل سدھان سائیں
تھوڑے دن ہی رخصت پا لگی جیو اپنی جان مکان سائیں
ہوئی گل مشہور جہان سارے سیدے نال جا ہیر منگان سائیں
لے انگھنے صاف جواب کئے موسم سیال سیال ڈسکان سائیں
ہیر اندرون اندران جوش کیتا گہر خون آیا جگر جان سائیں

ملکی کہتے تہان کچھ جا ہین بہلے کچھ لینہ بہانیان سائیں
الیس ٹھاو پر جیکے بہر گہلے لاگی گہر ہیرے اجو خان سائیں
ہوئے قول اقرار مدام محکم سچے دل تہین عہد پیمان سائیں
چوچک سیر پروا پر وا بیٹھا جوین جن بالا آسمان سائیں
ہرا ئیاں ہیچ رضا رضا دی تیک کم دا کی پچھان سائیں
لاگی سدا گہر سے بہشن دم مالی کہے ٹھگن دے سار سامان سائیں
کھیڑے سے ہوتو سیلدا کادن ہر کھیڑے کل کل پروار دلان سائیں
چند روز پچھے تحفہ ہیر دا لیہ سارے دیس گنڈہ پہلرن سائیں
خبر تخت ہزارے جا ہوتی چڑھے جن محال چھپان سائیں
جدون بھائیان بابان ایہ خبران سن سن ہو سن سمان سائیں
فضلشاہ ایہ پی شو تا نون جو چھٹیاں نکھان سائیں

نامه نوشتن بنسبت برادران بسیال رانجها و بیان کردن کلمات عظمت فراق دوری ومہجوری ماہی صبور

اول حمد ہزار جبار باری خالق خلق دے ارض سما پیارے
بعد دعا مزید حیات ہووے تمشہور دا ماجرا سے پیارے
تیرے روٹھ ہتین توں ہر پھر نال آیوں تیر سے کہم نادان جفا پیارے
ساڈے جیو دی ہوس کی جتنا ئیں ماہیں تہنگے کیوں پھرا پیارے
پھیر خبر پہنچی وصیت جھنگ سیالیں مان چاک ہی چاک ہر دا پیارے
ایہ پھیر گئے ماہی ساتون غم فکر خیر دی ایہ تا پیارے
بار سے جیو نون لحبہ لمحہ پس آیا شکر خدا بچا پیارے
گئے اکھیاں کل ادا وچ جوگا ر سا تیرے پاس پہنچا پیارے
الیس ہو اثر سست ہجواہی تی خبر سانون کیسے آپیارے
والد اخون اور کہجوش ماہ آیا بیٹھے ہوش ہواس ونجا پیارے
جدون تخت ہزارہ دون اکل سے پچھان [illegible]
قاصد جاکے خط وکھائے تیان سنگ آ و ما نا گوا پیارے
اگے دست گیون ہن دست وکیس یب بہت بہائی خاک کیا پیارے

دوجی نعت رسول مقبول تا ہین جہندی شان لولاک لما پیارے
ساڈی خیر کی خیر بہ خیر جانی تیری خیر دی التجا پیارے
اج تاک پہر جا بیاں کن تانہ تان اپنا بیت بنا پیارے
پہلے چند مدت تاد چہت ہین ہے بہا گدا جا بجا پیارے
بعد ہیر کھلیکے آیئے ایس گاتوں کن آئیون لکر سیاں تیر پیا پیارے
چوچاک بیت بنایا رہیسے فوج کے ہیر دا ونجی جا پیارے
اسیں جھنگ نون ہیر شاہ سے کو لیا ڈ دیہ ستا پیارے
چھڑکے تخت ہزار یون جنج تیری لیا دین ہیر [illegible] پیارے
منگ کہیں [illegible] کہیڑے لیتون ہون [illegible] پیارے
جھنگ [illegible] آوے بیک ڈبک پکا پیارے
[illegible] نامه [illegible] پیارے
[illegible] پیارے
[illegible] پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بال سہیلی بنگا شرمی ماندی تی لیئی بال عمر انسنگ تا پیارے
ہیر نہیں تاں ہور ہزار ہیراں اک نہیں دو وی سو اشتیاق پیارے
شاید کہیں جچے ہیر فدا لیتے سو دکھ لیوا انتہا پیارے
ٹہر یار یاں گوار یاں ہر اٹھدیاں چار یار نوں اک جہیا پیارے
زلفاں دام کہلار کے تل دا دانا مرغ جیہی لین پھسا پیارے
سعدی ساڈی کیہا کوئی نہیں چوری لکھ لعنت تینوں پیارے
داہی ہان ہامیر اسیں داہی کر ساتھ باپ دے ٹل چو ہیر پیارے
جیکر ہیر پیگیا سنا ہو چک دان سے تیری دی خبر پہنچا پیارے
ایہہ ہیر کریں مہارا مہار موہیں ڈاگاں اگاں چا اوہ تیرا چا پیارے
دو دکھ سہے تنہے نکسی قصے بیٹھے رب دے من بھنا پیارے
کجھ سند جہانہ گال ہتھا گھریں ڈونوں آگہر شہر پا پیارے
کیہا قلم قضا قضا تاہیں قلمی کر کے گئے قضا پیارے

بالائی سکھی ہیلی ہاں ہاں بیلیوں ہیلی آ دیکھ دیکھ پیارے
مگر یاک کیا اچھی رہی ہیلی چل نہیں گئیاں چھیڑ چھیڑا پیارے
دین قبول ہوری کوئی کول ہوری انت کول قلوب گر پیارے
اک کہیں وچھا ہیں تیہا کہار بیٹھ جو تیسی لا رسی لا پیارے
بیلے بیلی دانا فرانگئے قوم زنان تے بولے وفا پیارے
مکر زنان دے اڈ قولاں اٹھاں فقر گئے دو یار زہرا پیارے
باپ گیا لکھا ٹر تینوں لیسے لئی حسب المدعا پیارے
خوشی
جیتوں آئی زاں نہیں تاں خط لکھ پچھا ہلا جی جی نہیں پرچا پیارے
شاید آ وتوں عذر انکار کریں تاں بے لکھ جواب صفا پیارے
رہی کہی کھے جیتوں آئوں تینوں بھلا نہ آکہی کا پیارے
بھلا نہ ادہ جائی چھیڑ چھیڑ اٹھ کے گھر آوے چھپتا پیارے
تاں فضل دے شاد آباد ہووں دین دنیا دا کیا پیارے

بیان قاصد فرستادہ برادران رانجھا بمقام جھنگ سیال و دادن خط برانجھا و مطالعہ کردن او

ستے ست بھراں لکھ خطا دے کیاں گونیوں خط دریدہ بیان
دست برادر
اگھن جیہے وسیندا لیا ویں ست بھراں نے سیاں سیمے مالکی پیدیاں
تورے ٹور کے منزلاں تیہوں بیتا جھنگ سیال چا مرد سعیدیاں
دیکھی کیا رونا لیا وچہ جھنگی عاشق ہیر دا پیر مرید میاں
انا اقرب الیہ حدیث تھی ایہی من حبل الورید میاں
زہری مشتری ہیر دا مشتری ہوئے دیکھ مزید خرید میاں
دونوں خاص مرید یزید ہوئی ظاہر کیں غلام فرید میاں
سچ جھنڈیاں اکی تیاں ہوون اگے گئے ہور گرید میاں
جیب نال ڈولی کڈھ لیں سیاں خاص بیدا پیش نہید میاں
پیہر خطاں لکال کہہ دا جیچہ گو اخیال سی عید میاں
[illegible]
[illegible]

وچھڑے دست بھراں طمع دیں تا قاصد کرن ہور فرید تا کید میاں
نامہ لیاتے نام ہیا سائیں تو قاصد چلیا مرد رشید میاں
بار پچھیکے بازی چالیا ادب بازانی کرے دید میاں
البتہ بشاش
کدی سجدہ ہے کدی ہسے ڈھولی کدی کرے کلام توحید میاں
کدی ہسے جہاں گیتی ظلم ہوئی جوں نال حسین یزید میاں
دیہر پیہر دا ان اخوان عظیمہ کیتا تیمر لعین پلید میاں
جہاں تیں سیراں دی جان نالے جھری کرن شہید شہید میاں
ستاک اکہہ سوہون متکبر ہوں نوین ہیں غرفت نہ نوم وعید میاں
تا قاصد جاسے عالم عالیے ٹوڑ کے گل ہتھ نال امید میاں
انجہا کیتا قدلقائے یاں سیاں آئے مدت بعد بعید میاں
شیطان ہو دل اٹھ یا قفل نال گل کہے دے علم حلم دی لا کلید میاں
آکھے جہاں جیہا تاں کہاں ہیہا نالک ہتھ شدید میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

لئی قلم دوات ہنسکا کاغذ لکھے حال اساں دا میاں
ایسا خط لکھیا سہتی پاس رانجھے عاشق اہل تجرید میاں

لکھیا بھائیاں ہی چھوڑ دین دلبر جیہنے خار دا خار جلید میاں
وطن ماپے کوہیں چھڈ یار دوتاں لئین نہیں ترغیب تردید میاں

نکتہ دیں ماپیوں جیہیں آ نکتے لکھے چیدہ چیدہ میاں
گویا صاف جواب جناب نال رب دے فضل تائید میاں

مضمون خط جواب نامہ میاں رانجھا بطرف برادران حقیقی خود

اول حمد و ثنا خدا تائیں جلشانہ جل جلال بھائی
بعد نعت ختم المرسلین سرور ختم آل اصحاب کمال بھائی

مشفق مہربان اخوان صاحب الکرم سلامت جان نال بھائی
خاکسار نیاز آثار دسیدہ وخستہ حال ملول ملال بھائی

پہنچے لکھیا سلام آداب ہو و نکشو فراست روشن حال بھائی
ساڈی خیر ہر حال الحمد للہ گذرے گذر جو کال سو کال بھائی

سنگاں خیر تساڈی خیر ہندت و چہ درگاہ متعال بھائی
ساعت وقت سعید رسیدہ گویا عید دا ماہ ہلال بھائی

نیک طالع نال مطالعہ کرایا چم کلیجڑے نال بھائی
المکتوب نصف الملاقات لکھے پایا ور مجہود وصال بھائی

جو جو خط پلے سینے لفظ کیتے خط تے فی الحال بھائی
تساں پچھیا وشاں پاساؤں حال آخر احوال اساں بھائی

اساں ہیں بے حقیقے و دس تساں لکھیا لکھ لیا داڑ تال بھائی
مویا آپ تے ہیں یتیم ہویا دتا تساں گھروں نکال بھائی

کلامتی اسیر عزت رلی مٹی آیا وچہ اقبال زوال بھائی
تساں ہم پیارے اساں دم وہار سے دیہوں دم لنگال بھائی

توڑی لجدی بیچ ہیں تو رہیا سے ذات صفات نگال بھائی
سو کھی دم تا دم ماریہنوں ہیر دے دم ہم سیال بھائی

تساں رنج کیتا رب کرسی اساں عاجزاں دی رتپال بھائی
میں کم عقل کی سو لئیاں ہیر دا سنوں تے خیال بھائی

کوئی ونڈ دلاہ نہ ہو سکے کیہا دیا پیو دے ملک مال بھائی
لکھ انہوں یاں ہویاں نال مرداں آیا بیچ مدیاں سیاناں بھائی

جو چا سہرجی جا جوابی پاسیا رب تساں ہے کہوال بھائی
میری ہنگ سیدا کوہیں جہا ایسی بیچ وچ اکر جٹ جال بھائی

ہیرے تاں بھیر کہر لیا نہیں تاں نقصان سنبھال بھائی
قسمت نال ہے شیر ملے تیہنوں کیتے دٹ ساں نہیں نال بھائی

جیکر رب تقصیر معاف کیتی ہوسی ہیر بے دین دیال بھائی
کرکے جٹ جبال نکال جھٹیا ہیر لیا وساہیں لو وہال بھائی

سال سال ہویا ک سال تا کر نگا لا دساں جو رشال بھائی
تساں نال فراخ وہو نکی جیہی آہتی ہنگ دھی پایال بھائی

ایسا کوں انا ان چ تاں بھجے گو جے سروی قال مقال بھائی
ہیر سنگ معنوی ہیں ہنگ دے گئے بیچ ہیر فقیر ابدال بھائی

ہیر اندڑی ہیر توں لئے کہیں آ کہیں آکوں تھکی جمال بھائی
عاشق سدا حیات معاف ہیں پیا آب حیات زلال بھائی

[illegible] تاں پی اکو لو دا ہیر د متعال بھائی
جائیں ہو سیں جل بل جیہے شیر عشق دی جل کمال بھائی

نہیں تاں [illegible] جانان کی ست جاں غال خیال بھائی
دلیر پر دا ماں مثال جٹ پیارے ہیر دی خو مثال بھائی

انگ تانگ پتنگ نسنگ کاں تاں نگ ہیر مثال شال بھائی
دیکھ بدر کمال جمال یوسف ہو یا سک مثال ہلال بھائی

گکاں نال جال بہال تن ہو سنا جیل جال آستی جان ان بھائی
پانچ ہیر تیاں جر کہیں ولدی سچی آ پاسا ہی جبال بھائی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تیں چوکھٹ ہون حال وسوہین کہی کہاں نال حال ہائی
لیکن ہیر ہے جٹ مرساں آکھے جٹ چاکرن حلال ہائی
کٹھن عمر زیادہ نہ یادہ کوئی غیر سال گویا غیر سال ہائی

گل جان بیان گل جان بسان کارن ہیر مرسان قول پال ہائی
سچ مچ جانون ہنگم کچ نا ہین لکھیا جو ہتھہ نہ رتی زوال ہائی
والسلام خیر الاکرام فضلون لیا خط فقط ہیر تاں ہائی

دربیان بیقراری و مضطرابی میاں رانجھا و آمدن پنج پیران کاملان تسلی دادن او

ہیا تم نامہ رانجھے مد کیتا قاصد لیا جوگی گیا رم سائین
کٹھن چلیا ہیر اکھن آج ہوئی یار ہی وہید وتم سائین
آکھے وچھڑے یار تاں صبر ہیرے لے یار اغیار ستم سائین
کھوٹے لیکھ نصیب غریب ہیرے اینویں لکھیا لیکھ قلم سائین
اللہ اللہ ہر حال ہر دم ہر دم ہر دم ہر دم ہر دم سائین
مار سے لغرے آکھے یار بار آکھے پیار پیار رحیم سائین
آئی سیدی مجھ نوں آ جاوے جان ہان لئے میری جم سائین
کارن ہیر دلگیر ہو یا رکیتی پنج پیر سائیں اعظم سائین
کر کے جوش خروش ہیر یاں ہویا گویا بیہوش نوشہ حال جم سائین
خبردار چاکا چاک چاک نا کر اکھن ہیر ہے چشم پرنم سائین
چاہ چاہ اندر ڈول ڈول نا ہین بچ بچ رکہین تہتم ہم سائین
جاہ انشاء اللہ ہیر ملسی ہو نہین درہم برہم سائین
تھوڑی آزمائش ہور ہوسی غم کہا لسن ڈھیم سائین
چندر وز دیداران ویکھہ لیں چاہ پامر جاوز چشم سائین
رکھہ غم الم صنم ہر دم ہر دم شرم دہرم کے کرم سائین

پانڈی پندکر کے پہنوتا پارن بہایان ہوے خط پڑھ درد الم سائین
ایدہ میاں رانجھا وکہہ یادکے پیا بحر طوفان الم سائین
لکھہ وکھہ سہیا ایہہ ناسہیا جا سید لئے پیر اہدم سائین
پادشاہ کر دی جہاز ٹلی بیٹھا وانگ فقیر ادہم سائین
بجلی والی جیاب لشکے ہی چشماں بروس جھم جھم سائین
مرہم گئے مرہم کارن بیجے یار سے مرہم سائین
بہرام ہیر ہے ہیر کیا رکھا دی بیٹھا مفت گوا بہرم سائین
بنی بیٹر مرید نوں ہیر کہو لو خیر لیسے شاہ امم سائین
آئی ہیر مرید دی پیر پہنچے ڈال صاحب حشم سائین
زاہد اہر کے تیری اسیں اہر پشت بپشت نا کر خم سائین
بتلی اکھیاں دیوچہ ہیر تلی رکھہ پتلی مثل صنم سائین
جو چاک ہیر دا دسی آپ تینوں کہیں سونپ دیسی وہو کم سائین
دنیا وچہ آدم ناسیا خورم آدم سے اولاد عدم سائین
طرف دید اکہین جست رکہیں غم کم تو کرین قسم سائین
فضل شاہ رانجھے پیر آکھہ گئے تیری ہیر نہ کم بہرم سائین

دربیان مشہور شدن بدہیر پاسلطان پسر خود دریاب صلح کردن باو سید آوردن ہیر جک رانجھا را باز بجانہ

دوجے روز رانجھے ہیر پائیتی نال سلطانی گل پیارے
کجاوہ سدا ہیں اکھین نا ڈہو آمیں کہے کیہ وگیون سہل پیارے
چندر وز نوں ہیر بیاہ دیسانی ہے بہت ویر تاں گل پیارے
ہن باپ نوں کہے سلطان قبالہ ہی ہے بنگ پیارے
آگے جو مرضی ہو وے کر دیہیں ہو ہو ٹھا نہین ان دل پیارے

آکھے سید نذرانا ہماکدہ تھین ال ہو یان حیل ول پیارے
لوک آکھدے کیہ ان ہویا ہو گیا ہیر چاک نوں رہین نکال پیارے
دنیا وچہ ایسا چاک نہ ادکہا آپ بیا کسی نوں گہل پیارے
جیکر انہیں نا ملی ہو چکا جان دیوے نہ گل اہل پیارے
ہے نوں یہ پتہ دی لیہ جیکر تو ہین لیا سماتیکے گل پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

غرض فجر ہوئی چوچک گیا باہر رانجھے ڈھونڈ ہاں اگلو فریں چل یار
سنگ سنگ رانجھا گیا سنگ چوچک سدی سخی پیا سنگ اوہ پیارے
سبحان تیری قدرت کیہے موہوں چوہیر گیا نال ہی جھل پیارے
کل کل داس انتظار ماہی ہیر کیتی چرہ دیکھا تحمل پیارے
ڈٹھا ہیر رانجھا رانجھے ہیر ڈٹھی مٹے کل سینے پئی کل پیارے

دیدار عاشق ہو یا جوہندا سی کیہا پرت نہ گل تون گل پیارے
رانجھا ہیر منا کیکے نال ٹریا تخت تگن دا ولیا جیہلی پیارے
اودھی اگ تون ہیر جگاوان لگا لاٹوان جیل کاوان ماتھل پیارے
او دوروں ویکھ کیکے الحمد للہ ہیر ماہی قسمت ول پیارے
فضل شاہ خوش باش خوشباش ہو دشمن رخنی رکشل پیارے

دربیان ملاقات رانجھا با ہیر گفتن ہیر پیش پدر فراق دیار سپاٹن ہیر دو عاشق رشتہ عہد و پیمان محبت

رانجھا او نویں ہین لگے اہر اوجہ ہویان ا یا دانیان جے
ہیر نال رانجھے کہیا ہیر ہوئی ددلی دشمنان لوں تیر کانیان جے
جدوں مجھ اوجاڑ اجاڑ گیوں پیٹھوں مل اجاڑ ویرانیان جے
جت کت اساں ہیر ہیں جہان تیرنام توں گھول گھمانیان جے
جیتوں ہاگ وسناک دے گانو جانے ہوئے ہیر تیری گل گانیان جے
کتی ویں جیہیان ویلیاں الماور کیجھ لمل پچھتانیان جے
رانجھا کہے ہیر تیتھوں دوس ناہیں الٹی مار قسمت الٹی دانیان جے
ہیر مجھ خدا توں جاسویں ہیسیاں بہانیان من ربانیان جے
ہیر کہے رانجھا ہیر اتوں سانجھا کران کھیڑیاں عہد قربانیان جے
سو جان دیریان کھیڑیاں ہند ہو درد کہے دردکھانیان جے
دو عاشق زبان قلم ہوئی لکھے گلاں عاشقانیان جے

لوڑے اور وچھوڑے گئے دلبر رنجیا ہیر جوہے ہمن نیانیان جے
ٹرکے لیے بالیاں ہو کھلی تیرے ویرنے جانیان جانیان جے
بچے تہ دے کیہ منگیا ملک کھیڑیان قوم دردانیان جے
ہیلے والیں پچھے تیہں بانسر ہے کھوندی نغل اندر گل کانیان جے
لیکے تجھ بایں کل ملی کوہر کل شکلاں ہوں اسانیان جے
پیکے جاتر ہیلی ول جیل چلے اوجہر چلے ٹل ہنانیاں جے
شاید نال نعیدہ دلی قول لیکی کھیڑیان واپک دیرانیان جے
لساں بہتر جیا ہو الینیاں ہیوفائدہ ہے نہ ندگا کانیان جے
تیرے دم دی ہیر دم خیر منگاں دان یاں م نیال دکانیان جے
لیسطرح مدت اک ارہے کردے گلاں طول طویل طولانیان جے
فضل چیج برات دا احال کہو ظالم کھیڑیاں قہر طوفانیان جے

دربیان طیاری جنج وبرات سید کھیڑا با غرارشان و شوکت و رسیدن آن در شہر جھنگ وغصہ کردن ورفتن رانجھا از خانہ مہر چوچک دشمنا کی ہیر

ادہر کھیڑیاں نے گنڈھ ہیر دی غرض آ بیٹھا شہر سیل میاں
دہریا ڈھول عراسیاں دھوم ہوئے گھمن ہرئی رے ریل میاں
دی راوی بھیوں ملیا اساں سوریا چیوڑ چیٹ جہیل میاں
وڈی شان شوکت نال جنج چڑھی کھیڑے چلے ان ریل میاں
جاگی تنبوراں قہر دوہی ہدی جنج آ جھنگ سوئیل میاں
ہیر سیال رانجھا رس گیا ماہر جو کیہا ہیر عہد چھٹ اجیل میاں

بہیاں بانیاں تیل چڑھاں سیکھا جاٹر یہ نال ایل میاں
کہار سنگ چڑھیا ہیر نیاں مل عطر عنبر پھلیل میاں
بیابان کر دیرات برات ہوئی بیانیند اہل دیہل میاں
ہلے سیون جھیلے نیہر سے بہیاں ساتھاں ایل میاں
غرض جنج نے آ تھما یانی بچھرا دیکھ تہرا دیدولی میاں
لگے اگ فراق سے جالیا سی جیا آہ ربان مہد تیل میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

غیرت کھا رانجھے گل کہی دران ہار گل کہے تا کہیل میان
رورو پچھتایا آکھے کیوں آیا جٹان کڈھیا باہر وکھیل میان
گانا توڑ زمین تے تاڑ دگی ہیر تنجنان دی اٹھکیل میان

پھیر آکھدا ہیر بی آکھ رہی بھلا چابڑے گیا نہ ہیل میان
پنڈوں باہر نکاسے نقارو جے پئی ہیر دکھن ہیل میان
فضلشاہ ہن ہیر دا حال دسو ویکھو قدرت خدی کھیل میان

دربیان فریاد و فغان ہیر از باعث آمدن ہنجخ وجہ اسید اکھیڑ او گریہ و زاری کردن و فراق ماو یار دلدار رانجھا

روندی ہیر جیکاں ڈیکان نکل گئیاں آکھے کھیڑیاں دی پئی ہاڑ میون
سٹھی بالڑی بالڑی سان ہور کھیڑیاں تے دتا ساڑ میون
جدوں یار چلے پونکا کھلی گئے جھاڑ دی جھاڑ دی جھاڑ میون
دھیدو شام والی شام شام ویلے ڈیرے کو چک گیا نتار میان
ناہیں جان جوگی ناہیں جان جوگی سنجی ماں گئی اندر تاڑ میون
کھیڑیاں کھیڑ نکہار گئی دل جاڑ ا دجاڑ پچھاڑ میون
واہر آئے رانجھا ہیر لیکے کھیڑے داڑ وی پٹی کرڈا ڑ میون
لیسے آن آن پیا ئے آن فان کھیڑ نکھاڑ میون

ہیر امیاں رانجھا دکھ درد سانجھا یا بھانوین گیا دجاڑ ادجاڑ میون
دسے پئی ناہیں دسے جی ناہیں وچہ پاڑ چکیئے پہاڑ میون
بھٹھ باغ بہار دلدار باہجوں دسن ڈکریدی جھاڑ میون
کوئی بھلی پیاری میری کرے کاری پیار آن دسے کہیں تاڑ میون
فوج غماں دی تاڑ تاڑ گئی مار و مار زمین تے تاڑ میون
ہیر ٹکڑی سمجھ گئے کتان لیا دو کھے تے ٹکڑی ہاڑ میون
اوہدا تسین اوہدا پئی ہیر ایدہ ہیر ادو ہیر بہجد وانا کیتے آڑ میون
فضلوں رب نے چا کھیڑ کھیڑی لیسے کون کرن چھیڑ چھاڑ میون

ایضاً آہ وزاری فریاد و بیقراری ہیر در فراق دوری و مہجوری یار غمخوار رانجھا

رونا چھڈ سانگی دنا چھڈ سانگی جگ بھیر بلین دلبند رانجھا
سپ سنگ چوڑی ول بندیا ہیں سنگ چوڑے ول بندر انجھا
پیار اہجولی ہجولی چاک ساک ہیر اچولی بندر انجھا
حرف ویکھنے کھو دی جکھ میون دکھ سکھ تہین سدا انندرانجھا
واہر آئے اوواہروا واہر کرین در مند پئی درد مند رانجھا
گرگا سیداسی والنگا بیٹھا جوین لرگ کارن گوسفند رانجھا
تیرا پھند ڈا اکھی اوڈ کنی ہاں لل ہانڈیا اولوین پھند رانجھا
تیرے نال دیہان اوٹ ہیر کے کوٹ ٹیکی مارز گند رانجھا
بیٹھے ہیر یوں چاہڑ و ہیریا ہیں جو چک باپد اکھول سمند رانجھا
چہڑی ہیر دی پیار یا اوٹ تیوں اوسے ہیر دی اہیر سو گند رانجھا
سبھ ہیہنے دشمن کھیڑیاں دے ونڈ لاکے مارسے ونڈ رانجھا
منھی نائیں دے گھر آیا کوئی پاجے پوے پیوند رانجھا

بندی ہیر بندی بندی گھت پھاہی بازو بنھ گئے بند بند رانجھا
تساں مجھ اوجاڑ اوجاڑ لی دس کس کیتا تیوں بند رانجھا
اک چپ چپاڑی جھاڑی اسی اج رات اندھیر چھند رانجھا
سدہے تکو ول اول پیا کوئی دل اداڑی مند رانجھا
کرڈان پوندیاں آن غنیم لتھا لچے ویڑا دی گھت بند رانجھا
جیکے ہور نہیں چارہ چلدا ای کوئی سٹ و الاکریں بھند رانجھا
سچ دربند کیتے شہر جیکیدار ان اہر دل آنکی پاک منڈی رانجھا
چور یار کارن ٹھیمی پیار مڑھوں آنہ ڈیدھی کوٹ کند رانجھا
جیہیں ہوش گوا بیہوش ہوئی تساں ہوش کرنی ہوشمند رانجھا
دسدے وسدے کھیڑے کھیڑ لٹ پائے آن کھو لیسو سو گند رانجھا
کوان جہیں بار ہیاسے چا پروانے کاہنوں کاہن لگے پتر مند رانجھا
مٹھے گھر مٹھی گل کر مٹھی پیا ایہہ گل کریں پسند رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

وانگ باز پرندڑے نئے چھٹی سید لاہو ندا ستر پے بندہ رانجھا
تیرا بول بالا وچہ کھیڑیاں دے رب کرے اقبال بلند رانجھا

گوری گور کنار میں پہنچ گوری گور کندہے گورکند رانجھا
شاید موئی میں گورتاں آن ویکھیں ہووے آخری میری سند رانجھا

پوچھیں واتے حیات چوا پانی تیری بات نبات تے قند رانجھا
آئی موت میری ملک الموت کھیڑا دہنا مار بیٹھا غور سند رانجھا

میری جان عذاب دے ڈکھ آئی قبروں سخت گزندہ چند رانجھا
کیسے فضل جیہے دردمند کولوں آ ویں کچھ رنج (؟) رانجھا

دربیان پیغام فرستادن ہیر بیار رانجھا ہمدست ہمنشیناں و ہمراں خود برای تسلی و عذر خواہی و گفتن کلمات

سیئو رانجھے نوں کوئی جا آکھو پاس بیٹھکے ویہو تسلیاں نی
تیرے عشق بٹھلیاں چھلیاں میں کدی چاڑنہ الیہہ جھلیاں نی

سن سین مٹھیاں گلیاں میں کدی پھیر ڈھیا کلیاں نے
ولیاں چھلیاں ہکھیاں سلیاں میں انگ چھلیاں پیاں نے

میرے ماریے نوں ظالم کھیڑیاں نے سید نال واہن چا ہٹر کھیلیاں نے
مناں وقت بہوت نا جاوڑے کھلیاں ملیاں ساڈیاں تلیاں نے

اڈلا یہاندی کریتی لاج سائیں لکیہ ہمن جو لال ولیاں نے
ہی عشق جبی بھٹی زخماں اجے پیاریاں الہیاں نے

بیلی چاٹہر بیلے چیر یار ویندوں بیلی شہر تاں ہیر کیتو جھلیاں نے
جت گت میں مت ادی ہرت کساں السین جیت نوں اولیاں نے

سوہنی ساڈی جیہاندی گر سجن سیو سوئی سولاں سلیاں سیاں نے
صرف ہیں ہیلیاں ہیر سندی ایتھے ہیلیاں بھلیاں ہلیاں نے

ماہی جان پیا ماہی چال پیا درداں ملیاں ملیاں نلیاں نے
کرے بب براؤلیاں خوف ناہیں میرا رب تے کرے سولیاں نے

جاؤ جاؤ سیئو رانجھے سمجھاؤ کرو نال تسلیاں گلیاں نے
فضلشاہ جیہے پیر ال جاؤ جیکر جاندیاں نہیں اکلیاں نے

دربیان پیغام ہیر رسانیدن ہمنشیناں ہیر بیار رانجھا واحوال آمدن جنج برات کھیڑیاں گفتن و تسلی دادن

محرم رازیاں رانجھے پاس گیاں آکھن گھن سنیہوڑے ہیر رانجھا
تیرا نام لے کوک کوک آکھے دہیر ہیر رانجھا دہیر ہیر رانجھا

اوگنہار بے گن تیرے گن گانوے سنی گئی کھیڑا امیر رانجھا
بیلا بار کاہی گاہی ہیر کملی چھڈ گیوں جھلی جھلی چیر رانجھا

جے توں انت نوں کنت چلنت ہوناں ہوئی ہیر جاہیں تقصیر رانجھا
پئی پئی ڈوب جاندی سیں ڈوب جانیے گھر اوڑ نوں ٹکڑی نیر رانجھا

جل بل تی ڈل پھرے پئی دہن شوہ دے دلگیر رانجھا
چشماں ہیر نوں چشمہ نیر ہویاں نالے دہن نالے نیر سیر رانجھا

ہیر روندی دی وبد لال ہوئے تارے لال شہباز فقیر رانجھا
اودھر کھیڑیاں نے واہراں چاہڑیاں نے اید ہر تسلیں پٹہ دی ہیر رانجھا

تاپاں تتیاں تاپاں ہیر تتی آکھی پئی عذاب سعیر رانجھا
زار زار روندی انتظار تیری بندی بندی اسیر زنجیر رانجھا

بندیوان تیری ہیر دست بستہ بندیوان چھڈ اسیر رانجھا
متاں رائیگاں وقت وہا جاوے پلک پلک کرتیا خبر رانجھا

اج جنج برات رقیب آسی تیری رات برات اخیر رانجھا
جوجو وجن نقارے نکارے لگن سینے ہیر خدنگ دی تیر رانجھا

دس کس کارن رس نس آیوں دوس ہیر ناہیں تقصیر رانجھا
وس پئی ہتھوں وس دشمناں دے وہیر پئی توں ہیر دے پیر رانجھا

لاواں تخت کھیڑے آکھے بہاہ لاواں تخت تخت ہزارے پیر رانجھا
شوہ ہوہ ہوکے شوہ موہ لیو پئی دہن تتہ دی شودھی خیر رانجھا

جھبد آن تے وات چوا پانی تیری حیات حیات کشیر رانجھا
کھیڑیاں نگ اون روان آیا ڈسیا ہیر سندے رنگیر رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بیکل ہیر تیر جون پھرن لگی چل سینتیل کریں سر رانجھا | فضلشاہ دانگوں فضلشاہ چاہیے ہیر نظیر اکھتیر رانجھا

در بیان آمدن رانجھا ہمراہ فرستادن ہیر ملاقات کردن ہیر خانہ مٹھی نائن و خبر یافتن مادر ہیر بازبدن ہیر را در خانہ

اگلے دلوں کہیتی رانجھے عذر بجانوں اپیر جانوں جانوں قربان ہیرے
مٹھی نائن پاس بہار رانجھے سیان گیان سن پھیر بلان ہیرے
تل ڈل والی ہس کہل ساعت ٹیلا وقت نہ ڈہل لگان ہیرے
اوسے آن اندر آن گھر مٹھی ٹھامیاں رانجھا صاحب آن ہیرے
کیتے کہیر نے ہیر نے دکھ سارے رانجھے آکھیا عیتر زبان ہیرے
کرنی ہئی مسافران جویں گذری آج آخری شب گذران ہیرے
کل بیاہ کھیڑی بنوں گھن ویسن ہجے سان اسین پچھان ہیرے
لہنا نہیں بھیجے دہر مار بھٹی مان تان کہیا عاشقان ہیرے
پر ایہ جان ایہ جان ہیچ جان لقی ہیرے چھٹ مرسان آن فان ہیرے
تویں اسیں بے موں سنا بیٹھے ہن فایدہ کی بجھ تان ہیرے
چندر وزدی چند دی چاننی وچار واردی جان جہان ہیرے
کوڑی زندگانی جانی جانی فانی دنیا انت فناہ مکان ہیرے
گئے دہن دریا دے نہیں مڑدے چلی چلیوں تیر کمان ہیرے
کہیڑے زور کھوڑے طور کراں جہیڑے ہیر اکی مقدور امکان ہیرے
جتھیں جھنگ اندر رہو یار تک یوں نہیں آ نویں ہونی کان ہیرے
تدہ باہجہ جو غیر نوں انگ لاواں شالا دوزخیں پان جلان ہیرے
اج وہڑا ائی لیکے چل بیلی ول جہل بیلے بیابان ہیرے
باہوں پکڑ بیلی چاہر لیئیں چڑھکے بسم اللہ الرحمن ہیرے
ہوئی خبر سجے سوہنیاں نوں اتیں جھنگ سیال مونڈان ہیرے
پہیر کون کسی دبوی کسے جھوں دشمناں سب جھیڑان ہیرے
آئی گھر مٹھی جانی آن ڈٹھی باہوں پکڑ لیگئے گھران ہیرے

سنگ سنگ رانجھا سنگ سنگ میراں گیا رات کالی گل لان ہیرے
تیرا میاں رانجھا آیا گھر مٹھی باتڑی سنن سنان ہیرے
پھیر اوٹھ کھلی اسم یار سنکے آئی جسم نوں وسم جان ہیرے
آکھے بسم اللہ جو آئیاں نوں بھاگ وچھڑے رب ملان ہیرے
قیمے اوس کسی دسیع دسو دسی حال تمام عیان ہیرے
صرف ایس لئی اسیں ٹھہر گئی جیج وچ لیتی کہیڑیاں ہیرے
مایہ ملی مایہ کر کر ہاتھ ملیں کون حال پچھے مفلسان ہیرے
سبھا ذات صفات گھار آیا ڈوب باپ دادے خاندان ہیرے
نقل نقلیاں سر تیاس گئے ایہو نقل مشہور جہان ہیرے
کہنڈ کہیر ملنڈ راکھناں نوں ملیا فقر فاقہ زاہدان ہیرے
کوئی عیش اندر موج مان ہویا کوئی وچ خفقان غلطان ہیرے
ہویا میر فرہاد فریاد کرکے سفت ملی دہقان دیکان ہیرے
ناسی بیت گئی ٹٹ پیت گئی پریت گئی تیری جان ہیرے
بولی ہیر رانجھا سا رانجھا چھڈ چھا پھہلنگھے مار لیاں ناگہان ہیرے
نگسن ماڑیاں ماڑیاں نرہ باہجوں سنجیں نگ محل ڈران ہیرے
دماں باہجہ باندہی بندہی ہو سیاں تیری دماندیاں کان ہیرے
گھوڑے کہول پہلی جو باپدینی کہیڑی وچہ جوگ دان ہیرے
پھیر تخت ہزار نیوں چاء آنگاں ایہو چاچا اس لگی پان ہیرے
اتنے دیہو قصہ چار پھر بیٹھی کہو جی صبح نون کہو کہو جان ہیرے
کیتی خبر مخبر یان ہیر دی نوں لج شروع آہی داستان ہیرے
فضلشاہ ایہ بی دوستاں نوں لگی مانوکی گئی سمجھان ہیرے

در بیان پند و نصایح مادر با دختر ہیر گوید

ملکی دھی نوں پاس بہا اکھے ہیرے سن نجیب اصیل دہیا | گانی بدڑہی پھریں خوار ہوسی انت خوار خوار ذلیل دہیا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اوڑھ ویکھ ہیرے تیری جنج آئی جھولن کھلی دوار فیل دھیا
صاحب عقل عقیل شکیل بانکی تیری ہتھ رنگیل رنگیل دھیا
او ہو چاک ہیرا آکڑے ملنگ کھانے چھڑی ہتھ رومال زنبیل دھیا
کریں حق حلال قبول کھیڑا یاد حق تے ذکر جمیل دھیا
انت بیاہ لیجا ویں تدہ کھیڑے گل فجر نوں کوچ رحیل دھیا
سنیوں نام جدو کناں کھیڑیاں دا اپنی رہیں بیمار علیل دھیا
پیٹ پیڑ تیہاندڑی انت ہوسی جھڑی کھان غذا قلیل دھیا
قدر قدر گوانا قدر ہوسیں پاسیں قدر نہ قدر قلیل دھیا
بیچ کہن انہاں لکھی ویکھدا نہ بالن لکھ جو شمع قندیل دھیا
تیرا اور تھوں سوہنا چند جھی وانگ چندو شکل شکیل دھیا
وغے بازبازوں باز آ ہیرے شالا باز ہی عزرائیل دھیا
چھڈ من سلوی سیر عدس منگیں وانگ قوم بنی اسرائیل دھیا

سوہنی جا نہیں ہیرے ہیرے نگلیں تیرے سرخ سنبل ہندیل دھیا
چاہیں لاکڑی چاک پائیں جنید نال تیری قال قیل دھیا
تیرا عقد کرنی کارن آن بیٹھے قاضی آئے گواہ وکیل دھیا
سنت طوق لعنت گل پا ناہیں حکم ٹوہ وانگوں عزازیل دھیا
سیاں مل تیہیں کھلدا رہی مٹھا بول زبان رسیل دھیا
اج چاک آیو بہانوں گھت سٹھی تائیں ڈنگیں جان جمیل دھیا
اوڑک لنگ گوڈے بھن کن بوڈی جھڑی سپ گوٹ فیل دھیا
مینوں فکر عزت تیری اپنی دا تینوں ہو خیال قلیل دھیا
ہس رس بھانویں کھیڑیں دسناں تھیں قیل قال کی طول طویل دھیا
حکم ماں تے باپ دو وچ ہسنا ایہو نیک طریق سبیل دھیا
ابراہیم خلیل فرمان منی بیٹا ذبح کیتا اسمعیل دھیا
فضل منگ توں ہوں قہر ہیٹے نی شالا ڈب مریں رود نیل دھیا

نام طعام نزول شدہ ۱۲

جواب ہیر با مادر خود ۱۲

سینہ چاک کرساں اگے چاک کرساں چاک میریاں تاں مائے
عاشق باجھ معشوق باجھ عاشق اکھیں باجھ نہ ویکھ ویکھیا مائے
فقر صبر باجھوں صبر جبر باجھوں شجر ثمر باجھوں اپھل جان مائے
عاشق دید بن پیر مرید بن جویں عید بن ماہ رمضان مائے
ناز گھر باجھوں گھر ور باجھوں جگ گی لہر باجھوں نہیں گیان مائے
شاہی مال باجھوں ماہی جل باجھوں واہی ہل باجھوں ریگان مائے
پیسے باجھ میلا گورو باجھ چیلا بیل باجھ بیلا نہیں سان مائے
کواری شرم باجھوں ہندو دھرم باجھوں ہر باجھ نہ ایمان مائے
بہشت باجھ یاراں کھیت باجھ باراں جنت باجھ انسان نہیں مائے
توں ہیر بندی انجھن یار باجھوں پیلے چاند اچگ جہان مائے
ہو وے بات تاں ہاتھ جو جات والا شالا دور کیں پان جلان مائے
بیٹی سنگ حضور تھیں لیا رانجھا میرے جان وا جان کہیاں مائے

چین چوہدرین داجانن اکھیاں دا میری جان دا جان وا سان مائے
شاہ عدل باجھوں یاران فضل باجھوں جنگ بہدل باجھوں پہلوان مائے
دوست راز باجھوں سوہنا ناز باجھوں نماز باجھوں مسلمان مائے
مرد آن باجھوں سخی دان باجھوں جسم جان باجھوں پشیمان مائے
عالم علم باجھوں علم عمل باجھوں یوں ریگا عمر گوان مائے
دانش بناں تدبیر وزیر ناہیں تاں سوجھ نی بوجھ انسان مائے
پٹی باجھ چھوڑا پیار باجھ جوڑا زین باجھ گھوڑا توڑا جان مائے
بناں دھار تلوار بیبا باجھوں چلے باجھ نہ کم کمان مائے
دھرتی باجھ جہان باجھ دھرتی باجھ جیوں سورج آسمان مائے
کھیڑے کون ہٹو دسی کھیڑو جھڑ کرن ہتھ آن مائے
ہیرے کون تو ملیکہ ہتاں میرا لکھیا لیکھ تو سبار حمان مائے
جیکر مراں میت بچھاری کریں ناہیں ستار آن کھیڑے بجھاں مائے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کھنڈ کھیر شکر شہیر رانجھا کھڑے ہیر کی پیے رلان مائے
فضلشاہ گدا فقیر رانجھا سائیں تتنین پران مائے

جواب مادر ہیر

سنجین چاک چھوڑ سینہ چاک کیتن کاہن کہے مائے تینوں چاک ہیرے
ملتان بخش شریک نے لیک لا دن پادن خاک بانجن خاک ہیرے

کردن باپ بیاہ بھولا وتی نال چاک ہیا کدن سچ ہیرے
باپ چان چاک تیر جان جاوے سنے چاک چاکرے ہلاک ہیرے

کدی اصل ناپاک نہ پاک ہووے نسبت ہے جو خاک افلاک ہیرے
سندھ ہوئے جو کھل سیال دین بیٹی کسے دی نہین سلاک ہیرے

سچ آکھدی لاڈلی دھی مندی پائی ماپیاں سرن خاک ہیرے
بیلے ہانگر کھیلے تے شہر بیلے تیچے چاک ناپاک چھاک ہیرے

چاکان لنڈیان لنڈیان مندیاں دے لئے ہین نہ ملک ملاک ہیرے
اج چاک کھن چا جواب بسان یادن چاک چالک چالاک ہیرے

غیرت آن وائے بیٹی ماڑ وئید جھڑی تہتے ناہین اللہ رداک ہیرے
فضلشاہ دی چاہ چاہ پایئون چشمہ چاچشمان نمناک ہیرے

جواب ہیر بمادر خود

شاہد رب رسول گواہ رانجھا قبلہ خاص کونین دارین مائے
کھیڑا جوہین پلید ظالم رانجھا دید شہید حسین مائے

جیندی ونجلی راگ گوراگ گاوین بھلی تان پنگھتان سین مائے
ہیجو باورا باورا دیکھ ہووے صاحب ہوش بھی بھبین مائے

کردی دین گذری رین چین ناہیں نین بین جین ہچین مائے
ذکر فکر اندر یاد یاد رانجھا جب جاپ سمرن دن رین مائے

سیدا مجھے خصم اخصم وسین رانجھا خصم کھیڑے بیبھ چین مائے
اوسے خصم دی قسم نہ جھوٹھ آکھان سب خصم نہ خصم کرین مائے

ماہی ہیں دا آبرو رب رکھے ابرو ہیں حسن قاب قوسین مائے
ٹور ہور کائی جائی نال کھیڑے کسی ہمشیر دی بھین مائے

ہانڈی کاٹھ دی جہی نہ واردوجی کیلے تو ین اکو اصلین مائے
نال لیکھ نصیب نصیب ہوئے لوکان بعت الجبلین مائے

ہیلی رب بیلی وران وچہ بیلے بیلے چڑیاں ہیر چین بن مائے
سینہ چاک کرسان اگے چاک گرسان بابچہ چاک دی سائیں سین مائے

کردی دین دن رین کھین سیر چین لین ناہیں جین ٹین مائے
کھیڑے آن کھیڑے ادلے کرن جھیڑے کھیڑے بھلے دیر ہین مائے

کھیڑے لاہ گل نام لین ہیرائیں گل دا نام نہ لین مائے
فضلشاہ ہو شاہ جو عدل کرے ہو وصف انصاف رحین مائے

جواب مادر بہ ہیر

وت دت تینوں سمت ہیا منت پیچھے چاک ٹھگ ہیرے
سو یو ور چنگے جھیڑے دین لگے پا اسان نسان جگ ہیرے

چوچک ہیدی عزت دیکھ ڈاہی بھیلیاں بھایان دی پگ ہیرے
مارن کیتیان باپ پاپ تا ہین تاں ہی مارسی تدہ الگ ہیرے

گلنے بدہی کوئی اپنے ڈاریئے نی دیکھ جگ کیہی لائی اگ ہیرے
سنے چاک سنے چاک چاک گرسن دیر سیر رگ رگ ہیرے

تیرے چاک دی ساک نوں خاک پاوان بیاہ بھالاوان لاوان اگ ہیرے
بھلا برا ہمیں تا ماپیاں دا بھانوین بھلا برا تے جگ ہیرے

کہی وگ گیو کل تدہ کھیڑے سنے وگ لیکے دیہن وگ ہیرے
فضلو رب لایا بوٹا کھیڑ باندا تیرا جھڑ سایہ ناہین کھنگ ہیرے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

جواب ہیر با مادر

پالک کھیڑیاں دا سا کر کے آپ پالک چلے چاہ بھانوین رکھ طاق ماۓ
میری نتھ داور یتیم رانجھا مور موری لعل بلاق ماۓ
اوٹ کوٹ کرکے میں رانجھنے دی بندی ہیر ہوئی عاق عاق ماۓ
چانن اکھیاں دا ہیر خیدر رانجھ روشن وچ افلاک آفاق ماۓ
کراں بہوڑ ہی باہوڑ ہی آن رانجھا ہیر بادری دا مشتاق ماۓ
شوق ذوق نے طوق زنجیر پاۓ بندی ہیر بندی میثاق ماۓ
کھیڑے لئی ایڈی کھنون کرین ترلے کسی نہ دتی طلاق ماۓ
جہیں ہین پر یان سلیمان رانجھا دست ہتھ نگین خلاق ماۓ
گہت ساز براق عراقیۓ نے کھیڑے ڈھاڑ دی پئی فراق ماۓ
بعض حسد کینے رکھن وچ سینے کھیڑے رانجھنے نال نفاق ماۓ

ور گھر سوہنا پاکے ور سوہنا لیا آپ میں تا سلاق ماۓ
گلی باجھی گلی نال جالان ہیر ا رب رکھے اتفاق ماۓ
اشتیاق شفاق مشتاق پایا شوق ذوق مزاق فراق ماۓ
خالق خلق جانی ساری خلق کولون سارا خلق خلیق اخلاق ماۓ
ہیر اوید حکیم طبیب رانجھا سپ ڈنگیاں دا تریاق ملے
پریت چند چکور نون ہند جیسے ہیر رانجھنے دا اشتیاق ماۓ
صاحب تخت ہزاریدا میاں رانجھا شاہ عجم سلطان عراق ماۓ
جوڑ توڑ کے جوڑ توڑ ناہین جڑے جوڑ جوڑ ونیثاق ماۓ
پیارا جان پیارا نیارا جگ کولون ذوق شوق مافوق اشفاق ماۓ
تیری تھہندق رانجھیڑا فضلوں رب اخلاق رزاق ماۓ

جواب مادر با ہیر

ہیرے سمجھ دان کو جھۓ نی کرین گھریاں دا بج بج دھیا
وج وج لڑبن بہترین لڑاہین ہیرے تینوں سبھی کہی وج دھیا
جج جج کردی تیرا جج مندا قسمت باہجہ ناہیں جج جج دھیا
بجلی پوے شالا گج مار جاۓ لج لج بولیں گج گج دھیا
شالا گنج کواری مرین کج ماری پڑ دے رب لئے کج کج دھیا
کھیڑا اور پاویں اسان ور پاویں ہٹکے دہج سوہنی سج سج دھیا

چشماں چاہ کارن چشمہ چاہ کرکے ڈول توڑناہین لج لج دھیا
مت وٹ بان مت وت پچھی جا کان چوبران دیچ بج دھیا
اگے الھیاں تریاں جھلیاں ہین پیرنج رکھین اج اج دھیا
لگی اگ یاران لگی باران بھا کہ دن تیج تج دھیا
بس رب ہیر وس دے کھیٹ س کھیڑین رج رج دھیا
نہ ہر دن سنگ جیتی سنگ سنگ غیر ون فضتناد کہاں بج دھیا

جواب ہیر با مادر

جاندی جان پچھے جان جان لیسان جان جہان قربان جناب ماۓ
دستی سنے کھیڑے اجڑ جان کھیڑے شالا تھین خراب ماۓ
میں رانجھنے دے سنہ سون چنگا ہٹھ کھیڑا باندی کمخواب ماۓ
مکھ یار دلدار دا بیت ربی دوہاں ابروان وچ محراب ماۓ
جیکر سیت دی پریت دی ریت توڑاں کرین جہنگ عتاب عتاب ماۓ
باہجوں شوہ ماہی بندی ہیر جوین باہجوں شوہ ماہی آب آب ماۓ

دیاں صدقہ میں رانجھنے دا کھیڑا بکرا پیر شہاب ماۓ
موئی جیوندی مراں جے کراں کھیڑا پاواں حشر تک قبر عذاب ماۓ
چانن چودہویں رات دا چن رانجھا سوہنا مکھ مہتاب مہتاب ماۓ
گیا چاک میرا چاک سینہ جگر جگر کباب کباب ماۓ
آن بولیاں بولیا بولیاں نے کرین سو گمنا نوانگ جواب ماۓ
صوبہ خان سلطان جوان رانجھا لیسی روز حساب حساب ماۓ

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہے کہنہ وگریا نگر بائی رانجھے من مناست تتاب مائے
سوتی سوتیا پھل پھلیل رانجھا میرا عطر عبیر گلاب مائے
رگاں تار کر کے گاواں راگ رانجھا تن خشک ستار رباب مائے
کراں ہول تے پڑھاں لاحول کہیڑا جیکر نظر آوے اندر خواب مائے
پند عاشقاں نوں نہ دمند ناہیں کرن بیداں پند کتاب مائے

پیاں وچ ہن شور دیوانگی ہن دی جان جان مثال حباب مائے
ہیا وچہ وحدت ہیلی جوگ پائی بھج دیکھناں حجاب مائے
فالشمس والقمر خدا کہیا روشن ماہی آفتاب مائے
ہیر بیاہ ہونی نوں گھوڑی پہ رسی رانجھا چماں پیر تے رکاب مائے
نال ہست کہیڑا حال ست رانجھا فضل شاہ نہ جواب مائے

جواب مادر با ہیر

بھلے آپنی نوں جیکر جان جھیں تاں بی سر آپی گٹ دہیا
آوین باز ناہیں آوین باز وانگوں جھٹ جھٹ اندر ماریں جھپٹ دہیا
جیہیں ماندی نوں لج ڈوب بنی گھڑی ڈوب دی گھٹ دہیا
جھگا آپنی بال کے سیک آیا کرنی ہوردی چوڑ چپٹ دہیا
تی ہو ہوہی لاکھی تاں ہو بیلے نال زبان نہ چپٹ دہیا
اوڈھ کھیڈ کہند کہنے نال سید لیہے دے نہ پیٹھ گھٹ دہیا

ہٹ ہٹ سودا کی وسوسو والا موہن ہٹ ہٹ دہیا
چھڈ تیز طرار یاں داریاں ویسیں ریاں نے پیکے رٹ دہیا
بچھے جندڑی چوڑ چوپٹ ہویوں نی بھج جٹ پھر جھگی پٹ دہیا
گل گھتے بابل نہو گھٹ بھری دیسی مار وانگوں بابت دہیا
دچھے گھٹ سید ابیٹھا گھٹ افغے کھی ہوناہیں کھتی کھٹ دہیا
دیاں متاں ہیں سر سٹ فضلوں شاں قہر ہوی سرسٹ دہیا

جواب ہیر با مادر

کوین صبر نے چین قرار آوے جینہے یار دے یار دے یار گئے
کنڈ تے یار کھلار وار ابینوں اپ پار دی پار دی پار گئے
دکھ یار لائے دو کھیار تائیں آپ پار دے پار دے پار گئے
ڈباشوہ بیڑا امیر اشوہ باجھوں تار دے تار دے تار گئے
ناہیں سر تا تا ہیں قیس سر وبھار دے بھار دے بھار گئے
خار ہول ہیر کے خار سول کہیڑے جھڑے خار دی خار دی خار گئے

خونی مار کالی گیسو والے ڈنگ مار دے مار دے مار گئے
منوں مار نہ گیتا مول ہیری منوں مار دی مار دی مار گئے
ہیں چھڈ ہیں دشمن کہیڑا ہند اسینہ ٹھار دی ٹھار دی ٹھار گئے
منصور سردار چڑھیا سولی سار دے سار دے سار گئے
بیلی وچہ بیلے رونددے چھڈ بینوں آپ بار دے بار دے بار گئے
فضل سن یاراں باراں سال ہوئے ہیں چار دے چار دے چار گئے

جواب مادر ہیر

سن نی ہیر نگے دیسی جگر اکر جگا پاش پاش دہیا
سر قلم وانگوں سر قلم کرسی باپ پگڑ کے قلم تراش دہیا
کہیڑے کہیڑے کہیڑے حکمران حاکم چاکر چاک ہی جو عیاش دہیا
پہنے پاٹا پورانا تی جو ٹھا سٹھا کھائے مفلس چاک فلاش دہیا
ہنے آ کیلے آئی برات تیری وہر فرش وچھان فراش دہیا

ایسے چین نہ پئی دیکھا بینوں باش بلش دہیا باش باش دہیا
چھڈ چک بیٹی سہیلیٹی چکپسٹی بنگے متاں جگ سار ہو دیں فاش دہیا
دہوتی آن دہوتی تیر ڈنگ بنئیے کھائے آن دہوتی دال ماش دہیا
ہیرے کھنڈ کہیڑے کہیڑے چھڈ نکیں کریں چاک نا پاک دی آس دہیا
کہیڑے آن پہنتی کہیڑے جا بجیں ماں جیں جہڑی چھڈ نہ جگر خراش دہیا

CC-0, Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

سہریں سوہے چہرے مکھ پان ہیرے لکھے قدرتی نقش نقاش وہیا
انت کنت دی سنگ چانت ہوہین سنگ منگ غیروں ہنگ خاش دہیا
سُن سخن گوارے گوارے ہیر متان ہین گواری ہولاش ہیا
لاہین پان پتی انت حکم اندر ہیوی پان پتی بازی تاش ہیا

ہین ہیب ہیت سرا دھیٹھ ہیر کے کہندل کھیر ڈھ تلاش دہیا
جو جو وچن نقارے نکارے لگن تینوں چاہ کدی اجے تلاش دہیا
والدین دے عاق ہو چاک بیلے مرن لڑن کرن پرخاش ہیا
فضلشاہ توں سچ یقین آوے بھلیاں بھلا بام سنگ اوباش دہیا

جواب ہیر با مادر

نی مین بھلا ملاواں لاوان کھیڑیاں توں بس دیہ ناہیں عیب مائے
شرمسار آہی تدہ شرم لاہی ہس سُن توں سخن عجیب مائے
پہلا قول عجیب غریب کیتو دسیاں ساک ہین چاک غریب مائے
ہیرے کی کرنے سدن مجھ ہیرے دولت دم ہودم جیب مائے
نین نرگس گل خسالالہ لبان ویکھ ہویان عندلیب مائے
وال کھیڑیاں دی منظر کراں مرن رب کے دعا مجیب مائے
متان چاڑ دربار سرکار کو کے لیاوے چاہڑ سوار نقیب مائے
اکو رب اکو سخن خصم اکو رسم دین اکو ترتیب مائے
ہیر سولی دی نوں سچ کی چاہڑ ناہیں جڑ ہی دو انگ منصوب ہیا مائے

سگی ماں ہو کے ہینوں دین طعنے میری قسمت وا نصیب مائے
بہت ادب حیا بجا آنار اجو جو دہیا ادب آدیب مائے
اج بھج لدھے دولتمند کھیڑے کسی نونہہ دے ساک قریب مائے
میری مرض سو وادا فوشدار ورانجھا وید حکیم طبیب مائے
ہیر کھیت ہوئی بھیر کھیت ولوں دو کھان کھیان سمیت کھیت مائے
دھروں سنگ ہی ہینوں سنگ ہی سنگ سمجھیا سنگ رقیب مائے
لاوان تخت ہزاریہ نال رانجھے خطبہ فاتحہ پڑھو خطیب مائے
لوہا ہیر نے پارس ان رانجھا ہو کیمیا دی ترکیب مائے
فضلشاہ غریب حبیب رانجھا ملیا نال نصیب حبیب مائے

جواب مادر بہیر

بس بس نی مہیار کہہ دس جیا کھیڑیں وس پیا انگ لا ہیرے
بیٹا سوئی جو باپ دی گل نال ہے تی سوئی جو رہی شرم ہیرے
نک سوئی جو کہنبے تے رہے قایم سنگ سائی جو سنگ نبھا ہیرے
کواری سوئی جو شرم شرمار کھے نیویں نظر تے ستر حیا ہیرے
بھیڑی سوئی جو سیال نوں دوویں پیار اسوئی جو نوں بھائے ہیرے
دولت سوئی جو نال نصیب ہووے عاشق سوئی جو جان فداے ہیرے
بھلا سوئی جو کدی نہ پلٹے برا سوئی جو بھلا سنا ہیرے
سوہنا سوئی جو ناز انداز جانے نار سوئی جو لڑے بہرا ہیرے
مرد سوئی جو قول تے دے پہرا ہووان تے وان مچہ ہیرے
منشی سوئی جو علم بیان جانے جلد لکھے تے پڑھے صفا ہیرے

جتی سوئی جو جٹ دی کہا کھٹی کرے حق حلال ادا ہیرے
زاہد سوئی جو بیٹھ تنہا گوشے کرے ذکر تے یاد خدا ہیرے
سید سوئی جو ولی تے نبی ہووے سوہنا سخی قبول دعا ہیرے
ہندو سوئی جو دھرم تے کرم کرے دھرم سوئی جو بھلا بھلا ہیرے
نار سوئی جو پیار جو پیار دے فارکھی رہی خصم دیوچ رضا ہیرے
خوف سوئی جو خوف خدا [illegible] غیر دی نہ التجا ہیرے
مومن سوئی جو پنج نماز پڑھے ہو کے مرد ونہ کرے قضا ہیرے
حاذق سوئی جو سمجھ کے دید ارو دارو سوئی جو نال شفا ہیرے
عورت سوئی جو روپ انوپ ہووے روپ سوئی جو رنگ رتا ہیرے
عادل سوئی جو عدل انصاف تولے کرے نہیں دو ناگاہ ہیرے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پیر سوئی جو وہ ہیر مرید کرکے دیوے بندہ ہوری بند چھڑا ہیرے
پہلوان سوئی جواہ میخ سکے جرأت شرت غرضہ ہیرے
سخی سوئی جو عزت دیوے کرکے نہیں لہا چھڑالے ہیرے
شاہ سوئی جو کال وبال کٹے دین سوئی جو دین پچھانتا ہیرے
بھیت سوئی جو بھیت دیوے چھپے باہر نکلے نہیں ہوا ہیرے
چیلا سوئی جو گورو داداس ہووے گورو سوئی جو چیلہ ڈیکھدا ہیرے
وہ گھر وچ ہی تینوں بچھ چنگا سا ساکہ کہیڑا باندی جو دو مرا ہیرے
رانجھا پاک چو وال نہ ساک ساڈا نسبت خاک افلاک کیہا ہیرے

عاقل سوئی جو سوچ کے گل کرے سمجھ لئے اول انتہا ہیرے
عالم سوئی جو علم دیناں ہووے عمل سوئی جو نیک سنا ہیرے
یار سوئی جو بھیڑ دے وچ باہنہ پھڑ لئے درو تنے پڑپا ہیرے
عالم سوئی جو شرع تے رہے قائم جوین گو رسول فرما ہیرے
فقر سوئی جو صبر دیناں ہووے صبر سوئی جو خود وا ہیرے
جوگی سوئی جو جتی تے ستی ہووے ستی سوئی جو رکھ لسا ہیرے
وتا باپ کرین قبول دہیا آسان ورایان ورپا ہیرے
جیکر نہیں میرا اعتبار تینوں فضلشاہ تھیں پچھ کچھا ہیرے

جواب لاجواب اخیر ہیر با مادر خود

پلک نہیں منہ ولوں نال کسے آکھاں بہانے جھیم اہیں دونویں
بہت نشتر اکریشہ نشتروں دے جتھے نشتر سہوالیں دونویں
عشق شوہ دریا دے بیچ میاں اتے اجلا نہیں دونویں
ہیو آرزو سہر خود ہو مرسی طرفین دیکھ لئیں ہویں دونویں
ساڈی دلوں سمجھ وانو چہ کجھے جدیں ہین پر اکھیں دونویں
رانجھے ہیر اچوڑا چھوڑ نہ ملیں تاں اسیں مرہسے گرد دیں دونویں
میرا اوہ پیارا آہیں اوہ ہی پیارے الپر وچ سکے ساکیں دونویں
عزرائیل جبریل وکیل آہے دونوں پاسے طرفین دونویں
آدم جد نبیاں آ عقد پڑھیا ہین پاس بہشت دے العین دونویں
کہیا اساں طرفین نے آپ آئے سمجھے ایہ جائیں دونویں
صاحب چہم مرد نکاح ددوا شدی دین شرعی گھدیں دونویں
صدقہ نبی علی بی بی فاطمہ نور العین جو حسن حسین دونویں
روز ازل دی تھیں اج تاک آئے دسی جد طرفین دین دونویں
اسیں عشقہ پچلا کمان جیسے چلان قوسیں دونویں

خاک قدم جانی خاک شفا پانی چاں پیر دے پیر نعلین دونویں
تیری پچھیا نے ساکوں ساک سکی سید پیر گو یاویہیں دونویں
اجے سدا جوسی دا کرے شالا بدل بندے بندے ہین دونویں
مکہ یار دلدار دا خاص کعبہ سجدہ وان محراب آیتیں دونویں
اوسے خصم دی قسم نہ جھوٹھ مائے کان سہار رہنسیں دونویں
پہنتے رانجھنے دے دکھ دردانوں کل آں جاں صدقے سکھیں دونویں
پلک جھلک ناجز ملک جھبک دیکھاں نحسیں ہیں ہیر دا لہیں دونویں
میکائیل اسرافیل ملک قدسی قیما ہیں ہو گئے شاہدین دونویں
جد جد کہیا عاقلین دونویں بالغین دونویں راضیین دونویں
حق مہر میرا نال محمد دے ہید دبنان گیل وکیل قضاہ دین دونویں
ہوئی یاں اجہی کرسی کی قاضی اصل وصل ہو دیں صلین دونویں
کھند نیں غور و داد عدر کرکے اکو نہ ہوسے بیچ عملین دونویں
آپ میری عزت رانجھنے دی رکھیں دیکھ کونین دارین دونویں
جیسے گوشے کمان کمان دے ملے گوشے ہیر طرفین دونویں

اک ذات دی ذات صفات باہجوں پہلے ذات صفات کونین دونویں
ہمکرشی ہووے گی یاد دے پے پتی بچے فضل رب دو لیں دونویں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

لاجواب شدن مادر ہیر و غصہ کردہ برخاستہ رفتن او و طلبیدن قاضی را بہ بیت کنیزک برائے ہدایت کردن ہیر و آمدن جنج برات در شہر و اجازت خواستن چوچک قاضی را جہت عقد ہیر رفتن او

مسئلہ لاجواب جواب سن کے کیتی ماں نے پھیر نہ گل میاں
کیتا حکم بیوی باندی دوڑ جاندی آکھی جا اوتھے قاضی گھر چل میاں
کیتی ہیر دی خوب تقریر ساری آکھے ہیر پایا اتھل میاں
چاک خاک مسان وسر ہوڑ ہے ہیر چنگی بھلی گئی بھل میاں
کوئی نقش تعویذ یا دم دعا کر ہیر جائے چاک نوں بھل میاں
علم عمل سفلی اج ویکھیساں تیرا سچ تے جھوٹھ نکل میاں
اتنے وچ چڑھ کے جنج ڈھک کھیڑے بوہے آن بیٹھے وڈ مل میاں
چوچک دیو اجازت عقد قاضی ہیر ول ڈاہڈا پھیر گھل میاں

سد لیا وڈی ماں استاد تیرا اتنا آکھ کے قاضی ول میاں
قاضی راضی راضی آیا سنگ باندی پونہتا گھر دی تنگ محل میاں
پچھے چاک چادر شرم حیا کیتی گلاں ہیر دے ہویاں شل میاں
کوئی فقہ حدیث دا دس مسئلہ بھلیا ہوڑ ویکھاں ہن بھل میاں
لیسے لئی سینے تیغ ان رہی دیندا اسر کیوں ہیر ہو پاگل میاں
قاضی آکھیا ایہ کی گل مشکل حال الیسی گھڑی پل میاں
اول طعام تے بعد کلام کیتی ہی گل نکاح دی چل میاں
فضل کرو تقریر جو ہیر تائیں قاضی لگے اول سوال میاں

رفتن قاضی نزد ہیر و گفتن کلمات پند و نصیحت و ترغیب دادن ہیر را و بہ ایجاب و قبول نکاح با سیدا

قاضی جا بچے آکھیا ہیر تائیں نامعقول ہے ایہ شعور ہیر کے
اج ماں دینال ہے ادب تیں بڑا پگڑ دے وچ فتور ہیر کے
کر عذر تقصیر معاف ہووے عفو بلا قصور قصور ہیر کے
چوچک جیہی حکمی ہوئیں پچھے چاک کر مزدور ہیر کے
رکھ دس حیا کھیڑیاں وس وہیا ہیں زری سنجاب سمور ہیر کے
نامعقول شیطان وانگر ہیں نہ گماں غرور ہیر کے
کلمے پنج تے آتی آمنت باللہ پڑھیں صفت ایمان وفور ہیر کے
والدین دے دین تھیں سرخرو ہو وچ دین دنیا مشہور ہیر کے
کرتی نافرمان گل پا ہوویں نافرمان سیں جہد جہور ہیر کے
انت انت ہن بے ویکھ لیسیں اگے امانت ذات عبور ہیر کے
آوے شرم نا ہیں جتید کیتی تیں کر پیر تے شکل لنگور ہیر کے
بوہے جنج آئی بوہے مار بیٹھیں بیٹھی من حجر کے نکور ہیر کے
بھیتوں جان استاد حق وڈا ایہو ہیں حکم رسول منظور ہیر کے
تے فرقان محمد عربی تے نازل ہویا خود ضرور ہیر کے

آ وچ ظہور فتور نیر پیچ دس حضور حضور ہیر کے
کہیا ماں دا من فرمان وا آکھی ہیر بکر تین پروان منظور ہیر کے
اساں عالماں نے سوال جاہڑ تے تے شرع تجھی مشہور ہیر کے
عزت باپ سیتی آپ سیں ادن جگ پسی ابد بوڑ ہیر کے
ہوئیں دو بہوئیں دو آکھیں جس کی تیر اسقدر ہیر کے
کہیا ماں ایتھوں لکھن ہیر تھوں کیچ کچھ ہیر کے
اوس کیا کی فتور کرنا جھڑا ہوتیاں انت ضرور ہیر کے
دنیا وچ جو باپ نن نشر کریں شرم حق میں اتم نت ہیر کے
چھڈ حق حلال حرام کیں نیت نیک ہو نہ تنور ہیر کے
کتے نیر بدے ناتے کے چرو نگون تھیں گرو کرسال تنور ہیر کے
کھیڑا وچ پسند نہ لیا وڈی تیری جتی کون توں تے جتی حور ہیر کے
لکھ مرتبہ آکھیا ویکھ ہیرا عالی مرتبہ صدر صدور ہیر کے
موسیٰ آئی توریت انجیل عیسیٰ اتر فرقان تے داؤد زبور ہیر کے
منیں چار کتاب قرآن لئے کریں عمل شروع نہ نفور ہیر کے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ناسعقول مجہول فضول ایویں ہوئیں ہمل شال کجھ ہیرے
دلوں وار کے ہیر ایسے کیڑا وہڑا بیڑا پار فضلوں پیلی پور ہیرے

جواب ہیر باقاضی ۔

ہنج پیر دی ہیر رانجھے ہج خوان ہیں ہیر ملاح قاضی
باہجھ شوہ میرا دوجھ شوہ بیڑا آیوں ڈبنے توں ملاح قاضی

یاتوں پٹ داری پٹ داری بیڑی کھیت دانتیں تماح قاضی
زمین مزیارا ہاں بھائیں تاں حلوا ہانگ غیانواںگ صباح قاضی

طمعے لئی ایمان توں دیچ مفتی کریں حرام مباح قاضی
جمعہ راتدی رات راتیں ہل وا جتا سلواکرداہیں صلاح قاضی

کہاہیں آپ تے کریں بدنام ہویاں آکھیں ڈیان اے ادواح قاضی
سبز پوش سیاں مشہور تیرے لقب کارن پہریں تیوں یافتاح قاضی

باراں برس رہے کے اج دیکھے رانجھے سیال سنن الحاح قاضی
بدلہ بدل بدلہ بدل المسی پیسی آہ اوس ماہ سیاح قاضی

ستیا ناس جائے تالے مرے جائی دیہ صلاح فلاح قاضی
آکھے جے اوستاد جو دھی ہنتی بٹہ سیہ بدیاں نال نکاح قاضی

چکی راہ تے اہل توفیق نالے مارین راہ توں گردنواح قاضی
فضل شاہ طبیب حبیب میرے سینے چاک دا چاک جراح قاضی

جواب قاضی باہیر

خبراں وچ قرآن رحمان کیتا وعدہ کسنا نال اقرار ہیرے
خالدین فیہا جنت تجری من تحتہا الانہار ہیرے

الفوں امر نہی من ہیتی نام سب نہ منوں جی ساد ہیرے
بیوں ابن بریوں تیتوں تک غیروں ثیوں ثابتی دلدار ہیرے

جیموں چال باجھ جان جانے تیر تبر تفنگ تلوار ہیرے
جیوں حق حلال قبول کیتا جہڑا کہیر یا مدام ستار ہیرے

خیموں خوف خدا رجا رکھیں راضی جویں رضا پروار ہیرے
دالوں دوستاں وانگ دیچ لگے دلوں کہٹر یا نال سدا کار ہیرے

ذالوں فرد وافسوس نہ کوئی کردا ہوندی ہی جو کسی گھار ہیرے
رئیوں رنگ پہودی وچہ رنگ نت جال اتنگا رنگ دی نعج بہار ہیرے

زیوں زردزیور زینت لیپ پاسیں ہیر ہار سنگار ہزار ہیرے
سینوں سب سیاں نکال عزت شینوں شرم رکھیں شرمسار ہیرے

صادوں صاف ہو عذر معاف ہو وے جلدی توں تائیں جلد بھلی ہیرے
ضادوں ضبطیاں ان ٹیاں پالے طیوں طمع نہ کم خام چہار ہیرے

ظیوں ظاہر وچہ جہان ہوسیں کرسن لوک وچار وچار ہیرے
عینوں علم حدیث تے فقہ اندروں چار دی عمر گذار ہیرے

غینوں غیر شرع جانجان ہلے مفتی جان مفتی دیسی مار ہیرے
فیوں فقہ حدیث تے دیکھ مسئلے مسئلہ بریار بدکار ہیرے

قافوں قہر ہارے نارے سمجھ سیسے دین جا ہلا ایسی نار نار ہیرے
کافوں کریں ایجاب قبول ہیدا خطبہ فاتحہ پڑھاں سوار ہیرے

لاموں لاج بابل شرم ماپیاں دی لکھ اپنا بی بھرم کھا ہیرے
میموں ماں تے باپ دا حق بھاؤیں لی پیر ہو وے گنہگار ہیرے

نونوں نوکر چاکر غلام کاہے سکتے ہون دیسے وفادار ہیرے
واؤں وصل وصال وصول کیڑا اسیوں ہور ہر دناہیں دنمار ہیرے

لاموں لجو دی لج نہ توڑ توڑی دا سین رانجھے سیں دا تار ہیرے
الفوں آکھیا من کتیں من فضلدین بیتوں یاد رکھیں یاد گار ہیرے

جواب ہیر باقاضی

الفوں اک خدا سنے اک رانجھا اک قول قول اک قرار قاضی
بیوں باہجھ رانجھے دکھ درد سانجھی نا ہیں ہج رمیر اغمخوار قاضی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تیوں تیر سریر نوں چیر گئے لئی ہیر تقدیر وچار قاضی
ثیوں ثابتی تھیں قدم یار پکڑے جیموں لئی ان جان نثار قاضی
حیوں حرف حکایتاں چھوڑ سبھے بیٹھی نام رانجھا دلوں نہ وار قاضی
خیوں خوف رہا نتھیں لنگھ گذری دلوں سو دوالوں فوت یار قاضی
ریئیوں رانجھن یار قبول آیہے زبھوں زر دیہیں جی وسار قاضی
سینوں سمجھ جہاندی چھوڑ داری بنی یار رانجھن یار قاضی
شینوں شرع رسول دا ویکھ مسئلہ بالغ اپنا فعل مختار قاضی
صادوں صبر کیہا لگی لیا سنوں ضادوں صبر ناہیں دل یار قاضی
طوئیوں طلب مطلوب طالب لبیا ہجر طلب ناہیں طلبگار قاضی
ظوئیوں ظلم سہے پھر پایا یار ملدے گئے قول اقرار تھیں ہار قاضی
عینوں عین جاتا رانجھے یار تائیں غین غیر کہے اغیار قاضی
فیوں فقط نامہ میں رانجھے تائیں ہیر نوں غلش بہار قاضی
قافوں قلم قضا دی کون میٹے قضا قضا ناہیں قضا کار قاضی
کافوں کن کیہا فیکون ہویا تدوں ہیر رانجھے پایا پیار قاضی
لاموں لال ہیرے پایا لال رانجھے ناہیں لال ہیرے درکار قاضی
میموں مہیں چھیں بھلی بار چارے یار ہے چھوڑ گھر بار دربار قاضی
نونوں نحن واقرب پایا نکل رکھنوں گئی ہتھوں ہاں یار قاضی
واؤوں وچ کچھ نہیں ایمان لیا گھاٹ نہ ابیس وفادار قاضی
ہیوں ہسد یکہ میرے نین لگے لاموں لال ہیوں لالاں نار قاضی
الفوں اسان ایمان ورد پایا ہیوں یار رانجھا کدی ہار قاضی
حق حق جانی حق حق کہیا ہیر تیں نہیں اعتبار قاضی
فضل شاہ کہیا کوئی منصب کیہ بیٹھ تیرے منہوں ہار قاضی

جواب قاضی با ہیر

اینویں جان کچھان ایمان کہو ہیں جلیں کفر سو کے مسلمان ہیرے
جہاں حکم قیچ لیا پیاندا پان ان ہر کہ یان ان ہیرے
سبھے تھیں سخت معاملہ حشر سند اہوسیں نشبھی پہچان ہیرے
خواری جگ ملسی ہے کٹ آدی سبھی جان تھیں مسلمان ہیرے
نافرمان کرتی ہیں لال جنی واہ واہ لال ہوئیوں نافرمان ہیرے
اوتھے ویکھ بنا تیری مناسائیں جملہ ہی آس پہچان ہیرے
ہتھوں شکر بجا لیا ہو رکھ موتی لعل یتال رہان ہیرے
پڑھیں صفت ایمان امنت باللہ آوے دین تھیں ایمان ہیرے
کلمے پنج ایجاب قبول سیدا تھیں شکلاں کل آسان ہیرے
ایہے لئی دانا فرنگ گئے گھڑی سنتے ہے قوم زبان ہیرے
عزت باپ دی ویکھ ذیشان بھائی اتے آپ دی بی رکھ شان ہیرے
عزت باپ بھائی جو ناہ تند بھائی سمجھیں ناں نفع نقصان ہیرے
بہتر نفع نقصان نوں نہ جانے جانوں اوہ نہ انسان حیوان ہیرے
چھوڑوں حق حلال حرام تکیں تار نا پیسیں دو جہان ہیرے
رانجھا چاک رلاک نہ ساک سکا نسبت خاک افلاک ملاں ہیرے
فضل منگ ہوں تیں قہر رہسی ہٹی باپدا آستان ہیرے

جواب ہیر با قاضی صاحب

باہجھ رب رسول تحویات رانجھے ناہیں ہور دی قلب صفات قاضی
باہجھ پیر شیفتہ تھیں رانجھا دن عید ہے رات برات قاضی
جان جان ایں قربان کرنا ایہہ عشق سندی کرامات قاضی
کل نفس ذائقہ وفات ہمات پاس ملت التحیات حیات قاضی
شکر وچ پیار نہ گھول گھر گالا رانجھا شیر ہیر نبات قاضی
محشر پاک یار خدا الہی ایہو کرے رانجھے نال حیات قاضی
لکھاں رب دے ہیر احسان لکھاں سجدہ شکر گذاراں نت رات قاضی
داڑھی شیخ دی تنگ کی آکھاں تساں باپ بچانوں بات قاضی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہویوں کھیڑیاں نے مہربان جس ویلے آپنی نوں ثابت قاضی
فضل وصل وصال وصول انجھا وصل کیسے ولسلات قاضی

جواب قاضی با ہیر

واللہ عشق سندری کرامات ایہو بات تیری واہیات ہیرے
ناہیں رب دا معبود معبود باجھوں ہیا ایہو لات منات ہیرے

الخبیثین للخبیثات طیبین کارن طیبات ہیرے
آئی قبیل اینڈی حکم قبل کارن موذیات ہیرے

کھیڑا حق حلال سنبھال صدقوں ہو فرض سنت جہات ہیرے
ذکر یاد خدا خدا انہیدی کیمیا ہیں پنج زکوٰۃ صلوٰت ہیرے

چھکے چاک چاک کرے سینہ جان چاک سنے ہوئیں گھات ہیرے
تیور بیور زیور زیدی دیکھیں موتی لعل ہیرے زیورات ہیرے

رنگ رنگ پور دی ویکھ رنگ تی رتی رنگ محل قصرات ہیرے
انت کنت دینال چلنت ہوسیں چاک آکھیا عجمات ہیرے

والدین تے عاق جو ہین تہاں ناہیں روز نجات نجات ہیرے
ملئیں مجھ نوں نا اوستاد ہو کی بات بات تیری بجا بجات ہیرے

جان جاں بجان ایمان ناہیں مو حیات حرکات آفات ہیرے
مرتبات نعمات برکات دنیا عقبیٰ بلیں سہات حسنات ہیرے

تینوں کل کھیڑے کھیڑے کھڑن ہین بیکونہن لیسیں وات ہیرے
بیل وا سپانی وزین کھیڑی فضلشاہ کرسن شہمات ہیرے

جواب آخیر ہیر قاضی

بالغ فعل مختار ہیں پنج یان نال کار مختار تجویز قاضی
جیندے ہوٹھ نبات تے قند مصری یوسف مصر دی وانگ عزیز قاضی

مودی رانجھے دی دردی میں بودی درد درد دیا ہیر قاضی
ڈھٹی گلی روکھی گل بائی چلی آن بلی نفیس دہیز قاضی

وسکدے کھیڑیاں صفتے کھڑ کون نکھیڑ ناچیز قاضی
خصم والی نخصمی خصم کہیں قسم رب تدہ تمیز قاضی

جردی ڈکھ مردی مردی پکڑدی بیڑی میں دی کنیز قاضی
ہیر جیڑکوڑتی لیر لیر کرسان باہجہ یار طرح طریز قاضی

یاتوں سچا تی باتوں والی یا خوان شیطان دانیز قاضی
جے خفقان ہو کرین ایچ صندل مشک کا فور گشنیز قاضی

دہن مال ملت قسم ماہی بھنڈ ورم تے وام پشیز قاضی
کھیڑے نال جوانی تے ٹور جانے جیکر لمی ہسے آو ہنیر قاضی

پیٹ چپٹ جاسی آکھیے نال بیدا نال پاداویکھ چوبن تیز قاضی
میرا مرن جیون نال ہسیں رانجھے فضلوں کری تمکین تحریز قاضی

لاجواب شدن قاضی و لی مرضی ہیر عقد نکاح خواندن و بیہر بستہ بجانبہ اختن رخصت کردن کھیڑیاں او

قاضی لاجواب ہوا ہونڈ لیا بہت کھیڑیاں دل دہیر بیلی
آکھے ہیر قبول لوں کھیڑا گویا ہنڈ سلی دچہ ہیر بیلی

بیٹے جھوٹھ مجلے قاضی پاڑھی چا نعان کہ دعا ہوں شہیر بیلی
چیک سد یا تیکڑے خطبہ عقد ہیر قاضی کر گ چہیر بیلی

شہہ ہیر بدا نال ہرسبک شیر بیلیا چند سیر بیلی
پنج اشرفیاں نقد دین کھیڑے قاضی سمجھیاں تا درشیر بیلی

کرکے جلسا زی قاضی راضی ملیا چاہر مہر دکھیر بیلی
ہوسنے گوشہ دیو چو گلہ دتی کل ہیڑی کل جیہر بیلی

آکھے ہیر نوں ہو سودا گیا کتی بیٹھ کے کل نقیر بیلی
تیرا نام سلطان سلطان قعن اتے حسن مشیر وزیر بیلی

جیکر آپنے باپ دی پت چاہیں جیج کر خصت تو ہیر بیلی
آن تن تے فان جاکے ہویا باپ دے نال مشیر بیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

چوچک چاک امداد قبول کیتا کرم نور نے دتی سہیلی
موتی لعل جواہر بے شمار ہیرے تناواں وچ کشمیر بیلی
داج والی جیکے ہتھ جوڑ کھلا چوچک دہی حقیر تقصیر بیلی
ڈولا گھن کے چا کہار آئے آیا ہیر دے وقت اخیر بیلی
زور زور ڈولی وچ پائی رو دی ہیر دلگیر بیلی
فضل ہیر تقدیر دے نال ماری ناہیں قضا قدیر بیلی

در بیان فریاد و فغان ہیر تا وقت رخصت و قیدے اورا در حجلہ انداختہ ہمراہ کھیڑیاں رانجھا

ڈولی وچ ڈواں ڈول ہیر ولی لگے لاں بلائیاں بابلا وے
رکھیں اج ہو کڑی رین بہوں تیری جائیاں جائیاں بابلا وے
سنے سٹھ سہیلیاں بانج ہیرے ساند لیا کنڈ ائیاں بابلا وے
کراں ہاہوڑی ہاہوڑی کوئی وندی ڈھدی ان کلیاں بابلا وے
اکے مونہوں لگ میرے کھیڑ اجھی کراں عاجزیاں بابلا وے
دھید وسا تھ بی کوئی نہیں دیو ویں تاں ان سائیاں بابلا وے
مایاں تایاں ریتیاں مل جتنے دل کسایاں بابلا وے
دھیدو دین دھی دو دیکھن آساں اساں ورائیاں بابلا وے
وس پائیو ڈھونڈ ہاڈ ماہرے یاندے بیان عمر جدائیاں بابلا وے
باراں سال لائے رانجھے دے لارے ہیں مفت جدائیاں بابلا وے
مل لین ڈیبن ساں پیار یاتوں پیاسے پیار وڈایاں بابلا وے
ماہی شوہ آہی رانجھے شوہ ماہی پھاہی گھت پھسائیاں بابلا وے
اکو کوک کوکاں کوئی سنے ناہیں کونج وانگ کرلایاں بابلا وے
زور زور بنیوں لئی جان کھیڑے ڈولی بھن کے پائیاں بابلا وے
نال سجناں دشمنی کیتو ای دشمن ہو ویائیاں بابلا وے
جھی مار دو دن لائینہ دو دکھ ہو [illegible] دکھ دوکھیاں بابلا وے
اوتھوں لین بھی کسو نہیں جاناں [illegible] ککڑ کہیا دیاں بابلا وے
لگے سس نناں کی دس پییاں سہاں اپیاں جھیاں بابلا وے
جتھے ساک سجن نہیں بھائی پائیو دس پرائیاں بابلا وے
محل ماڑیاں لکیا [illegible] جائیاں جائیاں بابلا وے
چھولی ادھ کھلی [illegible] خیر منائیاں بابلا وے
رہسیں جا کے تس دے بیٹوں [illegible] بابلا وے
ویکھ صبر بار شہر رانجھے داجیہا من رضائیاں بابلا وے
جیکر خیر کر وا کھلے جھایاں [illegible] بابلا وے
پوے صبر تسے مفت کھیڑیاں دی صفا صفا منائیاں بابلا وے
بیہان نال بھیا یاں [illegible] نال [illegible] بابلا وے
لٹے چاک دا ساک بھل [illegible] جیہنال ہنگائیاں بابلا وے
ہیر ویسطے واسطے گہت [illegible] منائیاں بابلا وے
دیس ویس نکال دے نے رفتے شہروں باہر کڈائیاں بابلا وے
ماہی پکدی شرم دی [illegible] ہیر [illegible] بابلا وے
جتھے کان نسے ملکی [illegible] ناتیاں [illegible] بابلا وے
ہیر [illegible] چا کھیڑیاں [illegible] بابلا وے
چھڈ چوہدر ایمان پا کناک [illegible] لیا [illegible] بابلا وے
جیکر سال [illegible] بابلا وے
ساک سین سجن ساتھی [illegible] بابلا وے
فضل شاہ [illegible] مشکلاں [illegible] ہیر [illegible] بابلا وے

فغاں و ویکھن ہیر در باوا [illegible]

رہیاں منائیاں ہیر دیس [illegible] کلاں [illegible] چاریا ہم
پنبہ ہو [illegible] کھیڑیاں [illegible] کھیڑا چار اے
بکی کونج وانگوں کرلاوندی اے [illegible] وچ [illegible]
پیٹھ کھیڑیاں دے [illegible] بار اوتاریا [illegible]

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کڑیاں بند یاں سے کڑیاں بند پایاں گئی نامنظور جنجال مائے
ڈولی چاڑھ ڈالواں ڈولی ٹری جان تہاڑ تہاڑ مائے
سیاں چھڈ گیا پیا ٹہیاں میاں کون کرے شنکار مائے
میرا شوہ رانجھا پیا وہن شوہ دے پیر اڈو سیجھ وچکار مائے
اگے اگ دی پیچھے پانی بندہ پیر لنگے سر جگیندی دا تلوار مائے
پھیر لئی آ دین سنگ رانجھے نوں اوہ بھی ویکھ تاں کے مر جائے
کیہ بیت گئی کیہ بیت جاندی ہمر اینتاں نال ٹھے چار ورہا مائے
صرف اینتاں کرین تیجے وتن سر پیار کے باد پیار مائے
اودوں سکے پیار دلدار رانجھا اودوں نہیں تیوں انتظار مائے
کیہ سے جیہا انانا ٹو ٹے ٹوٹے سر سیم ہتی نار مائے
بی اللہ کی چیفتہ کیہا طالب حرف کتاب مرد وار مائے

تہوں پیا چھلے دلدار کہڑ اتہوں پیا چھلے دلدار مائے
شالا بیچ جندوں ہیر آئین تے جہاں جندیوں کا مائے
ہیوں بڈ بانیے لگیا کے چاہڑ کھائے سر اٹھا ماد ساد مائے
ہندی کیہڑ یاندی تہوں لیندی کی انکی خون گذار مائے
شاید جان راہی راہی ہو تا واقدین فاتحہ تا کوہ مائے
میرا اب حیات حیات رانجھا جان نظر کانی ستار مائے
کہڑی جا سرکار دربار کو کے ہیر کملی تار انجھا یار مائے
آکھین ہیر بندی لگی محبت ملی ہیوں لکھیا لکھا مائے
سکے یار بجلی پیا پیا پانی پانی پیا پیا سے بیند کھا مائے
تو نشو حا کھیڑ یا توں ہیر لی توبہ استغفار مائے
فضل عمل جو ہی جیدا ٹی لیساں دفریاد پکار مائے

سیوم فغان ہیر در یاد سہیلیاں ہمنشیناں

بندی ہیر میں دکھ دے تھہ آئی نسین سکھ سوادواں سیئو
زور زور گھیرے لئی جان میں وں کون چاہ ن چھڈاں سیئو
جیکاں عرش عظیم تھین پار گیں کہاں آخ بول جہاں سیئو
ایس گل تیوں سنگدی رہی پچھے نتاں سیال دوالاں سیئو
کدی کدی سہانوں تیجو ماگر تاں ان چھوڑ پاگی جدن پاں سیئو
میہو سے پیش ایہہ وخت کہخت پیا کسی روندی گھان ماں سیئو
ہملی حضرت ہری ات بیچین آئی من فاطمہ کی کیہو نال سیئو
ایسے وخت نبی نوں وخت پایا چاہ یوسف کنعان سیئو
ایہو وقت کر کے لکیے وگر ٹے نوں آ تسم ٹھو رکھاں سیئو
ایسے وخت امام شہید کیتے پیا جہاں دا جگ ٹھاں سیئو
ایہو وخت دیتے لیلاں مجنوں ان ایہہ مجھ ٹری ترزان سیئو
کوئی بول اولا بول تھی تھر دان ہو تا تھر دواں سیئو
ہیوں جیسے تھی دواں تیوں [illegible]

وس پئی پردیس نوں ماہ تجانی وس پئی کہاں من آن سیئو
کاں کیہڑ یاندی کاہنوں ان کیکاں لکھی لاہو کماں مکان سیئو
بنی وہ اتار غیب دی آن کہڑے دسے شہودی لئی جان سیئو
ہویا ویگاڑ لیئے دسے حال میرا او ہو روواں کے کراں سیئو
سکے دین شیخ کہڑا دسکر جیدوں گرم لئیں اونہاں سیئو
ایسے وخت کبخت کرنت ظالم تہتوں جاتے سلیماں سیئو
لاواں تخت ہزار دین لیندی لاواں ہاہ لاواں کہیریاں سیئو
ایسے وقت ایوب نوں خوب کہیا دالی آں کرماں ماں سیئو
ایہو وقت پیا ابراہیم تائیں اسمٰعیل نے چھری دی گاں سیئو
ایسے وخت فرہاد دی جان ٹھیس شیریں لئی سنی شیریاں سیئو
ایسے وخت پایا دخت رانجھے نوں بندی ہیر نیا ہیر نیوان سیئو
مرن مشکلاں ہون آسان کے مشکلاں ہون آساں سیئو
حال کال سنے حال احوال میرا رانجھا بیا لکھ کر دیاں سیئو

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پئی درس دیدار نوں ترسی ہاں جیہڑا میاں رانجھا میراں سیتو — کہڑی زندگی لئی ایمان ہاران کی حی علیہما فان سیتو
سانجھے چند تھیں چند وچند کارن چشماں وچ لگ چکور نگران سیتو — اکو وار تاں تلکے ویکھ لوان موہی رہی سنجھ ارمان سیتو
وبلا وقت دا ہاوندا پاوندا ئے رانجھا آن تھیں باہوڑی آن سیتو — فضل جاگ کند ورا تجھے نال گوندھی گورتان اندان سیتو

چہارم فغان ہیر در یاد دلدار رانجھا

چینستاں تڑ تھیں ہار جائیں قائم رکھ اقرار نوں رانجھیا او — تہی کیہی ہاں ہن ہاں لگی شرم تینوں ڈگرو غار نوں رانجھیا او
لاہو تقدیر نہی اُلاہو رہیاں اگو کہار نوں رانجھیا او — رب کیہڑا پٹے ملن ہاں توڑے تھٹے خودی ہنکار نوں رانجھیا او
نام چیہڑی تیہدی کہپ ہی ہیں اک ساکت دیدار نوں رانجھیا او — پچھاں پنڈ ہیڑی پاندھی ہیڑی ناشہر لگی تھیں تہار نوں رانجھیا او
رکھیں یاد سنوں وساردئیں ہیلی نہ دوسار نوں رانجھیا او — پئی ترسدی درس دیدار کارن رہ ہار شہر نوں رانجھیا او
کائی تند اوڑی دیکھ پائی کہیا دوس ہپنساتوں رانجھیا او — دس دسن ہی ڈاہڈی ظالماں رو کوکاں پئی تہار نوں رانجھیا او
یار اپیار یاد وگن ہار سائیں بخشیں اوگن ہار نوں رانجھیا او — ہیرسے ہار کیہڑے ہیرو ہار جانی توڑ دی قریساں ہار نوں رانجھیا او
اہو وانز لیتی ونجال ہویا ٹے ہیر دلدار نوں رانجھیا او — کوئی للسئے واہ چولگدی او آدین ہتھ ہتھیار نوں رانجھیا او
عزت ستر ایمان ہان سیکے شرن جستار نوں رانجھیا او — تھر سے جوبن نوشیرواں نال ڈٹے لیا ہر نگار نوں رانجھیا او
تو ہیں آتوں نے چڑھے گھڑا ہتھ لیتے کل پروار نوں رانجھیا او — آہے سار کیہڑے ٹیکے سار تیری تیر تلوار نوں رانجھیا او
کہار ہتھ پائے تھتھ پائے بیٹھے پکڑ کٹار نوں رانجھیا او — ہیر ویچ حکیم طبیب سائیں ویکھیں آن بیمار نوں رانجھیا او
نہ وقت بی پئی پکار ساڈی تد یار غمخوار نوں رانجھیا او — دوہوں یار نہ آئیاں اکھ رہی اکھیں انتظار نوں رانجھیا او
ہیر پچھتاوندی ہیوان جیندی ہیر ایکل رانجھیا او — ہیوں یار تا ہیج ہن یار کارن تکھیں آن لاچار نوں رانجھیا او
چھڈ آسرے لگدی دوار دی میں جھکیار نوں رانجھیا او — مدد گار لیکھے ہیج واہر پیتے فضل شاہ سوار نوں رانجھیا او

پنجم فغان ہیر بجناب باری تعالے مجیب الدعوات عز اسمہ

سنی سنی سرکار پکار میری کریں نیاؤں تیاس منہ بول اللہ — ہیں جھیل یا تھماد وتھد درد ساتھیا ہیر کملا جھول اللہ
ڈہیو ثمن ہاسلا چار درباہڈی پیاسے لگا نوں کل اللہ — ہیرسے راہ نہاں عیال تیوں ان ہیچ کہیل پھول اللہ
جسر پھول کری بندی ہیمنوں ٹہی بول ودار بول اللہ — ہیر جھکیاد وار دی بائیں خیر رانجھیا پکھول اللہ
بائیں صبر تھماں جھجاں تیں اسیدی رس کو یسدی ہال اللہ — تھیں ہیر باندی جیکے میری ہیر ہی کیں تا نی رانجھو کول اللہ
رکھیں لاج نہ کریں محتاج گولی ہوی گوستاناں شخی پھول اللہ — شرق عزت جیتنیاں اکھیں بھال میری دسر پھول اللہ

چھنڈ بک ڈسر ذرا ہیری دہر یا تھ تیری ڈہیری پہول اللہ
فضل شاہ تگوں جن بی لوٹھ بہاں بجکے ڈہول آسے پاس بھول اللہ

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

دربیان منظور شدن عجز و نیاز ہیر بجناب مسبب الاسباب و گریختن گاؤمیشان از گھاٹ دریا و بازآمدن در جھنگ و بے گردن شان اچوخان منصوران و برداشتن ہزار نقصان و پیاں گری مھر چوچک و بے آن و بازرفتن چوپان و پویان و ہمسران تملاش انجمار دریان و روان کردن او را ہمراہ گاؤمیشان بسمت سیدا و بکنارہ دریائے طوفان و نوازی خوش آوازی و نغمہ سازی و شنیدن

عجز علیحمی ہیر منظور ہوجی وچ خاص جناب رحمان سائیں
جنہاں مہیاں نوں چھوڑ اللہ کیتا سوئی ہیر طیاں چھڈی تاں سائیں
اچوخان سوار ہو کر لگا گھیرے سنگ جوان مرداں سائیں
چارے طرف چاہے نیارے کرن سارے چیک سینے ار ستی داں سائیں
اجو کہے ہمیں ہیں سن انجھے رت سیال سال چھداں سائیں
زرہ چند مکاؤ اور اڈیں تیں التجا کیہ دسان سائیں
چوچک کہے ہمیں کہے لوان پرچکے دان ناداں رکھاں سائیں
تینا وچ پان نقصان ہو کے پیتا ہاڑ دی چھپیاں سائیں
کہو ڈھے جب تھا اصل سیں ابیطلب گھیرے ہیر سر پہنچیاں ہیں
چوچک سیدا پنڈ ٹھڈے راہیاں نوں جو کھے کھیں ہو چل شتاں سائیں
غرض ہند اجو ہیر چوچک ہو نیا یا بیلی رانجھے ان سائیں
جتھے باگھ گھیلے تے شیر بیلے عشق سہے چلے بہنان سائیں
وانگ جوگیا ندے تارہ ی دلے وسوس رہو ساس جھ کاں سائیں
نین کیعص تخت ہزارینوں چھڈ آیا جیکر یار پیارے چھڈ دیاں سائیں
بیٹی گھیر یا بدہی بیٹیو دیار لوکو جو لیا ہتھ تو جھ بیچھاں سائیں
کوئی نہیں ٹلا سر دا دین ٹلا تھوں جان بچھاں متاں سائیں
نین نکد ہولانہ تھکدیں نرگس وانگ حیران نگاں سائیں
میرا بھاگ لیکے گھیڑے بھاگ گئی لکھ بھاگ جی بھاگ و داں سائیں
پھیر کہے تو یہ ظلم کفر کیا متاں قہر تے قہر کماں سائیں
ویلا وقت ولو ونڈ ایہو ونڈ آسان مشکلاں گہن تیہاں سائیں
ایہہ دڑاں متاں نجان گھیڑے ساڑن جان لجاندی ان سائیں

چھپ رہے ہیں شاں اییو ہب جاندے یار ملان سائیں
قدرتاں نال تھیا گھاٹ اوتوں وڑیاں جھنگ سیال اندر آیاں سائیں
بہوت بہوت تانگوں مجھیں گھیر پایا کیتا بہت نقصان سائیں
سئی ہزاراں نال ہوئی کھیہ تاں انسان حیوان سائیں
غصہ نال تھیا جی پکے ہیر کھلاں سیدے سنگ تیر کھان سائیں
ہسیں ہمیں ٹہکیندیاں نوں چند روز توں رکھ امان سائیں
دو جا لیا کہ ہیا شر الا وں کہسن مھر دیا بے ایمان سائیں
راضی نہیں ایہاں نال کھان اوتے جو تھا ہیر داویر سلطان سائیں
متاں ہیر سیدے دعویدار ہو کے رانجھے آن فتو رچکان سائیں
آکھن نہیں جاسن مجھیں بابے ہیر گھیرے لیدے او سیدا کی نہیان سائیں
چھٹ اگر تھیا عاشق عشق والا اتھون تاں نبھاندے تان سائیں
من محو شوق تے مست رانجھا اسی ہوش ہوش جہان سائیں
لائی جند تر یر سر پیتے ہیر ہیر ہی ورد زبان سائیں
چوچک مہر گھونڈی ہو کہسن لیائیاں مجھیاں نی گھیریاں سائیں
بدھی لئی جانے ہیر ہیر دردی کون جوان چھڈاں سائیں
لئے بخش تقصیر تے ہیر بخشے دستگیر جو پیر پیران سائیں
ایسے لئی متاں پیارے یار سندے کوئی خیر دی خبر پہنچیان ہین
یار کہسن لالیوں میں کہیڑ ماندے ایدوں ہو کی قہر بیکھاں سائیں
جے میں لکھ بریاں تاں بھی شرم تینوں کی کھامان سیجاں سائیں
کدے کہے جاواں وال کھیڑیاں دے یاراں وال سینے سندیاں سائیں
دشمن ماں یاں ڈسجن سن میرے ایسے کم ایہ کم کراں سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

نوں پاسنے ہو ہلو رہے ہارے خوف ڈیکے تھیرن سائیں
اکہیں پت نہ ویکھیا مول رانجھے کون ہن جیون انسان سائیں
تیھ سنگ دو لوں ستنگی سنگدیوں سنگ سنگ گئے آن بلا سائیں
آکھے مہر جی مہرہی تیہنوں جان جان یاران سائیں
اجوا جو نا کر کچھا چچھ دانا آیا یار نہیں باہر گڈھان سائیں
چھڈ جگدے آسرے مار دہوئیں بیٹھا گڈ فقیر نشان سائیں
چوچک آکھیا آکسید موہنہ پچھے کیم آکسید کرن جوان سائیں
سنگ ہیر مجہیں لیکے جاہ گھیر ہن کہیا اساں تینوں اگیان سائیں
آکھے کہیا شتران ماہیں کیتو گریں بہو بیبرن سائیں
سنگ سنگ چوچک آیا جھنگ رانجھا ہیر باوریدا اسمان سائیں
آن آن رانجھا پچھان ان لگا ہیر آکھ دواجان یاد ان سائیں
دیے داغ قلوب یعقوب تائیں چالی سال روان کہیان سائیں
ابراہیم نوں چخہ نسٹاں قھڑل قھڑل یار کیتی بوستان سائیں
ذکر ذکر دیئے نے اگے شہر کیتا آرے ہیٹھ آہی چرواں سائیں
کران جان پچھان گمان کا ہنوں مان تان ناتا دان ڈہان سائیں
صبر شکر میراث پیغمبراں دے کہن صبر مفتاح جنان سائیں
غرض یار رقیب دے سنگ رانجھا ہوندا گھاٹ جھنان طوفان سائیں
ندیوں پار آہی انتظار جا نہیں اجوخاندی راہ پچھان سائیں
نیمجان ڈولی وچوں اٹھ بیٹھی آیا جان بوچہ ادسان سائیں
کھنڈ وچہ چوری چھمدی ہیر ردوے کھیں کالیاں گھٹاں بنا سائیں
چشمہ آب حیات دان چشماں گویا ابر باران گریان سائیں
وچ رس کورس ہی رس گھولی اجو سید کشتیان سائیں
ماہی مہیں ڈاح چڑھا بیڑی ترت یار دی دار لٹکیان سائیں
رانجھے ہیر ڈٹھی ڈٹھا ہیر رانجھا صورت نور جو حور غلمان سائیں
خبر نہیں کراما کاتبیں نوں سکن رمز معشوق پچھان سائیں

رو برو ہو سو کھلو تھڑا خوئے بنے جانی عاشقان سائیں
کرکے جوش خروش بیہوش ہو یا مست بدہوش معشوقان سائیں
رانجھے سارپائی اکھیں ڈٹھا چوپک سیال کھیڑا اجو خان سائیں
لگے کرن آئی سر خطبیر الگے خط سر خط خطبان سائیں
ڈتی دلی آہی سو بھی لٹ لیتو آہیوں ہو کی لٹمان سائیں
ستی جان فقیر منان منہ بلدی تجھ اتوں ڈکھان سائیں
آپ ہین ہیں ہیر داباپ آیا سانڈ لمبار باب بیابان سائیں
کیتے عذر معقول اللہ رانجھے اوڑک کرے قبول قربان سائیں
رانجھا سنگ اونا دے سنگ ٹریا چوہیں سنگ سرور سلطان سائیں
مجہیں لا اگے مئیں رانجھنے دی کیتا کھیڑیاں ڈول روان سائیں
سلیمان جیہے تختوں عشق سٹے ہیر ٹھیڈ ہشیار جہکان سائیں
یوسف جیہے مرسل چاہوں جا ہاں لے کھوٹے پیسیاں نال وکیان سائیں
عشق خوب العجب ڈبنا آکیتی لٹی فوج کریان کرمان سائیں
تخت اک سٹے تختہ اکو سولی سائیں دے عشق دکان سائیں
روہ موہ جیہا شنان بکر کھڑے تینوں انگ شیطان سنتان سائیں
سنگ جان چنگا سنگ جان مندا سنگ سنگدی سنگ توں لسان سائیں
لہر بحر دی ڈیکھلے لہر آئی لگا لہر نوں لہر سنان سائیں
پئی سر ڈے کن گھنگور دوروں بالمنیح باسریا اگی دھیان سائیں
نجھا نوین یار مہیں نہین نال آیا وس دیس بیان دشمنان سائیں
دوکھ یار بجھانڑہی بان کرکے لگی رون اٹھے کرلان سائیں
آکھے صبر میں نبی آن نجرا نہی رانجھی نبی لوئن تان تان سائیں
کشتی کرن سوار سوار اچوتی سوار سوار چڑھان سائیں
اوڑک جا مقصود تے جا پہوتی مہیں ل لگھل بہان سائیں
چشماں نال خبران خبران بچھ لیاں سی انہاں نہان سائیں
چشماں عاشقان جان نہ سست پہر دے سنے منزلاں عشق قران سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

منزل عاشقاں کوں مکان جانی جنہاں کوں مکان مکان سائیں | فضل شاہ نگاہ دی تیر چلے وچوں تاک قیسیں کماں سائیں

دربیان رفتن سیدا پسر شکار از بس انتظار بدر اجو و رسیدن اجو بران مکان معہ گاؤمیشاں و رسیدن نشان دنبال از خدمتگاران و چوپان رفتن او دربیان و بازگردیدن آں تشنہ دہان یافتن آنہار زیر سایہ درختاں و اظہار کردن اوڈون آمدن رانجھا و بجبر شنیدن کوچید سید بد گمان معہ سواران

اجولیت مجھیں جد فن جھنگ جا بجیں تھے بیٹھے نیڑیوں پار بیلی
دوجے بھلک سوار ہو سنگ سیدا کھیڑے ماروں گئے شکار بیلی
اتفاق حُسن دے موقعہ وی ہوندا کھیڑ یاندا سمر دار بیلی
آکھن بہت تیرا انتظار کرکے گئے باز شکار یا چار بیلی
آکھے لاگیاں نوں نشان پاس ڈولی خبردار رہناں خبردار بیلی
چارے لاتھکا چار طرف جو وچہ بار بار سے ہو یا نوا بیلی
بار بار پھر یا بار اجو وانگ چرخ گردوں دوار بیلی
شاہ حال مثال پھل ہیر آکھے پیا دل نوں یار یار بیلی
کارن سک او لاڈ نماشاد آہا سنگ سنگ پہونتا دریا بیلی
آکھے پیر جی ہیرول دوابیٹا پچھے رہے ہیری یا گا بیلی
تانہے ناس او دوا اس تما سہ پا چلی سا سن پیا سن تھیں ہار بیلی
آکھے باپ ہی رکھ اولاد سر ہور آپدی نہیں درکار بیلی
نال بھکھ دے جگر کباب ہویا ہرن کرن کباب سوار بیلی
دوروں نظر پیا جھنگ تاہلیاں دا سایہ دار آیا گھوڑا بار بیلی
پانی وات جوائے کے دات ہتھی کہتی مہرنے بات گفتار بیلی
گئی کھڑک سید دے لاگو چاک بھانویں آیا گدڑ اندا بھنیا بیلی
اکھا خبر من کہیر پاس ہن کدوں ہیں ایہہ خیر گذار بیلی
بھلوں بلیں بھلا کچھوں پھر جھالا وا اللہ کمیا کی آکھیا بیلی
لاگو لاگ لاگی بھانویں لاگ والا ہن سید کے بی خدمتگار بیلی

اودھر پیا وقفہ اک رات جوا یدھر رہے کھیڑے انتظار بیلی
صرف ہو چکے نگہبان ڈولی ہن دو دم حجام کہار بیلی
نچھے لاگیا نوں جا بجیں سنی کھیڑے لاڑے سید نگوں گوا بیلی
سیدا صید کرنے چڑ طرف گیا طرف پچھ چتار چتار بیلی
بیٹھے یاروں آ سید ہار گیا اجو چڑھے گھوڑے اسوار بیلی
لیکے صبح بھیس شکر دوپہر تا کر خاک چھان نیاری آس ہیا بیلی
خاک چھان پتہ نشان پایا کیتا پیاس نے آس ہیا بیلی
اک برٹ آیا مجھ جٹ وانگوں سر وچ سنجھی دا بیکھ بیکھیا بیلی
لکھ لکھ شکر تا سلطان سرور آبادوار تے سنجی تار بیلی
اسی ہیر دیوچہ پیٹھڑا ہی چلی جان انجان سید ہار بیلی
جھنگی وچ جنگی سایہ دار جا بجیں گرم ڈے ماں شکار فرا بیلی
تو ہن جان انجان ہیں جان گلی جان جان نے جان طیار بیلی
جان جھل جو خان بچھان مڑ یا پیاں ندی کنارے دوار بیلی
پانی منگ کے ہو بیہوش گیا جا بجیں گھوڑیوں لین او تار بیلی
کیتا ذکر ماہی ہمیں تو نیم الفوں بے ناکر اظہار بیلی
ڈولی جان جو ڈولی ہیر بھاں تاں اجاک کرہی کہیں چار بیلی
سیدا صید پچھی رہاں مارمار کے ہیر ہرن تن چمن ڈار بیلی
کہایں کم ماہجوں کم کرن تمری ہلدار بہانہ بر چیا بیلی
کمبیں پیان کمیں نکار نکار کردی ابیر کی نہیں وا زار بیلی

آن فان عیار طیار ہو یا ان خار پوڑے آن خار بیلی
سیلے مار بچا وسیلے مار نا ہیں تہ مار نار دیہہ تاں خالا بیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

رانجھا بہت لاگی لائی وار جا کے سٹ وت بنے کرن تکرار بیلی
کرن گھوڑ سوار سوار چڑھے بھن ساتھ لئے گھس بہار بیلی
برچھے برچھیاں ہتھ سنگیل بھلے بھلے جستار گرار بیلی
مار مار کے گنج تے مار سٹو جیکر گنج بیٹھا مار ابے بیلی
مار مار کے گنج تے مار سٹو جیکر گنج بیٹھا مار مار بیلی
پئی فوج کفار امیر حمزے اتے کارنے مہنگار بیلی

خاطر باپ دی قہر دوپہر کیتی برا غنت سال ہزار ہزار بیلی
پنجے ہتھ ہتھیار کٹار گھیرے تیر تیر تفنگ تلوار بیلی
لیس لیس کمان کمان ترکش ترکش ہتھ ہوئے ہوشیار بیلی
الیس شیر چلا دہ جیکر کجھ ویکھو نال ہیر گواڑہی تار بیلی
دہندو کارنے ابر غبار وچوں جوں بجلی واچمکار بیلی
دی دلدار نہ ہی دلدار و مار بیٹھی عاشق فضل کرتار بیلی

درمیان فرصت وقت بدن ہیر رقیبان قطع دل اوجہ منگاراں فوج بلیلیدہ رانجھا دیہ بہار سارا پیغام باولہ
ہاں قبل رنجیدہ احوال ابر ملال روز رنجھن او بیاں گیرنشان انگلہ یہ تمہ جہاں فیہا جسم ان چشم گریان قول ابہ ان وجہان سوان کوید

ساقی ہجر تہیں جگر کباب ہویا مئے لال دھال پیال پیارے
گل گذر زوال زوال اندر کیتی بھکھ لاگی پائمال پیارے
ڈولی ہیر دیگر منظر لائی آکھے دل پائی حسب حال پیارے
تخت تے رتیوں لگڑی سوکھنی اجے نیند پہال آئی جھال پیارے
دوچہ بارہ بیلی دے یار بیلی ایہہ دل ہویا کرم کمال پیارے
لاکھیاں نچن ان ال جھول پائے شیرین سنی بکدل ہو وال پیارے
ہیر سو چو چو انگن بال کرکے باہر ڈولیوں ہیر نکال پیارے
گھلان ان نیتوں سکھ سنیہڑے نین گلاں کراں الگ بہال پیارے
لیٹے آکھیاں سنتیاں بازجا نگوں لاگو رنگے لاگی رکھوال پیارے
بولی بسم اللہ ہیرے بھاگ آئے پانی نال نصیب وصال پیارے
آکھے بول نجھا دکھ درد سانجھا دس کوین بنی تیرا حال پیارے
جیہڑی نبی رسول ہی آل اتے جانی نبی آدم زن زال پیارے
چاہ چاہ چلے ہیر چاہ پایو چاہ چاہ نہ پیال او بال پیارے
بال بانکی لگے سیک لئے دیکھے سیک گئے بال بال پیارے
ہیرے پیش ہیرے الگے جب لیندا ویندا جب بین کوڈال پیارے
شیشہ حلب یہ قلب کرن جیہی قول توڑ پایو ولی وال پیارے
ہیر غنی جواہرے ملے ہیرے اساں جیہی جوار تو وال پیارے

دس حال احوال محال سارے کرن قال مقال مکال پیارے
یار ڈولی بارے جانجیں کے ہو کے کہوے رب یار دھیدول پیارے
ماہی ملکھ ماہی ماہی لوہا گھسی جہاں ٹال ہیتوں ٹال ٹال پیارے
سوتی لال ہیرے قسمتاں ہیرے آن اپے ہیر لال پیارے
ہیر نال تہیں خیال کیتا طمع ماہی چھاہی جال پیارے
ونڈاں سگاں ویہت دشمن بند کرن وانے دانے قال پیارے
آکھے لاگیاں توں سخن و بہائی ساڈے ہیندہ حال چروال پیارے
کہے و ہیا نہ بنے لاگی دہیان لاگی ترت ان پچھال جال پیارے
پردہ چا ڈولی ڈھا ہیر رانجھا گہند لاہو ہوں لال شال پیارے
پاس پاس بہا لگے کرن لگے گلاں سخن سنبھال اقوال پیارے
رانجھا کہے جوتی سوہنی بینوں کجھیں فائدہ کی نہ یلا ٹال پیارے
توہیں نہی بینون بنی کنساں میں سڑدی ہی کھڑی ال پیارے
تسیں نال کنوں ملامال اسیں پائمال ملول ملال پیارے
ڈولی چڑھدیاں ڈول ہی ہو ہوئی تیری رہتہ اسیں خیال پیارے
اساں سڑدی سہی کھی ناہیں رکھی مار پیرین کیتی لال پیارے
ڈھے ہو تیا ند اگیا کجھ ناہیں اجے ویلڑائی بول پال پیارے
سو جو جو ہندا پتر اجھیہ ہیدو موجو کرن کنگال سیال پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کہنا کھیڑ ہوئی ہیر نال بے کے ہیر ہنی ہر چہ وال دے تھال پیارے
پچھے تتر اندی ہوئے باز تتر ہیں تتر باز چال پیارے
وہڑی زن دا نام مرزن جیکر ہوئی زن ہے نیک فعال پیارے
نہوں ڈانان بہت سو گہا ہیر توڑ چاہڑ نان سخت محال پیارے
ڈول چاہ والا ڈول چاہ پایو لج نان رکھ سنبھال پیارے
میں ان ذات صفات برباد کرکے بیبیان بھیاند اچوال پیارے
ماہی ہین بنائیکے وانگ ماہی ہتھوں ڈبوئی ہمی نال پیارے
شالا اصبر پیئے تیرے کھیڑ یانوں صدقہ پاک رسول دی آل پیارے
عاشق حال سیجے ڈنے ڈہال سیجے کہی تیر تقدیر نوں ٹال پیارے

تورے پھل تھوڑے پھل پھل بے کے ہو نہال نہال پیارے
تویں ان کدی ان جیتیاناہ اکھا چوبچوین ڈین ال پیارے
تیغ زن کنھی تیغ زن سلیحے کیتر یا نڈوا بی بیٹے گال پیارے
سوزن دیکھ میں چاک چاک سینہ کرکر ہی سیتیاسوں زنال پیارے
قدر دان کرکے قدر دان ڈیکھ سائل کیتے جو آن سوال پیارے
ہیں تیتھیں یاں وچہ باران باران سال گذیسال سال پیارے
تینوں تخت ملیا تختہ عاشقانوں ایہو لیکھ نصیب دیقال پیارے
جیہڑن بیجھ کنگال کیتا تویں تھیں کنگال کنگال پیارے
فضلشاہ با بیجھ کٹے کال ناہین درد خواہ بیا بیجھ کال پیارے

دربیان جواب دادن ہیر با رانجھا و بیان و عیان کردن او سخنان روز سوز ہجران و حکایت و شکایت فراق سوزان با گریہ و زاری و اضطراری و بیقراری و شرمساری گوید

گھول گھول گھتی بول بول واری گھولی گھول گھمایاں نی سائیاں او
تیرا میاں رانجھا ستھر سوں چنگا بھٹھ پیئی تلائیاں سائیاں او
وار وار جیبی وار واری کول ڈھول بہائیاں سائیاں او
توڑے باپ نے قول اقرار توڑے رکھیں سائیاں سائیاں او
آکھن آئیاں اکھیاں لوک مینوں آکھن آئیاں سائیاں او
کرکے کجھ کمائیاں کجھ جنہاں تنہاں مہر کمائیاں سائیاں او
ویر ویر کرکے مسجد ڈہا مڈھوں نیاں پر لگائیاں سائیاں او
نام جیدی نپدی کجھ سیان ہتھوں نہپایاں سائیاں او
مینوں ڈہاڑ اوجاڑ اوجاڑ پیئے جو ہان سنج کرائیاں سائیاں او
چشمہ چاہ ہویاں چشماں چاہ کارن ہیر نیر وہائیاں سائیاں او
بازو بند بدھے بازو بند پاکے بند بند کسائیاں سائیاں او
نانا کرے نانا نانی کہے نانی کھلی کرن ہمسائیاں سائیاں او
تیندی خیر چاہوں تیتھوں خیر منگاں ہائے خیر گنوائیاں سائیاں او
ایہو جانی ماں کھیڑے وت کھیڑے پاس وحدت آئیاں سائیاں او

بندی ہیر لوکاں بھانے وس پئی وس قصائیاں سائیاں او
اوہو میں بری دردی دردی جان دردی میاں ہیچ دکائیاں سائیاں او
اکھیں بیاں پلک پائیاں میں لکھیں لائیاں سائیاں او
جھلی جھلی جھلی کارن سائیں تیرا جھڑ ائیاں سائیاں او
ترس ترس موئی تینوں ترس ناہیں درس بیچ ہائیاں سائیاں او
تیری نار بن کے بھان نار ناری شالہ ناسٹائیاں سائیاں او
پیاں چھایاں رکھدے ڈیکھ کنوں سر پایاں پایاں چھایاں او
آیاں لکھہ بلایاں میں کھلی بلی لاں بلائیاں سائیاں او
انتاناں ہمسایاں عوض بیلے جتنا ہیر وہائیاں سائیاں او
انتاناں ہمسایاں عوض بیلے جتنا ہیر سوائیاں سائیاں او
توڑے ہس توڑے ہس ہیر بندی بند بھسائیاں سائیاں او
چاچا بابا لوکاں چاچا تایا تتی تائیاں تائیاں سائیاں او
جگراں کراں جگرا پھاڑ مراں ایہ کارن تند رکھائیاں سائیاں او
جائیں تھیں نیں جھنگ دے کجھ کھیڑی کی رنگ کھائیاں سائیاں او

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پنجے پیر دے پنج ہی ہیر ہسیان سیہدے دیر نبائیاں سائیاں او
خاک پیر دی نجا شفا کر کے اکھیں نال لگائیاں سائیاں او
جوگی ہو جوگی جوگی پاس آویں جوگن گائیاں سائیاں او
رکھیں پاؤ نہ منوں بھلا دیئیں جو جو آکھ سنائیاں سائیاں او
ملکھ باہجہ نہ ویکھیاں مران جیوں پتاں پتے رسائیاں سائیاں او
شالا کھیڑیاں دے اجڑ جان کھیڑے پان سنر ائیاں سائیاں او
ڈولی بچی شہر ہائیاں تندہ ولوں ڈولی بھلی پیاں سائیاں او
ہونی ہونی قضا قضا ناہیں کر کر گئے قضائیاں سائیاں او
رب آن ایمان امان رکھے تیری جگ سدایاں سائیاں او

جیکر پیر لالہے پیرن بند بندی پیر وپیر پہرایاں سائیاں او
جیکر کھیڑیاں نے وہتا سیجہ میری پکے نا ڈرائیاں سائیاں او
لادان تخت ہزارہ مین لوان جاگے بھاں تخن بیان سائیاں او
گورتیک مین ٹھیک اوڈ یگے سان ناگ کھا خدائیاں سائیاں او
دکہاں کھایا نو چیشا بان ہلن کھاں کہیاں کھائیاں سائیاں او
مین بھاں پیان نجھیاں ایہہ گلاں جنہاں بیان بھاں سائیاں او
چیکاں مار او کوک کوک کے ہی ویر لکھہ دو ہائیاں سائیاں او
ہونی ٹلی نہ مول پیغمبر انتوں توں بھی من قضائیاں سائیاں او
فضلشاہ جیہان سید زادا باتوں آکھین ان دعائیاں سائیاں او

دربیان بازآمدن کھیڑیاں از شکار گاہ بان دفعہ کہ ہیر با رانجھا شرح دے تقریر لکھ دو شمشیر بدست سید ابراہیم ارادہ قتل رانجھا و باز داشتن اولیاء ویرا از قوت کردن رانجھا سید ابراہیم حماقت خویشان خویش وہیر کو چیدن بعد صلح و سیدن رنگپور جواب وافقن رانجھا او بیمار کردن خود را بہ بہانہ

کوئی دم غنیمت جان باقی بعد خوش ڈینش بنا میان
روزگار سند روزگار اہو ملے دلاں نوں کرے جدا میان
مار و مار کرنے پئے ڈاہڈے کھیڑے چور مال توں پکڑ یا آ میان
گل پا رانجھے گل پا ٹکا سید لا دے والا ٹکا میان
کوئی کہے دریا ڈبا دیہو کوئی اہیں ماہی ماہی کھا میان
کئی سبیس جیسین ابلیس دشمن سیدے دیو سیس دعا میان
رسا لئے جو کو رسا لئے سولیو رسا رسادی بدل سزا میان
کڑک مار بجلی وانگ ہیر نکلی ابرہ ڈوبیوں ابرا او ٹھا میان
ویکھ تیغ ابرو سٹے تیغ سید انہ تیغ ہو یا بتلا میان
آیا مارنے نوں ہتھوں آپ مویا گویا جوش تے ہوش ہلا میان
جیکر وال کتیں مینوں لا لاچھری کہاں سان ایہہ جا میان
عوض خون رانجھے ہیر پیا رانجھے دلیس کھیڑیاں صفا او ٹھا میان
کر کے ہاڑے آیے کر ناں ہتھ داہ سے کھیڑے کرا ایئے اہل پیا میان

آسمان نوڑی آنس ماں نوڑی کرکے اس دا نی آسا میان
اجے ہیر تقدیر نوں شرع آہی پئی دہن جو دہن دریا میان
شاہ ختن جوں چھپا فوج لیکے مارے باہجہ خطا خطا میان
چوریار ہو اسفند یار ابہا نویت رستم نال بے دل سدا میان
کوئی کہے سینہ چاک چاک کرکے دیو خاک بی خاک رلا میان
کوئی کہے سنوں منصور وانگوں سولی سار تے دیو چڑھا میان
اوڑک کھچ لئی تلوار سید رانجھا کہے رضا خدا میان
سید کہے سن چھجا پوہی گھٹا کر میان تلوار ستا میان
سایہ پری دا پایا اوس دیو تائیں رکھا جا چون میان
سیدے جدوں او سان پران آکے بولی ہیر سین ایہہ خفا میان
اپیر چاک کہسان پہلے پیٹ تیر سوانقد تھتھ پا میان
تینے سنے سلطان سلطان عالم اما جا یا وہ بریجہرا میان
سبھی لوک اکہو ڈولی بھیں نوں چین دکھا میان

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

جیہی نیت تے نہی مراد پاوین اوتھ او ہو مراد پوچھا میان
سیتا رام دی جان گیان گیتا راون نے انگ لنگ لٹا میان
جنج نال جا نجین رانجھے سیال آہے جویں ہیر رانجھے اقربا میان
علی علی کران میدان رکھے سید کہن پکار سنا میان
دتی پشت سید پکڑ پشت رانجھے ڈٹھی کشت قتال غزا میان
کرون خویش تے آمدن پیش کہیکے دتی دہوند دھا لگا میان
غرض خوب تیغ نوں مار گیتی رانجھے رہیا افسوس نہ کلیان
اجو سمجھیا کتا اسانڈی غصہ کہا آیا سیدے دا میان
پھیر سے پیار رانجھے ٹیون پاس والیان پاس بہا میان
دانا دشمن بھلا نادان یار وبیسے لئی کہہ گئے دانا میان
ہیرے ہار رہیرے ہار تور گلوں گلوں گل قریب بنا میان
ننی پنڈ ہی سمجھی سنگنے دان ڈٹھی اوٹھی میت مٹھی ابھر بھا میان
ڈولی وچ ہیر بہکے کجھ ٹھلے کجھ زمین تے جا بجا میان
لاگی دانے ہیرے نے دیکھ لینڈ اکے دانے ہیر گیگان میان
سیٹے کار نخیار ماہی غمخوار ماہی گندن ہار نوں لیا بلا میان
کمین کنہیں کمین چھچہ قسم ویکھے ہیر لے ہیر چنواسیان
لاگی سید بہاوے پاس نان رسم کھیر باندی ہو سیا میان
وانگہ خنجر ان نا ورمی مار دیسی ٹہکر نا درمی لئی بٹھا میان
صفا صفا سنایان صفا نالم شالارب اوتھا صفا میان
لعن طعن کیتی پھیر سید سیدے اجو اجو بی رہیا خفا میان
کہیا نال جلد پکا ہو اچوہ نکان چاہڑیان نال بجا میان
تسدی وچہ پوشاک دی ہیر والی انگی انگ دی ننگ چھپا میان
کنہونڈی نتھ موہڑے کملی بھار سر جائے کملید الگا میان
دشمن اگ دراگ سن پئے آکھن جبا میان رجبا میان
رات نال برات سی پندہ دی بہوتی بند پھیر باب صبا میان

دس کچھ بیگانڑی چھماہ تکھیے پوچھ موچھے مناپٹا میان
کرے باہوڑی باہوڑی گوتی میر سجن شہزوں لئے چھڈا میان
لگڑ کان کنبو کراڑ وانگوں گوٹے شکم نوں بین نومیان
آکھن مارے جیے مران تے ہین ہولی مزہ خار دا چکھ چکھا میان
ڈٹھی کند بہار دی دتی کند خار دی والوں پکڑ لئی رنجھا میان
پٹے بازرانجھے نال ہو چپ سید رہیا سی دا چلا میان
سنگی سنگدی سنگدی ہوجھیڑے لئے سنگ سنگا دیا میان
موہنہ تے مار چپاخ چپاخ پائے آکھے ہو کلے شرما میان
نرم سخن کر عذر تقصیر چاہی لئے صاف خطا بخشا میان
پھیر سج سبہا دینال جوتکھے ہیر کولوں ماجرا میان
آکھے سچ آکھاں اپیر سچ منہیں کچھے وانگ کچ کما میان
دستر بھول مٹھی مٹھی پار آیا رشتہ توڑیا نال تعنا میان
ڈرہ دی سدا یا مول نہ لگیا نوں دامنگیر سی شرم حیا میان
کم کرن او وہ کم دانا سارے جس نے کرن تھیں مرن پچھتا میان
مخفی نال سندی کنجی تھہ جیندی اغیار شہ دی ہتھ پا میان
گگرا ہار گلوں گلدا ماہو یا چلیں ہار دتی ہار چپا میان
اج رج عیں لج کولج ڈٹھا قج کجھ کے لج لہا میان
جیہا سا ڈاں دا اغیار ڈٹھا تیہا دکھدی لاگیاں وا میان
گلاں ہیر شن سن سیان ہو چا شرسلن اسان گھبرا میان
کرکے عذر تقصیر بے ہیر کیوں صاف معاف کرا میان
سروں نائیا نے سبھے بہار بہار رانجھے دین چپا چولیا میان
چاپا بہار تے بہار احسان کنوں اج نی پشت بنی پشت وتا میان
اگے نگا ویندا جاوندا پہ رانجھا بانسری نس وجا میان
ابو جہل وانگوں اجو جہل سیدے قتل کفر دے کون تورا میان
بہت سنہ ستھے کھیڑے بنان تھہ پھیر رانجھہ سہنیں دین گڈیا میان

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ڈولی ہیر دا لوکان ڈولی گھر پئی آندی ڈھٹی جھبیاں گنبد کھلایا میاں
مکھ ہیر دا بدر منیر لگون آفتاب جناب ضیا میاں
کرم جنہاں کسے نون پچھ لگن اڈا کا اینہ گون بنجا میاں
اللہ واسناں آن مراسناں نے دیہ یاد ہوون کے بول الہیاں
ویلا دے سوہاگن ہاں تیری ہری دیل خداوندا میاں
ہیر سید کے صدقے ماں لبندی کرے جان قربان فدا میاں
سمجھے ہیر لگیر تقدیر ربی رانجھن کرن جدا اعدا میاں
کوئی آکھدی ہیر نون نظر لگی بھجون نقش تعویذ لکھا میاں
کوئی کہے ایہہ وچھڑی کونج ڈاروں ٹٹی وچ پھیس کرلا میاں
کہیڑے کرن دوا شفا کارن کیتا جتن بہت گم ہویا میاں

اکھیاں ویکھیاں ویکھنے دہشتون ڈھٹھی جھنیندنین سو میاں
گلاں نال ہتھ جوڑ کے کرن گلاں زناں واغیاں نظر بچا میاں
سیہا جن بیابانی غول صورت ہیر چوریتے نور نقا میاں
گلاں بیٹھ چہانڑے سوہلے بھی چڑیں جگ جیون نیرا میاں
تیرے رس بھنے عجب بنی بھلان لگی تسا پیچ وچہاں
زناں کہن وچ تا بھیون باپ سید کے لیو پوت سپوت پرتا میاں
بنی جان نکھان پیار اپون بھجی کہاں نے بین ہکا میاں
کوئی کہے اس نی غم ن رہی بابا سائیہ کوتبا سوا میاں
زناں نچریاں اکن جن جن سیدا بیا پیش کیون نا کر میاں
فضل شاہ طبیب حبیب رانجھا کارن ہیر اکسیر دوا میاں

دربیان فارغ بال شدن کہیڑاں شگون ہا و تحت بیاشدن ہیر طالب وصال جھوا سٹین ہیر تھیچ سہتی
خوروخوب کردن ہیر سیدہ را بہلا وبنج پیران فرکچن سیدہ از خوف جان تعاقب کردہ مجروح ساختن وانشہ رجوع بازاحوال انجا

کھیڑے شگن شگون منا ہوکے خوشحال تے فارغ البال سائین
اہی ہیر تصویر ارژنگ ثانی حسن حسن جبین جمال سائین
کوئی کہے اسنوں تپ دق ہیا دق کر دتیں حال سائین
کوئی کہے جوے کریں یا پیاندی ہک گھل ویہو ویلا ٹال سائین
چونڈہ چونڈیاں تساں اہناں سید نال جھوٹیاں سوال سائین
سید نال سہڑیاں نال وا یاہ آہدی ناہیں سال جھنال اودیال سائین
جتی گھول سٹی نال گھول کرکے دیاں گھول اس کر بیال سائین
چاک تاک مساندی دہوڑ دھوڑی جادو نال کیتی پائمال سائین
باراں پڑی پڑی جڑی نون وساں کھیڈ سہتی جتنی نال سائین
فی بیں پار اگاس تن راس کران سمجھ نا کمتا ل سائین
آکھے بہا بئے چل محل اتے کریساں گل بین لے بہال سائین
چڑھی رنگ محل اتے نال سہتی تہا پلنگ نیہار نگ لال سائین
تا بید چتراں نال سہتی وکھلاوندی ہیر تیال سائین

ہیر کہاں آمین فہی ترک کی سگ ترسہ کہ ہوئی تن حال سائین
اکھڑا بدہ کمال کمال دو کھڑ اکر سے نال زوال الملال بیان
کوئی کہے استسقاء لمبی کوئی کہے اور ام خیال سائین
سہتی رو دھوکے آکھے رہ بھیناں ایہ تاں ہے جہم بہ رجل سائین
ہر دو ہتھو لائے نرم موم ہو تیے بہا دین ان فقو لاددی تعل سائین
گلاں نال کرکے گلاں لال سہتی غصی ہو ہو کے وچ جال سائین
جتی ایہ وٹی چھر یار اہدی چوبر چاک چاکر چروال سائین
جاں بچہ بیجھے ہیر زہر جبی جبی پئی جبی کو تعال سائین
اوتی موئی کریں دیاں خصماں زناں رزناں بھید چال ساں سائین
سہتی ہین شیطان اخوان سید کے کارن بندی ہیر سیال سائین
بنی ہیر سمجھ رانجھے راسندی شاید کر سہتی قیل و قال سائین
ہیر بچھکے کھیڈی دس سہتی کائی خبر آئی ہیر کے نعل سائین
ان کید کن عظیم آیا کارن ایہناں نال فنا بدحال سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آکھے سن ہیر موتی لعل ہیرے تینتھوں وار سٹی گھول گھمال سائیں
انب کسے مور کہنہ کان ڈڈیون ہیر موسکھے پھیکھال سائیں
انشا آکھ موہون باہر سن مارکھنڈی آئندا سیدے دی ونھو بھال سائیں
سید اٹھ چھی محل تے کھول کنڈی آکھے ہیر نوں من سوال سائیں
سیدے دو بچہ سجدے دے تج نال کیتا ہیر رکھ تھوال روال سائیں
لگا لٹن عزت شہر بھار پردہ کھو ستر حیا کھول سائیں
کرے ہیر فریاد پھر یاد کیتے پنج پیر ابدال کمال سائیں
شکر گنج فرید شریف پیر ابار گنج توں ہار دوال سائیں
پیر سید جلال بخاریا جی تینوں فی اسطا جل جلال سائیں
دہی پیر مخدوم جہانیا جی خادم ہیری کرو نہال سائیں
کرو نہیں پنجے پیر سندی صدقہ پنجتن نبی دی آل سائیں
ہیر بخش بہائے شیلیں لکھے توں پھیر غیر دی کیہا مجال سائیں
آئی ہیر ہر یدنی ہیر سندی پنجے پیر عالی اقبال سائیں
ہیر اور ٹھولی تپکے پچے پٹے چٹے ٹہلک لائی جال جال سائیں
سوئے تکے لوٹکے چاہڑ دتے کوٹے لوٹے جو چک کمال سائیں
توبہ کرسنے پچے قبول ہیں ہیر کھڑ املول ملال سائیں
کرکے مار رقیب نوں چھڈ دتا اوٹھ گئی وانگ نشان سائیں
ستے جاگ اٹھے دھمکار سنکے پئی پنڈ وچ ہجران سائیں
واہر واہر کردا دڑدا اوٹھ نٹھا پچھے واہر لگی نکوال سائیں
چور چور لکے پئے مگر سیدے لوکاں تھیا چنڈال سائیں
مار کوئی سوٹا موٹا ویکھ جھوٹا کوئی پٹے پٹے کوئی وال سائیں
سیدا جان مجوڑے کٹھ ٹوٹے نکھ دہم جو موج ہجراں سائیں
مار و تخم حرام حرام موتی چھری نال نہ کرد حلال سائیں
سنت جان سیدے ہیلکے سک وانگوں ہیر نکلنیاں کال سائیں
پہنچی خبر جو ہودا ہیر آئی سید ہیں آیا اہر بال سائیں

لدی ہیش بو بیون نال سیدے منجے پئی من جی بنہ گال سائیں
نال آپ لال نصال سید ہو سی شاخ نہال نہال سائیں
آکھے ہیر بہائی تینوں سید سعید جاہی رین سو گرو حال کمیں
جاگے پلنگ نے وانگ پلنگ بیٹھ مارنے ول خیال سائیں
سجدے پتی اٹھ سنو عرض میری ہیر پئی دو متعال سائیں
ہیر لین آہیں دین رکھ ہو ودوین نال دیال سائیں
پنجے پھسے سیدے پنجے پیر لگی ہیر ہر کرو پرت پال سائیں
پیر لال شہباز شہباز دانگوں سیدے صید کروال چنگال سائیں
سید نت پہنچے تھو تھ پائے کرامات وکھال ابدال سائیں
نالے پیر بہاوالدین سید نوں پین نقیب دیکھال سائیں
بلا وقت واہ ذرا جادوندائی ملتان دی سید اٹھ ڈال سائیں
سیج ہیر نے پیک جھلکیا سی پلک جھلک دچہ برق مثال سائیں
پکڑ جاکہ زمین نے ڈال سیدے دبن پیر سچے سچے ڈھال سائیں
ہیر پیر فقیر دی مار سیدے ہنسی مار جو بار ہسرال سائیں
گھڑی گھڑی گھڑی گھمیا جویں گھڑی گھڑی گھڑی گھڑیال سائیں
اہی رات ڈھلی ویلے لوگ ستے سید بیٹھ نگون چال سائیں
مارے خوف سیدا محلوں نکل چور وانگ گیا بار جال سائیں
کسے تیر تفنگ تلوار کسے موٹھے ڈال لئی کسے ڈھال سائیں
سیدے لوک وا ہیر بہ سمجھے بہانوین کرن مقتول نال سائیں
آن فلاں جوان سی داکرکے سیدا چا کرن سفال سائیں
لشر مار لترجی لٹا کی چتر لال کیتے رنگ آل سائیں
آکھن لیس چوری چوری پٹ دیو چوری کہ نمرہ چکھال سائیں
رسا پائیکے کھچ مردھر دھکون ہیٹ جٹ داسٹ کہال سائیں
چور گونگھو آوڑسے کہیڑے ڈھال دچھال وچھال سائیں
اجہ کہے جو دیلا وقت ہیجے سید بال نا تینوں بال سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بھانوین پت ہیر جیہی رل کھینت کیتا کھیت جا کر دہر تال سائین
بیلے بار بیلی بار بار پھر کے ڈھونڈ ہال مڑ کے ڈھونڈ وال سائین
سارے یار کہیر دسنی دہر جو پھرے بھالدے یار مثال سائین
سڑیا اگ ٹٹا نیوں ڈری سید اکنے زمین جو نال ہونچال سائین
آکھن جٹ چھیتا کیتے گل کر دستان گل گل ہی جنجال سائین
خنجرے برٹ چلے کچھن جال سید کشتی کشتہ قتال جلال سائین
آکھے دس سان ہاران چوران دس سان باران پایا اہال آنا رکی کہال سائین
واحد جاندائی واحد جان آہا اوڑک آئیا وچہ زوال سائین
چھتے وانگ لیرہان ورے سید آندا کھیڑیاں گھر من پنجال سائین
ہمت ہکت کر کے سبد گیت گنگا ہیر سدا انند گوپال سائین
لگی اگ جھلی شہرت جگ جھلی کچہ تک جھلی جھلان جہال سائین
بچے بچے رہن سنگ سنگ بغیر دن سنداندہ سندا رانجھا ہال سائین
جان جال ہیرے ہیرے سال سال لہو وچھنیوں ملسی الیسی سال سائین
نسان تصمانہ میرے خصم رانجھے قحط سال دیال تے کال سائین
فتح آباد جا ہیر جاگیر دتی اتی کھیڑیاں نوں وید وال سائین

یگ بنھ جو سینڈ دیوچہ آہی دوڑی ہر جوان اطفال سائین
کوکن سید یا سید یا سید یا او ہو جاگران ہار نڈ ہال سائین
ہونٹے کھال نی چور دا ویکھ چہر سید لبن کھاپن اٹھال سائین
جو کہے ایہ بد افعال سید اپائی اہیں سزا اعمال سائین
فیل ڈال ہقال نہیں ٹال دیئے پائے متان مقال مکال سائین
ڈریا دس اڑیا لڑ بانال چوران ٹھہر یا کھال تی چال ڈھا سائین
اک دن چار چور ہوندے نان تے نہیں ہاں تے خان دوال سائین
بہت جٹ تھاں جٹان ہٹ بلہ کینے تھاں تی جٹ جبال سائین
اس تھیں بعد سید کے طرف ہیر جیٹی ڈھا پھنیچ چشم اوگال سائین
ایہہ ہیر جیٹی قدمیں لگ پیران آکھے بخشیو بھینوال سائین
شاد شاد ہو پیر ارشاد کرے گل ڈالکے عشق دوال سائین
زن زال کدی نہ جننا نئیں بن رستم بن زال سائین
کہیا ہیر رانجھے دہر داس بنال کنتی مری نہ نیر اوچھال سائین
ہیر دہیر دہیر ج دہر داس ڈگ گئی پیر پچے فرخ فال سائین
فضل جل بچھو سو دوستان نوں جال رانجھنے خوب خصال سائین

دربیان شمہ حال گفتن رانجھا و رفتن اعسوی جھنگ سیالان بگریہ وزاری و نشستن او و ساندبار حسب لوعدہ ہیر و آمدن برائی تسلی و فنچ پیر و باز رجوع آوردن بہ بیان ہجران ہیر

وتا کہ بیریان جدون جواب رانجھے عاشق سمجھ لئی تقدیر بیلی
کدے نہ کہے سید پہر کے کران پھر کے کھوکے وار تلوار شمشیر بیلی
ہیرے کھیڑ لیکے مہنہ جوان کارن ہیر بولی کرسن وہیر بیلی
اوڑک جھنگ سیالاں دے راہ لئی من بھین آکھنا ہیر بیلی
آکھے درویش درویش ہوواں کون جاندا حال فقیر بیلی
جا جا ڈھٹی ڈولی ہیر والی چاک خاک لے ملے ہیر بیلی
پہنچ جھنگ سیالاں دی کہے ایتھے ہیر آکھیا کسی نال سیر بیلی
ساندل بار بردر گیا بار دیگے جھگی سابقہ بیٹھ کریر بیلی

غار آر کہنے خار خار سینے سینے بہان ہیار ظہیر بیلی
کدی تخت ہزارہ بدی ہیہان نہ مارے روو کے یاد کر دیرا ہیر بیلی
آکھے حب الوطن ایمان ایہہ وطن یار بہشت نظیر بیلی
وچھو نجھلی راگ وراگ گانوین نالے دہن نالے اکھیں نیر بیلی
ڈولی ہیر آئی آہی جنہیں راہیں گیا ویکھ والا نقلیر بیلی
پیا راہ نالے کرے آہ نالے گیا واہ نالے نیر چیر بیلی
دنیا مطلبی کسے نہ وات پچھے رہی بات ضمیر ضمیر بیلی
دہو ٹیں مارانگ نسنگ بیٹھا گوند الغل جو کوٹ جاگیر بیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اِنسیا یار عاشق عشق یار اندر اَندے ڈالکے زلف زنجیر بیلی
بینوں سیل وچھوڑ یا رب تینوں کُیا کھیڑیاں ہتھ اسیر بیلی
کو کان عرش عظیم تھین یا رگیان لجے ایہ نہ کرے تاثیر بیلی
کدی پیر بغداد دا پیا سیویں کدی یاد کرے پنج پیر بیلی
ہونا ہدف مراد نے ہیر عاشق آئی پیر مرید دی دھیر بیلی
لگے ڈہائی باہجوں مُس ڈُھمی نہیں کرے تاثیر اکسیر بیلی
دی نور تھین توڑ زنجیر تیری کیسی ہیر اسیر بصیر بیلی
جو جو بھگت بھگتی سید بنا آہی سو بھجی دین بھگتنا تقریر بیلی
لکھ لکھ تسلیاں ہیر ولوں دھیر ہور کرور حقیر بیلی
تو ہیں کھیڑیوں ہیر بچا بچا تیری عزت اوتے توقیر بیلی
بعد سال وصال وصول ہوسی اجے جا پڑی ہئی تاخیر بیلی
عُسرت بعد یُسرت ہوسی ہیر تیری شہد شیر شکر کھنڈ کھیر بیلی
غوث قطب ولی بھانویں نجر مرسل ناہیں قضا قضا قدیر بیلی
لکھت پیشانی اوڑک پیش آئی بھانویں شاہ فقیر وزیر بیلی
بات گھات سندی چل وات پچھو کُٹھی ہیر فراق دے تیر بیلی
ولوں رانجھے دی کوئی نہ آیا قاصد آیا قاصد پیک سفیر بیلی
باران ماہ اوس ماہ دی چاہ اندر کرے ہیر دلگیر تحریر بیلی

دُکھ یار تیرے دُکھیار لگے ناہیں مرض علاج پذیر بیلی
کوئی نہیں گناہ تقصیر ہوئی اینویں مار یا بے تقصیر بیلی
ذنان ذناندیہ نال دکھ وال اگران تھہ ڈالکے کران نفیر بیلی
دستگیر ہو تاں کرو دستگیری دست دوست ہو دستگیر بیلی
آہن بج جُبا ڈول ڈال ناہیں چاہ ہیر اندر چاہ پیر بیلی
چھڈ بے صبری سن خوشخبری ہیر پیر خبیر بشیر بیلی
واردات جو ہیر دینال بیتی کرن پیر تقریر تقریر بیلی
پہیر ہیر ذوق مافوق کہیا ہور شوق سلام کثیر بیلی
جویں نچے زلیخا امان یوسف تھوں مصر دے شاہ قطفیر بیلی
رکھ لئی جبا ابرو تیری چھڈ خوف تے خطر خطیر بیلی
بچا عشق کچی دود دوہ پانی کھڑن دیہے اُنجام شیر بیلی
لکھیا قلم قضا قضا ناہیں سنے قلم ہو قلم دسیر بیلی
لکھیا لیکھ لکھانہ پاس پوسی ناہیں نال تقدیر تدبیر بیلی
لاکے تھا پنا کنڈ تے پیر پنجے پنجے پایا گئے دھیر بیلی
نان نال مثال ہلال ہویا چہرہ ہیر جو بدر منیر بیلی
ایسے ظلم نہ کسے نے سنے ویکھے جانے رب سمیع بصیر بیلی
حال سال فضلوں سال سال دسوا بند اتھیں تا اخیر بیلی

دربیان فراق ہیر بہ ماہ یعنی چیت

چڑھیا چیت اچنت لوں چنت لگی جھول جھل پیا اچن چیت رانجھا
بھجن جو جو بھٹھ میں ہیر تیری بھجان ہٹی تتی ریت رانجھا
میرے شوہ ماہی ماہی ونگھیا ماہی شوہ دی ٹُری پیت رانجھا
فال ڈال ڈٹھی کرم لیکھ ٹھٹھی ریکھ زحل مریخ دی کھیت رانجھا
رہی وانگ پتامان کھیڑیا نے ریتی عشق جتی سچی بیت رانجھا

اودھر کھیت پھلے ایدھر کھیت ہوئے جھنڈی ہیر سی کھیت رانجھا
نند نال جدو کنی پیت لگی لگی پلک پلک تے نیت رانجھا
پنجاں پیراں مارئی تیں گناں تابے مارے کھیڑے پیار پریت رانجھا
دہسر سرد تائیں سرد تا توں ہیر مارے گھر دسے بھیت رانجھا
دشمن نال مقابلہ سجنا او ذرہ آونان ہو سو چیت رانجھا

کم زور دشمن کمر سجن دو دو ہیں ہتھ موے مار چیت رانجھا
فضل شاہ تو ن پڑہیں عرسنہ سیفی کھیڑی بہوت پریت منیت رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

در ذکر ماہ دویم یعنے بساکھ

چڑھیا ماہ بیساکھ بیساکھیوں رکھ لاکھ لائی وی نجار بیا او
لانگ کانگ کہیڑا آہنگہ بیٹھا ہیر ہیر تدبیر اولا ربا او
ٹوہی چشم سپید اجائبے انت توڑی سیر خبا توڑ ہیرن ہار یا او
گل واہڈ کرے گل پچھے سیدا چت کرن تے چیپ چتار یا او
اک دوگھ بھر بان دوجا عشق بھریان چاچا نہ منون وسیار یا او
شوہ شوہ اندر ڈوبت گیوں وت ہیر نہ تار یا تار یا او

ویکھ وانگ نچی پچر کر ان رکھی تہنیوں آکھ ٹھی ہیر پیار یا او
رکھین ماکہ پچی رکھین سال چی رہی ساکہ جانے لاکھ دار یا او
داتری دی داتری ہتھ کہیڑے دندے لاچاہے وندی تار یا او
لائی ہار لایان بھر بھر آن لایان پولی نہ ہیر کھوہی کھیا یا او
ڈاڈھی قلم [illegible] ان قلم واہی آوین چھڈ ماہی واہی تار یا او
ہوئی کھیت [illegible] سنبھال جیا فضل فضل بکا کھلار یا او

ایضاً ماہ سیوم یعنے جیٹھ

جیٹھ جیٹھ پلیٹھ اجیٹھ جاوے چھایان سر سید کے کھیڑی تایان ہیں
سر تے کانگ لوہندی نالے پھولوں تے وانگ جیٹھ پٹھا تپایان ہیں
گل جائے تے گل نہ جائے ہیرے کارن گل وے گل کتایان ہین
کہوں پتری پانہہ لیکھ ویکھیں تے لیکھ لکھا لکھایان ہین
روز حشر دے تھر دوپہر پہیان شام شام دا نام دھیایان ہین
پاہندی پند پیان خوشی جوش لیان پاہندی پا وینیہ پچھان ہیں

اک جیٹھ تائی دوجی جیٹھ تائی مجوییں تپیان تایان بیان ہین
اگ دو تان دوجا دہیان ہر دو تا دو ماکرائیان ہین
اندری ویکھ دی لکھوا بخوم انجم قرعہ ڈالیکے فال کڈھایان ہین
کوئی بیڈتا پکن دے بچن دسیہن لاگی لگن دی لگن لائیان ہین
نقش نقش بر سنگ تے گرد نامہ ملان لکھ تعویذ بھائیان ہین
فضل لامکان نکان دی لبرھا نوین لامکان ڈھونڈائیان ہین

ایضاً در ذکر چہارم یعنے ہاڑ

ہاڑے کران ہاڑے کرڑی بسنجھ کری وی وفہے جاہ ہیر ہاڑی راہیا او
کہیڑے پیر ہے پتکے تدہ چیرے پیلکے ہیری بانکیا چھیل سپاہیا او
گندم گون جی کھیت کھیت ہی وانگ کھیت گندم گاہی آہیا او
بھانوین توڑتی تو چڑھا توڑے لکھی توڑ دی توڑ نباہیا او
انگ یار ربا ہیچون انگیار انگی ہیر چیر گلون لیرلا ہیا او
تیری خیر منگان بیچون خیر منگان خیروں خیر پامین خیر خواہیا او

پٹے پٹیان ہیکیان گھٹ پاڑے ساتھیوں ساتھ پاڑی پاڑی پیا او
کہیڑا اگری سازی دوروں پیا تارتی بھاہی ہیر مکار نہ پچھائیا او
بنان دہیر سبزج دہر داس دو کہان آہیا راہیا پشت پنا ہیا او
سیلو دار تے لطف نگاہ رنگین جی ہیری پیر نگاہیا او
اک بندہ لکھان دو جا سک لکھان تیجا بھکھ بھکھان لکھواہیا او
فضلشاہ وانگون تیر افنس چاہان کرین فضل توں فضل آہیا او

ایضاً ماہ پنجم یعنی ساون

ساون پیا بدیس بدیس بندی بندی پئی نون آ چھڑ رانجھا
تلا نبہ توں کلان بھیل بیڑا نیر چیر گئے ہیر تے آر رانجھا
پئی وہن شوہ دیو انگ وہن سوہدے ہیری شوہ شوہ یار لنگھار رانجھا

وانگ ندی ندیدے وہن نالے نالے وہن نالے دربار رانجھا
پئی گھٹان کالی برس ہیان برس برس ویر برس دیدار رانجھا
سیان باغ گیان لنگھان آپ پیان جھوٹ لیان سیاوان بار رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ساڈی جی چلی ہین جی چلے جی دی سنون جی گل گل لا رانجھا
ہیرے ویدحکیم طبیب سائین دارو دور دو واو دارا رانجھا
تیری پیاس نے داس ادواس کینی کدی آ بجیات پیا رانجھا

چمک اٹنک بارے کڑک کہیڑ باندی نالے بجلی کڑک ڈرارانجھا
پچھین آ بیمار تے نبض ویکھین جوین گئے رسول فرما رانجھا
ہیرے اوگنان نون ویکھ بھل ناہیں کدی بیاریا فضل کما رانجھا

دربیان ماہ ششم یعنی بھادون

چڑھیا بھادرون بدلیان دوکھ جان وس بدلیا دکھ گھٹ رانجھا
ندیان نیر گئے ددکھ ہیر گھنے ہین سر چشمان چشمہ نیر رانجھا
اک کاتنگ چڑھی دوجا کانگ لینے کینی کانگ نے کانگ نکھیر رانجھا
داسی کوکلاندی پاسی کو بلاندی کران ہیر لگیر فقیر رانجھا
پچھڑ جٹ پچھڑ وانگ کراڈی دہونی آ لگا فقیر رانجھا
پنجے بھسے سیتے پنجے پیر لیندے چیچ ہیر دی ویر رانجھا

ایدہر ہیر چھم چھم اودہر ہیر چھم چھم کیتے نیر نے نیر دہیر رانجھا
جڑہ ہڑ دانگون ہڑ گئے کپڑے میان ڈوب گئی نیر ہیر رانجھا
ہیر اچھل تھانیان لاکے ہی ہیر مس کنڈہی گلوگیر رانجھا
سوہر ہون سوہر سہو ایہہ ہستم تحصم خصمڑی ہیر رانجھا
گہنگار وانگون ہکھ دوکھ ڈہوی کوئی بھل ہوئی تقصیر رانجھا
کہندی مار کہندی ڈانگ کہیر فضلون سیریلی کہند کہیر رانجھا

ایضاً ذکر ماہ ہفتم یعنی اسوج

اسوج اسان اداسیان لایان کھلی ویس اودیسیا دا ماہی
ہیر دیس لیس بلاآیان دیسان کر کیڑے نمسکار ماہی
کہیڑے رہن کہیڑے اہین گھر دہڑ سنبل سڈی سرہی خار ماہی
رائین گنان تارے پچھان دیا ہندی کیدی یا ہندیا مو مہار ماہی
او تھون آو ناکسے نہین ہیون اتھے ماریان ہین ہمگار ماہی
کہیڑے کنگ پاہی سین گپ چھپیا اون ہیر مرگ چھالا لگنگ یار ماہی

میلے ولیس کیتنے ہکے کہیس کیتے جوگن بھیس کیتی جوگن یار ماہی
جوگن ہوگن سوگن کہندیسان سوگن روگن بنی بیمار ماہی
پلیش قبض چڑھ کے بیشن چالندیان سن بیشن چالن زدہن اغیار ماہی
شاید کہیے تیر جہنگ جھو گپا یوہ دہوئین ماہیچھون رہا ہی
ہڑی چھڈ نہیچا ہڑی گڈ نہیچا بیٹھے نام ہر دہر دنار ماہی
فضل تیہ جوگی جوگی ہو میان انگی انگ بھبھوت سوار ماہی

ایضاً ذکر ماہ ہشتم یعنی کتک

کتین کتیان تمنان بھل گیان چرخی چرخ ماہیاں سائیان او
گوہر نگ آہی گوہر سنگ ہوئی گوہر دوکھ دکھائیان سائیان او
ہیر بھل اچھی پچھی بھلے پچھے پچھ پچھائیان سائیان او
ہل ٹیدی پیدی چھلی چھلی جٹی جٹ کرائیان سائیان او
باپڑ یا برر ہیانہ نتہ نتہ لٹھ لٹھ سکھائیان سائیان او

ایوی تنگ کیتی پونی رنگ کیتی پونی ٹانگ ٹائیان سائیان او
کاٹی تند ولڑی لیکھ بائی ایہو لیکھ لکھائیان سائیان او
سدہر تکلے دل اول پیا اتے تھوکر ی کھائیان سائیان او
منے بالکے بالکے خوب سیکے بال بال سکائیان سائیان او
گنڈی چاہڑ میری ڈور توڑی کہیڑے تتھو تنہ ٹائیان سائیان او

ہنجون وہن نالے نالے کران نالے گھنڈ بجائیان سائیان او
فضل ساں تانی تانی پیتے پیت کنڈ ائیاں سائیان او

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ایضاً در بیان ماہ نہم یعنے مگھر

مگھر لگا خزاں کیتی ہری ہری نہال نہال ہیرے
پلک پلک تے لگدی اِکنان تاپ ہائے ہوون حال حال ہیرے
خاک ڈال تیتھے ڈال بہرے دکھیں ڈال لگی ڈال ڈال ہیرے
جتی عشق پیتی پی مرن پٹی تدہ باہجہ ہیہاں وصال ہیرے
پائمال کرکے پائمال کہ رہے نہیں ہن گئیوں ہال ہال ہیرے
چلی چال بندی ہی جان بندی چالاں آ ہیں چال چال ہیرے

سینے دشمناں دے ٹھنڈ ہنالی پپے چون ٹھنڈن سال سال ہیرے
پچھے قول پالے ہوون ہاں پالے روندی جاگ سے دل سال ہیرے
ہنجھوں لال روواں ہیر لال ہیرے ہار ہائے ہیر لال لال ہیرے
تہتوں ٹال ہستی تہتوں ٹال ڈھولا ہال ہستی ہال ہال ہیرے
سو کہے سو کہہ یار نہیں سکھ سارا ہما سکھی یارا ہال بال ہیرے
روگی راگ وراگ ہی سی لگاؤں باہجھ فضل وتے نہ ہال ہیرے

ایضاً احوال ماہ دہم یعنے پوہ

چڑھیا پوہ وند سیل پالے ہیراں ہالے میاں رانجھیا او
تاہیں ساریاں راتیاں سردی کیتھ ایکدے ہائے میاں رانجھیا او
تہتوں بایاں بایاں ہیں ہیر گل لگی میاں رانجھیا او
بھل آپنی گئی تے پی تیری کتھے ہیر بھالی میاں رانجھیا او
پیاسے ہیرے والے کتھیں ہیرے والے سنین جیرکو امیاں رانجھیا او
لیں چین تیں تھیے جین دو توں ہیں دین نالے میاں رانجھیا او

راتیں کالیاں جالیاں ٹھران پالے اچھے قول پالی میاں رانجھیا او
سکے نیر بندیاں نہر بحر نالے بر فراں پین نالے میاں رانجھیا او
سینجی پئی ٹرفان من جی جالے جالے رین پالے میاں رانجھیا او
کراں رات بھر بات بھر بات ویلے پیا جہات والے میاں رانجھیا او
اکے ہال سنبھال توں لال ہیرے کہیری جور کالے میاں رانجھیا او
فضل کرم جہاتی کرم جہاتی کرم گرم چھاتی گل لی گل لالی میاں رانجھیا او

ایضاً ذکر ماہ یازدہم یعنے ماگھ

چڑھیا ماگھ ماگھی اشنان گیان بیان ہار سنگار لگا رانجھا
ہتھ ہتھ لیاں ہتھ کرب کرے ہتھ کرٹے کرٹے دکھلا رانجھا
گھنڈ تی کلی بانی آنداں گل بانی شو شو ہیری کند ہاہی رانجھا
بھاوے نام نا ہیں چھپاں نام تیرا ہیر جھی نام سمرن گل پا رانجھا
جی پاڑسی چولی ساڑسی کوئیں لعل ہیرے ہیرے ہار رانجھا
کہڑا ہس چھلے توڑاں ہس چھکے روندی ہاہیر توں ہس سار رانجھا

ہیر پیارے دلبر دل پرچاں تیر گدی آئیکا دل پرچار رانجھا
والی دل والی تدہ باہجہ والی کیتی گوشمالی گوشے آ رانجھا
کہیڑن حیدوں پہنچی پہنچی تور ستی ستی لڑی سب ہی توڑ رانجھا
بندی قید بندی باتی ہیر بندی ہکالیں وے ٹکار رانجھا
ڈلے لوک ڈلے مارن لاں وڑ وڑ لے دو کہہ وٹے دہون لا رانجھا
فضل روندی روندی نال سوہنے ہیر دو دوساں ونگیا رانجھا

ایضاً در بیان ماہ دوازدہم یعنی پھاگن

پھگن رت بسنت بسنت کھلی ہیں رت ہولی بنسی والیا او
تسیں سنگ ہوری ہور کہیدے ہی ڈھول ہولی بنسی والیا او
جھولی دو کہ جھولی پڑ دکہہ جھولی کہڑی اڈ جھولی بنسی والیا او

ہولی ہولی ہولی ہولی ہور رنگی رنگی انگی چولی بنسی والیا او
بھا خون مینگ گلی مار مار دو پھند ہیند ہوڈ رنگ گولی بنسی والیا او
ہاں ہس بول کاہنوں انوں ہوئی ہولی بنسی والیا او

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہِیٔ نج ڈولی ڈاڈان ڈول ڈولی ودای دیہ ڈولی ہنسی والیا او
گوکل چھڈ بندرابن ڈ ہو نڈان رہدان اجہو لی ہنسی والیا او
آئی چل گنگان جنا تل ہر سنے سوتی ہیر جھولی ہنسی والیا او

گابین ہیں چرائیوں کاہن ہنوت گلی گلی ڈولی ہنسی والیا او
ہیر سیر پنگے دے دے کوکان گلی گلی ڈولی ہنسی والیا او
فضل شاہ کوئی گوئی نفل سنگان درکہ دوکھ ودی ہنسی والیا او

باب آنگختن جدا وامدن عروسی نزد ہیر کہ در جھنگ متحد شدہ بود و پیغام بردن طرف والدہ و گفتن ہیر ہمہ ماجرا بالاتفاق یار دلدار رانجھا و بہ ہیر خط ذوق و شوق مافوق نوشتن

ہیر رونڈری نوں باران ماہ گذرے کو آیا نہ کدہان تے نچی دم داری
وہ وصل حبیب قریب آیا چلے دکھ دو کہا الم داری
اکھین کہول کہے ہیر نگاہ کیتی اگے جیو آیان جم جم داری
اکھ دیہہ جیہو سیکیاں نوں پکڑ جھاڑ ندہ بنی تھم تھم داری
ہونہدے جیوندے تاں ہیری دات لیندے کہو دیندی ستم والیدی
درد خواہ ہیں ہاں ہاں اک کرین سو بھی نام اللہ ہیر اکرم داری
ہتھ جوڑ سلام دعا اکھین ہیر بطرف تھیں چشم قدم داری
اکھین ہیر تبری اکھین ویکھ آئی ماسی ماس ہو یا سک چم داری
دم دم تیرا دم مارہی اکھو دم ماہی شاہی دم داری
لکھ بنیاں ہیں خط حال تیں نوں طرف یار ہمدم صنم داری
چٹھی ڈٹھی جے زبان مٹھی پڑھے یار با چشم پر نم داری
جلدی مڑیں اوڈیکدی مراں منان کر عہد پیمان قسم داری
قلم ہو سر قلم سیاہ خون کیتا خط سو وار رقم داری

عشرت بعد عسرت کیہا رب تیجو غم ہوں لگی نم داری
اک وہیہر ساہو ونڈری بیالین آئی ہیر دے ساہو قدم داری
ویکھی ہیر دلگیر اسیر ڈولی ہنی نیر رو دی چھم چھم داری
ہوئی ہیر موتی پالے گئی گذرے کچھ سکھ نہ پائیا جم داری
دس ہی پردیسیاں بھائی دس پیکھڑی جن جم داری
رانجھا سا نجھا جیندا ایہوں وین ہمنان تی اوستی قہر ظلم داری
لکھ لکھ تسلیاں ہیر دلوں کریں اوس بھری درد غم داری
سک نہ کہوئی ایر پرک کھی کہیر آدہیا لکھ دم داری
رکھے امن امان ایمان نالے گھنڈ ہیچا پھم داری
پئی خط سینے کرسی خط سینے لیجا یاں میر بنیم داری
جو جواب دیوے یا جواب دیوے آدین تعوین اہل کرم داری
اتنا آکھ کے پیر پینگا لیندی کاغذ تے دوات قلم داری
لکھیا ہیر مضمون کثیر فضلوں اختصار تے کر رقم داری

نامہ نوشتن ہیر بطرف میاں رانجھا بزبان فارسی و پنجابی و معنی مع ترجمہ پنجابی ہمراہ کہ خوانندہ جدا جدا مطالب آگہی است

مضمون خط بزبان فارسی

اول حمد ہزار جبار صانع کردگار صنعت کردگار رانجھا
ہمہ ہست و نیست نابود گردد ہست اوراسزاوار رانجھا
بعد ختم ختم المرسلین خوانم فاتحہ خاص بر آل ابرار رانجھا
من بعد ہر بار نثار سازم جان چار ناچار ہر چار رانجھا
اے یار دلدار غمخوار دلبر وفادار محرم اسرار رانجھا

مضمون خط بزبان پنجابی

لکھ شکر کروڑ احسان خالق کاریگر سب تھیں اپر اپار رانجھا
کوڑا جگ فانی ہوسی انت فانی سدا ذات حیات قہار رانجھا
پچھے نعت محمد صلی علی اوپر آل نبی سو سو وار رانجھا
ہیر گولی گھولی صدقے دونی صدقے واری تیں تھیں چا صدقے گیار رانجھا
دلبر پیارے پیارے سوہنے سارے پیارے پیران تارے تارے رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اے ماہ روشن دے گل گلشن اے سرو روان خوشیار رانجھا
ہمہ سال ہمہ روز ہمہ ساعت ہمہ حال باشی کارگار رانجھا
ازین پس کنیزک ہیر سازم ذوق شوق فوق اظہار رانجھا
خبر ہیر دلگیر چہ می پرسی دا لے فاتحہ نیر گذار رانجھا
خبر جبر توارز وردوارم کوست خالق لیل و نہار رانجھا
بیکسی حال زارم خوارم اضطرارم دیدہ انتظارم نرگس دار رانجھا
گویم راست حمدار چوگان زلف بر لو گویم دشمن خوار رانجھا
کافر کافر گویند گویم اری آری ہر رگ من تار زنار رانجھا
توز بہر خدا خود آ رانجھا مردم باز چہ آئی بچہ کار رانجھا
کہیڑا یا بردار بردار بر کشن گیر دزد ابید ہر دو دار رانجھا
کردہ ہجر انچہ گر جگر داند با کہ در گویم آشکار رانجھا
ہمہ درد گردم ہیچو درد گردم ہمہ وقت گردم گرد سار رانجھا
گشت اگر خاک را
ہیچو لفظ دردم کو بزم خوانند دردم ور دگر زند زار بار رانجھا
سینہ بریان دارم جسم عریان دارم چشم گریان دارم بر ودار رانجھا
ہیچو باز آید سید باز آمد خواہد کرد چون مرغ شکار رانجھا
ہفت گفت ہفت اور اجفت پائے زدم صد بار رانجھا
ہیچ پیر آزاد آمد آمد سید اگشت فی الفور فرار رانجھا
خلق شہر اور ادر روانستہ کرد یا تلوار فگار رانجھا
چونکہ بیش یا داشت پاداش اور اداد گردش دور دوار رانجھا
اوکہ کرد با خویش با خویش باید بد یا نیک کردار رانجھا
چاہ کندہ چاہ در پیش آمد نظر غیر چون کرد اغیار رانجھا
ماس بحر فہمید تو گفتم از نہ صد توبہ استغفار رانجھا
ہائلم پس ہائلم بیکس بر در در بار در بار رانجھا
دلبر داشتی دل بر داشتی چون زکنار کردی بر کنار رانجھا
وائے بست والبستگان دست و پایم کرد ہجر با جبر سنگسار رانجھا

تیرے روپ سروپ انوپ والی سدا رہی بہار بہار رانجھا
سدا رہیں سلامت جان بیتی شاد نال مراد ہزار رانجھا
نانڈی بانڈی ہندی در مانڈی بین دار مانڈی ٹھیس سار رانجھا
میری خبر کی نیر ہے جیڑ کہیں پڑھین فاتحہ نیر مزار رانجھا
تیری نیر دی نیر جے پوے جھوٹی فیر ون ہوی درکار رانجھا
رین دین کردی روز سوز تیری بلک بلک پکار رانجھا
گھونڈی زلف سیاہ دہنال میرا کھینچ عشق کمند سیدار رانجھا
کافر کافر آکھن کھان آہو آہو نار زنار دیتی رانجھا
آپ آئیے پکڑ اودھا بندی موتی بھی کی سوار رانجھا
ٹھاتی گھات لائی میری گھات کارن مار تلوار دیدار رانجھا
چھٹی پوٹی فراق لوچ بینی سینی کون دردی حال زار رانجھا
درد مندی درد ونڈا دردی کیتی ور دیہ درد بیمار رانجھا
نقط درد ہو والما لکھے کوئی تان ہی درد ہووے دوار زار رانجھا
لگی الگ بجعدی شرکے سینہ آکھین سدیان گھتان غبار رانجھا
دغے باز سیدا وانگ پارسے دا ہنجھی ہیر ائے کو دین مار رانجھا
بھرم بھرم گوائیا اوس بھرمی کیتی مار ہین مار بیزار رانجھا
ہیچ پیر مدد میری آن پہونتی نس گیا مردار دیا بار رانجھا
لوکان پنڈ دیان نے کیتا چاز ہی لوہون سمجھ لی جو پکار رانجھا
برا پیش آیا برا پیش آیا انت برا برا اوچاور رانجھا
کردن خویش نے آمدن پیش آخر برا بھلا جو جو کر رہا رانجھا
جھیڑا ہو خاطر کہا تراد کہیے کھوہا اودے سدا ہی طیار رانجھا
تیرے سمجھنے تون تیا نام نہین تا توبہ تمام بیان آدمی عار رانجھا
اپنے خیر واخیر تان ہیچ ہون تیری دوار تی بھیکہ بھکہار رانجھا
او گنہاتون یار گنا ہو تیون ہوا نوین چاپ بھلا تیو پیار رانجھا
ہیر ہوہین نا ہین ظالم یا جیان زندہ سی بنیہ ٹوری گنہگار رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہچھو کے کرے وصالی نوشتم ایشم ہست آیار سے رانجھا
دل بردار از من دل بردار سفتی آنچه دار بدار و لدار ر انجھا
پھر ہیر دستگیر پیر کامل خرقہ پوش شوہر دا پرار ر انجھا
ازین بعد بیا بملک دشمن بھر این بے بھر لاچار ر انجھا
ہر دو چشم اے شاہ برشاہ راست انتظار نظار نزار ر انجھا
آرزو اینم رو بتو بینم سیر خیر اخیر دیدار ر انجھا
اختصار گفتم دو سہ چار کلمہ بتو آئندہ اختیار ر انجھا
ورد یار وادی در دیار دشمن بھر فضل قدوم بیار ر انجھا

پیال آب زلال وصال والا سینہ پکیہ تپتی نشار رانجھا
چیت چانسان سہاڑی چالی ہیا کدی تان مور ہار رانجھا
کے گور و واجائیکے نہیں چھیڑا اوین چوگیانہ انتبیہ زار رانجھا
چھیر آر رقیب دے ولین جلدی کاہنوں چھپیا ہونیں سار رانجھا
انتظار دید تیرے راہ اوتے پاندی کچھیری کاگ اوڈار رانجھا
سردی دار دیدار تاں دیکھ لاں میں زندگی دا اعتبار رانجھا
تھوڑا لکھیا میں جانی بہت جانی بلے جویں مرضی سرکار رانجھا
جیکر پیار ساڈا اودکار تینوں کرین فضل نے نظا انتظار رانجھا

بردن ہیر دس نامہ ہیر جھنگ سیالاں دی بدن ورانجھا را بوسیلہ ککران ہمسایہ خط و پیغام سانیدن وبار براہ نہان خواندن رانجھا نامہ ہیر را بزاری و اضطراری و تدبیر نوشتن جواب نامہ

ہیر خط اوتے دستخط کر کے دستخط پھڑا وندی چار پیارے
متاں ساہورے جائیکے بھل بھیں کھیں یاد نہ منوں بھلا پیارے
اک وندگو اہنڈناں سد کڑیاں لگی پوچھنے سبھ سبھا پیارے
کڑیاں آکھیا بار دے چہ رہندا شہر دا خاص نگہبانی دو دوا پیارے
مجھیں چھڈ فقیر ہو گھات لائی بیٹھا ٹکڑا ئی کھائی دا پیارے
کھلا ملک کڑیاں ادھوں اوٹھ ٹریا ڈھا چار انجھا ہا دیا پیارے
کڑیاں تسیں نہ نند وچار کائی جم جاتساں ایسے جا پیارے
واہر اس نے ہنے ہو ہر اودے بینوں ہوسی کتب بے انت خفا پیارے
کڑیاں میلاں جڑیاں گہراں ٹریاں آئیاں پچھانوں دا ہا پیارے
سنجھی جھل گئی جھل جیہڑ جتھے ہیر سہیڑی دا نیر آیا پیارے
آہیں ہار ڈھائیں کھلیاں کرملے ہین ایہو کر دعا دکھیا پیارے
اوٹھ جاگ تہیڑے بھاگ داری تینوں کہے سلام دعا پیارے
رانجھے دے سنہوڑے ہیر ہوئی ویندے گدیا گوش سنا پیارے
چین عید دار وز سی نظارا رانجھے چین عید جاتا بھیجیا پیارے
نیک طالع نال مطالعہ کر بیا سمجھ سارا ماجرا پیارے

ہیر آکھدی فی امان اللہ میرے سجناں جاتیں پیارے
غرض وداع ہو کے ٹرگئی سیالیں گھٹے خط نوں گھتیا پیارے
آکھے کون کھڑا جاگ ہے لیتھے جیتے سہرا ہی متبلا پیارے
جہڑے روز تھیں ہیر لگئے گئیاں بیٹھا ہاں چاہیلا پیارے
ایہر وکھلی خوب جاجانی جل سیالیاں کے دوکھا پیارے
اصل مدعا یا دانا ڈھولی ہس کہے کڑیاں والا پیارے
اک ہیں سیانی دوجا نونہ سیالاں تیجا غیرت یاں عطا پیارے
چلو پچھان ٹرپئے پھر دیکھیاں ایسا کون ایہ رو وچار پیارے
چوری بیٹھ کے جھل کہوا مڑ پئے چوری خصم تھیں نظر بچا پیارے
دیکھے کی رانجھا بیا چھکی نام ہیر دا دو کیا پیارے
کدی کھے مٹوہوں منگی موت دین کدی کہ خدا بھلا پیارے
ربے ادھکے آکھیا بسم اللہ مرحبا پیارے مرحبا پیارے
وہوٹی خط نکالکے جیب وچوں دیندے رانجھے دے ہتھ پھڑا پیارے
چمیں خط کلیجڑے نال لاکے آکھے پیا فدا فدا پیارے
کیتے خیا فقط غلط جیتے پائے خدا ہو جدا پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

رانجھے واچیا خط جواب کارن رانجھے پھیر کیتی التجا پیارے
کرنی حیر حریر دی لیر لاہی وہوٹی کاغذ خط بنا پیارے
کر کے چاک گھنی پھر چاہ ادتے نال چا چوری بہتا چا پیارے
پھیر خون سیاہی کر کے چٹھی درد لکھی آشنا پیارے

رانجھا لکھے جواب لکھدیاں ہیر کاغذ قلم دوات کیہا پیارے
رانجھے تیز چھری پکڑ قلم کیتی لئی انگلی قلم بنا پیارے
چوری مٹھی کے جہل کہو امڑیئے چوری خصم کھٹیں نظر بچا پیارے
فضل شاہ وانگون دردمند رانجھے چٹھی درد دی آشنا پیارے

جواب نامہ عاشق رانجھا بطرف معشوقہ ہیر بزبان فارسی معہ ترجمہ پنجابی خواہ مرکب خواہ مفرد لیکن مطلب در خواندن واحد است

مضمون خط بزبان فارسی — بسم اللہ الرحمن الرحیم — مضمون خط بزبان پنجابی

اول آخر اللہ اکبر رب العالمین وجل شان دلبر
بعد حمد احد گویم نعت احمد ہست شان و شان قرآن دلبر
ازین بعد خوانم بر آل پاکش صلوۃ درود عیان دلبر
چار یارے راستین محکم رکن دین اسلام ایمان دلبر
ای دودی مغربی پوست گوہر دندان لبان مرجان دلبر
احسن حسن جبین ماہت وارد سلمہ المستعان دلبر
انکسار فقیر حقیر رانجھا کشتہ سوختہ درد ہجران دلبر
اشتیاق اشفاق فراق دارم مکسوف مہربان دلبر
ای بیاد بیدا و فریاد کردم قاصد داد و نامہ ناگہان دلبر
بعد عہد بعید رسید نامہ ماہ عید چون بعد رمضان دلبر
شاد شاد گشتادم بنہادم بر سر چشمان نگران دلبر
ای جسم بہر ہر حرف خطب کردم ہر تکبیر قربان دلبر
تو بعید سید من بعید سد النسبت خاک چہ پاک آسمان دلبر
مجنون شان دوازدہ سال گشتم پس گاؤ میشان بیابان دلبر
گر بتو نبودی داغ حسرت این جہان رفتی رائگان دلبر
شاہ رانہ ہتو ہمخانہ بیابان زدم خیابان دلبر
شان بان آنجہان برباد دارم رفتی شاد تو با حاسدان دلبر
غیرت آرمیدہ بین از غیرت نہ دیگر زبان دلبر

اپرا پار کرتار لیسار کیتی ہاک فلک تے خلق جہان دلبر
پچھے شکر ربی آکھاں صفت نبی جیہدی شان لولاک بیان دلبر
اتوں آل نبی اولاد علی کران جیہدے جان قربان دلبر
چارے یار نبی ہم تھم کیہے چھپ دین سردار امتان دلبر
پیارے جان ہیرے سار کان ہیرے ڈنڈے دانے موتی ہے پان دلبر
جیند جان ایمان امان نال رکھے وچ امان رحمان دلبر
خاکسار نیاز آثار رانجھا کشتہ بن سوختہ جان دلبر
الف پیار ساڈا پچھ دل کولوں ہجر اگ ہن ہو گیوں روان دلبر
تیری یاد اندر مست محو آہا قاصد خط دتا بینوں آن دلبر
پورے سال پچھوں ڈٹھی اج چٹھی چن عید جویں متان دلبر
سمجھ جا چمکے دا پچھے پا مطلب جسم رکھیا اوتے اکھیاں دلبر
کیتی جان نثار ہزار واری حرف حرف اتے میرے ہان دلبر
سیدا ساک تے چاک اچا پاک سینہ نسبت خاک افلاک لان دلبر
یاران وچہ باران یاران بس گئے میں رسید شل باران دلبر
ہوند اکوڑی کوڑی ناہ ہوند اناہیو کوڑی کوڑی بان دلبر
لگن بار ڈیان ماڑیان تہ ہاسچیان تیں تل مٹھا بدوران دلبر
ہیں ذات صفات توں ڈبے اتسیں وچ وسے ساتو سنجیان دلبر
جیکر آن تیوں آوفان لیسے آن آن دیکھن عاشقان دلبر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تو نشنوی سید اشـتـید اگشتی مبتلا من دار دستان دلبر
وائے طلیم رود بود از من که هیچ اهیچ گریه گورستان دلبر
ملک خویش کردم فراموش کردم ... وطن ... عمریان دلبر
قسمت یا نصیب حبیب خواهم هیچم ملک قیب ویران دلبر
گوهم باز چه کار بملک دشمن حب الوطن ایمان امان دلبر
چونکه آینده هست بست قسمت اختیار من نیست عنان دلبر
پس تو نه حال پرسید گاهی آنکه راز داران ہجران دلبر
آه وائے وطن تو وطن گذار ماندم تو وطن رفتی دشمنان دلبر
وائے وائے افسوس بر من گریه زار زمین و زمان دلبر
آنچه راند تقدیر بر قدیر بر من هیچ نیست تدبیر دربان دلبر
دو دست دار مار اگر ده کار بس لیس ... دست ره نقصان دلبر
وقت رفت ولی هست وقت بر الطمینان دارم اطمینان دلبر
تو کنار دشمن مسلن بار گلخن امتحان کردم امتحان دلبر
صید کردم بدام تو افتادم این چه بود کشتن کشتگان دلبر
گفت است پیشین گان امتحان دوفادار نه قوم زنان دلبر
خط شوق لفر نیستی فایده چه تو که ذوق واری دیگران دلبر
پیش کو چشمان گریان بودن باید تو چشمان نقصان دلبر
تو که در حجله شادی او فتادی رفتی شاد و شادان خندان دلبر
یاد کن آن روز در دن خوابم که خود آمدی خوب خوبان دلبر
یاد کن آن روز در دن گشتی تو چه ساختی عهد و پیمان دلبر
یاد کن آن روز چه عهد کردی روبرو هر پنج پیران دلبر
یاد کن آن روز که راند از در بچه بابن سلطان اخوان دلبر
یاد کن آن روز که خواست اندر برس ... تیغ بران دلبر
آه وائے نصیب نه گشت مارا جز خوردن خار خزان دلبر
آه وائے مسافرم بے وطنم کس نمیداند بیکسان دلبر

تینوں تخت لا دان تینوں تخت لا وان چھوٹے دیکھ لیکھ جون ہاں دلبر
من ہوڈھ اکھاں مینان سمجھ مینوں کہیڑا پیا بلاجگان دلبر
حب الوطن بھلا ئیکے وطن تیری ہوآں ہار بیٹھا مستان دلبر
اک جے اکھے کہیڑے دیکھ لئے ذرہ جیونہ رہے اوان دلبر
اک جے چلے ہے کہیڑ من کی مطلب عرض چلئی دل گھان دلبر
اگے لیکھ نصیب سے ہتھرے حاجت ہور نہ کہن کہان دلبر
سیان تیریاں بے پڑھو وات ناہیں پچھی پونیا تو چھلطان دلبر
ہار پردیسی ہوس پردیسی کون دھیر واس وہر واس دلبر
حال حال او سجنا مال ائے جو جو گذرا قہر طوفان دلبر
آئی رب دی آن لسان سر ہی کسے کہی نہ کہو دل زبان دلبر
ہان تہان خدا منایا نہ انینوں کھیڑیاں داماں تان دلبر
ڈلی ہو ہیاں دے آگیا تجھ ناہیں سمجھ جاہ ایہو سمجھان دلبر
تسیں ساہو رے ہو معروف بیٹھے کر کے جوڑ دستی دوستان دلبر
پہل نال تہرے یار پیار پا پایسے دور دے ڈھول ستون دلبر
ہانینا ریان کو اریاں ماریان لا توڑی توڑ نہ توڑ چڑہان دلبر
پڑ جا گئیل کے دل پڑ چاناہیں دل پڑ جا تینوں کھیڑیاں دلبر
اگے انہیاں دو ونان جانی جانی انت آکھیاں ہاں زبان دلبر
ڈولی چڑھدیاں ڈول ہی ہور ہوئی گیاں جانی تہں نادان دلبر
وہ دن یاد کر جو سنگے کھیت اندر مینوں کھیت کیتواران دلبر
اوہ دن یاد کر جو بیڑی وچ بیکے قسمان کیاں دیان حیران دلبر
اوہ دن یاد کر سامنے پنج پیران کیتے قول زبان پران دلبر
اوہ دن یاد کر جو سانوں چکے تا تیرے ویر امیر سلطان دلبر
اوہ یاد کر جو سید اخار ہا کے گھا مینہ نوں مار مکان دلبر
بھلے بھاگ ہوندے دیدار مینوں کیتوں دیکھ اخاراں لان دلبر
شالا کوئی مسافر ہوئے کہیا اسان مسافران ہان دلبر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

یاد کریں اُس روز بردا شتم چوں سید او شمتاں مار گبران دلبر
یاد کریں آں روز کہ راند مارا ازدہ کھیڑا اسپچہ سال دلبر
قصہ بہوں طویل طومار دلی مختصر گویم راز دان دلبر

اوہ دن یاد کر جا چا ٹیار گیاں سروں بہار لاہ چھپیاں دلبر
اوہ دن یاد کر جو کھیڑے بھنج کھیڑے مار مجھ بیمار مکان دلبر
کی کی درد نہاں عیاں کراں بہت طول ہو داستان دلبر

در بیان رسانیدن قاصد روس خط رانجھا از دست ہیر خواندن ہیر اشتیاق جان بتاں رو بار ہجوم احوال بیان رانجھا عاشق ہیر ناشکیر

چک لکھ کے خط لوں چاک گھنتا اک کو نبوں بہر اعلام بیلی
بند کر نامہ لکھ سرنامہ پھیر ہیر سیندا لکھے نام بیلی
دہوتی ہو رخصت طرف جھنگ آئی لٹک لٹک خرام خرام بیلی
دہولی سیا ہو ہیر دے گھر پہنچی ہیر اُٹھ کے کری اقدام بیلی
جیئوں خط نکالکے ہتھ دتا اوہلے بیٹھ الگ مقام بیلی
نامہ کھول سرتا پا مطلب سمجھ لیا بیان تمام بیلی
آکھے یار تیرا ہویا شک مجنوں تدہ با جھہ حرام طعام بیلی
بولی ہیر تقدیر نے مار لیا آہ گردش ہیٹھ ایام بیلی
پھیر کہو انشاء اللہ صبر ہوسی تیرا انت کھیڑی نافرجام بیلی
المکتوب نصف الملاقات سمجھو سیتا وانگ جیہو داپہرام بیلی
ہیر خط جانی حرز جان جانی رکھی وانگ تعویذ مدام بیلی

مطلب ایہہ تیری کارن ڈوب بیٹھا ناموس ننگ ناموس غلام بیلی
خط دے قاصد رخصت کری رانجھا کرکے بہت تعظیم اکرام بیلی
چند روز رہی پھیر آئی پیکے لیکے خط سلام پیغام بیلی
ظاہر کہے تیری پیکے تیر خیراں پیکے چڑھ گئے بالا بام بیلی
پکڑ لیا نامہ ولارام ہیر دے آکھے اچ پایا دل آرام بیلی
پھیر کھول زبان پیغام دیندی ہوئی بہت دعا سلام بیلی
شام شاہ سندی جوبن شام لئی توں بن شام ہوئی تیری شام بیلی
کدی کہو بندی ہوئی قید بندی کدی سیا دی کھیڑے دشنام بیلی
کدی ہتھ اٹھ دعا منگے آکھے پئی صیاد دے دام بیلی
غرض رہی کردی بہت دیر تائیں ہیر وہ ہوٹڑیاں کلام بیلی
فضل شاہ ٹکے طرف رانجھنے دی گھوڑے قلم دے موڑ لگام بیلی

تدبیر رانجھا برائے دیدار ہیر شدن جہت معشوق و ہیر قصد کردن بنسبت ٹلہ گرو گورکھ ناتھ جوگ گرفتن از بالناتھ و رسیدن منزل مقصود

قاصد لوٹ گئے چاک غمناک ہویا رہی ہو اگے نہ واہ او ڈلیا جی
کہیاں کریں باہیں آہیں یار ڈاہیں آکھو کاہے کانی کاڈ سلیا جے
ایتھوں او ہنگی اتہو راہ پئی دو کہہ جہل نہ جہلی جہلیا جے
بیٹھے حقہ نوری پیا کھے حقہ بچار کہ تیری اساں ٹہلیا جی
جانی رکھ بناں کچھ دلبر عاشق چیتا اوس ہو چلیا جے
کوئی بیس ناگی جل کریئے اوہنوں جا چلیئے جیتو چلیا جے
شاہ ویاہ چہ پٹ گورو باہجوں پوندی گت اس مست متہلیا جے
ڈری ایس ہاڑے یار ملسی جنیدے ہجر کارن بلیا بالیا جی
ایہہ نگھ و یا چنہاں جا کے قلعہ روتاس دا ملیا جی

منہ وں سٹ نے بی سینے خط پائی چینتا چینتی آن پھلیا جی
داند ہیں یار دور اڈ ہی گئی دیسوں سجان دیس کہنوں اساں ہلیا جے
لمبو بالکے باگ عشق دے نے لائی اگ جھگی سڑ پا بلیا جے
چاپا چیت رقیب دے دیس ولی کرہ کی وی پی ولیا جے
پھیر کھیڑے بھنوں جان جا سن ایس بات کوں نہر ہلیا جے
بالناتھ پورا گورو سنی دائی خبر چل لئی ہیکر لیا جے
سخن جوگیاں دے دارو رگیاں دے سکھ لین کارن ہیا ڈملیا جے
دو کہا چندر ہی لگی ہو راہی ٹلہ گورکھ ناتھ نوں چلیا جے
ایسی بنسی سجائی سنائی لوکاں نوں مردمن ہیرا او چہلیا جے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پوچھن ہار رہوئے آخر کار او سنوں راہی کا سنوں چپ چلیا جے
ہین ہن راہی سیاں دی راں راہی ہن ہن تسی وچوں ہلیا جے
جدوں جا دیسیں توں ساتھی ساتھ ویساں رہن لیا بھلیا ٹلیا جے
عاشق مار ہتھ لڑا ہیٹھ اسی اوڈھ چلیا عشق ہتھلیا جے

کسے گھلیا تے کتنے چلیا توں کون دیس راہی جنھے پلیا جے
ٹلہ خاص ہے تن فرسنگ ایتھوں اساں نال جے سانوں کلیا جے
رانجھا آکھی قسمت نال پہنچ آسیاں کیہی سخن نہ پہیر او تھلیا جے
ٹریا نال کر کے ٹلے جا پہونتا عاشق عشق افضل دہلیا جے

دربیان مشرف شدن رانجھا بخدمت گرو بالناتھ استدعا منصب جوگ و آگاہی دادن جوگی از عشق ہیر و منع کردن از جوگی شدن

بالناتھ دا کرے دیدار رانجھا نوری صورتوں نہیں پچھان سائیں
کہی نال اشارت بیٹھ رانجھے گوشے جا وچھا مرگان سائیں
وچہ ذکر تے فکر دی محو ہویا تاڑی لگ گیاں چشمان سائیں
لکھ دار الکھ الکھہ آکھے جوگیاں والا جوگیان سائیں
کر کے اگیا اگے آ بیٹھا کہیا مہربان ہو کی مہربان سائیں
غرض عرض اپنی آکھ بیٹھے تیری آس امید پچھان سائیں
چھوٹی عمر اندر والدین موئے پیا دخت ہویا پریشان سائیں
جویں جگ جہان نوں ماریا جے توں مشکلاں کرو آسان سائیں
چھڈ جوگ دا ہی منگیں جوگ واہی ملے جوگ نہ جوگ کرسیاں سائیں
سوہنی صورتوں پیا سانیاں ہیں پتر چوہدری دا مسلمان سائیں
ہل واہ جٹا بہاویں کہیا طواہ او کہیا جوگ دا چلا کمان سائیں
دنیا داروں کویں نصیب ہووے دولت فقر سندہ رنگیان سائیں
پچھے رن دے کن پڑا نا ہیں کہیا بچارہ بچا بچان سائیں

نمسکار کر کے ہتھ جوڑ کھلا کیتا نظر اٹھا دھیان سائیں
آسن بیٹھ لین دہین ہویا لگا ہن جی کی گن گان سائیں
سدھ بدھ جہاندی بھل گئی دسوین دوار تے سان چڑھ ہاں سائیں
فارغ ہوئے ناتھ مراقبے تھیں ویکھی کیا رانجھا لگران سائیں
رانجھا دست بستہ اگے جا کھلا کھولی پہیر دو بار زبان سائیں
تسلیما کر کے رانجھے عرض کیتی سنو ناتھ جی حال بیان سائیں
دہلی جگدی کہا ایکو دوار آیا خبر جوگ کر دینوں دان سائیں
کہیا ناتھ انا تھ نہ مرن جٹا جوگ روگ جوانڑی لان سائیں
جوگ دیاں ناہیں جوگ دیاں تینوں واہی کر جا گھر دہقان سائیں
بچا جوگ کمان اساں ناہیں جان جیوندی مر جان سائیں
موتو اقبل ان تموتو رہنا ہو جوگیاں دا امتحان سائیں
مدعا دہقاندا جان گئے آپ ناتھ جی سن جانی جان سائیں
پچھ فضل کوں تیغ زن کھٹی تیغ زن نامی پہلوان سائیں

جواب رانجھا با گورو بالناتھ

رانجھے آکھیا ناتھ جی کرو کرپا جوگ دیندیاں ہن لوڑ ئیے جی
ٹٹے دلاں نوں جوڑ ئے رب کہیا ہتھوں ٹٹیاں نوں نہیں توڑئیے جی
جانی جان تسیں جانوں دلاں دیاں جیکر پاک سچ جوڑ جوڑئیے جی
جیکر کجھ الوودی بات سچ ہو چھوڑ توڑ و چھوڑ و چھوڑئیے جی
دنیا دار جتن دوار ڈگے ہتھوں کرم کرئیے نہیں کوڑئیے جی
نہ ہویا تھکی ہاتھ ہو ناتھ سائیں سچ سوال انا تھ نہ توڑئیے جی

جتھے آس کر کے پاس آ ڈگے کریئے پاس نہ آس نہ روڑئیے جے
پچھوں رن دے کن پڑان سوکن پائی ہے جے کن مروڑئیے جے
بیڑا اوہن فراق دے پیا میرا پار لائیے وچہ نہ بوڑئیے جے
دوجا کوئی راہ نہیں ٹھاراہ پچھوں راہ دسئے نہ جھنجوڑئیے جے
سچی ترک تاں دے جواب بیاں چلی ہور نہ مگر چھوڑئیے جے
سنر ہتھ ٹھکانہ مدد دل ہو رہے ناہی دلاں نوں وچھوڑئیے جے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

گوروسوئی جولین بچانہاں جہڑی ٹوپئی چڑھی الوڑیئے جی
ایتاں خاص دربار سرکار جیکر گنہگاراں بے نہیں موڑیئے جی

دنیادار دی دوار فقیر جائے ایہو کہن خالی نہیں موڑیئے جی
راجے راج محتاج فقیر اگے فضلشاہ بے لکھ کروڑیئے جی

جواب گورو بالناتھ با رانجھا

کہیا ناتھ انجان نادان مورکھ کہاں عقل شعور کجا پیارے
چل بے چل گوار طرار ہاسنی باتین کرنہ ہر بھلا پیارے
چاہا جی تو کسی سے جی بولی نہیں دوار سے دین دھکا پیارے
یہاں عاجزی کی کر جو مورکھ کر جوڑ نہ زور لگا پیارے
ہر کی بھگت بن بھگت بھکتا نہیں گورو کی بھگت بن بھگت بھکتا پیارے
سمرن نلم سمرن منکی بھر من کے ہر کو چھوڑ ہر کے گن پیارے
اسکے بعد تمری امتحان ہوگی دیکھ لینگے زہد ریا پیارے
جوں جوگ جوگ ہوگا توں جوگ ہو جوگ عطا پیارے
دو جا توں مسلمان ہم ہندو ہمرا دھرم اور کرم جدا پیارے
اس نام اسلام کی تابع رہ ناہیں غیر اسلام دوا پیارے۔

ساتھ جوگیاں دے کریں بحث چیرا ئیں سگر سجان دانا پیارے
سوہنا صورتوں توں بھرما وراں ہمیں کسکی کیا اِنچا پیارے
ہمیں سکی سپیت پربیت سے کیا جوگی ہمن اتیت سدا پیارے
بادشاہ کی ہمیں پرواہ ہے کیا دنیا دار توں کون بلا پیارے
نہیں جوگ بیلاں ہے تو جوگ فقراں باراں برس کا چلہ کما پیارے
کینہ کبر تکبر خاک کر کر دل کے پاک بنا بنا پیارے
جیکہ شیر تمر اکھڑ اکھڑا دیکھا پیچھے دینگی جاگ جاگ لگا پیارے
پتا مات ہمات ہو نہیں وہ کہا پتا مات ہو تو کہیا پیارے
ریت پیت اتیت نہ جانتے ہیں جوگی میت کسکی آشنا پیارے
پنجوقت نماز خدا پڑھ کر فضل مانگ رب جاٹ دعا پیارے

جواب رانجھا با بالناتھ

نیکی کردیاں ڈھل نہ لوڑیئے جی نیکو کار مندی لار کار ناہیں
ہتھ رب حیات ممات دونویں ایتھے رہن دا سدا دوار ناہیں
جہڑا کری سوئی ہتھو ہتھ پائے دنیا دی سر پیزار ناہیں
پیا گل شیطان دے طوقِ لعنت پلکیس دے رہیا ہنکار ناہیں
الانسان سری رب کہیا انا سرہ بن اسرار ناہیں
اکھیں ہیں ہندو مسلمان ہیں توں دو ہاں فرق باندے اک تار ناہیں
دوئی دور کر کے اکو ویکھ اکھیں سبھ شاہد کوئی چور یار ناہیں
اساں نیچ نال یقین تزناں جوگ دیہ جلدی پوین بھار ناہیں
انت بھلی دا بھلا خدا کرد ا بھلا ہیں تاں بھلا وسار ناہیں

باراں برس کا چلہ کمان دسو ایتھے اک دم دا اعتبار ناہیں
چلا چل تے اجل کو کینڈری ہے فانی زندگانی دن چار ناہیں
ولی بلعم بعور غرور کیتا پایا غیر غیور اغیار ناہیں
با جہ ذات صفات خدا باری کہڑا دس جہڑا گنہگار ناہیں
رب ٹیاں دلاندی پاس ہوندے کریں پاس تے پاس پیار ناہیں
مسلمان ہندو ہین دو فرقے پر اولاد آدم آدم ہار ناہیں
گھر دنیا داراں تو لے جنم لیا کریں عار توں کوئی اوتار ناہیں
مطلب ایہ بی گورانہ سدیائیں خواہش جوگ دی بے بہار ناہیں
فضلشاہ فقیر نوں قہر ہندا کری قہر جس خوف قہار ناہیں

دریں لا جواب شدن جوگی از جواب میاں رانجھا و لرزیدن او از خوف خدا اقرار کردن و شنیدن آواز ہاتف برائے جوگ دادن رانجھا

ناتھ سخن سن سن سان ہو یا گویا سان جڑھے سان تیر سائیں | بول جٹ دے بہت ٹھیٹھ کہاؤ وانگوں سینے دھا گئے تا ثیر سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

دلوں ڈول گیا ہور ڈول ہوئی وانگ ڈول پیا ڈوہنگی نیر سائیں
دم دا نہیں اعتبار ہر دم ہاری دم دی دم کشیر سائیں
کراں آن اہبان گمان تناں ہووان وانگ شیطان دے خیر سائیں
دوجا ہیں فقیر ہو دوی ہاری بخشیں جا میری تقصیر سائیں
اس حیٹ ڈٹھے نصیب بھلے پہچوں جوگ جا کراں جاگیر سائیں
آکھی جیٹ ہیر دوا ہے آڈ گا کارن جوگ بندی کراں تدبیر سائیں
آئی غیب تہیں ایہ ندا ہاتف ناتھ سمجھیا نال ضمیر سائیں
آکھن ناتھ جی چاک دا چاک سینہ عشق ہیر کارن لیر لیر سائیں
ہے حکم تاں جھٹ نوں کراں چیلا جوگ دین دے کراں تدبیر سائیں
یعنی جوگ دیکھ سوگ روگ لاہو پاوے ہیر دے ملک دے ہیر سائیں
بھلے لدیاں نوں ہیر دے دوار آدن اللہ پیر تیری دھر دے ہیر سائیں
ٹھہراں ہیوں دیال گرو لگا چاک لادن گھڑی شیر سائیں

دسر ہوا تکبر پل بیٹھا بہانویں ہویا اناتھ فقیر سائیں
دماں دمان دی چور موت لاگو ہر دم کھلی سر تے تقدیر سائیں
لبھی گئی گور ودا گور دمیر ہوئی ہوئی رل خاک خمیر سائیں
دم ساہ دا نہیں وساہ ساعت نیکی کر دیاں بری تا خیر سائیں
پھیر وچہ مراقبے جا کیتی عرض عرض درگاہ قدیر سائیں
تیر دعا دا ہف مراد اتے پہونتا سن ای بشر بشیر سائیں
اتھے وچہ امداد حقیر رانجھے کارن پہنچ پئے پنج پیر سائیں
سینہ ویکھ کر دسینا لا مرہم زخم میلناں عشق شمشیر سائیں
ایہ بی جاناں ہاں جھٹ گھات لائی صرف عشق کارن جیتے ہیر سائیں
ناتھ کھول اکھیں کہیا رانجھے نوں آ فقیچا جی کنی گھیر سائیں
ناتھ پچھیا حال احوال مڑکے رانجھے بیٹھ کیتی تقریر سائیں
فضلشاہ جدوں فضل شاہ کیتا ہوئی معاف تقصیر حقیر سائیں

در بیان جوگی کردن جوگی میاں رانجھا راہر دو گوش دریدہ چند کلمات پند سود مند آموختن اورا

چونکا پا چوہکی اوتی ناتھ بیٹھا سندراں مندروں ہر منگا دیا بنجی
سد پاس بہا یا رانجھے نوں جتنا پھیر جو فیر جگا ئیاں جے
لاہ پچھیر پھڑ کے لاہ پچھیر چیری کن نے وانگ کسائیا بنجے
رانجھو چاکدی خاکدی وچہ رلی پایاں گورو گوسائیاں جھا یا بنجے
بھول سیں دا تھڑی ہو جہاں ہن رانجھی گل سہلیاں دٹ پوائیا بنجے
سوہنی کھیڑیاں ہیر جنڈیاں سے ہنی کنیں سندراں مندراں پائیا بنجی
حضرت عشق دی پچھ ہیر حضرت کل کلاں کلکلاں ڈبایاں جے
لیکے نام سمرن مالا گل پائی آکھی سچا جی کر و کمایاں جے
رہو کھی سہاہی غم کر گھڑی کرد ہو جن گنتوں کہانیاں نہیں خطایں جے
دنیا دار دے سنگ تہیں سنگ ہیں ہنا سنگ یار ملن سکی بہائیا بنجے
جوگیاں جانے جوگیاں منہ اتنھاں نیک کمایاں ہا ٹیا بنجے

چیلے کار کردی کار کردی ہو رہو نیاں ہوپ کہایا ئیا بنجی
وچہ کار وچکار بھار رانجھی لگا کرن گورو بھلیا نیا بنجے
لمیں وال جو عطر عنبیر بھنے پار ڈلکی دھین ملائیا بنجے
روڈ بھو ڈکرے سواہ ملی موہنی بیٹھ کیتیاں خوبصفائیاں جے
بٹرک استرا دسطح کن پاڑ کے کہنڈا استرا کہند انائیاں جے
خاک خاکستر بستر سرہانے آکھی پوریاں ہایاں سایاں جے
جیکر صفا پوچھو صفا تہر موجہ کر کے صفا صفا دیہا یاں جے
چھوٹی دی ہی ہم عمر نوں بہن بہن بہیں ادڈیا تا ئیاں تائیا بنجی
چھڈ جوش خروش خاموش رہنا سچا بچا سو جس بہا یا بنجے
بچن سچے جو بچن دے بچن من نوں بے من اسماں فرمائیا بنجے
ہو ۔۔۔ یا ۔۔۔ نیک ہو سیکھ نہ کمر دا ئیا بنجے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کہ چوگی الکھہ الکھہ کہناں لیندان لکھہ جو لکھہ ملائیا بچے
کوئی ناڈھیاروں نکا بیٹھی اوہنوں جا وتاں مار گہائیا بچے
جیکر پیوں کہیڑیں بچا بچاہیں گہاتاں گہاتیاں گھات لگائیا بچے
بہت فقر دا بی کنجی کہولناں نا بہاویں تا تا دین سلائیا بچے
جنہی ہیر پڑہی پیر یاد کرنا ہورا اپنا گوروگو سائیا بچے
باناں گیا کرکے دہیان سمجہ بیٹھا جو جوندہ نوں آکہہ سنائیا بچے

ثابت ثابتی نہیں جت ست کہیں کہنڈاں ہی لنگوٹ پہنچائیا بچے
رن باہجہ لڑائیاں رن جیتی ذرہ اکھیاں چالڑائیا بچے
تیری ہیر پڑہائی عشق کہیں جہل تختیاں من ضائیا بچے
کوئی وی گائیں بھلا ہو کہنا دینا ہتھ اٹھا دعائیا بچے
چیلیا مناں چادر جیتی فقر دیہوں لائیں داغ کر غیر ادائیا بچے
فضلشاہ دیوانگ جو سانگ پوری ہوسن نعمتاں فقر سوائیا بچے

دربیان شکر گذاری رانجہا از عطای جوگ پذیرا کردن بندہا فرمودہ پیر خود دعا خیر خواستن

رانجہا کہے منظور قبول ہیر پہ لیتی اپنی جو تلقین سائیں
بہت جت بے ست لکھ لکھ ہوویں یقین متین سائیں
بہانوین چین ہا چین لیجائی قسمت کدے ڈولساں نا منتہی چین سائیں
ہن آپ دے تہیں ہر کام لیساں ہو یا مہر مثال نگین سائیں
پایا جوگ ہیں جت بہل گئی واہی بل تے جوگ زین سائیں
کسے ملک چہ موت بھی آگئی کرسی کوئی تجہیز تکفین سائیں
گرم لیف نہالیاں جیہڑے ٹنگنی بل ہوئیں تسکین سائیں
ساجد ہیں جبین مبین کردے ہمنشین ہوکے صالحین سائیں
ہووے نال تا ثیر اکسیر سوئنا لوہا لکھہ جے کھٹن کھٹن سائیں
جٹ گرم فولاد نے گرم کرکے لیتو نرم اوہ ہیں بے لبین سائیں

غیر حق نہ غیر یقین کرساں جہانوں اپنا نال یقین سائیں
کوئی ہر اکھے اسنوں بھلا کہساں رہساں ہو عجز لیں اوہ ہن سائیں
وچہ یاد دے شاد آزاد رہساں ہو سہاں ہلک پاک غمگین سائیں
شہ مات کرکے شاہ مات کردی دنیا وار دوزخی قرین سائیں
آپ تخت ہزارہ نکارہ سمجھی بہاویں باپ دی تخت نشین نشین سائیں
ہور گودڑی باہجہ درکار ناہیں گودڑی ہو ہاپش قالین سائیں
ہور غیر دی سنگ کی کناب یا بنی اضر بہلی اپنی کنگ بین سائیں
میری کنڈ اوٹی آپ تہا پلے پائی کئی باپ کے معین سائیں
ایہ مثل پارس ہیں لوہا سوئینا جا کیتو مسکین سائیں
لکھاں شکر کرو ڈا احسان لکھاں کیتو فضل او تے کرم ہیں سائیں

دربیان حسد کردن چیلیان از عطا منصب جوگ بمیاں رانجہا و سخنان بے ادبانہ گفتن با گورو بالناتھ

جدوں رانجھے دی بھاگ بھگت نکی کیتا چیلیاں ان سرفتور سائیں
منڈا خوبصورت ویکھ کھل گئی آس آپ بے نور لو نور سائیں
جوگ منڈیا نوں سوگ چیلیا نوں ہو سوچ جہان مشہور سائیں
بدل جوگ دی جوگ لوناں جتی رہی کہیں نہ کا قصور سائیں
الٹی گنگ گا نہ گنگا نا وو وزرہ ویکھو جواب حضور سائیں
صاحب اقبال انہاں بخشن درجہ بی باقی مرے دی شہر حضور سائیں

کہیا ناتھ جی مرگ آنا تھ کہیا جو بنج چاہیے تو ہیں گھور سائیں
گورے انگ تے رنگ نے بھرم ہی شیشہ سنگ کر سنگتے چور سائیں
باراں سال رہے تیر چھن لگے ایہ جیہڑن نساڈیاں دور سائیں
خانے وچہ خدا رہیا بار بخشن بھلا رب نوں کیوں منظور سائیں
منڈا حور مثال منظور ہو یا واہ واہ آپ دا نور ظہور سائیں
بلیا دوہ بلا ئیاں لتھیاں نیں سال ہا بہنو جن جہان مسو سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پانی کن تھیں تاں رنج جائیں سکھے تے تسیں سرو سائیں … صکک فضا دی رتیا اساں تے ظالم قہر تے کالو غریب سائیں

جواب گورو بالناتھ باچیلیاں ناتراشیدہ

درد جوگ دا ملے نہ بیدرداں ایہہ درد بے نصیب دے جی … ایس نال کرو کہنوں بفضل اللہ کیتے رب نے کم غریب دے جی
میرا ایہہ ناہیں کوئی ساک سکا نے تسیں بے نہیں قریب دے جی … جھڑ اکیسے نہچا سوئی پھل پاٹے سکے او آ دا ادیب دے جی
منصو تا ئیں منظور ہو یا جھوٹے لئے جان ازطیب دے جی … درد مند دی باہجہ نصیب ناہیں دارو دافع المرض طبیب دے جی
قطرہ آب لیکے بیٹھا سپ گوشے موتی ملے غریب غریب دے جی … اکناں باہجہ مشقت ملے شاہی گرد پری ہزار نقیب دے جی
اک جاگدے نا ہیں آگ لٹے ہارے دام تے دام رقیب دے جی … اکناں ستیاں دے جگا مونے عجب کھیل کھلا عجیب دے جی
اک کرن مزدوری نال لوے پوری مالک ہر ہر دی ترتیب دے جی … صدق دھار کے کرو دعا ہر دم وچہ خاص جناب مجیب دے جی
بچا صبر کیتا روز خزاں ناں نکھلی بھیو بازی عندلیب دے جی … باہجہ فضل خدا امید ہوں ناہیں لکھے در نصیب حبیب دے جی

طعن چیلیاں اہل حسد بامیاں رانجھا

کہیا چیلیاں تھیں فراق جٹا ساڈا ناتھ اناتھ بھا لیو … داڑا ادھاڑو ہی یار چیلیا ئیں جوگ جوگ دا انگوں اگے لالیو
کوئی دہوڑ مساندی ہوڑ سر تے جادو پا گورو بھرما لیو … ٹھرک تند پاندے جوگیا نوں کرکے ناز نیاز بھلا لیو
سیج پھل ہیندے فقراں چیٹیاں تے جوکجھ لبو حسب المدعا لیو … گذرے ماہ نہ سال اک گھڑی اندر دا لگ گھڑی گھڑیال وا لیو
باراں سال ساڈی سیوا سوا چیلے تہ پلک دے چھ سوا جگا لیو … کھیل بھیا دانگ شیطان ہے لیں گورو داں وچہ آن چھلا لیو
صاف چیلیاں دی بن چیلیوں ں گویا اپنا متون منا لیو … جاہ متاں سانتھوں لیکے نقد جائیں خیر گورو توں پان پرکھا لیو
گلاں مٹھیاں لیسیاں ڈٹھیاں نال گل نے گلاں بھا لیو … فضل شاہ بنارسی ٹھگ دا انگوں گورو پلک نے وچہ ٹھگا لیو

جواب انجھا باچیلیاں ناتراشیدہ

رانجھے آکھیا سنو بے ادب چیلے جیب کرو بانہہ ناہیں ڈنڈ سارے … جہی نیت ملی مراد تیہی نہ ویں ہور نہ کرو گھمنڈ سارے
ہوو صاف تقصیر معاف ہووے نال گورو پیار کیہہ گھمنڈ سارے … ایہہ تاں بخش گورو ملک باپ ناہیں جیہڑا لیو تھیں پس ونڈ سارے
گورو کی سنگت بناں سرکے بھگت ناہیں کاہنوں مفتدی وکھ کھنڈ سارے … جچھی باہجہ نصیب ملے ماچھی پالے حال سمندریں ہنڈ سارے
کم کوہیں بیکار وسار آئے گھر بار نال بیچ انڈ سارے … ایہہ تسیں ترک دو او دہر دن نال جو کرآئے ہاں انڈ سارے
سرے چھائی پائی [illegible] … ہر کسیہ [illegible]

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اجے وقت ہے پیر دے پیر پکڑ و مناں ہین بھلنے نساں ڈنڈ سارے
گورو نال اسٹنڈ پکھنڈ کرو جان بجھ مردہ مرن منڈ سارے

آوے نہیں یقین یقین کر و نظر آوندے ہو تسیں بھنڈ سارے
فضل باجھ نصیب خاک ملے کا ہنوں سٹر ودہے پے ٹھرہ بھنڈ سارے

رواں شدن رانجھا از ٹلہ گورو بالناتھ و رسیدن در حدود رنگپور کھیڑیاں و ملاقی شدن با عیال و پرسیدن حال

رانجھے گورو تائیں نمسکار کرکے دہیان ہار کے ہیر سیال سائیں
ڈنڈا کونڈا جھلی بغل مونڈھے بستر ہتھ چمٹہ تے نادر مال سائیں
جھولجھولکے چال مستان چلی لدی انگ چھپنے نال چال سائیں
سر تے سہلیاں ملے بھبوت متہ تے تلک لال متھے ماہی جال سائیں
کدی ہیر دے درد فراق اندر روکے نیر اچھال اچھال سائیں
کدی کہے کوئی محرم راز ناہیں رہے بات باقی دل دینال سائیں
کدی ہتھ اٹھا دعا منگے آکھے عاجزاں دے پرتپال سائیں
جھڑے ہنڈ جائے لوک ہون عاشق صورت دیکھ جوگی خوروسال سائیں
کوئی دودھ ملائیاں کھنڈ پیڑے کوئی پرس لیا وندا تھال سائیں
اوڑک جھاگ کے منزلاں جا پہونتا جوہ رنگپور دی چال چال سائیں
دلوں کہے استوں کجھ پوچھ لئیے بنکے اوپرے حال احوال سائیں
کون دیس کسکی نگری کون راجا پر جا سوکھے یاد وکھے بلال سائیں
نام پوچھنے سی ہمیں غرض ہے کیا یوں ہیں پڑے فقیر خیال سائیں
ہر کے نام بناں سے ہر کام ہے کیا صرف بھوجن امر محال سائیں

سدہا رنگپور نوں منتھا چا دہر یا کارن یار دے وصل وصال سائیں
دیکھو عشق دا دنج وہار یار وچلیا کوڑ ہیں دا نانواں گال سائیں
کنیں مندراں سندراں جھوم رہیاں گل جٹ مالا مالا مال سائیں
کدی گنگ و جاوندا شوق سیتی گاوین ہرکے نال اتال سائیں
کدے کہے ربا کوئی باز رلسی آئے ملک دشمن میری جال سائیں
پھیر دے تسلیاں جی تائیں آکھے جی جی ہوش سنبھال سائیں
پھیر کہے جنہاں تقوے رب تے ہین سدا نہال نہال سائیں
ابرو تیغ مثال ہلال آہے عاشق عید قربان ہلال سائیں
عاشق مست مجذوب محبوب آہا کسے نال ناسی بول چال سائیں
دوروں نظر پیا مٹیں رانجھنے نوں اٹرچار دا اک عیال سائیں
نیڑے جائیکے آکھدا بات سنوا ایے او میاں چرہ وال سائیں
بستی بستی جو دور سی دیکھ پیے اسکا کون سردار رکھوال سائیں
بھلے لوک ہوں تو یہاں ٹھہر جائیں رین آئے چکے بستر ڈال سائیں
مانگیں فضل و نہہ سی پائیں بیٹھے چلی جلشانہ جل جلال سائیں

دربیان شناختن عیال رانجھا و بیان عیال کردن سخنان بزبان ترجمان و نشان دادن از نام و مکان او

رانجھے چاک عیال نے پچھ آکھ نام فقر نوں لکھ سلام سائیں
رانجھا ذات دہید نام آپ دا ہے موجو باپ صاحب اکرام سائیں
گھوں بولیاں بولیاں بھابیاں نے آیوں گردش ہیٹھ ایام سائیں
دختر روشن اختر اسدے ہیر نامی ہیلیوں دیکھ عاشق کامی کام سائیں
اسدی لال ترپچھے باراں برس مجھیں چار چار رہیوں خوار خام سائیں

نہیں تاں خوب جانوں واقف کار ہاں میں کہو دیس بابن انت نام سائیں
وطن تخت ہزارہ حضور دا ہے جانوں ہور بی حال تمام سائیں
ہوناں خفا ناہیں سچی بات کہیاں چھچک پاس آہے غلام سائیں
ہیر عمر چھوٹی سادہ لوح آہی اوہ بی پھاس بیٹھی تیرے دام سائیں
اہیر منہ سے کو ارسطو خوب لئے انت برا ہو یا اختتام سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اوڑک جیڑہ ڈولی آئی سنگ سیدی وجد اجیا ناں ناکام سائیں
یاری لائیکے گھن لیجا ونی سبی اگے مار ہوندوں قتلام سائیں
رناں نال پیغمبراں دغے کیتے کٹھے ولی شہید امام سائیں
سیتا لئی دہسر سولی سار سیتا پاپا کی آرام آرام سائیں
مرد کرے یقین علیہ لعنت اپر قول نہ ناں بد انجام سائیں
پچھے رن دے کن پڑا آئیوں واہ واہ تیرا اسلام سائیں
نسیجاہ متاں کھیڑے سن پادن ہفت مرینگا موت حرام سائیں
جبکہ پیار تیرا درکار کردی چھری مار مردی نافرجام سائیں
ایسی شرم اٹھاونی ناہ پیندی مار کے شرم ہو بون ننگ شام سائیں
رناں حسن امام نوں زہر دتی نبی نہیں جانے خاص و عام سائیں
راجے بھوج اوتے سوار ہوئے کے دہانتی دے مکھ لگام سائیں
آزمائیوں پھیر بی ناہ مڑیوں گیئیں پاس جوگی گھوم گھام سائیں
آکرڑ دہتہا ہوئے بھوت بھنبوت ملیو منتے اوت بروت حجام سائیں
پچھ فضل توں سچ نتا پچھے بھاوین وہ گالیں دشنام سائیں

دربیان غصہ کردن جوگی از سخنان چیپا عباس شناختن او شنان تیرتھاں برائے نہاں داشتن راز نہاں

جدوں بیتے تے عیال نے ٹھیک دتے انجھا دلوں ہویا دلگیر پیارے
سات پشت کی ہمیں اتیت جوگی رانجھا کون اور ہیر پیارے
ہرمن ڈل ہیں اسلئے پھرے پر منڈل کی تدبیر پیارے
ہردوار کا جو ہمیں دہیان ولیں دیکھن دوار کا کشن منیر پیارے
بندرابن کے بی جبکہ بن برے سیر کرینگے جیون گھیر پیارے
بہنکاراون کی جو کہ ساڈا ای رکھے رام ہنومان بیر پیارے
گوکل متھرا کی من ہین جاہ کریں کاشی شہر کی سیر افیر پیارے
کرنے درشن چل جینت پورنے چنتا چھڈ اجنت ہو ہیر پیارے
اسکے بعد پنجھی دیو کانگڑہ کی دیکھیں اور پرتاب تاثیر پیارے
رواں سر پانی او پر تیر ہین جہان تیں پہلے صغیر پیارے
نہنڈی سبتلا کی آستان جاکر ٹھنڈا اسنیل کریں سر پر پیارے
دابا کا جل تھل دیکھناں ہیں جبکہ چل نکلے کاشمیر پیارے
سن ہیں اچھیا ہاتے ملک پھرنے لگے جو تقدیر قدیر پیارے
ایسا کون ہمیں نوک ٹوک کردے روک ٹوک جا گیر تغیر پیارے
اگے آر ادرناتھ کی اگیا کر بھولا اگیا ساتھ تقدیر پیارے
اتنا کہا چیکی وہاں سے کھسک چلے بابو بھلا ہو جا کیں فقیر پیارے
غصے ہو کہیا الے او بالی کیسی یہہ جھوٹھی تقریر پیارے
میلے کنب کے ہمیں آشنان چلے آئے تیر ساگر ندی جیر پیارے
گنگا جل وہاں تے گنگا جل لیناں جمن جمن پر کھے ضمیر پیارے
دنیا تیاگ ہمنے اس پر آگ ڈالی درسن کرین پر آگ آخیر پیارے
گیا گیا پھر تو کچھ ناہ پوچھو سبسے بل ہائین بھوجن کھیر پیارے
وہ بی دیکھنی بنی لاچار ہمیں دیکھیں بن بنوں لکو دہیر پیارے
کہیا ناتھ ہمیر جگن ناتھ جاناں اسیو اسطے پڑے دہیر پیارے
لاٹا نوالی جو الاجی چلے ہے جو تاں دیکھکر خوشی کشیر پیارے
منی کرن جے کی جاکر حوض دیکھیں بن اگ پانی بھوجن سیر پیارے
وہ بھی دیکھنی بنی ضرور ہمیں اپنی انکھ سے لانظیر پیارے
درگا جتی بھوانی کا بھون جموں چل کرینگے باد اسیر پیارے
امرناتھ کے بی درسن دیکھنے ہیں امرناتھ یوں ہیں گیو ہیر پیارے
جدہر جی چاہا ادہر چلے جائیں چار چک جو کوٹ جاگیر پیارے
بڑا ہو رکھ ضد چڑھا ہمیں دیکھیں قہر فقیر کے تیر پیارے
ہنسا پھیر کہیا شاید بھول گئی جاری معاف کیتی تقصیر پیارے
فضل شاہ اتیت ہیں مینت بکسکے کون کرے آزاد اسیر پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

چشم نمائی کردن جوگی پیش رانجھا و نشان دادن از جمیع حالات عشق ہیر سیال

پھیر چشم وکھال عیاں کیتا ایسے لاف گزاف نہ مار جٹا
چھڈ دین یقین ایں دین نہیں کون پن تینوں پچھے دین وار جٹا
جسنوں کہیں جو ہیر اکھ دیاں بھالوئیں اوہ صورت بھیڈ ہزار جٹا
تینوں شوق تیرے نین نیہں گنڈے تیتھوں رہن ناہیں چور یار جٹا
کی کی تیر چلائے بھون بھون لگون لول لگا ناک جو پیکھ مردار جٹا
ایسا کون نجار توں خوار جسنوں اتنی گل کنو آئے عار جٹا
جہاں جی تاں جیندے پکڑ اساں پیاسے مگر لگا سرکار جٹا
کران جاں تاں اکان وقت الکھیڑے کرنی مار مردار نا کار جٹا

مسلمان ہوکے ہندو بنے جوگی آئیوں ہیٹھ خدا دی مار جٹا
بھیڈ بکری جا جبا اوکاں ہیر کار لیا وان بار چار جٹا
جہڑی لین پچھان حیوان کیونکر انسان نہ لین وچار جٹا
دتی مت ہیں وت نوں وٹ پایا ایسا کون ہیں مرد گوار جٹا
اتنا آکھناں سی کیج ہیر ہتھوں کرن لگوں تکرار جٹا
یار ہیر داتوں ویساں وچ دہماں ساں نوں چھلیں بنکے ہوشیار جٹا
اگے جی اکڑ انگ ولار دیاں نکل جان جو مکر مکار جٹا
ایہہ پیر برا کرناں مسلمان سندا ہوون ہیں فضل امید وار جٹا

در غضب آمدن جوگی و بد دعا کردن در حق چوپان گاو و گوسفندان و باز امان یافتن از امداد جوگی

نال غضب دے ہر کسب جوگی آکھے مہر دلگے پہاڑ میاں
ہووے مال خراب یا مال ہووے پئی چلی پیچ فقیر اکھاڑ میاں
بھیڈاں تے تڈیاں کھنڈیاں اگے گویا ترنڈیاں ٹنڈیاں ریاں
رانجھا کھے عیاں جادو جادو کیہا ایہہ تاں تک از غیب دی ہاڑ میاں
ہٹیا نا ہٹیا یا مول سکوں ہیا بہت بگھیاڑ نوں تاڑ میاں
جو جو بکری ٹکری نہر چلی ہیٹھ داہتر لیلی سٹی دہاڑ میاں
بجھو لیجٹ گوار نوں عقل آوے جدوں کم نوں لیئے وگاڑ میاں
مفت چھیڑ فقیر نوں مزہ پایو چاہیے ہور جہیڑ نکھاڑ میاں
اڈلیا بچانے نہر امار جھاڑ دتا جاڑ وار میاں

غصے نال دولوئیں ہتھ مار ہوئیں کیا عظمت وکھ آتار میاں
چھٹا تیر فقیر دی آہ والا ایڈ وچ آپیا بگھیاڑ میاں
بیج کن وینیاد اراں کرن ہنڈ متاں عاشقاں چھیڑ چھپاڑ میاں
ویکھے کی عیاں بگھیاڑ ظالم چلیا مول ہموان اوجاڑ میاں
اوڑک آ فقیر دے پیر پکڑے رکھ لیں سائیں تیری آڑ میاں
بھلگیا گوائیے ادب ہویا دامن لگیا نوں ٹاہنگ جا پہاڑ میاں
کہیا ہس فقیر نے پاس پالی جا نا توں کی مجھ کراڑ میاں
اٹھ کھلی فقیر بگھیاڑ تائیں نال کنگی کٹ کے جھاڑ میاں
فضل شاہ فقیر بچھاڑ دتے جھگی پال عیال دی ساڑ میاں

عفو تقصیر خواستن چوپان از جوگی و گفتن رانجھا مشتاق بہت باصورت حضور و اوا سیر فقیر مستقیم بہت و از فراق جان بلب شد و دید میرد

کرائیا ہتھوں ہتھی بچہ پالی آکھی قبلہ جائے پناہ سائیں
پھیر پیر دی نال فقیر احسان اجیہا پایئے میتوں راہ سائیں

بھلگیا تقصیر معاف کرو بخشو بخشنہار گناہ سائیں
کیتا قہر پہ ہیر بے مہر ہوئی نہیں تاں ہور اماں فنا سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تسبیں لامکان دے رہن والے سارے جگ سندی بادشاہ سائیں
بھو ہراجہاڑ کے بیٹھ وچھاد تا اپر بیٹھ گئے ظل اللہ سائیں
دلوں کہے ناربّ بھلاوے مینوں ایہ تاں خاص رانجھا ہی ماہ سائیں
آکھے ناتھ جی تسیں کیوں خفا ہوئے نام لیاں عالیجاہ سائیں
ہنجی ہیں بیمار جیسر ز سیسے آندی ہیر بان نال بیاہ سائیں
جیب چاپ چاکوتاب یار چڑھیا قلقے تین اجوین گمراہ سائیں
زلفاں یار موتی وانگوں الجھ گیاں دم آخری ہے دم ساہ سائیں
جیکر اج ہوندا ہیر چھ لیندا شاید مرا ایہ بی افواہ سائیں
پالی کہے جے آپ دا نام رانجھا کیوں نہ کہو مینوں اگاہ سائیں

اگر صورتاں اک ہو ہاندریاں مینوں گذریا سی اشتباہ سائیں
بھری مٹھیاں مٹھیاں کری گلاں نالے کسے عیاں نگاہ سائیں
جدوں سمجھیا خوشی تے ناتھ آئے نال عقلدے کری نگاہ سائیں
پوچھو ہیر کی ہے فقیر ادہ بی پائی عاری چاہ نے چاہ سائیں
رانجھا ملے تاں اوسدی زندگانی نہیں جانیوں حال تباہ سائیں
چھپ رہن نے چھاپیاں چھاپیاں نے لگا ماہ نوں گرہن سیاہ سائیں
تساں جیہی صورت آہی رانجھنے دی اوسدا ایں دردخواہ سائیں
رانجھے ہیر دے مرگ دا نام سنیا بیخود نکل گئی ہو ہو آہ سائیں
میرا مرن جیون تیرے نال فضلوں شاہد پہ رسول گواہ سائیں

دربیان افشا کردن رانجھا راز نہاں پیش جوگیاں و مبارک دادن وغیرہ اعتبار از واسرار بہ عجز والحا

کہے زہر خند ہبیر وزیر رانجھا آکھے سن توں یار عیال بیلی
عشق ہیر دے البس حال ہونا آیا کوڑے دانا نواں گال بیلی
مرد جان تینوں بھیت کہو لیا ہیں تساں کہناں جاندیاں نال بیلی
پردہ کج لیندے نیک مرد مردان پایا سمجھکے مرد سوال بیلی
اگے اوسدا بی کوئی یار ہووے بھیر بہت چھپان محال بیلی
مثال لکھے پیارے اگے دسیں یوہیں فرہ انتاں کریں خیال بیلی
یعنے بہت جو مرد چھپائی پائی مژدہ مژدہ مرد افی الحال بیلی
اوپر قفل دہان دا رہے لگا کنجی رکھ زبان سمہال بیلی
رکھ صدق انشاء اللہ جل کرساں نال ہیر سیال وصال بیلی
اکے ہیر سیال اودہال دیساں اکے ہیں مرساں نجکال بیلی
ایہ ہیر ہو بی صدق یقین ہووے قسم کہاہ ایزد متعال بیلی

قسمت بری والا ہیں رانجھا چاہے مار خواری بوں بال بیلی
تیرا انتاں لکھ احسان یارا ناہیں دسناں کسے نوں حال بیلی
اک یار دی چھپانا بات چاہاں صرف پاک پیدا رجمال بیلی
شاید کوئی تیرا یار غار ہووے کہیں حال ملال کنگال بیلی
بار بار آکھاں عرض فرض سمجھیں صدقہ پاک رسول دی آل بیلی
من کتم سترہ نبی کہیا حصل امرہ جائیوں سال بیلی
بھیت رکھ صندوق قلوب اندر مخفی لعل مثال رکھوال بیلی
ساہے پینیاں پنیاں جوگ گیا نے چھپے رہے جے حال پلال بیلی
گلی گلی الکھ الکھ کہساں لیساں لکھ وچوں لکھ لال بیلی
داڑھی پک دی سٹرم نجیت مرداں اٹھے ہے یقین کمال بیلی
فضل شاہ شالا شاہوں بادشاہ ہو رہین سرخرو فارغ البال بیلی

قسم خوردن جوگیاں پیش جوگی و تسلی یافتن رانجھا و رسیدن ہیر بیرون شہر رنگپور

باہمون بکر عیال رانجھے مینوں آکھے دین دا توں بھارا رانجھا

جچر جان نہ بھیت عیاں کرساں دتا ضامن تنہ خدا رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

مخفی بھیت صندوق مان تیری کہاں غیر تھیں بھیت چھپا رانجھا
مشکل بھیر جاندر ہینوں ہا دکریں تیتھوں جاتوں کرن فدا رانجھا
اٹھ دیونا کر جاکے دیکھ دلبر جاہ لاجیکرے لگے دا رانجھا
بستر بنھ فقیر تیار ہویا لکھ دے عیال دعا رانجھا
ناتھ رنگپور دی وچہ جا وڑیا آکر دھوت بھبوت لگا رانجھا

لکھ انہوں ہیان نال مردان کجو دی کرے حسو لکھا رانجھا
سچا قول قرار زبان جانی ہوندے زور نہ کران خطا رانجھا
پیارے ہیر دے لگیر نوں دیکھ جاکے اوہ بھی رکھدے ہی تیرا چا رانجھا
عاشق اٹھ کھلا تکیے یاد اہدے پیارہ ناگ پوردی ول ہا رانجھا
کرکے کمر کسا بنگے گور وٹہ یا پنڈ نوں فضل سنا رانجھا

بیان دیدن بکران ہمنشینان ہیر جوگی را کہ برچاہ سیوہا رآب میبردند و خندیدن آنہا از دیدن جوگی و بفراست یافتن او را

اگے کھوہ تے کواریاں بھر پانی ویکھ جوگڑا بہنوں آکہن ہس سیتو
کن پاڑ راوے سٹ پنڈے خاک ملی پیا گور و چیلا دے دین سیتو
اکے کسے رجوبیس دا ایہ بیٹا اکٹ راج گیا آیا نس سیتو
کوئی ویکھ گانی گل ہس آکہے ویکھو جیہیں ساڈے گل ہس سیتو
کوئی کہے ایہ تاں گوپی چند راجا راج چھڈ کے کرسے تپس سیتو
کوئی کہے جس وہٹری چھڈ آیا ڈھا کی دنیا دے سنے دس سیتو
کوئی بھلی مانس آکھے ہوش کرو بس لس مارو ناہیں ٹھس سیتو
کوئی کہے لاگو کسے لوبھ دا جی جاسی بھسن جیوں تہانا گس سیتو
کوئی آکھدی ایس بلا پوچھو پیسی سرد پانی جیکر تس سیتو
کوئی کہے منڈا چھیڑن جوگ گیا نوں بھلیاں جائیاں ناہیں جس سیتو
کوئی کہے جیا اسنوں ویکھ پائیے پکڑ لئے کوتوال عسس سیتو
اگے نار دی نار نے ساڑ پاسو کے مار بولی بولی سس سیتو
کوئی کہے ایہ تا مسلمان مکری منتھے پیا محراب سو کہس سیتو
کوئی کہے اسدے نین ہین چھریاں جان کلیجڑے دہس سیتو
کوئی کہے گل سہیلیاں ننگ کالے ہتھ لا چھیڑ جان ڈس سیتو
کوئی آکھدی پریا نوں جاندا پوگھو لو نہیں وچہ اسدے رس سیتو

ایڈا ایسوں کی سخت وخت پیا بالی عمر ملی پنڈ کھس سیتو
چنگی بھلی دیہی ایس وگ لایا چے لوان آغا زہی مس سیتو
اکے کسے دے عشق فقیر کیتا الڑھ مرگ پیا پھاہی پھس سیتو
کوئی کہے ایہ سانورا کاہن صورت زنان ہیفیاندا ایتھوں حسن سیتو
کوئی کہے اوہ لڑا کرن کارن تان ویکھدا ابھرے عبس سیتو
کوئی کہے پراٹھو ایہ چو پھیر دا کوئی کہے فقیر بیکس سیتو
کوئی آکھدی ذرا بلا پچھو تسیں کرو ناہیں الکس سیتو
کوئی کہے پتر کسی چوہدری دا اینڈا انہہ کرو ایس لس سیتو
پھیر چال سارا اسنوں پوچھ لئے جو ہی بھلی پاہر یدا اس سیتو
کوئی کہے ٹھیر دا اسنوں میں سدا ال فرہ کمر کسا لئے کس سیتو
کوئی کہے چھیڑو ناہیں دے گالیں پھیر کی لینا ال ہدا اہدا کہس سیتو
کوئی کہے اسدے دیدے شوخ دسن وچہ کجلے دی کالی لس سیتو
کوئی کہے گھڑی پھر دو بر کہی نسان پا بیلچ گھر مس سیتو
کوئی کہے اسنوں کوئی مت دیکے گھرانوں اچا کرو وا بس سیتو
کوئی آکھدی رہنا جھوگھ کرے یار ہیر رانجھا بس بس سیتو
کوئی کہے بھانویں فضل شاہ تاں نال پیار ایسا پوچھ دس سیتو

نمسکار کردن مکران جوگی را و پرسیدن نام و مقام او بہیر و لاد چاپلوسی نشان داون او در خانہ خوساو بخانہ رفتن آنہا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اتنے وچہ سدّھی آپ ہٹک آئی پانی بھر دیاں ڈٹھ ہشیار جوگی
کہیا بھلا ہووے سدا اسکھی سہیلیو بھیرین ویکھیے ملک ہنسیار جوگی
کڑیاں آکھیا رنگپور کھیڑیاں دا اسدا رنگ دی موج بہار جوگی
اسدا پت سید اجس نے حق دھیدلیا کہس ہویا گنہگار جوگی
کڑیاں پچھیا آپ دا دیس کیہڑا کون ویس چلا کیہڑے دیار جوگی
درشن کرن ہردوار کیدار چلے رہتے کھار سمندوں پار جوگی
دکھ بھوگن ناتھ ہے نام میرا ہری کا رہری جے جے کار جوگی
جو جو جنتر چالاکیاں کھر دیاں سن سبھ ہم پیاں ڈٹھیں بسیار جوگی
ہتو اچھیا تان شیر بن شیر لیاوان نہیں تیر ہو ٹھنڈا ٹھار جوگی
کہیا چاہ کی شیر کے چاہ ہیں اور شیر نہیں درکار جوگی
کسے اگے نگری ہما کر نہیں کہنا آیا مست کھلا ہوشیار جوگی
اتنی بات پیچے تم سنگ بنکے کینے تجھے سمجھ ہم عمر کا پیار جوگی
ہانہ کسو کے ہاتھ کی ناتھ نہیں رکھیں آپکے ہاتھ مہار جوگی
تکیہ دیا تکیہ کر کے بیٹھ گئے آسن رکھ تکیہ دھواں مار جوگی

کڑیاں آ ونہے ناتھ نوں ویکھ کہیا نمسکار جوگی نمسکار جوگی
نام نگر سردار کا کیا ہے بھلا برا ہووے پوچھن ہار جوگی
تسدا خاص سردار ہے حیرا جو منصب دار دربار جوگی
سن کے حقدی بات نوں حق جانے لگا بہکے کرن گفتار جوگی
نام اپنا گورو دیو سائیں دسو آسان آوے اعتبار جوگی
بالناتھ ہے نام گوسائیں ساڈے بڑے پہنچ والے اپرا پار جوگی
دنیا ملک املاک تیاگ آئے ملی خاک ہو کر خاکسار جوگی
دیکھ گورو دی لال دے لال دیندے وار دوار جانوں وار وار جوگی
چھانویں بیٹھ جاؤ رسد سدیو ہو جن کردیو ستا تیار جوگی
نگری الکھ جگا کے بھیکھ مانگیں بھوجن کرینگے قوت گذار جوگی
دنیا دار مت اراکا کریں ہووے طبع بیزار لاچار جوگی
بھوجن کیا اور نگری چل دیا کھنکے میت انیت ہیں یار جوگی
نمسکار کے کڑیاں گھر گئیاں ہیا بلہار بلہار جوگی
فضل شاہ عاشق چھپے رہن ناہیں پئی پنڈ دے وچہ دھا جوگی

آمدن بکراں نزد ہیر بیان و عیان کردن حال احوال جوگی خر رسال و صفت نمودن حسن و جمال و مقال گوید

گھر آ سہیلیاں گل کیتی ہیرے ویکھ اچنبڑا آئیاں نے
آیا اک جوگی باہر نگر ساڈے کنیں مندراں سندراں پائیاں نے
سر نے سہیلیا عجب بہار لائی گردے جن جویں گھٹاں چھائیاں نے
کسے راجے دا پت فقیر ہویا کسے گورو توں جٹاں منائیاں نے
پچھیں سچ اسیں سبھے ڈول گیاں ویکھ ڈول اودی بھل جائیاں نے
کدی نادو جا بکے یاد کردا توہیں تو ہیں پکار کے سائیاں نے
کدی گنگا تے جاوندا گاوندا ای کدی بیٹھیاں گھوٹ سوائیاں نے
چھوٹی عمر تیرا ساڈا ہاں پیارا گل گانیاں عجب سوہائیاں نی
ہیر تیرے نالوں سوہنا حسن معنا کی بیٹھ کے سیدے دوہائیاں نی

پانی بھر دیاں بسیاں پنگھٹ اوتے عجب صورتاں رب دکھائیاں نے
گوپی چند توں بی سوہنا چند جیسے رسمان چند تو چند سوائیاں نے
منہ تے خاک ملی پیر چن سورج دیو ابرو چون وشنائیاں نے
اوہدی صورت ویکھ کے رون آوے ایویں قسمت لیکھ لکھائیاں نے
کدی ہسن ہنیدا کدی رو پیندا جھڑیاں پریم اسنوں کیسے لائیاں نے
بالی عمر کی اکھد ادسن جوگی سچ مچ دا گورو گوسائیاں نے
ہنتھ او سدے بنسری کاہن جیو نا ادن گیٹی گوپیاں وس بھلائیاں نے
گکھ بھولی بھولی قدم ہولی ہولی چالاں ہنس تے مور سکھائیاں نے
کنگن ہتھ نوں ویکھن آرسی کی جھوٹاں گائیاں ویکھ دسائیاں نے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تلے نظر نہ کسے نوں لیاؤندیں توں بے ویکھکے لیئیں بلائیاں نے
کئی ترس موئیاں اوس ترس ناہیں عجب ہٹیاں گور رہڑہائیاں نے

رنگ روپ اتنے پتہ کولوں تیری جہیاں بی اوس بھرجائیاں نے
فضل شاہ جنہاں ڈٹھے پیر کامل کیسے کتنوں تہ گمان خطائیاں نے

شنیدن ہیر تقریر بکران و تاسف خوردن بحال ملال جوگی و باز فرستادن آنہارا از بہر آوردن جوگی

ہوئی بکڑ کلیجڑی ہیر تائیں آکھے سنوں میری جندجان سیّو
بالناتھ جوگی ہیں بی ویکھ لوان لیاؤ وچہ وہڑے کوین ران سیّو
کوین پچھلے اوستوں بھبت لئے لیا جوگ کیہں عمر نادان سیّو
ایہ کی گرہن لگا اوس چن تائیں ہائے ہائے قہر کیتا قہروان سیّو
جس ماں وابت فقیر بنیا موئی نہیں تاں مرگی جان سیّو
جس بھین دا ویر امیر گیا کردی وین بے چین حیران سیّو
جنہاں بیلیاں دا چھڑ گیا بیلی جھجر جان رہسی رمان سیّو
نساں ایہ جدوں گل کیتی گھٹی جان رہ گئی بیران سیّو
دکھیا تاں بیٹھکے دکھ پھولاں دکھے دکھیاں دکھ سنان سیّو
قدر پردیسی جانن پردیسی ناہیں پردیس بندیوان سیّو

اکھیں ویکھیاں باہجہ یقین ناہیں پوچھو سچ جی نال ایمان سیّو
دم لئے نہیں تاں ویکھے دم لیاؤ نال منتاں حکم زبان سیّو
اکھو نور اوسے مکھ برسدے جوبن چند بالا آسمان سیّو
راج بھاگ تیاگ فقیر ہویا کھادی ہراہن جان پچھان سیّو
جھڑے باپ دا پوت سپوت رلیا سبھ ٹٹ گئے مان تان سیّو
جس نار دا کنت چلنت ہویا سلدی عمر رو و چھپتان سیّو
جیندے یار دلدار دے کن پاڑے موئی جیوندی جوان جیوان سیّو
جاؤ جاؤ نی لیاؤ ہیں جپن لگاں جلد مشکلاں ہون آسان سیّو
قرعہ سنگی جے سٹ جاندا ہے پوچھیاں بیٹھ خبراں سبحان سیّو
فضل شاہ میلے جگ زندگی دے کل من علیہا فان سیّو

با آمدن بکران نزد جوگی و فرستادن ہیر و اظہار ساختن اشتیاق و بدا فقیر و عذر کردن جوگی و نزد وعدہ و بدادن ہیر لا کردن

سیاں گیاں پیاں نگر جوگڑ بدے تساں ہیر سیال بلایا جی
آکھے سد لیاؤ بالناتھ جوگی جس نے جوگ لباس سجایا جی
تسیں کسیدی کی پرواہ رکھو ایپر رحم بے دون سوالیا جی
تسیں پردیسی اوہ بی پردیس جاہیا ٹور دے حال سنایا جی
دیا کرم کرو دلنوں نرم کرو دہرم شرم تساں اتے چھپایا جی
ہیر کھیر کو ہمیں نہ جانتے ہیں جنکا شوق مافوق بتایا جی
جاؤ ہمرے ہیر سیس کہنا دنیا وے سے بتاں بنایا جی
تب تو ہیر فقیر کوں دیکھ لے گی خاکی خاک سر پر ملایا جی
ہر کو چھوہر سی نہیں پت اکھیں جاں گور وکیکن سجایا جی

اساں بھل بھلاوڑے گل کیتی اس سندیاں ہوش بھلایا جی
جرن ویکھنے آپدا شوق رکھے ناہلے واسطا رب اپایا جی
آیا واسطے رب دے سبھیں دینا ایہہ بی جوگیا ندا فرمایا جی
کرپا کرو دے دین دیال ہو وو ڈنگا دین جو کوٹ بچایا جی
کہیا ہس جوگی سنوں بہت کہانی اریے کاہے فقیر کو تایا جی
پرنار کو سمجھتے نارد وزخ سنگ مینگ مثال ڈبایا جی
تسے جیہ بینگے نگر کے آج جو تم اودہیر بیل نکالا منگوا یا جی
لیکن کیا وکھن جوگیاں کا جنکے انگ بھبوت رگایا جی
فضل شاہ اتے سیت کس کے کا ہی دی ہمیں لکایا جی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بد اوصاف کرون جوگی شہر رنگپور دا کسے آکے ہیجا خندہ وہان وشیریں بیان نغمہ سرایان بیت

جوگی ہس کہیا اوجو نگری ایتھے گاوندے نہ کوئی ہسدے نے
کوئی ویکھ اتیت گیت پاکے گجری چاہ مسیت وچ ہسدے نے

کوئی ویکھ فقیر نوں گھنڈ کڈھ ہووڑی لاج اوسنوں سوہے ہسدے نے
کوئی گالیاں بولیاں وانگ بندی کوئی نانگی دیوانگی ہسدے نے

ہس گل کرنی اک ول ہی تھون اوہدا نگوں اٹھ نسدے نے
کوئی بغض رکھ کے نال جوگیاں دے پیکے رہی نہ ساہو روسدے نے

ناقو رنگپور تے سکھے رنگ ناہی سوہجنی اس نگری چھائی ہسدے نے
فضل شاہ ایتھوں ہونا کوچ بھلکے پوچھی ایہ نجوم دی دسدے نے

غیبت ساختن چند بکراں اہل رنگپور کہیڑیاں وبہت تماشہ دکنا این جوگی را بہند لمکرن ان نگار رنگ دیے اودی جوگی ساختن ہیں نوا سیدا

دو تن گواریاں وار یاں سندیاں سن اکہن سن جوگی سن سیانیاں جی
اوہ جو آپ رنگپور کہیں اوچ ہل تدہ نوں رنگ وچھانیاں جی

باہر سنگ جوگی پیکے سنگ وچ تن اتن تنہاں دل سوانیاں جی
جوگی ویکھیا تراسے سٹھکراں اپو اپنے حال دیوانیاں جی

چنن دیہہ جھلکے چہچہے لال پیرہے اتن وچ کتن ٹلن ہانیاں جی
اک ہاں جوان ہیار سبھے پستان پستے خرمانیاں جی

اک حسن اکرن غرور بہتا مغرور ہو بیٹھیاں رانیاں جی
اک بھون کمان کمان کرکے مژگان تیر چلاندیاں کانیاں جی

اک کرن انگشت ونشتیاں نوں گویا اصل شتابیاں نانیاں جی
اک چرخ چڑھیاں چخ چخ دیکھ آکھن چیخ نوں چخ چڑھانیاں جی

اک پان چھپیاں اک پان کھاون اک پان شاد چبانیاں جی
اک درسن دیدار دکانیاں سن اک یاروی در دور بجانیاں جی

یاراں ذات تے سٹھ صفات آہی ہور طول فضول کہانیاں جی
جوگی ویکھ کے رنگ ایہ ڈھنگ ہویا گلاں کرن گلاں ستانیاں جی

کدی سنگاں سٹکے سنگن والے کدی بوٹیاں بہکے چھپانیاں جی
کدی بیٹھ ٹھنڈار دیو چہدی جو ہوں ٹیل جھولی پھیلانیاں جی

اوہ جوگی ہے دے آن گرد پیاں وانگ ٹڈاریاں سیلیانیاں جی
سبھے بانکیاں ہین کٹھیاں سن چڑھی ہند تے فوج ورانیاں جی

جوگی خوشی ہو پیر پیار بیٹھا لیا ریجھ چہ دو دو دہانیاں جی
کوئی چھیڑدی تیڑدی سمجھ لانگڑیاں گھو لنگور بنانیاں جی

کوئی کہندیاں جوگیا داگہتی کوئی کہے ہیں گھول گھمانیاں جی
کوئی آکھدی سچ ایہ پیر چھوٹا کوئی کہے ایتھاں خفقانیاں جی

کوئی آکھدی ایہ مکار جوگی رنان ویکھ ایہ سے بیگانیاں جی
کوہ رہ ہو کے آکھے رہ بہیاں جوگی اکھیاں پیرانیاں جی

کوئی ناز انداز انداز نیاز کرکے آکھے کردسائیں جیہر ہانیاں جی
کوئی آکھدی کنگ وچا جوگی نتھے ہین تیر ینال لگانیاں جی

کوئی کہے چاکر کوٹاں ٹبیاں اس وانگ پیرے دم چہانیاں جی
کوئی کہے سائیں سبھے نگ آکے چاکیاں جی آنادانیاں جی

کوئی ویکھ مستان مستان ہوئی آکھے جانیاں اٹھے جانیاں جی
کوئی کہے جوگی تیری اکھ رن آن بابہ بین کھلی دکانیاں جی

کوئی چھپ چپار تری کاتر لیسی نظراں وراکھیں مرگانیاں جی
کوئی کوکلاں وانگ ہنکار کرکے مرگ بار چپا ہی بیا پانیاں جی

کوئی آکھدی پراں ایہ جانبدیاں کی کوئی یہ ہتھانیاں جی
جوگی گالیاں سابیاں ہین جوگی چلا ہوریہا امت دھانیاں جی

ہتی کوڑہی سبھانوچوں شوخ اکھیں ہی اکھ میں ہولنیاں جی
آئی سیبی بہین چوا کیسے او تہ تے دی سہلیاں نیانیاں جی

کہیا ماتھا نا جھو امت ہاتھ ڈالی جہیر پا گرد ہی گور دے چلانیاں جی
اودھ کرن سبہ ادبیاں تال فقراں اودھ ماجانیاں ایہ بکانیاں جی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ڈُکی جی بس جراں منہ اپر پھلیاں ہیں پھراں اٹھ ارانیا بچی
اجو کون جینے کو تل ایہ ہانی لائی نال ابرانیاں ٹانیا بچی
ہتی کک چپنک کے اوڈ نکے ہری پہیاں نے تسیں سوانیا بچی
انتا آکھ چلی جوگی آوین وہر کہیا تدہ لون ہار چرانیا بچی

کڑیاں آکھیا دہی ایہ مہر جیہتی نام فاتون چہ دہیر انیاں جی
بہناں آکھیا سہتی ہیں پھلیاں تیاں آنہیاں آکھیاں جی
جنسے تسیں پیتاں بیاں مہر دہیاں وکیہہ نیند بٹھیں باہر کڈھیاں جی
فضل سیر کرن بنے پہنچ جوگی قدرتاں ویکھ رانیاں جی

گرد فتن جوگی بہر ندو ویکھ نو چوسپیا آکھیں عاشقیب پیار دو گنگو بسدان سہتی با جوگی

رانت رہی وار وی ہٹ کر دی ویکھ لوک تعجیب ایہیل جوگی
عاشق بابچہ گوپال لیلے والی چلے یار دو ہتی جاں تابیل جوگی
آدبر بیٹھے ناد وجاوتا منتر پڑھ کے گورانہی کبیل جوگی
میری بھابی بیار ہے پہنچتی جانے ڈول ڈیکھے ڈیل فیل جوگی
جدوں لگی گے تد دن جانیں دو یکہیں ہے چوہدیم تبیل جوگی
تیبوں دیکھ کی مزہ چکھاونی ہاں اج ہو جاسی ہیل ڈیل جوگی
جان جان بہاہی وچ پیاں پسیندوں تیتھی عقل قدر فیل جوگی
کل کوتل مہینا ئیوں تیری گدھا بن دی اج ذیل جوگی
تیبوں دیکھیا منا ان بچ جوں اج گھسان تکل ابل جوگی
انجہیں سولہ واڈا ٹیکے سرہا پچھیوں اللہ دی تیل جوگی

دان دہ سحر ناتھ مرکز تیہ یو وڈو ٹیپنی ہتھ زنبیل جو
دہر ہڑا ہو اٹھو وڑے ناسن ہتی ویکھدی تری کو ڑیل جو
ہتی آکھیا ٹپے بوجھیا ہو نکا ہیں وچ ٹپان خوار ذلیل جو
ایسی سخت اوہ کمبخت بولیں ہووی طبع علیل علیل جو
کل آکھدا ہی میرا کائو نیا ویہراچی کیتیو لج تعمیل جو
کل تیحنوں کچھ گدا ہیوئیں اج تدہ اگوں عزرائیل جو
سانگ ناسنان کوئی ناہسی آئیوں سانگ ٹیکو وانگ بھیل جو
مارکھان پیرن مر کے آپیاں کوئی کھبیا ہیں کیل جو
پیرین ادبھو ڈانگو استادنا توں شتر ہیا نکیل جو
فضلوں نادسی جاسیں کیا جوڑن ناد پچھوکے اسرا

جواب جوگی با سہتی خواہ سیر

جوگی آکھیا کوار یئے ڈاریئے نی منہ بول نہ جوگیاں بول سہتی
جیکر خبر نہ لیسی دہر ار وگیا ندا کا ہنوں ونداہیں سیر پھول سہتی
جہلی یار توں گالیاں دیہ چلی منہ اجو گیا نال مخول سہتی
گل با دہی نامراد نہ ہو ہو کے نال مراد کول سہتی

تیری بھابی روگی اتے توں سوگی تیرا ادہر وار دکول
لڑیں ناتھ دینال آنا بہرین ہتھاں نکل جیائی ہتے بول
ہووے کام کا کام نہ جوگیاں نہیں جاکے ڈہونڈ کوئی
فضل شاہ جوگی جو گی ہویں ہیا جگ پانہ بول بول

جواب سہتی با جوگی ۷

اُو کنند یا منڈیا نڈیالے پہنڈ کھنڈ پکھنڈ جگا جوگی
اساں گھول پینٹے گھول چوگیاں دے کہ کولتوں گھول تو جوگی
کریاں کواہیاں توں یاروسنائیں تیتھی دن ٹوف بچ جوگی
ویکھ بنے کوئی میرا اونڈائی مرسیں قضا قضا با جوگی

زناں ویکھ دا پھریں بیگانیا توں نہیں آکھیا دے جیبا
ٹالے خیر منگیں ٹالے کھوہ ناہیں سچ دس توں کون بلا
پا پیتے سنے ماں میری بھلیاں جیانیاں تہمتاں
فضل ئیم ہوون تھر ہار نا کوی ٹھر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

جواب جوگی با سہتی وند نہت زبان ہفت اقلیم بزبان ہائے مختلف ملکہائے

دہر دن یار بیٹے کو ایہے ٹھیٹھی اہیون پار ناہیں آسمان ہتی
شرق غرب جنوب شمال تائیں پھیریا ملک کتان کتان سہتی
گل لگ جند ہی ڈھگی گل ایہوں زبان شہر لاہور جہان سہتی
اچھو کچھو ویر بگو گھر جا رے پوچھو نا رے یار والان سہتی
سنگے دیکھوں سائیں جلو وطن بیٹھ کے لین پیچ بلوچیاں ہتی
گھول گھول گھتی جھیل جوہر تھے زبان جھنگ جہان جوان ہتی
دیو دلو یہ نون تھی اوز سائیں کشمیر زبان چشم لتان ہتی
یا حبیبی انت حبیب قلبی عربی زبان بیان ہتی
کم مائی ڈو سی آئی ایم ویری گڈ فرنگیاں جان ہتی
ہیارے عزیز چیں ایجا بساند
ہے ہمنیارہ دہان جیبو پوریپ آپنان پان کہوں تم ہتی
کاہڑی کرکے کریسیں کرکے بنگری ایہیا زبان ہتی
خشت باشد
ایہر تدھی کی نہیں ڈھی ہن لیسے جودن میدان ہتی
ملیا ہووے توں نہیں منداچور نون ٹل ہلان ہتی
جوگن ہو جو گن پچھے نار جیہیں اجیکر لیں جوگی استھان ہتی
نام زن دا لوک عورت دہر ڈھونڈے فعل جے نیک نسان ہتی
جوگیاں جانی جوگیاں جہانی سو ئی مرد میدان ہتی
جو جوکرن جوگی کتھوں کرن جوگی جوپن ہیں کرین لتان ہتی
اتھوں مندی نہیں جھ مندی توں نوں دیں تہ مرہ آسمان ہتی

لکی جھیان چھپان چھیان . نے اسان چھپان چھپان ان ہتی
نانا کار زبان اسان دی ہی بیان سا ان تدہ جی سکھیان ہتی
سانگی نہیں بیا بیا اسنوں اوہیان گلیمہ ل پہاڑ زبان لان ہتی
دووہ دیہ ڈنبہ کو چیری سائیں ہی جلالیندار جہان ہتی
کالتھے ہید سائیں دلو گال ٹھاون عشق سند تم دعا کان ہتی
کہ تم ان آشنائیوں ہیلی کندی دلیسین ان پا سوبا یہ ہرن ہتی
اے کلا ارشاد دعا خیر خیر اندیشہ خوبان زبان عملوان ہتی
بیا بیا جانم توکی اندی زبان فارسی فارسی زبان ہتی
لجہ جان تشریف شریف آوردی لیا ولی ستان ہتی
زنان بانگری بنگری ہنگری یاد ہو وے بانگی یاروکیان ہتی
اینگ کم ڈی سکھ تو انگ زبان ہیرشاستر خوان الان ہتی
تہوے کم پیسے ہیسں ڈنگون ہی جاپدی ہمیں شیطان ہتی
انی مہیہ جوگی جوگی تو جہے دی پان ہو ڈے جے و ہو ڈ سمان ہتی
نال کنے کنے پچھ کرسان معنی رن کوئی ہر کہان ہتی
ہن کید کن عظیم وآیا نسان زبان نگار وشیان ہتی
انی ہا دیہ ہی شو خیان نال فقران کرن جیسا نہیں ایمان ہتی
بوئی جی رہی بوٹی جڑی نچہ جوگی پٹ چہان پٹان ہتی
فضائل نہیں ہفت اقلیم ہند نالے جانا ہفت زبان ہتی

جواب سہتی با جوگی

چل تھے ہتھ کیہہ جاگا ہاں دلک بھو تی جند کہالا جوگی
جتاگل تیا دنا پہر ہن ہوند اچھیچ ہتھ کستا ہو جیو نت خوار جوگی
مندیا کرین ہیکھ ٹیان جانیا مندی ہا دیوان تیری ناکار جوگی
اتنا یہ دیس نی کہیں مندیا توں نال کسے تد پیار جوگی
بھیری تو نیری نوں توں ہن ستان دی توں یہ کہ کلاکی انسانا جوگی

لے کے فیر جاس خیر تنیڈی ایڈ جو پیرنہ بیا پسار جوگی
ہیند بھکھیا کر نقال ہتھ ان اگے کسے چھال دیار جوگی
دلیس ٹیس پھر ین بھاک جہا ہاتوں میں نج گیا دی ہتھیار جوگی
ان رن دا کسے شام ہیر یا آکسے کون جن جت گار جوگی
جہڑ جہبٹ کرا مندا داہڑی آکھدوں ہوت بیہوت ہے دار جوگی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کرکے ریس توں ریش منا بیٹھوں اپنے جوگی نیہری سنگار جوگی
برن سہیاں جگ مدار تیرا جتھاں سہیاں جوگ نہار جوگی
نیکے شدتوں پنڈ دے پنڈ ہوندا پھیریں پیرا سیکہ ہیکہار جوگی
دھو ہتھ پیر اگن قدم ہولی ٹولی وین جو مہر شکار جوگی
علم سوئی جو عمل نہال ہووے حرف نام فقیر دے چار جوگی
قانون کرے قناعت بیٹھ آسن تیہوں یاد خدا در کار جوگی
صفتاں چار لاچار نال تیتھے آوے نہیں تیتھوں عار جوگی

ہے جوگ شاہی ہیو جوگ دا ہی صفت کہیں ہووں کہنیں بار جوگی
حال کال تیرا جتھاں حال کال دلیں اتار جوگی
کیسے گلی جے نا ریٹھوار دیکھیں یار ہیر پیارا کھلار جوگی
آئے جاہ وچ چوبرا ہری ستّے تہن خیر تے خیر گذار جوگی
تیتھوں فکر بھلا جہان والے کرے فقر نامہ اختیار جوگی
رہیوں رہے رضا خدا اندر راضی جو ہین مرضی کردگار جوگی
جبکہ نہیں میرا اعتبار تیتھوں سچ فضل تین سچ نثار جوگی

جواب جوگی با سہتی

سن رکناری ناری ناری بید کی گوندداں ہیں جاں پچھان سہتی
کبھی پھر آئی شہر آ نکلے لوک بھلے ہوئے انرمان سہتی
منے جوگ کے جان نادان ہیں جیموں ہتھو جان سجان سہتی
گاؤں گرے جنگی ہو جن کو ہین اس ہے جان مرلا پالسان سہتی

پات پھول کھانکیچ جنگلاں نے گزرہیں ہم گذر گذران سہتی
گوشے بیٹھ کے زہد کماؤنے ہیں گنج رو پیر کا جو فرمان سہتی
واو وانگ دلکی رکھیں ہاتھ جوگی کبھی کام کی کام کہاں سہتی
بالمنائخہ کائیں بالمناہ جوگی فضل شاہ بی جگ جہان سہتی

جواب سہتی با جوگی

بادشاہ پر خاک سوہ پلے ناہیں کم شاہاں منگ کھاں جوگی
وانگ جوگیاں دے ہیوں ڈول تیرے اپنے گھیا بولا جوگیاں جوگی
ور بند ہو تو کوئی کیا جانے خیشہ گھیں گگے جو ہرلال جوگی
بول بول سو ہوں آپے سمجھ لیساں بول تول ہرا کیریج گی

منگیں گھیو رکے خیر بد خیر کوئین دل جا کے آنا نان جوگی
کوئی سنا گیاں دیکھاں بد ہوسن لگے بد ہوان جوگی
الانسان وحضابی کہیا نبی تحت اللسان جوگی
فضل شاہ فقیر نوں پہ لینڈی کرکے آکھر کفن سناں جوگی

جواب جوگی با سہتی

رب واحد لاشریک جیہا بادشاہ نہ بادشاہ تے ... سہتی
آل نبی جیہی حسب نسب ناہیں ... ہر کہ تطہیر سہتی
ملک الموت جیہا کوئی پیک ناہیں غالب وانگ تقدیر سہتی
حکمت نہیں لقمان حکیم جیہی تے وانگ سجان تقریر سہتی
ناہیں علی جیہا سخی ولی بلی بادشاہ امام فقیر سہتی
کجے جیڈ نہ پاک مکان کوئی شوقی پیر بغداد دی پیر سہتی
تلخ نہ جیہا شیریں شہد جیہا ... نہیں کھیر سہتی

نبی پاک محمد جیہا رسل ہویا نہیں نہ ہوگ اخیر سہتی
صابر نہیں ایوب یعقوب جیہا تے مظلوم مثال شبیر سہتی
آفتاب جیہا کوئی گرم ناہیں مہتاب روشنی بدر منیر سہتی
جنت جیڈ آرام نہ چین ناہیں دوزخ جیڈ عذاب سعیر سہتی
یوسف جیہا سوہنا نہیں علم کوئی ثانی علم قرآن تفسیر سہتی
دھرتی جیڈ کوئی پائمال ناہیں جیہا دار دے جیڈ اسیر سہتی
سچی ڈھال ڈھال یونان جیہی ناہیں مثل ایران شمشیر سہتی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کتے نہیں کمان کیانی جیہی تیر وانگ خدنگ دے تیر سہتی
تان سین جیہا کتے راگ ناہیں ثانی ناچ نچوانا کاشمیر سہتی
روم چین جیہا کتے نقش ناہیں ثانی مانی نہ بنے تصویر سہتی
بالناتھ جیہا کوئی ناتھ ناہیں جوگی جگ ٹلے نال سیر سہتی
ناہیں سخت کرخت فولاد جیہا تے نرم مثال حریر سہتی
رانجھے چاک جیہا کوئی جگ اتے جیہی چھیل مثال ہیر سہتی

رستم جیہا کوئی پہلوان ناہیں اتے ہگت مثال کھیر سہتی
سلیمان سکندر جیہا کوئی بادشاہ نہ جگ تے میر سہتی
عاشق جیہا ناہیں جگ سہن والا قسمت جیڈ نہ بخت زنجیر سہتی
پوشش حسن ادا لاہور جیہی دیکھے ہور نہ حور نظیر سہتی
نندہ جیہی نہ رن بیکار ڈٹھی ہووین جوگیا ندی گلوگیر سہتی
فضل شاہ جیہا درد مند ناہیں اتے درد جیہی اکسیر سہتی

جواب سہتی با جوگی

چھڈ ناہیوں رن بیکار گھر دی تاہیں اٹھ لگوں ہن ہور جوگی
تدوں عقل آوے گندے وچہ سر دے وقت ڈھنڈھسیں پور جوگی
ٹوٹے کوئی تیرا کہیں ہن ٹوٹے نال ڈنڈیاں کے ڈنڈ جیہوں جوگی
ابھوں سکھ نہ سخن جوگیا اکھے غافل عمر گوائیوسوں جوگی
یاد حق بھلا نہ موڑ کہاں دا وانگوں دنیا دا وانگوں جوگی
ایسا سخت کمبخت ہیں توں نہیں جیہو خدا فرعون جوگی
جانی جس جگہ سر پون گھٹو اوتھوں نکل جائیں وانگ پون جوگی

کالیں دین بیگانیاں جائیاں نوں ایہو جہے کھد توں کون جوگی
ایسے لئی توں بھی اڑی بنہہ کہدا شاید ندہ دیہی موربون جوگی
بھگوے کپڑے تنگ سپاہ باندھے پیر گل گھری نالگوں جون جوگی
رہیا سوں منداں تیار کردے کہا سیں بار پہر یہ منداسوں جوگی
آخر کار ہوا نرم سارہ پہ نڈ تالا لوہار سجے دہوں جوگی
پچھے گیا ندی خیر جیہڑ ناہیں فیصلہ بھون لئیں سب توں جوگی
بیٹھ صبر کرکے کوئی رہیا نہ باہجہ فضل خدا ایہدی عون جوگی

جواب جوگی با سہتی

بہرم صورت تکا دہرم موشہ پریم جوت جگے ہمیں تو دہان سہتی
ایسے سن نکلے ہونا ہیں نا اتنے ناڑی بید کی ہنر پچھان سہتی
بالناتھ کا ہیں بالناتھ جوگی ناتھ ناتھ اناتھ نتھان سہتی
ریت پریت نمیت انیت جوگی گن گیانگی گن گیان سہتی
ہگن جیہا کی ہمیں اجیہا کیا تے نفس نوں بھیکھ منگاں سہتی
کالیں کہائیں ادے بھلا ہو کہتے جائیں اے بھلا برا ازمان سہتی
قدر داں کرکے قدر دان ہتی مدکا دان کلین کہ نادان سہتی
ویا دیا اکھیں جسنے دیا ناتھ ناتھ کے ہاتھ ملان سہتی

گرو وسا جگت کے جگت جوگی سگلی تیرتھ نہی اسنان سہتی
کریں روپ بہروپ انوپ کارن گریب گر دگر دوپ گمان سہتی
ہتی نام اور بات بی نہیں سہتی کہتی اور بی چتر زبان سہتی
کام کام ناکام ناکام جوگی کام کام کی کام نہ کہان سہتی
دنیادار پہلے پڑے پرکھ او ہمیں گرو دکا یہ فرمان سہتی
داتی دان کے نیک انیک ہمیں جیہلک نہیں پران اوسان سہتی
کل جگ نہیں کر جگت ہے یہ کر جگ نہیں جے جوگیان سہتی
کر یاد یال دیال ہوون نیچ یاد کی کرتے چھوٹاں سہتی

لڑیں شہر لاہور کے لوگ جیسی مرغ سرخ بہیڑ لڑان سہتی
فضل ناتھ کے باوری مست جوگی ناد وہا ندی سیس نوڑان سہتی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

منع کردن ہیر سہتی را از بے ادبی و بحث جوگی

ہیر بحث سنے گھروں نکل آئی آکھے سن ہو اے میری نند سہتی
نی توں کواریاں آکھ ارداں چادر شرم اوتار دیندی ہتی
سیدے ویر نوں آکھ بیاہ کرے نی توں منگدی غلطی خاوند سہتی
کم تم کرکے جوگی رم جاسی کسی پاؤنی کی اوہنوں بند سہتی
منتاں کرے کملی کون جاندا ایہناں جوگیاں دے پند سہتی
شاید اس لئے جیڑ جپاڑ کریں بھانویں آیا تدہ پسند سہتی
جیڑ غداہ نہ فجر دی تند پائی پیو کوئی اولڑی تند سہتی
دنیادار نوں بھلا نہ برا بولن انت شان فقیر بلند سہتی

منہ آکھیا توں منہ ابولناں نی بس رکھ زبان نوں بند سہتی
سو سوگند لوبیں سو سو شند بولیں نالے قسم کھائیں سو شند سہتی
آوے قہر فقیر بیخبر ٹٹے تیرے چا چھاڑے سائیں دے سہتی
بنا ملے مراد دا حاصل جھڑا آن پاوے بنا بند سہتی
کتوں بھلکے آئیا نگ ساڈے صورت چند جیہی گوپی چند سہتی
جوگی قدر توں آگیا آگیا کرئیے چاپنے ہن عقلمند سہتی
سو ہوں بکے تے ناتھ وی پویں بجھی بکی شوخ سمند نابر سہتی
ہیریں لگ خطا بخشا فضلوں سدا رہیں خورسند انند سہتی

جواب طنز اخطاب سہتی با ہیر سیال

آئی ہیا بیئے نی جیکر سچ پچھیں تیرا ان جوگی من بھایائی
اگے چاک پچھے بنہ چاک ہوئیں ہن جوگیڑا یار بنایائی
تیری سوہنی صورت ایہدی موہنی مورت واہ واہ رب جوڑ ملایائی
سیدے دیڑی دی تہیں مراد پنی اج ناک توں اوس کٹایائی
اگے ہیں تاں اج تحقیق جانے پاپ ہیر دے نال کمایائی
جوگی سو گی تے چاک لاک نالوں سیدے روپ الوپ سجایائی
مان کریں مردار دی ہی ماں ہیں نیلیں اساں نی گشت پڑھایائی

چڑیں جوگیا توں سیں خصم میتوں تیرا خصم بھاویں پچھلا پائی
ہن ٹیاں نال ہنڈا جوگی چاک چھڈیا تاں نال ہنڈایائی
چاکاں جوگیاں دے تینوں شوق لگے تاہیں خصم نوں دل بھلایائی
پچھیں سچ رنڈا پہلے روز ہویا پیر جو ہندی ہنڈا کڈھایائی
ایہی لئی تینوں پیکے ٹور نائی سٹریں گھت تابر لیایائی
سچ بل جہائی راج کتا چلی چیٹے انت سدا ہنبایائی
سویں پچھڑی داگون نگ بھر آہنوں دے فضلہ افضل کلایائی

غضبناک شدن ہیر سہتی و در جواب کردن او

غضبناک گرلال گلال ہوئیں کہیا ہیر سن نی مری دیہنچ
میتوں ہتھ لاون الوں بیاہ کرے نظر پان بیٹی تیر سہتی
اک روز پایا تدہ کواری تیرے ویر کوں غیر نظیر سہتی
بھگتے بھگت نالے ایہ چلا نگ تھا ہو کان پایا گرد بھیر سہتی
عوض ایس تقصیر دے پیر سیگ کہادی زخم شمشیر اخیر سہتی
اگے وانگ چھکے نال ویر سیگے ہوئیں اج ضرور شریر سہتی
ایہہ ہیر فقیر نہ پیر سیگے اود مہر نوں تہہ اود بیر سہتی

تینوں کرے سیدا تیں ہیر تائیں جیکر ہتھ لائے مشتان چیر سہتی
نی توں چھیڑ جوگی مزہ چکھ لیسیں سیدا تجھ چھڑیسی پوان سیر سہتی
ویکھ بھرم پیا بھرم ہیر رہیا پنج پیر ہوندے ہیر پیر سہتی
تیر ہوئے چھیڑ پیر چھکے لوکاں سمیہا چور پیر سہتی
کرے تینوں کجھ ہور پاتھے دستگیر میری دستگیر سہتی
ہیر پیر شاہ انشاء ہیر کہاں تیرا دیر فاک خمیر سہتی
در دوال گھروت پیر گوڑ پر فضلوں فتح ہوکہ مند ہیر سہتی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

نرم شدن ہتی و بار و زجر کردن و نشستن او ادویات و قرعہ و کتاب مکار کی ملاحظہ کنانیدن ہیر را و لاف زدن در علم نجوم و حکمت

کرم سار ہتی یا زی نرم ہوئی لگے تا دنی بار لوہار جوگی — خبردار ہوشیار مڑ کیتے ویلے رب چا ہمیشے مددگار جوگی
شہ مات شطرنج دی ویکھ چالی نہی پیر پسار کھلار جوگی — بچے باز دیوانگا دھڑک ہتھ کے گیتو سخن سخناں دی بار جوگی
آکھے سن ہتی ہیر ہو زنان سیدا گدا ہے سچ گفتار جوگی — اتے توں خنجر ہور کڑی والی ہو ریدار کوارئی ری بھوگی
جاہ پھسی تدہ سجگئی ہتھ رکھ تلوار دی دھار جوگی — بغلی ہیر لگا کے بغل وچوں بیٹھے بوٹیاں پل کھلار جوگی
آکھن ایہ دار و الیس روگ دا ہے انہوں نے کیہ سنس ہزار جوگی — تدے کوئی بیمار شفا پاوے مفت لئے ناہیں طمعدار جوگی
نام روگ دار دا اختصار کیتے قصہ بنان ہو طول طومار جوگی — کدی سنگئی سٹ کے میٹ اکھیں کرے جو رانگشت شمار جوگی
قرعہ ڈال کدی لگن شگن دسے کرے سال تے سمان چار جوگی — آکھے کرم تے لیکھ نصیب قسمت دس دین جھڑا ہو پہن ہار جوگی
پھیر لال کتاب نکال بیٹھے فال ڈال کر کہن چتار جوگی — ہیری لال کتاب ہے پڑ نجمی ہیر سن نے کری غبار جوگی
گدڑ آیا سنیھ ہیا جو لی چا ہیا رب دیسگے نال پیار جوگی — اک لکھ جنتر باز وراسن نہیں لج نوچنے آئیت وار جوگی
پچھڑ ہو توآں ہیں آن ملے بیلیں وچھڑے یار ہیار جوگی — کرامات فقیر دی دیکھ پاوے دار و وار گا وی دار و وار جوگی
کرسے آنگیاں لگے آبیٹھ پوچھے صرف ہسکے نمسکار جوگی — پوچھے نہیں لیا خیر چل دیا فضل خیر کہہ پرسن ہار جوگی

جواب ہیر با جوگی و گفتن کسے را کہ ندیدم کہ یاران رفتگان ز ملاقی سازد اگر راست باشم حیا بل ہر وار بدر افواہ سم وا و ہمہ عمر ممنون احسان تو باشم

کہیا ہیر لوے راولا یا دلا توں کون ہیلیا او چھڑی یار سائیں — اک آن اندر کون آن میلے پنچھی گئے سمندروں پار سائیں
پھلو پھلی جہاں دے عاشقاں نوں من ہکی بنی لاچار سائیں — بابجھ یار ملیاں ناہیں چین بندی میلیں یار جاناں پرا پار سائیں
گل ہار اوتار ہو ناہ دیوان میرا پھیر ہوئیں گلے ہار سائیں — دس کس کاری گھول گھول ہیاں ہیر گھول گھتی تنگ نار سائیں
کتھے ہے کس نال ہے جان ادھری کر نام نشان اظہار سائیں — ایہ بھی دس ساڈی یا دیا دو سنوں اکے بھلگیا سا پیار سائیں
اتنا پتا پچھے جے کر دس دیویں بارے ہیر دے تیھار سائیں — پھیر جنتر بھی تیرا سچ سمجھاں ملسی یار میرا غمخوار سائیں
تیرا لکھ کروڑ احسان سمجھاں ہو کے ربدی شکر گذار سائیں — فضل شتا جے یار دلدار سے کراں جان بھی جان نثار سائیں

قرعہ انداختن جوگی از التماس ہیر و تشفی کردن رانجھا از باعث محبت بیمار انجھا کہ یار او بود و حکمت عملی ہیر

جوگی آکھیا قرعہ میں سٹنا ہاں تھہ لا ہیت کرکے لال ہیر بے — سوال تیرا نجوم دی لکھ تختی کڈھاں لال کتاب دی فال ہیر
پڑھکے بسم اللہ قرعہ ڈ ہر ہیت کرکے یار نوں تپال ہیر — قرعہ ڈالکے فال نکال جوگی لگا دسنے حال احوال ہیر
ہے لال کتاب ایہ آکھدی ہے اک جٹ صاحب اقبال ہیر — آہا نام موجود ہا پتہ دھید دا رانجھا ذات دا سی غم زدہ دل ہیر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

موئیا باپ گئے دیرو یر ہویا رہنا تخت ہزارے محال ہیرے
اک روز بچہ کھیت کھیت ہویا سفنے ویکھیا تدہ جمال ہیرے
چند روز فراق تے سوز اندر اینویں رہے طرفین دے حال ہیرے
قسمت نال نصیب دے میل ہوئے وچ جنگلی وصل وصال ہیرے
پھیر چاک تے کھائیو بابلے دا اینیا مجھیاں دا چروال ہیرے
پھیر بارہ برس مجھیں چار دتیوں پنج پیر ملے ابدال ہیرے
پھیر دشمناں نے چایا ویر تیرے دتا اوس چرواں نکال ہیرے
پھیر تدہ ننگا بیا ہیوئی نی مجھیں نال گیا رکھوال ہیرے
کھیڑے پنج گھیرے وچکے وے کدہن مجھیں نال پیا سنبھال ہیرے
پورے سال بچھوں نیر اخط بھونتا بر کی خط بینے خط ڈال ہیرے
آتش شوق دیتھوں تیل پایا بلیا بال مثال ہیرے
کھیا جوگ گنشوانت گورو سائیں ہوا دستی دین دیال ہیرے
سر تے جٹائی پائی تے بھبوت لائی تدہ لئی پھاتا ئیں حال ہیرے
مشکل نال اوسد کرکے بہشت آیا جان چھڈا ہلال ہیرے
پھیر تواں دستوں بچی یار پوچھے نال ننتاں پاس بحال ہیرے
گھر ترتی ڈھونڈی پھرتیں باہر دے جا موہوں ٹال مثال ہیرے

نالے بھابیاں بولیاں مار کہیا جاہ بیاہ لیاویں سیال ہیرے
بیڑ بوچھ بیڑی توں بی ڈوب بیٹھی پایا اوس ماہی ہی جال ہیرے
اوڑک دیس بھالانیکے دیس تیرے پٹن گھاٹ پہونچیا چال ہیرے
آئیو اہر تے اہر دریا آئی قسماں کیتیو نیں رانجھے نال ہیرے
تدہ لئی باراں وچہ رہیا رلدا باراں سال گذری سال سال ہیرے
اوسے موقعہ تے توں بی جاپونتی پیر آکھ کنی بول بال ہیرے
رہیا ات نہ رات آیا جنگل بیٹھا کوٹھے دا نال ٹکال ہیرے
سر تے چھپر ٹاپ چوا دتا تانیاں سمجھ چپڑ وال کنگال ہیرے
پھیر رونڈ تے کرلا وندا او وچھ سیال بھونتا ویلا ٹال ہیرے
مجنوں وانگ وحشی تیرے عشق پچھے پایا پھیر پاٹڑ وال ہیرے
گورو گورکھ ناتھ دے چاٹلے بال ناتھ گورو پائمال ہیرے
کن پاٹکے مندراں پاکنیں پھر چامنے سر تے وال ہیرے
پھیر بن جوگی آیا طرف تیری لبیا اوس کھاں عیال ہیرے
اج نگر تیر لوپیا آ وڑیا پھر لی نند تیری سوسوگال ہیرے
کھول بتری ڈال نکال بیٹھا تیر سنگ پیا نقال ہیرے
فضل شاہ فقیر نہ جھوٹھ بولیں گہنہ لائیکے ویکھ کھال ہیرے

شناخت ہیر رانجھا او وین اور اٹھایا نقاب از رخ برفگندہ وشنگوی طرفین با جٹیاں انجو جاں سعد اوشاد ہیر بشتیں باغ

ہیر نے علم النصوحتیاں ہوئی سن سن گلاں سن سان جانی
کہنے کہے جوگی یار گھر تیرے شاید ایہہ رانجھا میرا ہان جانی
نیم کہند اکر کے پہچان جٹی کیتا جوگ ڈیول دھیان جانی
ویکھے ہی رانجھا ہیر باوریدا سیج بن آیا مستان جانی
مست محو ہوگئے معشوق عاشق گویا دنگ بیان بتان جانی
پھیر دنہیں طرفیں دے جھڑی لگے پیوے وانگ باراں پیان جانی
ہیر پروانہ رانجھا دیوا دوہیں حال حیران حیران جانی
مطلب ایہہ ویکھے دشمن سمجھ لگے ناتھ ساتھ گیاں ٹالاں جانی

ہٹیے ہیک سانے جو جٹی دو کھ سمجھ نہاں جہیاں جانی
ٹکنے میں چو ڈھوئی ہیا ویں جھوکاں کن پاڑ لیا جوگیاں جانی
کرکے غور اسطوں نظر لائی لیا ہیر نے جان پچھان جانی
ڈٹھا ہیر رانجھا ویکھے ہیر رانجھا تاڑی لگ گیاں جٹیاں جانی
آئی ہوش کہیا ہیر بسم اللہ رانجھا کہے قربان قربان جانی
اودہر ہیر روندی ایدھر ہسیا رانجھا کیتا فیر جٹیاں ٹھوڈاں جانی
نیم گھنڈ اندر چوری ہیر رووے جوگی اونگلی کر اسمان جانی
اوڑک ہیر کہیا تینوں آن ظالماں لگے باغ جا بیٹھیاں جانی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

گل کرن نہ سنن دی واہ ایتھے ڈر خوف مارے دشمنان جانی
ایہ پلک ناہین جین دیندا آسمان خونی دو نیان جانی

اسدے بد گمان چشمان نال ہویان مژان معشوقان عاشقان جانی
فضلشاہ کی ہور فتور کردی ہتھی آئے بھین شیطان جانی

باردیگر مقابل شدن سہنی باجوگی از غیرت بنگہ مبیسر

دوجی وار سہنی نخار کہا آئی آکھے بجو دے کہان سمجھاجو گی
سحر سامری تے بھانویں جانی ناہین گاوسیم دی لٹی بلاجوگی
شالا لوٹا موہا جھوٹا کھوٹا تویں بہوت تے بہوت بلاجوگی
سمجھین ناہیں قدر نہ فرساڈ نسبت خاک افلاک کجاجوگی
رزق دوہے نگٹے نصیب قسمت کس منت دالہ آپیوں دہاجوگی
ناتوں نفی اثبات دی بات جانی روحی ذکر قلبی اخفاجوگی
فاقے فقر دے باہجہ فقیر ناہیں ہناں صبر دے اجر نہ پاجو گی
ہجر رب سنیے درگذر کردے درگذر کر دے انجاجوگی

میری بھابی انجان توں ران ایویں ہوون دنگ شیطان بلاجوگی
جانے ٹونا جادو سحر کامن ہر کامن نئیں بھرپاجو گی
گوڈا مار توہان پاس بیٹھ ہین تینوں ذرا نہ شرم حیاجوگی
نردے باہجہ جو کہان پلا زہوے گل لیسیا اننے پلاجوگی
گل گلی دلی گلی جھوٹھا ہیں آکھیوں اودتیا جو گی
آدے بچھوڑے رہین کچ کوڑے کچ کوڑے ناتوں لاجوگی
احسن عمل کمادے بیٹھا آسن گلی گلی نہ فقیر بلاجو گی
ہویان باہجہ نہ سرگ نصیب جیکے فضلشا توجیہ کہا جوگی

انی نار گو ٹھیار گوار مور کہہ بدظن ہو کے جوگیان سہنی
ٹلی ہووین ہا دین تیادار لو کان کہین وچکہ فقیر جوان سہنی
دھن مال دولت عمر شان شوکت بید نہیں تہ سنگ بہان سہنی
آندوں رزق نہ ما تو دے شکم وچوں رب کیتا ہے بیان سہنی
ایویں سٹرن کا ہنوں سین نہیں آئے تیری باپ ملک فرمان سہنی
ہیچ قدر دا قدر نا قدر ناہیں قدر قدر جانی قدردان سہنی

تیری بھابی انجان نادان توں بی جان کیہ ہوئیں ایمان سہنی
ہوٹے مارسیے توٹے کرن ٹوٹے ٹوٹے پیٹ دے گھرین جان سہنی
ملن دودھ ملائیان کھان نیا دیں صبر فاقہ صابران سہنی
وتے وتنے لگی ہر قسمت وٹنے ہاتے نہیں کہان سہنی
ساڈی قدر دا قدر جو نہیں تینوں لی اپنا قدر پچھان سہنی
فضلشاہ فقیر دے لگ چرنیں مسلمان ہو جا مسلمان سہنی

خوشتن گنیزک و خبر دادن جوگی را از جنس آن و بد انداختن و کاسہ جنس گو فرشکستہ شدن کاسہ جوگی

سہنی وق ہوا کہیا او ٹہ باندی مٹھا دہم شد قدنا پہ دانی
کھیر لیان باہجوں لیں تھیں جانی سنیان پن ناہیں کدہ پانی
بہیری کا کہیری چاہلیدہ کیتی وس گی گوائیا آپ دانی
کاسہ وچ بین بیٹھے مار کھلا رچیا بیٹھا کہے فسادہین جانی
کاتی بہول ہمول آہین گیا پیار دس گیا گی تدم ہوا پانی
کاسہ جوڑ درست کردیہ بہیر پانی کہم ہے ایہ ملاپ دانی
جڑہ ایہہ پڑ باندی ٹدہوں پیٹ سان جیاد جیلیہ کیکھ چہر پانی

انیتی گپی کیسی ایں جو گیدی دینا فرض ناہین اہدے پانی
باندی کھیر باندی بک بھیتیان گی انکھے پکی آہر کہا پانی
اسے حق ہین گوار چھینا چھیا کھیر دینا نہر ساپ دانی
کاسہ وچ زمین تے پہنچ گیا جوگی مزہ سر آپ دانی
کاسہ بیدانہ منتر گردو ہڑھکے نان پانی کجھہ کرو ادھوپ پانی
چپ چاپ لکم ناسان کرنا آیا دقت جوگی چپ چاپ دانی
فضل بدنصیب ٹھیک بہیا ٹھانی پھر بیکار ایں دپھا پانی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آوے کیہڑا پانوں صدقے کیتیا وے سوہون کدہ سمہالکی بات جوگی
بوجھ کجھہ نتر آیا تینوں خیر دتا جان مال دی خیر خیرات جوگی
دیسی پیسے وے چار گہیا ٹھوٹھے تیرے منہہ جیہی کالی رات جوگی
اوتھہ وٹری جمری مگر سالڑے کوئی نہیں کا بات جوگی
ٹھوٹی بہت گماں بھان بھان ناگر زتین کہاہ پکا پکی بہاجوگی
ٹھوٹھہ بہن کرکے فن بیٹھ رہیوں کسو رن کا رن لائیو گہات جوگی

جڑہ پٹ ہوکے گہون نکل بھر یوں ہکلی ایہ تیری کرامات جوگی
ٹھوٹھہ جوٹھہ ٹھوٹھہ ٹھوٹھہ آپ نہیں لو کان پین سرت بات جوگی
اک اپنے پاس نوں ن کہہ مورکہہ تن گوروؤں نون گہل سوغات جوگی
چینیا چہر بیلا او جلا ہو یاندا ہوسیں چہر بیدا او جلامات جوگی
خرابات سمہال کے بول موہوں لاہوں ہفنگ ہفنگی خرامات جوگی
فضلشاہ نصیب دی بات نیاری قسمت نال ہے جو ملی برات جوگی

جواب لاجواب رمزیہ جوگی با سہتی

ملیا سہتی جوگی نال لڑکے کاہنوں چھائی اودائی سر پائی سہتی
بھناد یا جسکو نوں پنجابی یہی پہلا سروں لہہ جائی پنجابی سہتی
کے دیہ جس جال لگائی سائی چار پائی ٹھوکائی لرسائی سہتی
اکے دیہ جس ٹھوک کے اونی سوسی اچھی بیٹھ تے بیٹھ بہائی سہتی
ائے کھل سوغات مراد والے جہڑا سرت بنیہڑ لڑائی سہتی
ٹھوٹھا پا چینا سنوا ٹھوٹھا انٹی کرین ونائی دنائی سہتی

تیری بہائی اوو ہالنی اکولے ندہ لیں ٹی گہات لگائی سہتی
چینیا اگے ترہان نوں دیہ جسنوں منگ دنی اتھہ پوئی سہتی
اگے دیہ نی سرم سلائی والی سرمیدانی جسکو لون بھر ئی سہتی
اگے دیہ جسنوں وچہ او کہلی پا مرنجی ہیلیاں نال چھڑائی سہتی
تینوں لڑن جھوٹے ہونی بازاں سد ویکھہ لڑائی خدائی سہتی
ٹھوٹھہ جوڑ درست کر دیہ میرا فضلوں جہڑ ٹھوٹھے رہیا ئی سہتی

سہتی کہا غصہ تھیں آن پئی دھکا دیکے ناتھہ نوں سٹ گئی
آن آن الیسے جھٹ جھٹ کر کی باز باز واتگوں جٹ پٹ گئی
حال حال کردی سہتی اوڈھ ٹھی آ ئی ماینوں گھی گہٹ گئی
پنج ست مشٹنڈیاں ہور آیاں اتے جوگی نوں ہو منگہٹ گئی
کوئی جوگیدی بیٹھ در یڑ آکے رنگ لٹدی لٹدی رٹ گئی
کوئی دور تھیں بھونکدی کہلی کتی متھا وٹدی دعدی وٹ گئی
سنہن کوئی پڑا اوڑا نالا وچوں گہٹ دی آہندی گہٹ گئی
جوگی کسے دی پگڑ کے گت کھچی سوہی آرتی انگی چولی پھٹ گئی
کوئی پیر فقیر نوں دے گالیں رہے اونتری چوپٹ پیٹ گئی
کوئی جٹ وانگوں ڈنائی پکڑ جوگی جماں پٹدی پٹدی پٹ گئی
کوئی مور کہی پڑکے مور جوگی ٹہاں سٹدی پٹدی پٹ گئی
کوئی دہوں بہنیکے جوگی باہجے مجہہ دیوانگ تہیٹ گئی

جوگی اپنے دہیان غلطان آہا ہلکی گدڑیو انگ پھٹ گئی
نال قہر فقیر منہہ ٹھوکی زہر گہٹ بھرکے گہٹ وٹ گئی
اک ہتھہ دیا دوجے ہتھہ لیا سودا نقد کوڑی ومڑی گھٹ گئی
گورے رنگ چٹیاں جوبن گورے گو یا فوج جنگی ہو غٹ گئی
کوئی جہیڑ کے کہاکد ہیڑ جوگی چھپاں ہندی ہندی ہٹ گئی
کوئی مشٹنڈری انڈڑی جوب لڑی کوئی ونڈدی ونڈدی ٹ گئی
کوئی مارہلی وٹا اٹ کہنگر کوئی جوگڑیوں گہٹ رٹ گئی
کوئی جان چھوڑائیکے اوٹھہ نٹھی چہال مار وچوں نٹ گئی
کوئی رگاں ملائیکے ناتھہ کو نوں حال حال کردی پاس چھٹ گئی
کوئی ویکھہ فقیر دے کتکے نوں نوبہ تاب کر دی دسے جھٹ گئی
کوئی ہوئی ہوئی ہوئی ناتھہ جی نوں سنگسار او لٹ پلٹ گئی
کوئی فضل فقیر دی کالجے نوں منھی ناں باند جٹ گئی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

رفتن جوگی در کالا باغ حسب الوعدہ ہیر و انتظار نشستن ہیر دیدار و بیرون رفتن بوقت شب ہجران معہ سہتی برائے بازی کردن و وقت فرصت یافتن ہیر ملاقی شدن با جوگی در باغ مذکور حسب الاقرار و در زبان ساختن گلہائے فراوان و ز ہجران و سوز فراق بے پایان و باز رسید بخانہ ہمراہ ہجران

بیٹے باز جوگی ... ار چون وانگ بازہ ہو گئے اوڈار پیارے
کالے باغ نے کھول کر ... بستر لا بیٹھے دھوان مار پیارے
پئی رنت ... یان ... ہر کہیڈن گیہان چند چانی سی بہار پیارے
فرصت وقت سہتی ... پر ... کو دن اوہ بھی باہر نون گئی سیار پیارے
نال پاک دیدار ... ہوئے ملے لا کنار دو یار پیارے
پھیرے گھر ... دکن پاڑے آیا ترس نہ اوس گوار پیارے
ڈبی بحر غم لوچ کہان غوطے تار تار پیارے تار تار پیارے
آوے شوہ میل بیڑا دیچہ شوہ دا ئین پار پیارے لائین پار پیارے
درد سوز ہجران دوکھہ روز ہجران ہو کے گلے بسیار بسیار پیارے
رانجھے آکھیا چلہ فرید وانگون باران برس ... ہیا برس بار پیارے
ڈولی چڑھدیان ڈول ہی ہو ہوئی اسین ڈول ہوئی بار خوار پیارے
رانجھا کہے بھانوین کار ن پیار سید ساتوں چھڈیو منون وسار پیارے
غرض ایس طرح نے دیتا کر آپس وچہ ہزار تکرار پیارے
دوکھہ کٹے گذرے گیتے گئے گذرے نویں ستر ن ہوا قرار پیارے
دور دور نظران دور اندیش دونوین لگے کرن گفتار پیارے
نیم راہ اندر سانون پکڑ لیسن پیا دا سین تے اوہ اسوار پیارے
تیری جان بدلے کران ویر نہین ہان میری ہنے طیار پیارے
اک ہو صلاح ہے جیو میر ایر دشمن دے ہتھ تار پیارے
ہتی ویر سنے پئی ویر ساڈے کرسی انت خوار سنسار پیارے
اتے تیری دوری نہچ پیران اتے انہاندی ہتھ سر کار پیارے
سہتی ہو گئی جے مطیع تیرے دسی کار تمام سوار پیارے
مطلب آپنے نون طرفون دیر سید کارن مار ذکر یگی عار پیارے

کالنوان رولا پا کے مفت مار کہا کے رناں گہرین گیان نثر پیارے
انتظار دیدار دلدار ہوئی کیتا صبح جو شام اقرار پیارے
سہتی نال نوریان باہر کہیندی ہی منجی ہی ہی ہیر بیمار پیارے
کالے باغ جل کے باغ باغ ہوئی جوگی یار دا کر دیدار پیارے
آکھے ہیر قربان قربان صدقے تیتھوں گھول گھتی وار پیارے
میرے جوگیا وے جوگن ہین تیری جوگن سی پئی منہے ہار پیارے
بندی ہیر بھانوین پئی قید بندی تان بی رہی تیری تلبگار پیارے
آہمو سامنے بیٹھ معشوق عاشق لگے کرن گلے گفتار پیارے
طعنے توڑے دیچ ٹے اتے ہور نہورے ہزار پیارے
سید ٹھیک لیکے مال ور گیا آیا اسین ہفت موئے بچھلار پیارے
کہیا ہیر ڈولی پیکے ماہ ڈولی سید مار کیتا سردار پیارے
کہیا ہیر سید نال ویر میرا جوین مومنان نال کفار پیارے
جانی جان دونوین جان جان ہو کے لگے جان تون گرن نثار پیارے
الماضی لا یذکر چھوڑ قصے اگلے فکر دی کرن وچار پیارے
بولی ہیر میان رانجھا چل ہنی اپیر مین گھڑی لائے دار پیارے
شالا موندے ایسی بات کہیان شاید ہدار ن ہونگے خوار پیارے
ہت نہیں اکرات دی ملے فرصت تان نی نکل جاؤ درسار پیارے
سو بھی باہج امداد خدا پیران پئی جا پڑی ہے دشوار پیارے
اوہدے ہتھ بلوچ تہار ہے تے میری اوسدے ہتھ مہار پیارے
کرو وعاراتین عظمت ویکھ سہتی ڈگی آن تیرے دربار پیارے
اوہ بھی نت مراد ... مانگے پاک بلک صبر قرار پیارے
پھیر کرین دعاتون تی اوہدے آن ملس دلدار پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اونہوں نے مراد مراد ساڈوں پھیر عیش تے موج بہار پیارے
رہا غفلت وچ ویکھیاں سہتی رہے لنگ فقیر مکار پیارے
ہیر ہو رخصت رانجھے یار کولوں کوٹھیاں پاس ایہ مکر وچار پیارے
کیہا ہیر بیمار اوداس آہی اج تاپ لتھا مجھے پیار پیارے
ہاں عجب احمق کھیڑاں ہیر گئی ہنکے شاد سے شکر گذار پیارے

لئے رانجھے ہتھ اوٹھا دعا منگی خاص وچ درگاہ غفار پیارے
عرض وچ درگاہ منظور ہوئی سنی گئی پکار سرکار پیارے
کوٹھیاں کہیا جیو آتیاں بسم اللہ ہویاں ویکھ خیراں بکار پیارے
سنیاں ہیں سیاں کھیڑیاں نا اگہماں ہیں بی آیاں ہاں اکہاں پیارے
فضل شاہ اوہ بی گل ویکھ لیسی بازی عاشقاں جیت ہی ہار پیارے

دربیان خواب آنا سہتی کو جو کہ فقیر نے اسکندر شہید و فتح جنگ بیا کر داو خواب وچ بیٹھن ہیر تے ترغیب دا دین سہتی نوں

سہتی گھر اندر ستی نیند آئی باہروں کھیڑے گئے جدوں شیر سہتی
سفنے خواب اندر جاپی آن بیٹھا جوبن تخت کماں تیر سہتی
اکڑی پکڑی پکڑی چکڑی نال ننجی وانگ چوردے ڈال بخیر سہتی
منکر ہیر دیوں جدوں گرز پچی سمجھے منکر تے نکیر سہتی
مویاں ستیاں دی کون واہر آوے سنیاں کسے نہ شور فقیر سہتی
اکھیں کھل گئیاں اوہ ہر بیاہ اوٹھی ڈٹھا سیف فقیر خبیر سہتی
کنبدی کنبدی گئی نسکے پاس ہیرے خواب راتدی لئیں تعبیر سہتی
سنی ہیں میں خواب کی دیکھی ہاں اوہو جوگیرا اتھے تقدیر سہتی
نالے نال شتشے مارگیتی بند بند جدا سر تیر سہتی
ننگی ہتھ شمشیر گل کھاکے دیوں ہیر میں آکھ نکیر سہتی
یا اوہ جن یا بھوت اسرار کوئی یا اوہ دیو جاپے کا شیر سہتی
بھائی دس نی کوئی علاج بیتوں پایا دا سبب قدیر سہتی
ہیر توں میری اک نہ منی ہو یوں جوگڑیدی گلوگیر سہتی
دوجی وار جیکر تیری خواب آئی اوہو شکل فقیر خطیر سہتی
ہنے کرائی ہیتوں اک اکھ گئی کالے باغ بیٹھا ظاہر اپیر سہتی
جے جوا تیں ملک آکر ایہو گل گئی پتا کی چاتیر سہتی
نی پلیاں دا ہتھ نیرچھی جو دسا خبر خبیر سہتی
ولد کا ال میرے تیر امیرا خاص دستگیر سہتی
دوہا اوہدی بیدی گل سکے نال ہیر جی کہنہ کہیر سہتی

دہشتناک تصویر فقیر کرکے کھلی ربنے پھیر تقریر سہتی
گلا گھٹ آکھے لہو گھٹ بھریں آکھے پھیر دیوں شہ شیر سہتی
پکڑ لال ڈنڈا چاٹہ خوب پھنڈا اکڑتی چولی گیتی لیر لیر سہتی
توبہ توبہ کرے آکھے بھل گئی کر معاف تقصیر حقیر سہتی
کھیا شکل خطیری پھیر کہیں اوڑی نال فقیر اسیر سہتی
ہوئی صبح ایہ بیٹھ تدبیر سوچے کراں ہیر نال تقریر سہتی
آکھے ہائے بچے کجھ نہ پچھ بیٹھوں تین زندگی ہوئی اخیر سہتی
ہتھ لال متھر نے قہر بھریا سینے بیٹھ سی لکھا لکھ چیر سہتی
واہر واہر کر رہی ہیر تیری آئی کسے نہ کوک ظہیر سہتی
جدوں لنگ گوڈے ہیر ہے سکے ہوئے آ نظر بیر فقیر سہتی
دوجی وار راتیں جے اوہ پھیر آیا مار گئی مار کتھیر سہتی
بولی ہیر پہلے تینوں آکھ رہی پورا پیر ایہ گئی کہیر سہتی
چھیڑیں پیر ناہیں کدی جوگیاں نوں کڈھ نکیاں نال لکیر سہتی
پیچ نہ ظہیر دی جان جاسی رہیو وچ سر پیر نذیر سہتی
اوتاں پیر ہیسی کرامات والا جلدی جاہ بخشا تقصیر سہتی
کہہ نذر فقیر نوں سنگ لیجا شاید کرے اوہ نظیر سہتی
راضی ہوئے تاں منگ مراد پیارا یا جو ہوے مراد ضمیر سہتی
جو کجھ مطلب ہووے کہہ دیوے تیرے خوف کر کے تاثیر سہتی
فضل شاہ کیوں تالیا پھیرے سونا کسی کیمیا ال اکسیر سہتی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

باغ باغ رفتن بسمت باغ سہتی ہمراہ ہیر بعذر عفو تقصیر و دیگر کرامت طلبیدن بطرف ہیر جوگی و شنیدن پشیر و تدبیر فقیر

سہتی ہس کہیا ہیر بیچ آکھین ایہہ جان کھڑا پیکے تک سائین
ایہہ جانیان ہین خیال سیل اوتے بہالوین کرے مر ہو سہیک سائین
پھر یا ٹھال تھین ہیر نیر پیا کہنڈ دہی ہوا دتون ڈنا ڈہک سائین
سہتی تہال وٹہال تہال ہو گئے مار چہال نکلے وانگ بک سائین
جوگی ہس پیچے صورت ویکھ سہتی کہیا چلی آلا دہڑک سائین
کچھ کشف فقیر کا ویکھ پایا نظر دہر کرکے کہیا تک سائین
اج رات ساری مار مارینون صبح کیتیو چا اٹھک سائین
کرامات تیری ہو ناہین ٹکی صرف ویکھیا گہول گہولک سائین
جوگی آکھیا ایہہ کی گل مشکل سیج کھینگے بوجھ بوجھک سائین
پھیر وچہ درگاہ دے عرض کروا کرکے انگلی نشرف فلک سائین
پلک جہلک اندر بیڑا پار کرکے لگی پلک نہ دیر پلک سائین
فوٹے اپنی بھی بی فرصت نالی کردی عرض مین اٹھ جہبک سائین
چھٹا تیر فقیر دے کشف والا لگا وچہ نشان ترک سائین۔

آدے شرم جعلی گل جو گہیر سنیون بول ہک بنتی ڈک اک سائین
جدون ہیر نے پک پکا لیا ہے بھگی ہے چاول پک سائین
اوتے پنج روپئے چا نقد رکھے گھلے ہیر سہتی دہک دہک سائین
اگے آن اندر باغ آن پونہتی نیڑے جا جوگی کہلی جہک سائین
پھیر جہک اوتار کے پاس آئی سہتی چھنک چھنک چھنک سائین
سہتی آکھیا عفو تقصیر کرمو تسین مالک ملک ملک سائین
بہوت ہوت وانگون ہیر گھر دہو یون ڈنڈا مار کے توڑیو لک سائیں
دس کی لیائی ہین نذر تیری اوہ بی آکھ دون جا تنک سائین
تہال کہنڈ ملائی تے نذر ساڈی اوہ پنج پیسے چاندی پک سائین
جھوٹھے ننگ ملنگ ڈالنگ گہو پئی ہیر نے کر دلمک سائین
پئی عرض قبول بیشک عاشق کیتا شک نون شق ودونک سائین
انتھک سائین انتھک سائین انتھک سائیں انتھک سائین
فضلشاہ فقیر دالنگ ہیا نہین تان بھل بیٹھا جھونک سائین

جواب سہتی بہ ہزار طنز و رمز با جوگی کہ ہر دانگہ آن جفر گوہ و دہ ام بر عکم آن شناخت تے اعتقاد وسند بر کرامت فقیر

سہتی ہس کہیا واہ واہ سائین آپ ہو کوئی ابتر بہیم موٹے
موہنہ وچہ پیندے بوجھ پڑچکے رل عقل دے کوٹ عظیم موٹے
بینا ہو نرول ہو نابینا آپ ایسے بھی ہین حکیم موٹے
پنڈ و پنڈ بہاجڑ سرتے پھرن جائی نام پچھیا کہیا مقیم موٹے
اسان حلم حلیم دی بات پوچھی کہیا کہا تینکے ٹلک حلیم موٹے
اسان سورت ختم قرآن پچھی سمجھے آپ ہو تان تعلیم موٹے
دفتر جوڑ چانن نام نظر ہوئے اول رحم نہ نام رحیم موٹے
اکے بھنگ پا چرس افیم پوست اکے پئی بیمار سقیم موٹے

ایسے بوجھ بوجھ کرنا ہو جی ہو ہیہ قلعی پیتل سوئینا سیم موٹے
پتھر ڈوب دیتے توڑی تار دیندا مادر زاد ہو ولی قدیم موٹے
چنگی راہ تے اہل توفیق نالے پلے خرچ نہ نام نعیم موٹے
سنگا سلیمانی کسے آن دتا کہیا ویکھکے خوب افیم موٹے
آکھن وہ ناہین نام روشن بی بی دتا جیہنہ اسم کریم موٹے
اسان کہیا گلقند لیا ڈ جلدی گور کن لے آئی فہیم موٹے
ایسا ہیم رکھا ونان فائدہ کی سدا ہو شیطان رجیم موٹے
اوجل روپ ادین تے قدم ہو بخلی دانگ غریب یتیم موٹے

بہوت ہوت وانگون کرتوت ایہو ماروا ٹھ وٹا بتھر ڈ ہیسم موٹے
ایسے آپ ہو کشف قلوب فضلو کیون نہ کرے جہان تعظیم موٹے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

دربیان طلبیدن رانجہا سہتی کہ برائے کیمیاغ شدن بعوض پنج روپیہ پنج فلوس بردند اعتقاد آوردن بر کرامت فقیر و مطیع شد عرض حال خود بیان نیز جوگی معتقد دانستہ ہمہ ماجرائے عشق ہیر گفتن وصال خواستن ہیر و قبول کردن سہتی از بہر طمع مراد مراد یار و باز رسیدن بہ خانہ رانجہا را مکر آموختہ

ہتی مسخری نال جوگی زیر زبر کیتی مطربان سہتی
نہیں جاندی جہل فقیر دائے وچ شیر گرگان گور کہان سہتی
جاہ جوین رکھیا توین رب کرسی بھانوین لیا بہہ بیتان سہتی
ویکھ تھال رومال اوتھاں آوے گیا دین یقین ایمان سہتی
پھیر تھال نون چار رومال پلا کرے دہیان کا رن امتحان سہتی
جھڑ اگیا سی نکل ایمان وچوں آیا پھیر ہوئی مسلمان سہتی
آکھے پیر ظاہر اکھین ویکھ لیا حاجت رہی نہ دیکھ دیکھان سہتی
ایسے پیر کامل آئے گھر میرے منان رب والکھ احسان سہتی
دہن بھاگ میرے آندا رتسان کران جندنے جند قربان سہتی
بینون مار کے آپ پردیس گیا پھیر وات نہ پوچھیا آن سہتی
آکھے بین تیری دمان باہجہ بردی کجھ حکم کرو فرمان سہتی
جوگی ہس کہیا ہیر میل سانون پتیرہ میلان جانی جان سہتی
آکھے اوہ اک نام نون ہے بیاہی سید نال پیاری انوان سہتی
عشق رانجھنے وچ غلطان رہندی سایان کدی نسی آن سہتی
ایس امر لاچار لاچار کیتی ہور دیر نہ شان گمان سہتی
دہار و آپ ہے روپ انوپ رانجھا کران فرق نہ مان جوان سہتی
جوگی آکھیا نون قربان ایہ اعتبار نہ قول زنان سہتی
شاہد پاک رسول مقبول کرکے کھاوے قسم قرآن جہان سہتی
جوین تون مراد مراد منگین تویں ہیر دا مجھہ رمان سہتی
چیتا متان کتے کرین بہت ظاہر رکھین ضامن دل دہیان سہتی
آکھے سن سایان پہچیان جیکر ہیر لیا دان اگن ہان سہتی
نال ہیر ذات مشیر توسان گوشے راز گوش گندان سہتی

اک لنگ ملنگ او تارنی ہیں دوجا بولدی چتر زبان سہتی
اگے سدق نہ آہیو پھیر لگی کرامات جوگی از مان سہتی
لنگن ہتھ نون آرسی کی آکھے ویکھ انہان عیان سہتی
بالا ناتھ جی لیے تیز سن سن سن سیان ہوہی حیران سہتی
ویکھے کہنڈ ملائی دا تھال بہریا او تی پنج پیسے پدان سہتی
اوٹھ دوڑ فقیر دے قدم لگی چم اکھیان نال مکان سہتی
نام آپنے پیر دے بخش میرا جو کجھ ہو لیا جہل نادان سہتی
چرنین لائے کے کنڈتے تھاپ دیو تھیں مشکلان کل آسان سہتی
میرا یار میرا دہی بود باندہ چشمان لگ گیان ناگہان سہتی
ساری عمر رہسان قدمان نال لگی جیکر یار میلین پیارا ہان سہتی
ہوندے تان نہ مول عدول کرسان تیرا حکم فرمان پروان سہتی
جیکر ہے مرضی تہو تہہ سودا ایہ بی ویکھ ہووے اطمینان سہتی
نازک ترک نیکے پئی رہے منجی ویری دیہہ ہو رہی ران سہتی
رانجھا ہووے تان مونی بی اوٹھ بیٹھے حاجت ہو نہ کہیں کہیان سہتی
جوگی کہے چھل کران جو بنان رانجھا مرضی کی تدہ سمجھان سہتی
اک آن اندر آن آن لیسی رانجھا نام جے کران بیان سہتی
پھیر راز نہان عیان کرسان کھلے قسم اوٹھا قرآن سہتی
جوگی ہسکے آکھیا میں رانجھا کارن ہیر لیا جوگیان سہتی
میری شرم تینون تیرے پیر کے پیر کمبیر آس دوہاندی رب چان سہتی
کہیا ہی نے یان مراد جلدی جھڑے راز نہان چھپان سہتی
جا پئے تے سنہ جارے مولے تیرے پاس رہسان پاسیان سہتی
سب مکر ڈنگ لڑا ہیرے سید گھرسان تدہ بلان سہتی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تساں نال رقیب دے آونا نا پھیر باپ گھلاں اج خان سہتی
پندوں باہر سپ دی کھیل کرناں مجھہ کوڑی کو انکھیاں سہتی
میری عین مراد کارن کریں عرض پیراں بلاں سہتی

مجھہ جان انجان نادان ہیں تارنے توڑ لیا واں آسمان سہتی
تن روز دی طول میعاد کمنی کریساں موقعہ ویکھ رواں سہتی
منوں ہار کر فضل فقیر آئے پاس ہیر دے نہیں شیطان سہتی

آمدن سہتی نزد ہیر بیان کردن کرامت فقیر و خوشخبری دادن از احوال رانجھا و مکر حیلہ کنجیتن جہت وصال و تدبیر کردن مار گزیدن مکا جوگی

سہتی ہیر نوں پاس بہال آکھے جاگے بھاگ تے گئے جنجال ہیرے
کالے باغ جا کے بالا ناتھ جی دی کیتی پاک دیدار جمال ہیرے
جوگی ہس کے مجھہ بلا لیا پھیر پوچھیا رات دا حال ہیرے
راتیں مار نیتوں ہس نا ہیں کہیا میں دسنوں جسم کال ہیرے
مار کار ہے جن یا بھوت راکھس کہیا میں کجھہ ہور ویکھال ہیرے
جوگی کھنڈ ملائی دا تھال کھیا ہسی میں کر کے لال گال ہیرے
جویں کہیا فقیر نے توں ہیں ہو با کرامات ہیں ویکھ کمال ہیرے
مہرباں ہو کے ہیر عرض کیتی کارن یار مراد وصال ہیرے
کہیا میں اوہ تاں عاشق رانجھنے دی لد ہوں وصال محال پیارے
جوگی ہس کہیا ہیر نام دھید رانجھا ذات اتحال ملال ہیرے
ہیر گئی بیاہی نے بین رے لیا کن پاڑیاں جوگیا نال ہیرے
اکے ہیر لٹی اکے جان گئی جان آیا کر کی ڈھال ہیرے
میں ڈٹھی پیر کامل عامل جان ہوئی خاک پا اوہدی جان سیال ہیرے
تدہ دی اوس نے ایڈے دو کھہ چالے مجہیں چار بارہ سال ہیرے
گھہ چن نے چاک خاک ملی آیا وچ اقبال زوال ہیرے
تینوں لکھ مبارکاں آن پھسیا ماہی انگ ناہی نہ بیچال ہیرے
جوگی سو گئی دہ جوگی سنے روگی ہو یا کن پاڑ منایا وال ہیرے
اوہ یار ملادناں میں سہتی نے اوتے میلے میرا لال ہیرے
میرے مکر دے ول خیال رکھیں نال رسا تینوں اج ویکھال ہیرے
تینوں مکر دا ناگ لڑا دہری پھیر نندری گسیاں بھال ہیرے
جو جو منانداں ٹال اوہدے کر تینوں سہج نکلا گھال ہیرے

تینھوں ہٹ رخصت گئے طرف جوگی کھنڈ چاولاں دا لیکے تہال ہیرے
مائے شرم دے دور کھلو رہی بھلی گنڈھ بیٹھے گل گال ہیرے
سہتی میں نہ کسے دی بات سہتی کیتی پھیر گستاخ مقال ہیرے
ہن تک مائے مار بند میرے دردمند ہو رہے پامال ہیرے
کرامات وکھال میں پھیر کہیا وس کی آندا تہال اٹھال ہیرے
جوگی آکھیا ویکھ یقین آوے ڈھا میں رومال اٹھال ہیرے
قدمیں لگ فقیر دے خاک ہوئی کہیا رکھ یہ ہور کھول ہیرے
جدہ ولن میں مراد مراد منگی کیتا تدہ دا اوس سوال ہیرے
جوگی قسم اکھوا قرآن میتوں پھیر بیٹھ کیتی قیل قال ہیرے
عشق ہیر پچھے چپہ چپہ دہرتی بنیاں ان چروال کنگال ہیرے
پھیر کن پڑا فقیر ہو آیا کوڑ میں دا نام گال ہیرے
پھیر مجھہ دیطرف خیال کر کے کہیا ضامن رکھہ خیال ہیرے
میرا مرن جیوں اوہدے نال تیرے ن بی بول پال ہیرے
دہی سیم جہیی گال ڈال اوسنے عمر بال ستی بال جال ہیرے
تدہ کا نے وس کنگال کیتی کی دو کھڑی زندہ پلال ہیرے
چل ادٹھ کے یار سنا پیارا دو کھاں نال ہوئی اوہدی چال ہیرے
پیا سا آب زلال وصال رانجھا جلد پیاں ہیرے جلد پیال ہیرے
تیہدہ ویر نوں پیر توں کراں صدقے شاہد رب دے متعال ہیرے
چھوٹی عمر وڈی مکر جانتی ہاں چھپی ہیر کہیدا ن جہتی نال ہیرے
اوڑک یار تیرا جوگی لیا سلیہ وان کرسی سپ دی وہ قیل قال ہیرے
کواری آڑی دی رکھ میں پاس تیرے ساں ویکھ موقعہ نکال ہیرے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

گل مکر دی چال کمال آئی تیرے لال نوں پاس بہال ہیرے / جائیں تخت ہزاریوں نال اوہدے ایہی سندی مٹھی مکال ہیرے
جنوں بے مراد نے نندہ رکھیا قصہ پاک رسول دی آل ہیرے / فضل نال دلبند خورسند دوویں رہسان سدا انند نہال ہیرے

برمن سہتی با ہیر جا بہانہ پرسیدن و گزیدن مار خانہ و کیف یا ہیر اندر پیش سہتی توجہ کردن آواز مکر و تزویر بازار آوردن بخانہ

پوچھ ماں کولوں سہتی سنگلیاں چلی چاہ نوں جنہیں کہیا ہا سہتی / ہیر ہس ہا کہیا ہیں نہ جلنی ہاں ویکھاں چاہ ہیرمن جاہ سہتی
ہنس کہیا دمن ہاگ سادے ہیر پوچھیا چاہ دا راہ سہتی / جائے چاہ تے چنے کپاہ وہٹی دیوے بال دھرن خانقاہ سہتی
چائیں ہیر تائیں سن ہر نورے اتے نال ہونی ہمراہ سہتی / بلکہ ہیر نہ فوج کواریاں دی آہی وچہ سردار کپاہ سہتی
چھڑے ہا آگئی ہیلکے فوج جنگی کر دتی گئی سی قتل فنا سہتی / پھرن کنگھدی لنگھدی ٹھگدی راہ اندر پہونتی لنگھدی ہا سہتی
سیاں چھوبیاں جہو بیاں بنھ لیاں ہنیدی جنہیں کہیا پخون ہا سہتی / آکھے میں تے ہیر لگ چلیاں کہیا ماں نہ کریں وساہ سہتی
اہہا ہر کواریاں لے برات لئی اودہر ہیر اتے در دخواہ سہتی / آپو آپنے دہیاں کواریاں سن کر کے چار چوفیر نگاہ سہتی
اک سنبل ببول دی نوری توڑی دیندی پیر ہیر دے ولاہ سہتی / کنڈا مار کے خون وگا مگروں لگی خلق نوں کرن گواہ سہتی
ہیر مار چیکاں دہ گھٹ پئی بو بکرے سپ نے اک ساہ سہتی / سیاں دوڑ گئیاں ویکھ آکھن ایہ کی ورتیا قہر الہ سہتی
آکھے ہیر تائیں لڑیا ناگ کالا کیتی آہ نگاہ ناگاہ سہتی / حال حال کرکے سنڈہ توڑے سدلئی مائی ہلواہ سہتی
دیکھن آئیکے ہیر بیہوش پئی کملی پاس آکھے کہے آہ سہتی / پھیرن ہیر اٹھیا نوٹے آکھن ڈٹھا آپ میں ناگ سیاہ سہتی
سبھ ویر دا راج خراب خانہ ہویا اتے لگا سینے داہ سہتی / پاس ہیر انبوہ کثیر ہوئی کیتی ملک اندر حشر گاہ سہتی
بار بار جاگے گھنڈ لاہ موہوں ویکھے ہیر سندا منہہ ماہ سہتی / ڈنگ مار دا میں ناگ آپ ڈٹھا آکھے رہیا ناہیں اشتباہ سہتی
کوئی ماندری سد لیاؤ لوکو آکھے گل پلو مکھ ماہ سہتی / ہیر کسے نوں کی اشتباہ ہووے جتھے آپ ہویا پاس گواہ سہتی
ٹھے یار نے قول اقرار جوگی کارن پنے رہی نباہ سہتی / مطلق جھوٹھ دا سچ بنا دتا ویکھو جھوٹھیاں دی بادشاہ سہتی
ویکھ مکر ابلیس ابلیس کہیا واہ واہ سہتی واہ واہ سہتی / پھیر ہیر پوا جو ہنجھی آئی گھر انہوں حال تباہ سہتی
کھلیاں کرے باہیں آہیں مار ڈاہیں گھر بیں آن بیٹھی ہوہ داہ سہتی / فضل شاہ فقیر نے دیکھ کہیا تیرے مکر نوں لکھ پناہ سہتی

خبر یافتن چوچک از مار گزیدن ہیر و ماتم شدن معہ احکام و طلبیدن ماندریاں فقیراں و ملاں و آمدن انہا بعلاج

اجو گل سنکے بہرن دوڑ آیا ویکھ سہتی چشم نم میاں / آکھی کی ہویا سچ دسیں جلدی سہتی دسیا حال ستم میاں
آکھے ہیری جنہیں کپاہ ڈٹھی [illegible] ناگ کالا [illegible] میاں / ڈنگ مار کے ناگ نس گیا ہیر [illegible] میاں
ستے مار [illegible] سہتی کرے [illegible] قسم میاں / کوئی ماندری لیو ڈھونڈھ [illegible] میاں
آکھے وقت دا [illegible] الم میاں / اودے [illegible] میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بچے ہیر ہوئی پاپ پاپ گئے جادن غم والم عالم میان
اجو کہے افسوس افسوس لوکو ایہ کی ورتیا قہر ظلم میان
اکھیں ہیر تہیں و بچگے نیر وہندا رووے پاس بیٹھا چھم چھم میان
منجی ہیر دوالے بیٹھے رون سارے جتنا گوڑمان کوڑم کٹم میان
رووے سید گھت تے بخت کھوٹے جنہاں امری محبوب صنم میان
بوٹی رگڑ گوڑی بنھے زخم اوتے مارخورسند کوئی چم میان
کرے نقش ہوسنگ کرنقش لکھے کوئی کرے تعویذ تم میان
منکا مار کوئی لیتی وچ گھولی کوئی کہے بازی ہوئی تم میان
کوئی کہے زہری مار مارلئی ہیت چلی وسی ملک عدم میان
سپ کیسے وی کیل نہ مول آیا اوڑک گئے بلان جوگی رم میان
کوئی چشم گریان کوئی سینہ بریان رووے کوئی بہڑ درد وغم میان
کوئی آکھدا ہیر تقدیر ماری لکھیا مٹے نہ لوح وقلم میان

سبھے کیسیا فقیر رنجان بیٹھا جیندے عوض ایہہ ماری وسم میان
پیر مرد اگے پشت خم آہا ہور خم کیتی پشت غم میان
رووداآکھدا ہیر جو کرے اچھی دیان مہر ہزار درم میان
آکھن لگا بلا اسمان نون ناہ پچیا پیا آن از غیب دا جم میان
اجو ماندڑی گل سدا لئے منتر مارے بیٹھ بہم میان
لائے کوئی گہسا ٹیکے زہرمہرہ کوئی زخم اوتے مرہم میان
کوارکی گوڑی تہیں سوت کوئی گنڈا کری کوئی ریشم میان
کوئی کہے کہنون منتر کرو جنتر بس ہو گیا اہدا کم میان
مار مار منتر مین تر کر دے زہر مار دی بیش نہ کم میان۔
کھیڑے سنے وستی کھیڑے رون آکھن تتی سید یکھ کرم میاں
سٹ بھس اوڈائکے سر پائی آکھے دم گالے نالے دم میان
فضل شاہ رانجھے جوگی باہجہ کہر آکری گھلنان تنگ پرم میان

اطلاع دن سہتی اَتے جوگی ساکن کالا باغ فرشادن مُہر جو سید ابراؤ اَور دن جوگی وری بسید انیں جوگی فی اظہار دن تیرا نید و غدر جوگی کہ تجنید سگانی علم من اثر نمیکند و قسم خورد سید اکہ با ہیر وصال بکردم کہ ہنوز بکر است فرزدن جوگی بسید اوگریاں و بانجانہ

سہتی آکھیا بالا کہل کوئی بیٹھا باغ کالے جوگیڑا سائین
پیا جاپدا سے کرامات والا ولی پیر زادہ اولیا سائین
ایہہ ابد مشکل مشکل جان کتے کیونکہ لاڈلے ہین خدا سائین
ایہی ہے جیکر اہر بحر وون اوتھے اوتھکے پین سدا سائین
اجو کہے کھڑا میرے پت نالون ہور ہے دانا عقلا سائین
کالے باغ بوچہ فقیر بیٹھا قدمیں لگ کے سنگ لیا سائین
کہے سید اسے دامین جانان ہان لیا وان ہنے فقیر بلا سائین
جوگی شکل رقیب پچھان کہیا ارے کون تون جاٹ بلا سائین
نمسکار کرکے ہتھ جوڑ سید آکھے داس تیرا خاک پا سائین
ایسا کریں جوگی ٹھوٹھے خیر مائیے ٹھوٹھا آوندا متان ہنا سائین
تیرا دوکھ کی سنین گوار جٹا سین آپ دوکھے اہندا سائین

اوہدیاں اکھیاں ہین مثال وانگون بیٹھا طرف سائین تاڑی لا سائین
اوہدے قدم پایان چنگی ہیر ہووے ہوردعا دواجد اسائین
دنیا دار جاڈنڈے مار کڈن کہن کسے دی نہ التجا سائین
اوہ بھی غیر دے جاندا کم ناہین بھیج آپنا کوئی دانا سائین
صرف عجز نیاز دی بات کرین چھڈین شان شیخی چودھرا سائین
پھیر سد سیدے آکھے جاہ بیٹا اوٹھ دوڑ نہ دیر لگا سائین
وہوٹی ہیر دے پیادا نام سن کے سید مار نکل گیا دھا سائین
دیوان آکھد رب جھوٹھ کرے سہتی کوئی کینا فقرا سائین
میرا نام سید پت چودھری دا دکھیا ہوان سنیون حال جرا سائین
خصمان وہٹیان انت پیار پانا کارن ہیر دے پیر منا سائین
بول گیا ہن کسکا دوکھ سہتا حال جرا آکھ سنا سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آکھے نار کارن سٹراں نار اندر مار مار لیتی اژدہا سائین
ہیر نام تے عرف سیال جٹی آندی جھنگ تہین ہین سناسائین
وچہ کھیت کیباہ دے کھیت ہوئی وتا جٹ دا کھیت لٹوا سائین
آکھین ہیر وچہون چلے نیر چھم چھم پاس رون بیٹھے اقربا سائین
ہونی انت ہونی بچا چا کھیڑا اتے نہین قضا قضا سائین
مرن دیہدی جٹی کھٹ کھٹی کر بیاہ مڑکے ہور جا سائین
تہہ جوڑ سیدے ہیر عرض کیتی بیڑا وہن پیا بنی لا سائین
پھیر لیکہ تے میخ فقیر مارے ایہہ بھی گئے دانا فرما سائین
کراں باہوڑی باہوڑی کرین جوگی بیتھے واسطا پایا آسمان سائین
جوگی کہے ایسی تینون نار پیاری جسنی مرین گہبر اگہبرا سائین
سید کہے پوچھو سال سال ہو یا پئی ۔ ہے بیا ۔ سدا سائین
دو تن روز گذرے ہارے تاپ لتھا جا نا بولسی بعد شفا سائین
اودہا پیار ناہین تیرا پیار تان ہے دیسی آس خدا پچا سائین
جوگی آکھیا لوبھ درکار ناہین طمعدار نہ ٹکڑ گدا سائین
دھن مال دولت تج دیار سارا ہین شاہ وہر کے گن کا سائین
تون بی ہو فقیر تے چکھ لذت چھڈ رن تے کن پڑا سائین
تیجا زنان دے سنگ نہین سنگ ہی شیشہ سنگ تہین لیا بچا سائین
سیدا آکھدا نیک نصیب میرے کیتی بات حسب المدعا سائین
جو کجھ خفی حقوق ہے مرد عورت ہو یا مجھہ تہین نہین اجا سائین
بلے وانگ دو روز رہیا جھاک دا ہین جٹی مکھن لیا چھپا سائین
صفا صفا جے نال بیان پوچھو پیران مار یار ہیا صفا سائین
مطلب لئی لہا پڑنا کرین لکے اوسدا نون بھرا سائین
جھوٹھی قسم جے کھا دیو جان ایہہ بھی گل کل تیری گل جا سائین
بات وصل وصال دی اک دے دیکھے ہیر تان دے سنا سائین
محشر نا دیدار خدا ہووے جے مین مکھ ڈٹھا گھنڈ چا سائین

کون نار کی نام اور کہان گئی آئی سپ کس طور لڑا سائین
سور کہہ چاہ تے جنین کیاہ گئی لڑیا ناگ ڈنگی غش کھا سائین
سہنی بہین میری اودہے سنگ آہی مار پئی آئی جا سائین
جوگی آکھیا توان گوار مور کہہ اوسنون نہین بنا بنا سائین
سپ نال تقدیر دے ہیر ڈنگی کون پھیر تحریر مٹا سائین
کون رن پچھے رن جت لیسین آدمی تدہ نہ شرم حیا سائین
سچ ہیر تقدیر دے ناگ ڈنگی مڑے نہین قضا قضا سائین
جے ہین لکھ گوار دربار ڈگا الاج نام دی رکھ رکھا سائین
اجے وقت ہے کرم کما وندا اویلا جاسیا پھیر وہا سائین
اوہ بی ہے یا نہین فدا تیتھے ایہہ بھی جٹ نون نت بتا سائین
بچ جنہڑی نال جہان وسے رہے مجھہ دے بنال خفا سائین
سو بھی جی دی جی ابیدہ ہی میرا ہنون نہ لنخطرا جا سائین
نذر لیو تے مہر دی نظر کرو چلو رب دا نام دھیا سائین
التجا پرواہ ہے کیا مرسی رکھین ایہہ ہر کار امر اسائین
ایک پیاسی جیا لگا بیٹھے لبا دیا کو دیا بجھا سائین
دو جا سنا ہو گا مشہو جوگی ہرین نہیں ہر کے آشنا سائین
چوتھا بیبا ہیا تیبے میرا ایہڑے ناہین با ہجہ کوار یاتنہ منترا سائین
جٹی ہیر نا ہین جانون سچ کوار ی اج تاک اودہا ہی جلد سائین
جے ہین تہہ لایا اوس نار شالہ نار دوزخ مجھہ جلا سائین
نتے سر جٹی پنج پیر ظاہری دتا اوہنان نی مجھہ ڈرا سائین
جوگی آکھیا جھوٹھ نہ بول جٹا کرین جوگیا نال دغا سائین
خبر چلینگے خوف خدا بدلے پر قسم قرآن دی کھا سائین
سیدے قسم قرآن مجید کیتی کر کے مونہہ سدھا قبلے دا سائین
اج تاک سورات وہدی نہین ڈٹھی گوار گہا ہے کہ سانولا سائین
جیمین سنا ۔ کیتا ہین سنگتہ رن انشر کہا نہین سنگ سنگا سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہور کسے نہیں شفاعت ختم نبیاں نہیں آخری رب لقا سائیں
ہجو سچ بیان عیان کیتا ابتدا سے کے انتہا سائیں
سید کہے مٹی دم سا غتا نداوعدہ کر دیوم الفردا سائیں
جیکر کرم کرنا بیر نال چلو نہیں تاں صاف جواب الا سائیں
جوگی خفا ہو کے کہیا نکل بھڑوے دتی بھیں منتھہ بھرا سائیں
حال حال کردا سید او تھہ آئی باغ تھیں باہر دھکا سائیں
اُنہاں ہو ئیکے مران پران جانوں کیتا مجھ نے کجھ خطا سائیں
خاطر جمع کر کے کہیا ہس جوگی جا گل نے گل ٹھرا سائیں
جائے بین تریاق عراق وچوں پچھے مر ہار جسنوں ڈنگیا سائیں
جو جو کراں منت تو تو لوین گھیرے ایسا کون توں کوئی امر سائیں
نال قہر فقیر منتھہ مارے گدہے وانگ سید کٹیا سائیں
فضلشاہ سید اسد اگھرن آیا رو رو بانہوں جا لو کہیا سائیں

خفگی کردن ہیر بجوگی کہ سید را زندہ کرد و منع کردن سہتی از بے ادبی فقیر و باز غیب داون ہیر ور دن جوگی

اجو ویکھ کے پت دا حال ابتر غصے نال کر کے لال رنگیاں
پنڈا لال کیتا میرے لال سند دھیا اوس دم گئی نہیں ڈنگیاں
ہنگ گھوٹی سنگ جو ہنگ گھوٹے اوسنے نال جہا تے اوہی ہنگیاں
لیاؤ جلد فقیر نوں چیر نوں چیر سٹاں دیر کے ٹنگ پلنگ دی ٹنگ میاں
لوک کہنگی صبر فقیر پیا نائیں نو نہ بیمار پانگ میاں
اوہدی کی جاگیر تغیر کر سو جھاں خویش ساکتے انگ میاں
انہوں کیونوں نہیں فقیر مارن تیر اتر نہ نگ اٹے بنگ میاں
سچ نال فقیر بے ادب ہویا نائیں ماریا اوسنے ڈنگ میاں
کروز و رہوں نہ ہو رہو وے مندا نال فقیر دے جنگ میاں
اوہدے آئیاں نہ جی بچی تیری ہیر کی کرنی شرم ننگیاں
اجو ہیر سن سخن تاثیر والے نرم موم ہویا لوہا سنگ میاں
آکھے غضب کی قہر اندر ہیر و سید ماریا ڈہنگ پلنگ میاں
اساں سدیا ماد اڈنگ بہنے ہتھوں رہ وانگو مار ڈنگیاں
ہیر خفا ہو کے آکھے ہے کوئی موہوں بول جو مند چنگ میاں
ایہہ ڈراں فقیر دا جہل ہے ایہ وچ گد رشیر پلنگ میاں
سہتی آکھیا باپ جی ہوش کرو سمجھو گل ہووے نہیں تنگ میاں
اج ایتھے تے کل نوں شہر اگلے کسے نال غ رہدی سنگ میاں
گھر مرے وہوٹی باہر جنگی کسی پھسے نہنگ تفنگ میاں
رہن خلق خالق نالوں بہت مشکل ہوئی بات بیجا بڈھنگ میاں
جاؤ آپ فقیر نوں کرو راضی لیاؤ سنگ کے سنگ ڈھنگ میاں
رکھ جنگ موقوف سپتی خیر فقیر نہیں منگ میاں
فضلشاہ منگ فقیر سید فضلوں رکھ لیا رب لنگ میاں

رفتن ہیر اجو پیش جوگی و عفو تقصیر خواستن از موجب گستاخی سید و تقریر کردن پیش فقیر از مار گزیدن ہیر آمدن جوگی بخانہ اجو و دیدن ہیر او را جائے خواستن علیحدہ برائے دفع زہر مار

مطلب آپنے نوں کالے باغ والے جا او تھے ڈریا نسکی گل سائیں
تانتا بالا ٹھنے روپ انوپ سوہنا اجو مہر ہویا دیکھ شل سائیں
اکھے خطا معاف کراں آیا موڈھ گاہ میرے پیڑ گل سائیں
سنہباں اوس کمبخت نے آپ تائیں بولے سخن اوّل سول سائیں
ہور مار نا سی اوس بوم صورت کردا پیغمبر کدی خلل سائیں
دوروں آوندا ویکھ کے ہیر اجو چپ چاپ ہو بہے محل سائیں
نمسکار کر کے ہتھ جوڑ کھلا کیتا دھیان جد ملنی دل سائیں
میری پر تقصیر معاف کرو بیٹا گہل ہیں ہو یا خجل سائیں
اپر آپنے بھی اوسنوں خوب مارے دتا باغ تہیں باہر دھکل سائیں
سدہا نکلے دیوانگ ہو جاندا جیکر نکلدا دبندا او ہادل سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

قدر و فقیر انسان سمجھے دُہکا داہ جانی طرف ہل سائین
عورت نال اوہدی ٹدھون ہی ڈبھنا لب جان عاجز اجکل سائین
سارے دیس دے ماندری سدآندے کسی نا دھنوایا ہل سائین
سارا او وسس غنیر کی ڈھاتھوں آیتھے گئی گل سائین
ان قسیس بی قدر نوں آن نکلے کرم کرو جائے جٹ پل سائین
وانگ خضر قدم تہین سبز کردو مہہ جٹ دی چل مچل سائین
جوگی ہس کہیا بوڈھے رو دیو جوگی چلین گے آگے چل سائین
سنگ تا پ رقیب محل آئی چل ول محل اوہ چل سائین
اور ک ہیر ظہیر دیپاس آئے بل بل کردے بل بل سائیں
اونہاں سدآندا ہیر دل ہو ڈ نتھوں کرن آوے اہل سائیں
نبض ویکھکے خفا ہو کہن لگا میرے ہتھ نہ کل دی گل سائین
ہمیں جاٹ گوا نے دیا دہو کہا بیکل دیکھکے ہوئی بیکل سائین
منتر مارکے مار نوں مار دیوان جھل مار جلے ہاپہ جھل سائین
مردہ دیہو بینوں کرسی رب زندہ اگے نال نصیب دے پہل سائیں
کوئی مرد عورت آدے پاس ناہیں ستیاں جاں جی جیہل تھل سائیں
جائو جلد لیاؤ ستان پچھتاؤ جیکر گیا ویلا ہتھوں ہل سائین

لیہے پت نوں رہنا او زرا مین تا بی شنکر دا عزت چل ہماں سائین
باہر نہی سی جنن کپاہ بھولی لٹّہ یا نانگ کا لاہوئی تھل سائین
جیکر زندگی اوسدی رب رکھے ویسمان پیکیا ندیل گہل سائین
جیوے بھاگ پیاریا پیکیا اندر شالا نہ ویکھاں دہ اصل سائین
جتی ہیر دے بھاگ نصیب جاگے دل نکل جاسی سی ول سائین
میری ریش سفید دی شرم رکھو شاید ہیر جیہے سا ئت پل سائین
اوتھہ کمر کستا کستا یاد کرکے پنج پیر نے بول نہ ل سائین
گھوڑا اساہمنا ہنکیا شگن بہلا ہو یا ناتھ جی ان نوغاز بول سائین
احمق جٹ نوں سار نارسا پاس آئے ڈل کھیلین راہ نبل سائین
بل بوٹیاں پاس کہلار بیٹھے ڈل کے مار تھل سائین
کبھی ناتھ نہ کھینگے بچن جھوٹھا اسکا بچن ہے بہت مشکل سائیں
ہووے آنکلے اتو لاج ہمیں اسی کرین اچھا سکے بل سائین
تن روز دی دیو میعاد ایپر کوئی گھر ہووے پنڈ دنول سائین
کواری کڑی ہووے پاس گہہ کادن منتھی گل ہوے ہیر گل سائین
جنن گوگل ہو سنبہو ہو سر مل چیزاں منگیا مار ٹل سائین
فضل فضل کیتو نہ ہووے ہیر جتی ملی یار رانجھا جیندی ہل سائین

بند کردن کھیڑیاں جوگی و ہیر و سہتی را کہیان در خانہ ویرانہ سطر بان کہ پیران ازدہ بود و یاد کردن رانجھا پنج پیران را بوقت نیمشب کہ رسیدند پیران کہ ملان و شکستن دیوار خانہ و جادر فتن در قدم آوردن رانجھا و ہیر و سہتی فی الحال رسیدند شاہ مراد عاشق و معشوقہ بعد جدا نہ عاشق و معشوق و خبر شد بوقت صبح کھیڑیاں را زاقب کردن و مقابل شدن باشاہ مراد و پس پاشدن کھیڑیاں

پنڈوں باہر دماندا کوٹھا اسی کرکے خوب صفا مکان پیارے
جوجہ کہیا جوگی دہونی دہو پاری زنت فرحا ضر کران پیارے
چونگا یا جوگی پاس بیٹھ گئے پیا صاف چونکا کھیڑیاں پیارے
سہتی ہیر رانجھا تنے رہے اندر اک دو سرے دے راز دان پیارے
ہیر اوتھہ کے پیر دے پیر لگی پہیہ حال ملال سُنان پیارے
وقت شام لیکے اوہ ہم آت تاکر گلاں رہے کردی جانی جان پیارے

پلنگ ہیر جو لئیکے سر سیدا وسن جانی چار کہان پیارے
کواری کوڑی نہان دچہ رکھ گہلی سہتی جانکے سگن سچا پیارے
در بند کرکے قفل لا باہر ان وقت شام کھیڑے گھر ان جان پیارے
سہتی ہس کے آکھیا اوتھہ ویرے ہن وقت نہ شرم شرمان پیارے
دو دکھ سنے تے دو دستے بار رانجھا سہتی منصف چہ جہان پیارے
سہتی سن گلاں کہیا میاں رانجھے قصے تم ناہیں عاشقان پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اگلا فکر کرو اگگان جان سندرا اتے ذکر پچھلا دیو جان پیارے
پھیر اوٹھ سہتی لگی در کھولن باہر ون بند پایا ناگھان پیارے
آپ سو چپ ہو کے رانجھا ہیر سہتی لگے لکھ دلیل اوٹھان پیارے
ستھ ستھ ڈبو سے باہج کون ڈبو اینوین جانے آئیگان پیارے
مندر الال شہباز داو یکھ اٹھے عقدے حل کر مشکلان پیارے
رانجھے ہتھ اوٹھائیکے دعا منگی درگاہ خاص رحمان پیارے
پھیر لال رومال نکال رانجھا لگا ذکر پا پیر منان پیارے
پڑی ہیر مرید نون دہیر کرنی آئے پیر پنجے آن فان پیارے
خبردار جٹا چتیا ڈول جائین ہیر بول آکھیں عالیشان پیارے
عاشق ہو جرگرین گا نہیندھ پیاری دشمن آئیکے تند سنان پیارے
رانجھا ہیر طیار ہو اوٹھ کھلے باہر کوٹھیون قدم ٹکان پیارے
بھابی ہیر نسان نال تور دتی دیر دیر کرکے ہاں یان پیارے
رانجھے عرض کیتی اگے پنج پیران خیر خواہ سہتی عاجزان پیارے
اتفاقاً شاہ مراد آیا راتین نال قطار شتران پیارے
پھیر کھول نہ یار تان پنج پیران لگا اکھیان نال لگان پیارے
ڈاچی شاہ مراد دی آہنگی سہتی لیا مراد پچھان پیارے
سہتی بیل مراد چڑھا لئی رانجھا ہیر بھی اوٹھ سدھان پیارے
صبح ہون نا کر پینڈے چیر گئے جنگل جھاگ بیلے بروران پیارے
رانجھا ہیر دونوین اگلے ہلک تاکر اوجڑ راہ گئے بیابان پیارے
اینہان نال پینڈے تھک چور رہوئے طاقت ہی نہ قدم اوٹھان پیارے
تھوڑی دور شہر ن بیابان اندر بیٹھ گئے بی تان وپان پیارے
ہیر ڈہا سنا لا کر پرستی ڈر خوف بھلا دشمنان پیارے
اودہر صبح جو گان لیکے باہر نکلے شہر نگ پوہ ڈکر سامان پیارے
آکھن ہیر سہتی جوگی کہن گیا ستی کھیڑیان جا جگان پیارے
نینان ڈال عراقیان گھوتیا تنی کھیڑ دیتے دوڑان پیارے

ملیا وقت فرصت دشمن گھر ہیں سُتی کہن ہیر سوروان پیارے
رانجھا ہیر بی ویکھ دلگیر ہوئے سہتی وانگ تصویر حیران پیارے
سہتی آکھیا مار تان ہوسچی ماروستھ بی وانگ چوران پیارے
خنجر گدہ مخدوم جہانئیں دا آکھے وقت ایہ کرم کمان پیارے
گھوڑی سید جلال دی ویکھ رانجھا ہویا جان تہیں جان قربان پیارے
کر پیر نون یاد فقیر ہیں تان جلد مشکلان ہون آسان پیارے
خضر پیر دا ہیر نکال طرہ لگا جانبون کھول گہان پیارے
کندھ پاڑ کے پاڑ دو سار کیتی ویکھیں پیر مرید گریان پیارے
لیکے ہیر نون ہو روان تھوں ہووین خواب اندر ہیں غلطان پیارے
پچھے سختیان ہتیان ہگت چکون آ گئی ہو تھوڑا امتحان پیارے
اوٹھ دوڑ سہتی قدم پکڑ کہیا رانجھا کہن قول زبان پیارے
کر دعا تیرے پنج پیر ہیں مجھ یار مراد ملان پیارے
اس نے وچ ہو کم سورتے ہن تاک ہی نگہبان پیارے
راہون بھلکے کوٹھری پاس آیا جتھے کھلی آہی نگران پیارے
خنجر گدہ مخدوم جہانئیں دا آکھے وقت ایہ کرم کمان پیارے
سہتی اوٹھ دی اوٹھ ہمار پھڑکا پیران آن میلیاں ہان پیارے
آپ دہاپ ڈہا سند چلے چلے تیر جو سخت کمان پیارے
ملیا جا مراد قطار او تھان دون خوف تحفظ حیکان پیارے
نگری لٹے جے عدلی پاس پوہنچ گئے حکمران جو جھنگ ملتان پیارے
السفر سقر و لو کان میل سچ وچ حدیث بیان پیارے
سر ہیر دے پٹ تے رکھ ستا رانجھا پٹ دوپٹہ تان پیارے
آئی نیند وچ خواب غلطان ہو ہلگیا فرمان پیران پیارے
ویکھ سنہ لگی اوس کوٹھری نون جوگی ہیر دا نہیں نشان پیارے
ساری ڈنڈ نون پے بھچال گئی آئی پگڑ تھیا جون پیارے
بھلے سار سانگان نیزے برچھیان لے مار وماکہ دھان واپیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اُٹھی فوج نے ہووَن چلے کھیڑے مگر او دہاڑوان جان پیارے
کوئی آکھدی ہیر دا اوس آہی جوگی آن ملے مستان پیارے
کوئی کہے جوگی نہیں سی اوہ رانجھا ہیر نال جنیدی آن پیارے
کوئی کہے داہڑی سکی کھیڑیاں دی من گیا جوان کدان پیارے
رو رو سر چھائی پائی کھیڑیاں نے دوڑے جان کر آہ فغان پیارے
پہلے دہاڑ مراد نوں جا ملی آن لڑے جوان میدان پیارے
چلے سار تاں کھیڑیاں سارے پائی پہلے ہٹے جوان کدان پیارے

رنگا رنگ دے سخن الان لگے رنگا رنگ دی لوک جہان پیارے
کوئی کہے بھلا ہویا جو گیاندی بات سُن آ دیو چان پیارے
جیہنے چونڈیاں کواریاں کھوہ لیاں سن یاران سن سیانیاں جان پیارے
کوئی کہے شاباش بلاش جوگی نال دہاڑ دے حال بیان پیارے
داہڑ واہر کر دی چھڑی ہیر رانجھا ہیر اہسیاں پوچھ پوچھیاں پیارے
واہر مار ہتھیار رکھ ہار دتی ایسے لُٹے جوان کر دان پیارے
فضل شاہ جو ورتی ہیر رانجھے بیتی کر دے بیان عیان پیارے

گرفتار کردن رانجھا و ہیر را بیشہ متصل سی راجہ عدلی حکمران جھنگ ملتان زد و کوب کردن انہا جوگی را و رسیدن ان
بران واقعہ کوتوال راجہ مذکور کہ گشت برار ہزاران میگرد و گرفتار کردن کھیڑیان رانجھا بہر دو انستہ و دو بستہ کرتھا بستہ بردن
پیش راجہ و نالش جوگی و کھیڑیان پیش راجہ و سپردن راجہ مقدمہ را با قاضی شہر کہ بموجب شرع شریف انفصال کنند و جواب کھیڑیان ساختن قاضی شہر

پھیر واہر ملی رانجھیٹے نوں جوڑ آن پکڑیا اُتوں نال میان
جو جو سپریاں ہتھیاں مئیں رانجھے پیا وچ وبال زوال میان
کوئی کہے اسد تکر و بیر بیرے کوئی آکھدا کرو حلال میان
کوئی کہے اولٹا کر کے ٹنگ دیوا گ بال سٹو سرن چال میان
قدرتنال ڈھونڈوال راہ نال سندا آیا گشت پہر کوتوال میان
پکڑ لئے کھیڑے مشکاں بنھ مارے کیتے خیال اُمن چوچند ڈال میان
ہتھو ہتھ ملیا بدلہ کھیڑیاں نوں انہیں قدرتی رب کمال میان
راجے عدلی دے جا دربار کیتے پیش لکھ عرضی صورت حال میان
تیرے راج اندر لُٹے گئے مارے عاجز ہیں فقیر کنگال میان
تیرا نام عدلی عدل عمل تیرا لین عدل پوچھسی جل جلال میان
کہیا کیوں فقیر نوں ماریا جے کہو جلد جواب سوال میان
واردات ساری الفوں بے تا کر کیتی کھیڑیاں نا سنبھال میان
غور فکر کہے بلا قاضی کرو شرع اتے انفصال میان
کر کے تعلیم ازدحام آیا پاس طرفین بہال میان
آکھے کرو بیان عیان سارا بیان چت جو نال میان

ہیر قید کیتی رانجھے بنھ مشکاں مار مار کیتا پنڈا لال میان
چابکاں سواراں نے مار پنڈے چا اوہ ہیر یا پاس کہاں میان
کوئی کہے ترسا ترسا مار وفرہ ایس دے نال جلھال میان
اپیر بچ جیہنوں رکھے کون مارے کوئی مرکنا ہیں بنا ان کال میان
کھوہ ابرق مثال دوڑ آیا سنکے جوگ بڈی حال حال میان
مار مار پولے کیتے مغز پولے بنان پوچھیاں حال احوال میان
پھیر بنھ کھیڑے اگے لائے نال ہیر فقیر نہال میان
رو رو ہیر فقیر نے عرض کیتی راجہ وڈے ہے تیرا اقبال میان
عورت دیکھ میری سوہنی بہم بہر می لٹی ان بہنوں نٹھہ وال میان
راجے کھیڑیاں نوں خیال کر کے آہیں اِل تِلال اد گال میان
نہیں تاں ہنی سولی سارے چاہڑ دساں کہو سچ جھوٹھ کجھ مقال میان
سنکے حال طرفین دا آکھے عدلی ہر دو مدعی تے اک ذال میان
دتی کھیڑیاں موڑ جلا زرد ہے یا قاضی قاضی غیر سال میان
گول مول نظا ہر طمع مال لے کے دلوں تاص ہی کھیڑیاں نال میان
کہیا کھیڑیاں ہیر ترن انگ لگنٹھیا تاں جوگی اسان بھال میان

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کامن پائیکے ابلیس اعمال لیاندی پہریا آن ایمان ٹوٹال میان
سبز ہیر ٹھاندے کرکے نگا ایتھان جوگی ہین پونہنا چال چال میان
بین ہی سمجھ گیا نصف رات بیکے نس آیا مرگ مثال میان
قاضی آکھیا اس ہکا جوگی دسین چور چترا جیڑوال میان
سنگ سنتری آہین جوگی سنگ سیے ہیری اتے اعمال میان

جوگی آکھیا جھوٹھ نقال سارے سنون چال بلوال ملال میان
ویکھ ایہہ میری عوت خوبصورت چوری کرن لگی قیل قال میان
ایتھون تاک پچھیا میرا انجیاں کیتا دہن رندے بنی گول میان
چنیا پھل پائین قبران چتیا قبر آپنی رکھ سنبھال میان
دو جا جوگیا ندا اہدا نہین بانان سبی ایہہ کوئی سیال میان

ہیر کیس تی قاضی کہیر بانون رانجھے مارکے دینکال میان
فضل شاہ پر شہر تے قہر لوہی دیسی آن فقیر دی گال میان

بد دعا کردن جوگی و آتش قہر خدا سوختن شہر راجہ و خبر یافتن راجہ از حال ظلم جوگی و گرفتار کردن ہیر و ادا نمودن یا جوگی و خدمت فقیر و مستحق شدن راجہ از فقیر و الطاف یافتن آتش قہر الٰہی و دعا فقیر و کو چیدن ہیر و رانجھا و رسیدن با حضورگاہ خبر یافتن ہیر چوچاک و طلبیدن ہیر در انجمانہ و شنیدن ہمہ ماجرا و رخصت کردن رانجھا برائے آوردن جنج و برات و رسیدن رانجھا تخت ہزارہ و ملاقی شدن با برادران و تیاری کردن انہا برائے شادی رانجھا

او دہر ہیر کو دا ایہہ سر میان رانجھا کوک کوک کے یار کہائین
کیہا رانجھا بندی پی بندی ہنہ یو آندے بند کھلاسائین
تیری رحم یاد ہ داد ملسی کر فریاد خدا سناسائین
ہاسہ ہانگے آدم جنتیان دتو جنتون باہر کڈھاسائین
ہاسے کہ قہر بیال یعقوب لوان کیتو یوسف چاچداسائین
جہراد ایوقہر ایوب بیمار لیا کیڑ یاتنے ماس کھاسائین
ہرے قہرسیتی اسمٰعیل تائیں دتو چھر یدے ہیٹھ کٹھاسائین
جہرے قہر دیتال اوتار تختون سلیمان نہین ہٹھ جھلکاسائین
جہرے قہرسیتی قوم عاد کیتی کہل یا دبر باد اوڈاسائین
جہرے قہر دیتال فرعون تائین دتو نیل دریاد باسائین
جہرے قہر دیتال شداد سویا درون باہر بہشت بلاسائین
جہرا قہر پایو آل نبی اوتے وچ کرب بلا بلاسائین
سونی قہر پائین ابلیس نگوتے بدلے قہر دے قہر سراسائین
بددعا منظور ہوگئی یارے باسے آہ جو اگ چلاسائین
بہری شہر دے پار چو فیر آتش دتے گھر تے بار جلاسائین

ایہہ کون فقیر دی داد دیوے باہجوں ذات کریم بندائین
بہتیاں لئی جنت زور و زور کہڑے میلروش چاند کائین
رانجھا کہے جبار قہار قہرون تیرا نام قاہر کہیاسائین
جہڑے قہر دیتال ہی تائیں تہون دین قابیل کہاسائین
جہڑے قہر سیتی مہتر یعقوب نون دتا چاہ سٹاسائین
جہڑے قہر کنون ابراہیم تائین تیچہ نمرود سٹاسائین
جہڑا قہر پایے مہتر ذکریے نون آرے ہیٹھ رکھا چراسائین
جہڑا قہر پایو یونس نبی اوتے لقمہ ہوئے ہی دریاسائین
جہڑا قہر پاکے امت نوح تائیں کیتو غرق طوفان چراسائین
جہڑا قہر نمرود مردود پایو گھلین مچھر نون پچھراسائین
جہڑے قہر سیتی علی شاہ مردان تہون نفر شہید کراسائین
جہڑا قہر پایو مجھ رانجھنے تے بیٹھا یار دلدار رکھواسائین
اگ لا اس شہر نون بھسم کرین ایتھان آکھیا نال دکھاسائین
اوسے آہ دی دود غبار وچون لگی شہر نون اگ اٹھاسائین
اگ قہر خدائیدی کوئین بجھے پانی پائیکے سے بجھاسائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

راجے آکھیا کسے تے ظلم ہویا کوئی خبر دسے بینوں آ سائین
اوسدی جوگن کھوہ کے دے جٹاں قاضی کیتا ایہہ قضیا سائین
پھیر ہیر فقیر نوں دے راجہ کر کے بند بخشنا خطا سائین
بوجھی اگ تے ہن امان ہوئی دا واہ لنگ فقیر کہیا سائین
رانجھے ناتھ کہیا جوگی چلتے اہلے بستی بسی بھلی داتا سائین
راجے لکھدا فرمان رانجھے دستخط کر مہر لگا سائین
سن کن نیچے پروار اوہدا دیسان وچ کوہلو پڑوا سائین
سدّ ہے جھنگ دے براہ رواں ہوئے دلوں خوف تے شیط حکا سائین
گھری ست زناں ہس ہیر بولی سن بیاہے رانجھا سائین
بابے لکھہ فرمان سلطان سند اتھیں دسیا عقد پڑھا سائین
گل لگ ملسان سیاں پیاریاں نوں شگناں نال ڈولی بیہنوں ہا سائین
اینوین گئی تاں مجھ دو ہال کہین ہیر بھابیاں لیاں لا سائین
عاشق سمجھ رضا معشوق سندی آکھے ٹھہ دی بی اپنا سائین
پنڈ جا آکھن رانجھا ہیر لے گئے ویس ڈھال جوگن جوگیڑا سائین
لگے بیٹھ دانا وچار کرنے رنگا رنگ دے سخن الا سائین
پھیر کہن وچہ دال دے گئے کالا کالا بھگنے جوگ دا نا سائین
چند معتبر بھیج کے بابے رانجھے ہیر نوں لین سہیلا سائین
چوچک حکم نامہ چم لا آکھین بیٹھ کل سنیاں چرا سائین
پھیر خوب ہوا دانا دفنائین دیو نوین پوشاک پہنا سائین
خط لکھ دتا رانجھے نال لاگی کہیا تخت ہزارینوں جا سائین
بھائیاں پاس بھیج نتا نیز سال پچھوڑ رو رو بھجے ملے گل لا سائین
رانجھا دے فرمان ویکھ حاکم ہوئی خوشی بھائی اقربا سائین
ودھ رانجھنے دے بھایاں خوشی سیتی دتے شادیانے وجوا سائین

کہیا کسے فقیر تے ظلم ہویا دتی اوسنے بری دعا سائین
راجے حکم کیتا آندے پکڑ کھیڑے لئی تنخواں تہین ہیر چھڑا سائین
رانجھے ہتھ اوٹھا دعا منگی ایس شہر نوں پھیر وسا سائین
راجے آکھیا ناتھ جی کرو کرپا چند روز ہو ایس جا سائین
راجے آکھیا ناتھ جی کرو کرپا چند روز رہو ایس جا سائین
جسدا ایہہ مضمون سی ملک میرے کوئی کرے جفا گدا سائین
بھلا بابو ٹلی ناتھ جوگی سنگ ہیر لیکے پیئے دنا سائین
جدوں جوہ سیالاں دی پاس ہوندے آئی ویسندی ہیر ہوا سائین
نیر پیاس فرمان ہے بادشاہی ہیر باپ نے ویکھا جنا سائین
ہیر تخت ہزارے نوں لے چلیں مجھ ہیر نائیں ڈولی پا سائین
سمجھے نال پیاسے ہین بابے اتے دشمن جان بھرا سائین
اگے جوئیں تیری مرضی ہیر دی ماں ہاہچہ ہین ہی ویکا سائین
ماہی بار اندر جہیں چار دین رانجھے لین پچھان صفا سائین
وسے ہور بی بات حیرانگی دی رانجھا آیا کیں ٹرا سائین
شاید کھیڑیاں نے گھر وسا سمجھ کاماں دتا ہیر نوں منگ بھیجا سائین
چوچک کہے سب کجھ ظاہر ہو جاسی زر دلال کا لا دچلا سائین
رانجھا دے ویکھ فرمان شاہی رہی جانہ چوں چرا سائین
کہندے جٹ دہرس درا رانجھے نوں دلوں آپنا لیا بنا سائین
بھائیاں نال مشیر ہوگئے رانجھے جاہ جنج بنالیا سائین
خاطر جمع کر کے رخصت ہویا من بھاونے ہیر دا چا سائین
خط ہر بیچ چک لاگی دے بھایاں بلاں سدکے لین پٹھا سائین
گنڈھ پا دیکھے شگن خصت رانجھے دے لاگی سر دا سائین
ودھ ہیر دے ماپیاں خوف شاہوں دتا ہیر دا کاج رچا سائین

گانا ہتھ ہیر دے رکھ بھین مائیاں مائین پان مہندی چڑھا سائین
فضلشاہ ہونی کہیا نہیں ہونی گل کل قضا قضا سائین

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تدبیر سیالاں در ہلاکت ہیر و خبر دادن کیدو با ہیر رانجھا کھیڑیاں قتل کردند غش کردن ہیر و زہر دادن بجائے دوا

سیالاں ہو مشیر تدبیر واری ہیر بچے ماپئے ہیر سائیں
کیدو کہے جا کے رانجھا کھیڑیاں نے مار سٹیا نال شمشیر سائیں
کیدو سندیاں سار علیہ لعنت آیا ہیر تے گھت وہیر سائیں
کہیا ہیر چاچا کہیا صبر دسیں لے نام تقدیر تدبیر سائیں
مار سٹیا کھیڑیاں رانجھنے نوں ایہہ گئی پھڑ کے چھکے تیر سائیں
سنکے خبر گھبرائیکے اوڈھ کھلی ہیر کیرے کڑتی لیر لیر سائیں
روم روم اندر زہر دا گئی لاگ حسن بھرا نشتر سائیں

دوجی تھانوں جے ہیر پیالہ دتی ہووں نال پچھتاند خیر سائیں
سنکے خبر جان ہیر بیہوش ہو کر زہر گھول دتے شکر شیر سائیں
آکھے ہیر نوں صبر دی کار بیٹی ناہیں نال تقدیر تدبیر سائیں
رووے زار تے باہنہ اولاد آکھے باہنہ بھج گیا تیرو بیر سائیں
کہنوں گھانناسی گھل چھیتائی رانجھنے پیائیں کی گئی ہیر سائیں
غش کھا زمین تے آ ڈگی زہر گھول دتی شیر دے سائیں
فضل یار نہ موئی تے آپ ہٹی آیا ہیر نے وقت اخیر سائیں

در بیان گریہ وزاری ہیر بوقت اخیر پیش مادر مہربان

لگے تیر تقدیر تدبیر کیہی چیر سینے گئے وس مائے
زہر یار بیمار ہیں ماں لباں منتر یار گئی مار ڈس مائے
میں رانجھنے دی خبر جیہڑا سیالا کوئی دکھ تے سکھ دیس مائے
پیاسی ٹلی نانڈی ترسندی ہیں لے آسی کدن جاں نس مائے
شاید موت میری سنکی غش کھائے لئیں سار کہیں مکیں جس مائے
اکھیں گھٹیاں غبار تے آہ بجلی چمک لشک رہی گج وس مائے
اوجڑ گیاں اوجاڑ بابا چاہیوں چار روز نہ ڈیکھیا ہیں مائے
جنہاں لئی ایڈے کارے کیتیو نی تنہاں کہیڑا پاند سر ہس مائے
میرا رس بنا رس گیا کیا کہو لیوئی وچہ رس مائے
چاک ساک گھولی بندی چاک جو لی سینہ چاک کر کے گیا نس مائے

میں ناسمجھ بندی قید صحبتی ہی بینا لوانگ بندی اہلی ہس مائے
غرض عاجزی عجز نیاز کردی میر دند ڑی گنڈی گھس مائے
نالے بخش بنی دہاراں شیر ماں نوں ماری ہیر تیری پیاری آس مائے
جیکر روٹھ تھکے کر ریں اوہ ہر روز وس تیرا ہوئی جس مائے
بھلے نہیں ونگاڑ دے نال عزت دشمن اوناں خاص سجن سو بی بس مائے
رانجھا ملے نال اوجڑی وس پیان سچ بخان جیو ناہیں میر دوس مائے
ویر ویر کر کے کھیڑے ویر پاند پایا وس جھوٹھی اکھو جھی بس مائے
پئی قید بندی نال امید بندی کیتی صید بندی کس کس مائے
ننگ نال کارن گل ہس ہیر کے شاید کری رانجھا گل ہس مائے
فضل حق تھیں حق ہو سی ہیر حق رانجھا لیو کھس مائے

در بیان فغان ہیر بوقت نزع و وصیت کردن با سہیلیاں

جان ہیر دی لئی جان ڈاڈھے بینوں مل لیو میر جان سیو
ایس وس چلی ناہیں وس چلی نال ڈاڈھیاں دے زمان سیو
گلاں سناندیاں ہیر سجن ہیاں کتھوں تیک ہن کراں بیان سیو
اج رات کالی گور دی گور ہوواں جتھے نہ دیوا بادان سیو
اوجڑ گئی اوجاڑ تے چا کہنوں بیکر رب دا اودان سیو

تسیں سوکھی وسو تسیں دکھی چلے لکھے لیکھ نوں کون مٹان سیو
ہے بے تقصیراں زہر لی وانگ حسن امام جہان سیو
ہے ہے گھول آہی رانجھے روندیں دیسی کون دلاسڑ ان سیو
دیسی خبر کیتھاں کینوں خبر دلیاں اوڑک سہار کیاں ہیاں سیو
ہیر کہے ... کتھوں بھاگ میرے جو نہ دی جان بلاں سیو

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

توڑے ہور تہیں بھی لڑیا بولیا تاں ہنوں بخش دیو نہ ہاسیو
خاطر ہیر دے کرنی پاس خاطر اہو لکھ کروڑ احسان سیو
شائد قبر تتی ہیر گل لائے سینہ ٹھر جائے وگدان سیو
ہیر بکاندا جان پچھان رانجھا سدلیا دناں جان پچھان سیو
رانجھا سگھڑ سجان انجان بنسی ایہہ ہیر داہاں جوان سیو
جاؤ جاؤ نی آن ملا ورانجھا موئی ہیر نہ رہے ارمان سیو
کوئی آن آکھے رانجھا وہ آیا کر ان جندڑی جان قربان سیو
شاید ناہ آوے لکھ بھیجنا ایہندی کا مکان دے کان سیو
چرخہ چا دینا لکے چا دینا کسے اوٹے نھوڑے مسلمان سیو
کجھ مسجدیں نے کجھ خانقاہیں چاہڑ ونجی سلطان تسان سیو

آوے بھلکے کدی جے وچ تخت ہزارے میاں رانجھا میراہان سیو
بیٹھہ صبر دا سبق دہاں ہیں ہنڈ نالے قبر دا تہ نشان سیو
آوٹی کہڑی پیاری ہیری کری کاری بنڑ انجھے دی اگون سیو
اتے قسم بنیوں اوسے ذات دی ہے میرا دین یقین ایمان سیو
پیاری جندڑی نال جہان دے ہے پیارا جان جہان پران سیو
شہرت جگ جہلی آکھے لگ جہلی لگی اگ جہلی پانی پان سیو
صدقے واریاں ہاریاں ماریاں میں کرو ساریاں کاریاں جان سیو
گانا مہ کہہ تہوں پیرون کہولنا نامتاں ہو سہاگ دیکھان سیو
گوہڑے پونیاں چھوپ تکھیر ہیر اکرکے تن حصے دینا دان سیو
فضل شوہ ملے بینوں جیوندیئوں گل مشکلاں ہی آسان سیو

فغان اوّل ہیر بوقت نزع درفراق دلدار رانجھا

یار یار پوکاردی تھک تھی ہیر اجے نہ باہوڑی یار پیارے
پلک پلک گئی اوسے پلک اندر رنگ لال ہو گیا دسار پیارے
مشکل بنی اندر کوئی بنے ناہیں باہجھ بنی بنے لئی یار پیارے
بھائی بہین سیان ساک سین سکے والدین ہو گئے فرار پیارے
ہیرے شوہ نے بوٹا ہالیا جہڑا کندہڑی گیون کھلار پیارے
وے بیں موئی بیدردیا موڑ دا اگاں لگی سانگ کلیجڑی کار پیارے
ایہو ویلڑا ئی بینوں مل سایاں گل لوان سینہ ٹھار پیارے
اج جنج دی رات سی دشمناں نے قاصد گھل ودہایا وار پیارے
مینوں پچھ جاندوں عرض حال سنسی ہندوں یار دی گل گزار پیارے
ناہیں دوس قاصد جھوٹھے کہے تہیں گل کہے لئی یار پیارے
بیبا یہہ کہہ جیکر بیوں لے دین نہیں سنبھال اعتبار پیارے
اوا سادہ سار ہو گئے سمارے کافی سار واری تسیں وار پیارے
اوچی پیلی ہنڈیاں پاپنگیاں لیندے ہیج ٹری پینگھ اولار پیارے
چرخہ چا تکھیڑ یا چا سیاں نیچے پونیاں چھوٹ ہنڈار پیارے

دونوں نین پہلا خسار کر باچلے نالے نین گس انتظار پیارے
جسم ہیر دا وانگ سیماب پارے پارے ہٹے نا چین قرار پیارے
اوکھے وقت کلمہ ہیر یاد کیتا چلی جان بیمار سد ہار پیارے
کل مشکلاں ہون آسان بازی جیکر آ ٹکے دین دیدار پیارے
ویکھ وہوڑ دہمدی نزی جنج ہاہی ٹپی ہوندے آن سوار پیارے
اوکھی بنی اندر کوئی بنے ناہیں رہیاں باہجھ دلدار غمخوار پیارے
ہیر عرش دا کنگرہ ڈھاہ گیوں گئی کوک عرشوں لنگھ پار پیارے
ہارے وے قاصد کا سد لوبھ کیتو پاپی سمجھ ہویوں گنہگار پیارے
گلدا ہار او تار جے ناہ دیندی ہیر بھیج دیندون گلدا ہار پیارے
بالی عمر بالی جالی ہیر بندی جانی گھتکے ہیر شکار پیارے
ڈبدی پتی ہیری بیڑی وچ شوہ دے ہیر شوہ لائیں ما تار پیارے
وگدے آوے رانجھیا دیکھ وگدے نین ہیر دے وانگ جھلار پیارے
ہن نزع دی جھوک رہے دیکھ بیا تی پینگھہ دگی ہنہ دے ہار پیارے
کارن دیدنہ دیدڑے دیدڑے نی زار زار روندزار پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہیرے اوگن تے تیرے گن سایاں دونوں ناہیجہ جس آشنا پیارے
تیرے فضل بناجہ نہ ہو میرا وچہ دین دنیا حامی کار پیارے

در بیان فغان دویم ہیر در یاد دلدار رانجھا

سبھی پٹی ٹرفان بن جرجانی مجھیں والیا آ اوٹھا مینوں
اک آخری دید نا رہی باقی مردی وار مان مکھ وکھا مینوں
پیارا اگ سوہلگ گوناہیں منتاں ملیں سوہاگ گوا مینوں
اجے زہر پیالڑا ہتھ آیا سو بخیں موت پٹی کردا مینوں
تیرے ملن کارن موتوں عذر کیتا پیا تاں لیو ملا مینوں
موہیاں ناہیجہ دیدار نصیب ناہیں چیتا ڈرین تے کرین خفا مینوں
اودو ہور رکھے ایدہر تخت تیری آ آر نہ کچھ کچھا مینوں
تیریاں لابئیاں سایاں اوپئی دہاڑ ہزار بلا مینوں
میری لاش نوں فیر نہ ہتھ لاوے آپ آنہوا دہوا مینوں
کدی کدی سانوں تیکھے یاد کرناں بہیا ڈین نہ منوں بھلا مینوں
قبر زہر بوڑی سینے چھری پوری وانگ نانگ زہری اڈوا مینوں

ساتھی ساتھ لڈی دیندے ساتھ او ساتھ آپنے ساتھ لدا مینوں
گل مل بہیوں سنگاں نال لاہ لواں تیرا چا مینوں تیرا چا مینوں
بھائی باپ مائی وتی زہر بھائی روم روم اندر لگی داہ مینوں
آکھے پی جی پی نوں لوڑنی میں اوڑک یاد دیا پیا مینوں
حضرت عشق آکھے آکھن توبہ گئی موت دا سبق پڑھا مینوں
دم مار ہیرے دم مار ناہیں ہیرے دم بھی کہے تجھا مینوں
ڈاڈھے ہے حاکم دا حکم لٹ گردن رہی چا نہ چون وچرا مینوں
سہنے سوہیں سہرے بناں لڑ آدیں دیوار ناں بنی بنا مینوں
میرے اوگناں وال دہیاں ہرین کرین آپنے بخش بخشا مینوں
وچہ قبر بیصبر میں خیر یادان دیوے خبر جو کوئی سنا مینوں
سک فضل گولی اک فضل گولی گھوا گھولی دادوا مینوں

در بیان فغان سویم در فراق یار دلدار رانجھا

اک دو کہہ کہائے پئی ہیر بندی وجاد وکہہ کہائے بنسی والیا او
دوہر آس پئی دشمن کھیڑیاں دی بیدہر بھائی بھا بنسی والیا او
وس پئی ہیر دوناں وس پئی ناہیں پئی کائی بنسی والیا او
تونے تل ناہیں یاسے تل ہویاں رت رتی رائی بنسی والیا او
جوگی بیس میں کیس کھلار کھلی سرتے پائی چھائی بنسی والیا او
شور شرمائی اک دل میں بھی رہی شرمائی بنسی والیا او
تھوں دو دکھ ہیرے بنجوں کہ اٹھے جند گھبرائی بنسی والیا او
ٹھگی ٹنی ونبدے ٹھگ موت ڈاڈھے جنہاں ٹھگی جائی بنسی والیا او

دو کہاں والڑی یالڑی ہیں یاری رنج لائی بنسی والیا او
مار دو موت منہ بیچ وے ہول ہیجھے بھری رنج آئی بنسی والیا او
بھائی بھائی تائی تائی ہیر بندی نالی دائی دائی بنسی والیا او
دو تاں بہر لائی رور وکرلائی دو کہاں برلائی بنسی والیا او
پیکے رنج آئی گھل چھوتائی گیوں کر دکھائی بنسی والیا او
میری رس بنیاں کسے لئی پاوان رس سوائی بنسی والیا او
ندہ یاہیجہ اندہیر حجہ فیر مینوں آکھیں وشنائی بنسی والیا او
فضل ترس کرناں سدا ترس مرناں نہوں سائی بنسی والیا او

فغان چہارم ہیر در یاد دوست رانجھا

ناہیں ہوشیا مینوں وی بیان دوس کیونوں جیکر آپ مینوں ہتھو زہر آجھا
ناہی شوہ آہی ناہی شوہ جین بن میٹے جل جل موتی یوڑ رانجھا

تایاں تایاں کیجاں بجا پئی کوئی [illegible] رانجھا
قلم ہتھ داہی قلم ہتھ نوی اوہی [illegible] رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کا چھوٹ موت کیتی کہیت شور کر کے پچھے ہیر سندی کہیت شور رانجھا
ہیر دے دوہان جہاناں دا خصم سائیں ندہ باہجھ نا بین ہیر ہور رانجھا
سانس ہیر دے لبہاں تے اٹک رہی وچہیں آخری لے ٹھکور رانجھا
پاواں اوسیاں مجھ جہدی ہنیدہ یا سنوں کھلی کاگ تک وڈنوری ہور رانجھا
سستی قفل سائیں قفل ہوئی وسدے اُجڑی جھنگ ہنبور رانجھا
گھٹاں گھٹاں آکھین قُس قُس ناہیں عشق دا عدلائی گھنگور رانجھا
چندا چند نہین چندہ دہ صورت تیری دیکھ بن بنی چکور رانجھا
فضلوں کدی تاں موڑ مہار سائیں بھتھن جائیں پا گوری گور رانجھا

دربیان فغان پنجم ہیر در بار دلدار رانجھا بوقت نزع با جزع و فزع

ہیر نی لاچار بیمار دیدا آن کرین کاری پائمال رانجھا
کردی وین تی نین نہ چین پیندی رو رو منہ زاری زاری کہلوان رانجھا
گھولی جان صدقے قربان واری ملیں اکو ری تیری ہال رانجھا
بازی چوپٹ چوڑ چوپٹ نکیدی ہیر بازی اوڈ لٹی چال رانجھا
پہلے چاک ہویوں ہیر خاک ملی جوگی لکھ دہارے دیس نال رانجھا
فضلوں کہدی تاں عشق ہا سایان دیو کھوہ ل نازی جہاں ڈال رانجھا
بیبا پنج جہید دے ویر ہیر متاں تیتھوں لین پہلے کفن ہیر رانجھا
شاید ہو اونا ولا سنیدا چین پین ثن شاہ وزیر رانجھا
تھین غسل دئین پیاری ہیر نائین چھڑک عطر عبیر ا ہیر رانجھا
شیطان نال نہ ہوائینگے پاک کرین ہیر عیب کثیر کثیر رانجھا
پردہ پوش غیر دن پردہ پوش ہوون متقی ہوئی نہ آپنے توں ویرا رانجھا
کندے دئین گورے کنٹھے یار آیان جان گور عذاب سے ہیر رانجھا
ہیر براہ خدائی جنازہ میرا پڑہین پیار یا چار تکبیر رانجھا
وچہ قبر عاصی کوین صبر آسی تیری ویکھیان باہجہ تصویر رانجھا
آئے منکر اتے نکیر دوواین بہیجے رب دے پاک سفیر رانجھا
تو ٹھے قبر دے صبر نان آن ویکھین پیا ہیری خاک خمیر رانجھا
رادن وانگ تیری لنکا سار سٹی ہنومان تقدیر دے ہیر رانجھا
ماہی وانگ بریت تے پئی طوفان ماہی ہیں دے ہیر کبیر رانجھا
تیرے عشق پائی گل ہیر جٹی شوق ذوق دی طوق زنجیر رانجھا
کوئی گولی جوگی ہوئی گولی جوگی طبع شبیر تیری طباشیر رانجھا
تتی جان کے جان لگی کون کری ہوا اسیر رانجھا
ہہانوین بلہاری تاں میں بلہاری ہین سیر نین انگ سریر رانجھا
لڑ یا بوبیا ہیر دے بخشنے نوں آ دین لاڑیا گھت وہیر رانجھا
اج رات کالی گوری گور ہوسی لال ہیر دے بدر منیر رانجھا
عزرائیل وکیل بی آن کھلا ہے بات ضمیر ضمیر رانجھا
سانس ہیر دے لبا تے اٹک رہی کہین فضل دی حیات اخیر رانجھا

دربیان دعوات ہیر بجناب مجیب الدعوات بتفصیل ہفت عرض و جان دادن او

قبلے ول سجدے پئی ہیر کہے ہیبت کرب عز بہت نیاز اللہ
عرضاں سنتیاں سنگے عرض کراں منیب بے نیاز نیاز اللہ
پہلے عرض ایہہ ہوئی جیوندیوں نوں سائیں میل رانجھا ورسا اللہ
دوجی عرض ہیری کڈ ہین جنہیں ہی پی سجدے پئی دیو چہ نماز اللہ
تیجی نال ایمان دے مرن ہووان سر خرو دیاوین سرفراز اللہ
چوتھی سونپنا دہ نوں رانجھنے دی جہڑا یا امیر ہمراز اللہ
پنجوین پنجر اجسم دا جدوں ٹٹے جڑی جان آو نہیں با ناز اللہ
باز باز آوے غیر ملک جانوں کرے یار دے بس پرواز اللہ
شاید الیس بہانڑے وکھوان گانے تیہدہ بانجھا صاحب ناز اللہ
چھیویں کفن دیکے جدوں دفن کرے کیسے قبر تے یا آواز اللہ
ستوین عدل پیندے [illegible] جہاں جہاں اللہ
ستوین عیب لا تیون جانتائین غیب دان نشیب فراز اللہ

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

تتی عمل نکوئی نہ کوئی کینا بدیان اوگناں نہیں اندازا اللہ
ہولی ہولی ہولی ہولی ہولی ہولی میری جان گدازگدازا اللہ

اوہی وحی تیری لکھی ڈوب مٹے رہیا موں ہوں نہ ہیا اللہ
فضلوں وچ سجدے ہیر جان دتی ثابت رکھیا عشق مجازا اللہ

در بیان تجہیز و تکفین ہیر و نوحہ گری و دفن کردن او متصل جد گاہانہ و قاصد سنادن خبر چاک بسمت تخت ہزارہ

اچی رون لگی چیکاں ماریاں جدوں جان دتی ہوئی ہیر رانجھا
بانکی چال رنگیلڑی چال وکھان تیری چھپ نیاری محرم حال رانجھا
جاری رب باری قبروں کہوں ہاری ہلسان ہیر پیاری دے ہیرلال رانجھا
لکھ وار توبہ گنہگار ہوئی اوگنہاری ہاری پت پال رانجھا
پچھیں حال ہیر محرم حال یار اپنی ہاری حال حال رانجھا
چہرے والیا سوہنیا ہنیاں دے واری ہیر تیری جسم گل رانجھا
نرگس وانگ چشماں انتظار تینوں انتظاری گیوں ٹال رانجھا

اوڑک اندروں اندروں خوش لدی خون پیتا تیر رانجھا
ویکھیں ہیرا کہیں بالے تیرا کہیں چشماں جاری ڈبی تال رانجھا
لکے آونتے پاکوار چھلے کے توڑیا ری بال بال رانجھا
تینوں شرم ساری گہری سرداری مارکے شرمساری حال حال رانجھا
سینے سل کانی کوئی گہل بانی چھانی ناہ ٹھار ہینوں رانجھا
ہتھوں ڈھال سٹی ہتھوں ڈھال سٹی ہتھوں ڈھال ہاری ٹال ڈال رانجھا
فضل شاہ وانگوں مڑکے ملانگی ہیں ایہو گنہگار سوال رانجھا

فغان ششم ہیر در درد فراق و اشتیاق یار دلدار

جوڑ توڑ کے جوڑ توڑ گیوں جھلا رب بنایائی جوڑا رانجھا
ڈبدی ہیر ہن تار یا تار یا دوت وت شوہ شوہ گیوں روڑ رانجھا
پہاہاں تلیاں تلیاں ہاہی پچھوتاوندی ہتھ مروڑ رانجھا
آوین پاس کمبین پاس پاس ہٹی جاوین پاس مرڑ بچوڑ رانجھا
لا لکھ لا لکھ ڈر کرڈر واری رہی تینوں ہتھ ہوڑ رانجھا
جیکو رب چاہے لا لکھ کرسی کچھ بیچ تے روڑ کروڑ رانجھا
لگالی جھل گالی دم دم نالی دے دم گیوں چھوڑ رانجھا

لکھے توڑ دیسی توڑ چاہڑ ٹٹے گیوں پریت پریت ہی توڑ رانجھا
اک سل سینے دکھڑے والے دوجی سول سینے گیوں توڑ رانجھا
دو کھاں روون تے پون چوپ لیا سارسالی سیا نچوڑ رانجھا
ایہو ویلڑا ئی تیرے آونے دا کدی مٹو مہار نوں موڑ رانجھا
چوڑی لاکھڑی بہن نہ کجھ کرساں چوڑے لاکھ دی کپڑدی توڑ رانجھا
سینے سول پوڑی گہلیں سول اجڑی لٹی پیڑ بی بہن بہوڑ رانجھا
فضلوں چھڈ انجوڑ تے موڑ واگاں انجوڑ کیھی انجوڑ رانجھا

فغان ہفتم ہیر بوقت اخیر

سونجیں سمت دیو دارو دی آن پہنچی جاندی تیری ہیر رانجھا
جیکر ملنا ایں میں نوں مل سیاں نہیں روز حشر ہوسی دامنگیر رانجھا
ایہ دشمناں نال مقابلے سنگ لئے آوین پیچ پیر رانجھا
اودھ موت کھچے ایدھر کھچ تیری ناہیں نال تقدیر رانجھا
ویروویر کماں کماں پھڑکے گئے تیر کلیجے چیر رانجھا
رودم رودم اندر میری دہاگئی ایسی ہاری قہر تاثیر رانجھا

تینوں چاہ چھوڑ یا ب تینوں کوئی وڈی ہوئی تقصیر رانجھا
جوگن بیچ جوگن پلے وار بیٹھی جوگی آن سنبھال فقیر رانجھا
ہونی ہونی قضا قضا ناہیں تاں بی لکھ میں نوں ہی ہیر رانجھا
چشماں چاہ کار ان چشمے چاری نالے وہن نا ہنجوں نیر رانجھا
سنیاں ویکھیا نا ایسا ظلم کتنے جانے رب سمیع و بصیر رانجھا
ہو یا جگر پتھر یارے یارے وانگ سن او شبیر رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

آکھے او تھہ ہیر گر لئے چار گلاں پھیر بخشیا آپنا شیر رانجھا
سر تے خاک پائی کیتی چاک مائی کرتی نال ماتم نیر نیر رانجھا

غم نال کمال ملال ہویا چن چودھویں بدر منیر رانجھا
ناری کہن پیرن نار ری ہفت ناری لئی چاکدی ہیر جاگیر رانجھا

وہول مجھ نے نانگ نے کانگ جا ہری ہنجوں نی خون ضمیر رانجھا
سیالاں کہیڑ یاں دے اولئے کرم لکھے نال قسم تقدیر تدبیر رانجھا

آکھے مشتری با ہجھ رانجھے کسنوں ہیر دے قد توقیر رانجھا
کرسی عرش دونوں خوف رید نہیں پئے کنبدے بند لنیر رانجھا

جل تھل ہوئی جل تھل ہوڑے بھتم کہلے جنھا وندے نیر رانجھا
مرگ مرگ نوں ہنگ کے پے گندرے سبھی ہی فراق دے تیر رانجھا

بیبناں کہے بیناں ہوئی رونی کوئی ہوئی خطا تقصیر رانجھا
رنگلے ہوئے نغلے سر دیکے رون کرن نفیر اسیر رانجھا

آکھن چل بھیناں تینوں لین آیاں ہس کہہ ملکے ڈھل نا جیر رانجھا
غوث قطب تے ولی شہید سارے آئے نال روندے پنج پیر رانجھا

ملدے موں لقمان حکیم جیہے ناہیں مرض علاج پذیر رانجھا
موتو قبل ان تموتو ہیر آہی مویاں مار ناں عیب کبیر رانجھا

ایسا ظلم حسین دے باہجھ کیتے مویا نہیں نہ ہوگ اخیر رانجھا
نا اللہ کہے بہناں روندا جدوں ہیر لئی کفنیر رانجھا

جھنگ رہن والے قبر ہیر تا کر آئے پیر کبیر صغیر رانجھا
اتفاق حسن اوسے جا دتے گئے ہیر کفنیر دفنیر رانجھا

تتی لیکھ لکھا بتوتی نی تھوڑی عمر تے دولہا کتیر رانجھا
آسمان کہیا آس مان کہیا چھپیاں نہ گمی فقیر رانجھا

شمس جلی جوبن ہول کارن ڈباخوندی غم غدیر رانجھا
قمر فلک دی کمر دوتا ہوئی سک دال ہلال ظہیر رانجھا

عطار دعطار د چا کیتی جھڑا فلک دا خاص دبیر رانجھا
جان جگر نیا زہرہ گال زہر بنی وہشیاندی تصویر رانجھا

کانی زحل مریخ نے ویس ڈھالے صورت ماتمی رنگ تغیر رانجھا
قوس قوس چلا چلا توڑے گئے تیر غمدے سینہ چیر رانجھا

نیلے بار سندے ملے ویس نیلے ہرن جرن کرن نظیر رانجھا
جیتا کہے جیتا مناں مگ لاہو چھپ سیال تھل آخیر رانجھا

لالی کہے لالی رکھی بار والی ہیر کہندڑی وچ کہیر رانجھا
حوراں جنتی ہیر نوں لین آیاں لاون نال سریر سریر رانجھا

ملک الموت بھی قہر دی نتو عاشق ویکھ لین ہویا دلگیر رانجھا
آکھن لکھ افسوس دوہں کسی ناہیں نال تقدیر تدبیر رانجھا

ایہ ایہ شرمندگی لکھیا سی دشمن ظالم سر دے ویر رانجھا
لعنۃ اللہ علی الظالمین خیراں کھول پڑھن قرآن پیا رانجھا

بدل نیکی نیکی عوض بدی بدی دیسی رب تغیر تعزیر رانجھا
روحاں فرض کفایہ جنازہ پڑھیا مرہو آکھکے چار تکبیر رانجھا

آہی پاس نگہانے دے خاص جنگی رانجھے چاکدی ہمشیرہ رانجھا
قدم یار دے خاک کی میاں بخش ہوئی کہیا نمر سبیر رانجھا

آئے ملک جواب سوال کرنے آون منکر اتے نکیر بیلی
ہیر کہے منکر ہو بن نہیں منکر دسیں یار خیر بشیر بیلی

روح یار روانیاں نال لیا جسم ہیر دا خاک خمیر بیلی
ل سیال امیر شریف ہے کردے نال تدبیر تقدیر بیلی

کی تعت ہیر نوں ٹور دتا ول رانجھے نگی کہیر بیلی
آکھن پئے پربک دس ہیر گزران ہنھ نے مشکل ظہیر بیلی

اللہ علی او ہو علی کل شئی قدیر نصیر بیلی
کیتی گور منزل ہیر ما پیا نے ختم فاتحہ لوک لو کیر بیلی

چک گئے ننگا ڈٹے جگ دے لے پھیر کہیا کسے نال بیٹر بیلی
کہیا جا آکھیں مع ٹی سنگ تیری اینویں دسنی تغر خیر بیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

شاید راہ کتے جنج ملے آہیں لچھیاں نوں پاں ہیر بلی
کاغذ قلم دوات منگا سارے وار دات بھی کیسن تحریر بلی
لے کے خط سلام پیغام گیا پینڈا اجیر کے پیک سفیر بلی

تسیں گھر اسیں وہڑے ساک ٹر باقی رہیا کھنڈ کھنڈ ہیر بلی
لکھیا خط جا سنتا تھا قاصد گویا خط سی خط شمشیر بلی
چلو فضل ہزارے یوں آہن آ رانجھے ڈا لگے شوق زنجیر بلی

در شگون شادی رانجھا آگاہ ولی از وفات ہیر وگریہ کردن او بجائی خوشی و تسلی دادن برادر و اوٹھائی برات رانجھا

ڈال جام صال پیال ساقی باقی لعل مئی ارغوان سائیں
پیالے پیالے پیالے مینوں ذوق شوقوں ہووان مست مستان مغان سائیں
ایدہ ہیر فرقتی جان ہی او دہر رانجھے آخری میل جرہان سائیں
تایاں تا سیان پھوپھیاں چاہڑ گھاڑ بھینان بیگن شگون سائیں
کوڑیاں کواریاں گھوڑیاں گا وندیاں لا چڑھ گھوڑے گھولیاں سائیں
الحمد آسمان آن میرسان بی گاون سوہلے سوہا جان سائیں
کوئی کہے شالا چین جگ جیویں تینوں جگ بینال رلان سائیں
سدا یہی ہی نال نبی جوڑ جوڑ کرے او آدان سائیں
گنی منتھی ویل نوں توڑ دیندے تائیں بے پرواہ سدان سائیں
او سیوقت تاثیر ہو گئی ولنوں رانجھے ہیر دی موت جتان سائیں
دل بجھ گیا رانجھے سمجھ لیا قہر وان ہو یا قہروان سائیں
دو جا ہو عاشق آکھاں رسوئی ہر ان نہیں ان تا صحت لی ان سائیں
رانجھے گل لو کائی لو کائی کولوں لگھیں بھاہ پر چین چھپا سائیں
آکھے سنو لو گو ملو نہیں وٹنے بینوں وٹنے پکڑ چڑھاں سائیں
سونجیں چاہڑ کھارے نیہر ٹد کھارے تیل تیل جوین قلقان سائیں
آکھن صبر بھائی اسان سمجھ لیا نیز ارون باہجوں امتحان سائیں
اسیں بہت بھائی تیتھوں وٹے ہے سانوں باپ بچا توں جان سائیں
پگ بنھ جو دیس تے رانجھیاں دا کل جنج تیری نال جان سائیں
کرسان جگ جو جگ تم پیا سنیاں کیہی جگ جہان سائیں
یا توں لیس لئی رو دین تل کھٹے آن آن جہر بہر آن سائیں

اسا پیکے پی دے دیس جانان موریان جی نہ سہارمان سائیں
پیار اگلیں لاوان نالے یار گلیں لایا سان آہیں آسمان احسان سائیں
ملیا عطر عبیر میر بنے نی سہاگ سہاگنان گان سائیں
گانا ہتھ پیرین رکھ تینوں رب دی رکھ امان سائیں
آہن بیاہ کر کے سدا تیر ہوویں نالے تیر جا تھا چھپران سائیں
سبھ گھڑی بنان سبھ دن تیرے جھاگ بھاگ تے ملان سائیں
تیری بھین سہاگن رہے ویلان ہریان بی تدہ دو دہان سائیں
ایشے عیش تے جشن نشاط اندر ویکھو ہورکی قہر وکھان سائیں
سبحان سبحان سبحان اللہ سبحان سبحان سبحان سائیں
سنگے راگ دی وہن پیا لگا ردن اپنے کرلان سائیں
پھیر کہے الغیب عند اللہ خبر ان غیب جانے غیب دان سائیں
شیشہ صاف قلوب ہے عاشقاں دا جان نہ جان عیان سائیں
ضبط رہیا اور رہے ہوان نکل گئی قہر ہو وسی آ فغان سائیں
گانے بنھ تھیں گانے پا بیوجی رہے کہہ لئی آن سائیں
بھابیاں سمجھیا شاید یاد آئی مائی باپ پہیدے ناگہان سائیں
سدا نبھے نہ کسے دینال مالو کل من علیہا فان سائیں
پہن سوئین سہر بیٹھا میل وہڑے مندروں جہان سا سائیں
دمیں لائے بکے دہن تے جشن بیسان کا رن ہیر سہر دسیا درنگ
جو بی کرن جتان کول ہی تھوں اپنی ہوش بھلان سائیں
شوق ذوق تے خط جو کا آہیوں لا جو لکھ دتو فرمان سائیں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ایسے کون پھیرن حکم بادشاہاں مفت آپنی جان گوان سائیں
دو جا سین بی اٹھ ماں ہانیغاں کرساں خون اوتار روان سائیں
کوئی کہے اسنوں مالیخولیا ہے کوئی کہے سو اخفقان سائیں
رہیا نبض رکھ رکھیو حجی گیا کتنے خنگ بیابان سائیں
ملاں فال نکال سوال کیتا حلوا عالماں سد کہواں سائیں
کر کے دم جھاڑے بلڑے دم جھاڑے لگا لکھ تعویذیاں سائیں
کہیا وید پہلے ندر ہیر قیمت دیو دیاں معجون مرجان سائیں
اصل مرض انجھیاں نمول سکے پئی طمع دے پیر پھیلاں سائیں
مائی گند لیائی سہیر بیاچھیا مو تیاں مرتیاں سائیں
سہکر ڈی اکدہر موہنہ تھے جہڑی لائی اکدہر جہڑی چشمیاں سائیں
ادڑک ہولا چار پنجال رانجھے اوتے پلنگ دے آن لٹاں سائیں
خاطر جمع کر گئے ندان بھائی گل سفر دا ساز سامان سائیں

شاید سجھ کر کے چاہڑن ہاڑ گھیر دیسی گہیڑ کار جان سائیں
گنگے ہوئے وانگوں بولی سنی ناہیں جو جوئی ملاں منان سائیں
کوئی کہے اسنوں یہی نظر لگی کوئی بھوت ودان بنان سائیں
آپو اپنے علم کمال والے گل جان سبحان سیدان سائیں
طمع حکم کارن بری فال کڈھی ہیا سچ حلوا عاشقاں سائیں
جن بھوت اسائے والے ماندری بی لکی بتیاں لکھ دو کہان سائیں
ملاں ماندری وید حکیم سارے آپو آپنی پئی چلان سائیں
غرض کسی نائیں راز نہ کھلا ہے سگھر سجان حیران سائیں
لگے پیر جوان بنجان سہاڑ کہے بسم اللہ الرحمن سائیں
لیا بیٹھ تنبول برادری نے صبح جنج دا کوچ ٹہران سائیں
سچ کہیں سچولی اوتے نیند آئے ستا خواب سفر کنعان سائیں
فضل شاہ سفنہ سامر تک سو خواب رانجھے دوں ایستان سائیں

در بیان آمدن روح بوقت حیات در میان رانجھا و گفتن ہیر گشتن ہجو دو شہید اوپری قضا طراری منعکر دن ان

پلک جھلک اوسے پلک جھلک گئی جند وان گئے بھر اسوال رانجھا
آکھے جاگ ہیر بہاگ نیند کیہی اج رین سہاگ دی جال رانجھا
وار دا تینہوں وار ستاں پیاری جندڑی ہیسی جنجال رانجھا
اوہنہ نال ہیر کر لئے چار گلاں ہیو آخری وصل وصال رانجھا
سر سلا بازی منگے پون باران پنج تن کالنے میری جال رانجھا
ویر ہیر تاہیں کر کے ویر وتی ظلم تہر دی زہر پیال رانجھا
کوکان عرش عظیم نہیں لنگھ گیان ہٹ پٹ جھیجیں ڈال رانجھا
وقت جان کندن میری عرض ہانوں سنے رب دو متعال رانجھا
شاید گھڑی ساعت بلدی فرصت جلدی نال کرے قبیل قال رانجھا
کچی نیند جگا گستاخ ہو داں بندی ہیر دی کی مجال رانجھا
پہلا کوچ سیالگری یا تیری سجی نال یار کھول رانجھا
ہیر ساں بی نظر انصاف کر نال نہ امان یاد خیال رانجھا

کھلے دال ہاں ہیں وچ بن کر دے سفنے وچ ویکھے ہیر سیال رانجھا
آئی بھال ڈیرہ ویکھیں حال میرا محرم حال سانجھا حال حال رانجھا
بندی ہیر نوں ماہ وچھال سوہنا چند ابر کمال کمال رانجھا
مٹھی نیند ستوں جاگ پیا بینوں پاک جال کہال رانجھا
لیا وقت ہا وندا جاوندا کے منناں پچھتائیں ویلا ٹال رانجھا
ہویا جگر پتھر پارے پارے حسن رسول دی آل رانجھا
روح قبض کر گئے ملک الموت سایاں ہی ہی جاندا حال حال رانجھا
تاہیں روح سر کھن بس کیر ملک آندا اول نال رانجھا
دیکھاں آخری رو لدا تیر ایہر کے لاہو ہوں لال شال رانجھا
دیکھاں آخری بار ولدا تیر اسہر کے لاہو ہوں لال شال رانجھا
بید اجا انکھیاں نیوں ان اتنے چند جائیں تخت دی ہیں ستال رانجھا
سیر آپی تور تباہ چلے صادق صدق یقین دینال رانجھا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

راہیں شوق دی نانگ تے کالنگ چڑھی کہیں پر سنبھال سنبھال رانجھا
ونّے جا اونے میری قبر سوئی قسمت نال سیہڑے ہیر لال رانجھا
دتا یار کے دلاں دی لئی جلدا اوہ جاگ یار نال پامل رانجھا
جیہیں لکھ بری شرمات میں اسیاں رب پریت تے بال رانجھا
شاید کہے میرے ہرنے نال ٹھہرے جلے رائیگان شتابی سنبھال رانجھا
مکھ لال دیکھال ڈھال ہیر دے تیرے موئی ہو جان نہال رانجھا
ہیر روح نوں دوان چنگال پھیریا بنان مکھ ڈھک فرخ فال رانجھا
ایہہ بھاہ گھبرائیکے اوٹھ بیٹھا ہیر ویکھیا حسن جمال رانجھا
آن فانی جوان پچھن سس کیہی پائیو ہجر اال رانجھا
دشمن چور ہو کے یار چور کیتے رستم نال بی رال شال رانجھا
ماہی جوین پرپیت نے پی ملے فی الکمل جان آئی اتکال رانجھا
ڈھول ماجوین ڈھو ماریا توین ماریا ڈھول ڈھال رانجھا
موئی ہیر تگیر تقدیر سبتی مرساں ہین فقیر کنگال رانجھا
جیندا جین دو کہن ہو خاک لیا ہو کوین نہ سکدا لال رانجھا
بھائی رہے سمجھاندا اک بھائی ہیر سیہی قال مقال رانجھا
وچ عشق سچے سچے دہال ہیں یا دھی سیم جیہی توڑے گال رانجھا

جیھتے پاس لکھاندے بھید اسیں نہیں جائے یار مہینوال رانجھا
بھاگ بھاگ جمال دکھال سہنا سوہن سہرا لال اجال رانجھا
ہتھوں وقت وہاونداجاوندا ملے بال ہین ملے بال رانجھا
ہا زموت دی اکسر دوا ل ناہیں اوہدے اپنے ہتھ دوال رانجھا
ماہی میں ماہی تیرہ شوہدی سیاں بھسے موت صیادی جال رانجھا
اے ہیر تقدیر بنوں شرع آہی کیہا موہ وصال نہال رانجھا
چھینٹی نال ڈیکاں ہیکاں نکل گیاں ظرف جاگیا یک خصال رانجھا
موہوں آکہہ اوہ گئی بیر دی ڈگا مار محل توں ن چھال رانجھا
یا تو دھل گھبون کوئی چور ڈھو چین بھو پلید سرال رانجھا
یار یار پکار پکار روؤے کہیں ہیا وچھال وچھال رانجھا
کدی شرق دی کدی جب لی دو دوڑ طرف جنوب شمال رانجھا
میوں خواب اللہ سہیرا کہہ گئی آکھے ہیا وبال زوال رانجھا
سال سال ہو سال سال آہی گھڑی گھڑی گہریال رانجھا
ہوئے پیران جیہڑن سار دیکھ حال ملول ملال رانجھا
ڈٹھی قبر دی باہجھ نہ صبر آوے مر مر ہوہو پہ جلجال رانجھا
فضل انگ تنگ دیوانگ جالی کا رن ہیر مثال مثال رانجھا

در بیان بیقراری رانجھا و مشورت دانایان برائے شادی با مجنون عنت و آمدن قاصد فرستادہ مہر چوچک و خبر دادن او از وفات شدن ہیر و جزع و فزع میان رانجھا و گریختن او بوقت شب جستجو کردن بھائیاں او و واپس آمدن آن

لیکے خاک پائی سوہن سہریاں دی چاک چاک نوں چاک کرایلی
سبزی سبزی سبزی کو کے سبزا سبز ابنرا بیلی
مجنوں وانگ آکھے لیلاں ملے مجھ نوں بے لاں وار کے سیس بلا بیلی
بھائی جا جنگل سنگل ڈال جنگل پکڑ جھگڑ لیاں دہسکا بیلی
پاس بیٹھ بہر سمجھاندے آکھن خواب خیال منا بیلی
اہل درد وجود درد اندیش آہے صاحب ہوش دانا دانا بیلی
مکھ ڈال دیکھو گریبان اندر ناہیں جنج لے جان وہیلی

جہل سل پیلے جہل دل بارے رانجھا گیا جہلا بنیا بیلی
باہجوں نام ہیر دے گل کرے ناہیں کو ہن نام ہیر دے گل لا بیلی
وچلا کوین ٹھیرے بار بار ڈھونڈے بار بار وچلا وچلا بیلی
باہر بنیڈے آنیکے رہیا آکر بیٹھا سیتھ اندر ستھ ہا بیلی
دو جا کفر لازم نہ غیب دیسن جاتے غیب لا ریب خدا بیلی
آکھن ایس مجنوں بچھے پیو ناہیں اہدی عقل نہ ہجیا بیلی
متاں باب مجنوں ونگ جا بھلو ساری عمر پچھتا بیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ایہ تاں گل مشہور ہے باپ مجنوں پاس لیلی گیا دھا ہیلی
سنگ سنگ کے پت نوں سنگ آندا جیہیں سنگ ایہ لعل گہیا ہیلی
آیا اتفاقا اوسے موقعہ تے سگ کوئی لیلی مجنوں دا ہیلی
پاس باپ لیلی باپ قیس دے نوں کہیا پت ویکھ سوہ ہیلی
پئی جاپدی ہے وہنید جاسیا لین کرسی قیس دو سیاں تن ہیلی
کبھری پگ داہڑی لیکے چھان ٹہ سوب بھلے بھلے ہیرا ہیلی
بھیت بھیت پیار معشوق عاشق راز مرز رموز خدا ہیلی
اودہر گہلی لگی خبر ہیر تیر پائے ہوا ایہہ ابیں ڈ کردا پا ہیلی
خبر خیر ساڈی دلوں پچھ آکھے بہت بہت سلام دعا ہیلی
کر کے امر لاچار اظہار لاگی آوے گندہ در روز دوہا ہیلی
شاید ہیر موئی آہا سچ جانوں جانوں ن نہیں نہیں خطا ہیلی
دودوں جانجیاں نے ڈٹھا جھنگ دے لوں قاصد آوندا دا نگ جا ہیلی
قاصد آکہہ سلام دعا پچھا جوہن گئے رسول فرما ہیلی
قاصد کہے سن بھائیا میاں وہنید ذرہ لیو بھر ملا ہیلی
بھایاں آکھیا اسیں بھرا وہنید ہنے دیاں گے تے ملا ہیلی
چوچک دے دا گھلیا ہیں یا جیند ہے جھنگ سیال ہیں حق قرا ہیلی
خط خط شمشیر تقدیرا آہا تیر چیر سینے گئے دھا ہیلی
باراں پہر گذرے موئی ہیر تائیں ہتھیں ہین آیا دفنا ہیلی
چوچک صبر کیتا انسان صبر کرنا ایتھے جانہ چون چرا ہیلی
ہیر ہیر کر کے ہیر کہیا گردی ڈگا زمین اتے غش کھا ہیلی
ہائے او قاصد کاسدا او بھلیتو سول پاپ ہے او ٹھا ہیلی
ہائے قاصد کی چا آکہیوئی ہویاں ماریو باہجہ قضا ہیلی
برچھی ساردی مار کے مار دیندوں اگے ما بیمار ڈا ہیلی
جیہوں سخت ہزاریوں تو دیکھو ہر جہ انوین سیاہ ٹہ ہیلی
کدی سج نکیتیاں چار گلاں میرا منوں تخم تنھ اجا ہیلی

ہکے نفر فرزند میرا خیر دوں خیر لیلی جہولی پا ہیلی
عقل علم حیاتی حلم ابدا چاہے لاچارے از ما ہیلی
اوٹھ دوڑ کے سگدے لگ پیرین کرے جان فدا ہیلی
تشریف باپ مجنوں عشق عرق ہویا لیکی فرق نہیں نا بنا ہیلی
دتی باہجوں جواب جواب ایہو ہوسو لاجواب نا ہیلی
غرض کسی صورت چاہٹ وچ نا ہیں ویکھ لیوا دل اٹھا ہیلی
انت دلاں نوں دلاں دے ہوند شاید ہیچ اینوین ماجرا ہیلی
جیکر جان سلامت ہیر ہووے پر چاک پہر تائیں ملے جا ہیلی
ایہ بھی کہے بیمار ہوگیا وہنیدا ہیر لیا خدا بچا ہیلی
جیکر زندگی ہیر دی خوشخبری دہنید پاوے تریت شفا ہیلی
قاصد جہر چوچک جیہڑا او ریاسی اوسے موقعہ تے ہو بنتا ہیلی
اوہ بی ویکھ کے آدمی جمع بیٹھے آیا ستھ نوں قدم ودھا ہیلی
کنھوں آ ہوں تے کیندیو ل جانان جانجیں آکھد سیج الا ہیلی
پھر گل بیان عیان کرساں نالے لکھیا یاں ویکھا ہیلی
دتا خط نکال کے جیب وچوں آکھے لیو بھرا پڑھا ہیلی
خط وچ بھائی ٹہر جہر چوچک ویکھ کرن یقین صفا ہیلی
واردات ورتی الفوں بے تاکر قاصد بیٹھ کے دی سنا ہیلی
ناہیں نال تقدیر تدبیر چارہ منیں پیر فقیر رضا ہیلی
رانجھے کن ہر گلاں سنیاں بیٹھا اوٹھ کھلا کہا ہیلی
آئی ہوش مدہوش خموش کیتے آکھے جوش نہیں ہمت گہلا ہیلی
ہائے قاصدا ایہ نہ دسناسی کھچ ماردوں تیغ جفا ہیلی
ہائے او قاصدا اقتل پا پلدی دتو ہر گز بیوں ٹھکا ہیلی
کہلیاں کرے باہیں آہیں یا روبا ہیں گئے کے چار تائیں گرلا ہیلی
آپ چپ چیار انس گیوں ساتھوں سب تھیا ساتھ لدا ہیلی
پہلے چاک تے پہر فقیر ہویا ہیئوں ہنی نے گیوں بنا ہیلی

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بے ایہہ تاں بی رب تھوڑ کے سوں ہوئی بی وجو بیلی
ہو یاد وسر پیا بیہوش سگے بھابیاں گھر آندا ماں پچا بیلی
وقت صبح دے تھیں نصف رات تاکر رانجھے رہے بلا چلا بیلی
اتفاق حسنہ رانجھے ہوش آئی فرصت ملی حسب المدعا بیلی
صبح جاگ بھائی ڈھونڈ بھال ہی ہو گھوڑے چا جو ویڈھا بیلی
لی پی دی مدہ مدہوش رانجھا ہویا مست الست نشا بیلی

اگے قبر محبوب دی دیکھ انہیں یار ہاں قربان گھما بیلی
چھڑکن سچ نہہ تے عطر گلاب صندل نہیں دفن یاں کرن دا بیلی
النوم اخ الموت نبی کہیا سُتے آپ جا جا بجا بیلی
اودھر جھنگ سیالاں نوں چیز بیلی کارن ہیر دے گیہا بیلی
اوڑک صبر تے اختصار کر کے بیٹھے ماتمی فرش وچھا بیلی
فضل جان گئے جان و نجان عاشق ناہیں ہاں پچ بیدار بقا بیلی

در بیان حیرانی و پریشانی و سرگردانی میاں رانجھا در تشنہ جان گدازو ذکر مصیبت و آفات بیابانی

بیابان بے ورسیلا کاہی گاہی ہی ہو راہ روان میاں
نہر مار نعرے نہرے ہو نکلی کوئی خوندی نہر کان میاں
اگے چیز اچھیا نسے چیز اچھیا سنے چیز دی چیز بان میاں
جھل آکھ چل ہل بھایا جتھے مرے پیاسا انسان میاں
وانگ تیر ہو میں صد یہ نیکبختاں خدا ہر پتے جا پن مسلمان میاں
گدڑ کد ہر بھایا چلیا ہیں اوٹے اولٹ دے راہ وچھان میاں
بھول غول آئے غول طول دیکھ بچھوں بلان بھلان میاں
بھوت بھوت سوار بھبوت آئی لگے چاگ تے ماکھ دان میاں
مار مار شکار نوں مار بیٹھے ڈنگ مار کے ڈنگ چلان میاں
ہرن کرن گلاں لٹن سن مٹیا چنگا چرن نہ ہرن پان میاں
باشی آکھدے بارو اسیں باشی بود و باش رہی جنگلان میاں
بھری کہے بی بھری ہیں کیوں ناں حصہ ہے شریک گنیاں
جھگڑ جھگڑ پئے آپے جگڑ گر رہی استخوان تے وانگ سگاں میاں
ہنوں جب جوسٹ پلٹ پئے نساں جہب ناں آن ان فا میاں
خار خار ہر خار خار ہر خار مار کے خار جتان میاں
بے اکھوں سیان بچھلے بچھلے کون سیا تھوں نکلے جان میاں
غرض مج ملاں سوندی نہہ ہویا سونی سانپ کرچران میاں
کوٹا پکے کنڈا پیسے تولے تولے جدن نر آگ پان میاں

اک بات کالی دوجی یار کالی جویں دہار کالی کوہستان میاں
شیشہ نوں دانگوں گریا پیا کرکے خار جویں دشمنان میاں
بوٹا آکھدا اسی نمبر دار ہاں ہیں تینوں ایں آیا اگوان میاں
گرگ بن بزرگ مٹین رانجھے دین جھیں والا چھلان میاں
باطن گرگ گینہ دار سینہ سارے فن فریب دی کان میاں
مطلب ایہہ راہوں بھلے شینہ مارن کوئی ہیں جو ٹھا مہمان میاں
جن جن دیکھیا کہے راکس تینوں آن دیکے بیابان میاں
تارے دیے رانجھے تاڑ دے مارن جویں دے مارے پہلوان میاں
جھل نیولی نیولی دٹ آکھن یار وین دیساں یار جان میاں
عشق باز نوں باز نہ بازآوے جیندی نوک سی نوک سنان میاں
کار بار ساڈی بھانویں مار ہوئے جنگل مار کے پامکان میاں
گرج کہے گرجان گرجان سرحب جوسٹ وڈان میاں
لکڑ ٹٹ پیا لکر سٹ اتے گولا جویں ہرفوں آسمان میاں
شکرے شکر کیتا دیکھ لباں شکر ہے جان آیا مہمان میاں
اہے جنڈ کریر کنڈ یار بہ جیر سیر سیر جھڈان میاں
سر سر واسر دا سر ہے ہیں دیندی خونی جھنڈ پھر فان میاں
اگے جل مصیبتاں جل رانجھا عشق لاوناں نہیں آسان میاں
کاراں گھاٹ ہزار آفات آئی ستی جان ان آن سنان میاں

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

بھکھ پیاس پیاسا تابتے تاس کر کے لگی باس لے آس مکان میان
برہوں جند تلی سنو بی ہتھ تلی کر کے یاد علی دلبران میان
دوکھ دو قصد سے سین رانجھنے دے کی کی کہو نے گن جان

خطرہ خوف نہ جاندا اندا اوہ جیہڑا جاندا جان نجان میان
پارے بار نہیں پار ہو گیا عاشق جوں تیر کمان کیان میان
قتل ہرگ نصیب یا ہجر ہویان اچے ہور اگے منتہان میان

دریا سیں میاں رانجھا بالگریہ زاری کنار دریا چنا ہو دے دریا دے گرداب وچ افتادن ہو سیلہ کشتی و ذکر مصیبات افتادن بحر ہی ورہائی یافتن

با مداد پیران کاملان

بیلا چھاگ بر در کنارن حمالنے لبریز ہو ندی گنہ گار ... [illegible]
پانی وگے طوفان جو نوح نبی ہاتھ کھاٹھ دیا تھ کشیر یارا
رور دسد آکھنے نالے سد آکھنے وملاح نہ کرین ہا خیر یارا
اتنا آکھ مو ہوں سنے سوہن مہر ٹھل بیلہنجا وند تیر یارا
گھمن گھیرنے گھیر جو فیر لیا جوں شیر دلیر زنجیر یارا
اندر توس ذبر باہر توس گبر گیتا توس تے توس نے خیر یارا
قعر بحر دی لہر نوں لہر آئی اوہدی آن تھی گلوگیر یارا
کالی کانگ سندی کالی کانگ لوندے کھاد تورڑ دے ماس سیر یارا
تس جان ہائی آئی کہاں نکل نکلنے دی تدبیر یارا
پُعان خوب سواریاں بیٹھ مچھان کر دُہیر آئی پین سیر یارا
نگر مچھ مگر اچلا ہو بیٹھا کوئی نہیں دوئی پوان لو ہیر یارا
روہو روہ ہوا کھیا رو یارا چاک چاک گردن لیر لیر یارا
ڈولی ڈودنی مچھی اچھی تاں دیکے ڈولی ڈنڈو بچھان خنجر یارا
خوشی بلہنان بہلہنا شروع کیتا جویں کر فوں ملے جاگیر یارا
رانجھے تنہ ہو بھادعا منگی آئے پیر مریدی دہیر یارا
خضر پیر الیاس آیا ہیں کہلے کارن ہیر دے ... اس فقیر یارا
بولے خضر سزا سزاوار ناہیں بنان سزا سزا تقصیر یارا
سزا ہائی ہیچ خطا روا ناہیں پڑھ کے دیکھ قرآن تفسیر یارا
غرض پیر ملقین سلطنت قوم قوم بادشاہ وزیر یارا
سہانے پیر دے نال شمار ملے گئے ڈھو نمنے پانپیر یارا

ٹور گھاٹ بھلائے گھاٹ گیا پین گذر نوں گذر یارا
ونجین ہاتھ پانی ہاتھی ہاتھ ناسی ہاتھی ہاتھ دی ہمت بیہیا
بیڑا اچھل چھانیاں کنڈے اسان ملن جانا پیاری ہیر یارا
دہن دریا دے وہی دریائی پانی نرم مثال حریر یارا
تیر تیر چلے جوں چہے چلے چلے سخت کمان دا تیر یارا
جل مارا وچھل اچھل ستے آب آب جوں شمشیر یارا
موجان کرن پت نال موجود موجانیوں نہیں تقریر یارا
علبان مچھلیاں تے چاہن گان علبان اُن علیان گنی گھیر یارا
گچھان گچھان کھیا جا گچھان گچھان گھیر گھیت ہیر یارا
کل کل سنیا سنیار آکھے ہین شبد ہید ماذ رشیر یارا
کنگھی مچھلی بی کہنگی ڈال دتی بھنے ول جو عطر عنبر یارا
مچھی کول نوں حول آسول کینے رسول سینی سستی چیر یارا
گوجھی کہے گوجھی گوجھی چاکے چاکے خاکی ویاں فقیر یارا
ہو رگئی آفات جہنان سندی کی کی کران تقریر تحریر یارا
خبردار جیہا ایہو انبجا آئے پیر مرید دی دہیر یارا
کہن پیر الیاس ہاں خضر آکھو مجعان کرن جاگیر تغیر یارا
دوجا ہیہ حیوان سبھان چنگا کوئی ہو بنی نہیں تعمیر یارا
قاتور قاصد طرف قوم حاسد شاہی پیک سفیر خبیر یارا
چشم خشم دیکھن پیر ہیر سارے کرتے عذر تقصیر پیر یارا
وہن کہیا غوطے کہلو لیا یارا رانجھا یاد ہیہ سچ قرآنیا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

منگ معلوم مثال ہو گلی ڈھلی آہی آہ دی واہ تاثیر یارا
تختہ تخت سو رسیر پچھان کیتا شاہ سوار سہرے پر یارا
کنڈی جال ماہی وچوں نکل لحظہ کنڈی جال ماہی تصویر یارا
اک کھچ وصال مطلوب طالب دوجی کھچ زنجیر تقدیر یارا

پیر حکم عاشق سر تے رکھیو نے کر کے قدر ہزار توقیر یارا
رانجھے یار اوتار سدھار گئے پیر پیر جوان امیر یارا
پیر جھنگ سیالاں نوں اودھ ٹریا کردا آہ فغان نفیر یارا
فضل شاہ آرام ہوا اہیا نال ہیر دی خاک خمیر یارا

رفتن میاں رانجھا بعد عبور دریائے چناب بسمت جھنگ و دیدن او مزاران جھنگ و دلداری ہمجلسان و رسیدن او بر قبر ہیر

پیا پندھ ماہی خیال سیال دی نی قاصد پیک جو تیز رفتار پیارے
آئی ہیر دے دیس دی وا ٹھنڈی رودن نین بے سنبھال بار پیارے
ناہیں گھت کلاوڑے ملی سکّا ہین ہین مارو وے زار زار پیارے
جتھے چوریاں ہیر لیا وندی سی ہیر جا ڈٹھی رانجھے نہار پیارے
کوکے داویلا واویلا چھلا میلا میلدا اے آخر وار پیارے
رانجھے بین پچھان گلاں بن گندیا گوش گندار پیارے
دور ان ہیر دے ملک محل ڈٹھے سونجیں نظر آئے گھر بار پیارے
موئی ہیر بھا سہرے بنھ آیا پئی جھنگ سیال وچ چار پیارے
سیاں ہیر گیاں سیان کرن پیہاں سہیلیاں سانتے توں نہار پیارے
کوڑا جگ فانی جانی خوب جانی انت زندگانی دن چار پیارے
یاد رکھ محبوب قلوب اندر حاضر ناظر خوب وچار پیارے
سیاں مگر پیاں چل پنڈ اندر ان ہیر تیری انتظار پیارے
اوہ بھی ہیر دے ہجر فراق مٹی ناہیں زندگانی اعتبار پیارے
جب مطلبی آہے اوہ رانجھا اوہن بت بگی نہیں چار پیارے
سڑ کے ملا لگا نین اتنا آکھ موہوں پہر اوتھوڑ یا مست فگار پیارے
نال تہوڑ زیاں صبر عاشق پانی چھانی نہیں قرار پیارے
کوک کوک کرلاوندا جاوندا سی بن ہجر وچھوڑے جان دا ربیار
اوڑک جھاگ مصیبتاں چاک رانجھے ڈٹھی ہیر دی جا مزار پیارے
سرگ نیم بسمل انگ پیا دھرتے جان نکلے نہیں شوار پیارے
لگا نال فراق دے رون قبرن آہیں کیتا دھند کار پیارے

پلک پلک قرار نہ وانگ پارے وچ پارے ہویا خوار پیارے
جا جا ڈٹھی جتھے کھیڈ دیسی ہیر سنگ سیاں نال پیار پیارے
ویکھن لگن چھپنیاں پیار ہیر رانجھا آکھن لگن چھپنیاں چھپ یار پیارے
ہس سد بلاوناں ہیر سندا کر کے یار نال زار زار پیارے
ماہی سیال اندے وچھڑے ماہی جوئیں برہت کنار پیارے
نالے خوف خدا تہیں رون کہے ذرہ زور نہ نال قہار پیارے
لگن ماڑیاں ماڑیاں ہیر والیوں تھوں گیا و تندی دے ودیوا پیارے
رلکے ویکھنے آپیاں رانجھے نوں تاں پیر جوان جھار پیارے
ہیر نال تقدیر تدبیر ہوئی ناہیں ہوندی تدبیر کار پیارے
انی سی ودھیاں لقمان زندہ سیا انت ہویا چلنہار پیارے
منوں یاد رہنا ہین خاطر ہیر تیری ایں لکھ کس بانسیوں ہار پیارے
گلاں دو کہہ سن درد سنا دردی اگے پھیر تینوں اختیار پیارے
ایہہ قبر دلبر جسنوں نقد ملے کوئیں صبر تے کر سر اودھار پیارے
رانجھا مست مجذوب محبوب ہا کیتی گل نہ مول گفتار پیارے
سعدی جیہے وی نا فرما گئے یہ تاں گل مشہور بسیار پیارے
طرف ہیر دی قبر تے صبر رانجھا گیا باہجھ گفتار سد یار پیارے
گردی کیسری پکڑ کے سنگن والی ہنسی جاہی تار تار پیارے
گل لائیکے قبر نوں پیا آکھے دلن تیری یاد وچ پیار پیارے
تڑف تڑف کے ہو بیہوش گیا جدوں ہیر آئی رانجھے مار پیارے
فضل لکھ کو کاں سنت کنوں گم دست ادیب خفقہ بیر

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

دربیان فغان اول رانجھا در فراق ہیر

بول بول نہ بھول پڑ چول کیتی اسین دل تاں پیارے دلبراو
کر کے منتاں چاک کہا ہوئی تن پیون بھا پیارے دلبراو
تیرا ساک آہا ہما نوین چاک آہا مڈون خاکسار پیارے دلبراو
پچھا در رہیا لئے نہیں فتح ہوئی وانگ گنہگار پیارے دلبراو
شگن بیاہ کارن ہینوں لاگیوں آپ گہت کار پیارے دلبراو
پہلے ہیت کیتو پیر کھیت کیتو نہیں کہیت نبیلے پیارے دلبراو
تدہ لئی جوگی ہو جوگی ہو روگی اسان جوگ دہاری پیارے دلبراو
سنند وشاہی ہاہجوں انگیار ہی آتش انگیارے پیارے دلبراو
تیرا روح سنفے دس گیا ہینوں مارے کارے سیاہ پیارے دلبراو
میرے چند تارے پیران کاملان نے چند تارے پیارے دلبراو
او گنہاری ہاری ماری بیچاری تیرے اختیار پیارے دلبراو
تسین موئے تے ہوئی جدا ساتھون اسان تن مارے پیارے دلبراو

ال گیا ال گیا ال گیا ماتی تیر پوارے والے پیارے دلبراو
کہندی ہیں سندی سند مین ہندی چار طرف چار پیارے دلبراو
سو بھی لیکھ نصیب غریب کھوٹے جو جیب یار کے پیارے دلبراو
دو جہان بین ہی سنے جنگی سینہ مارے مار پیارے دلبراو
پارے چارے طرفان بار چارے کہند جہیں لا چار پیارے دلبراو
آپ قبر اندر کر کے صبر توں کر دو دل خبر یار پیارے دلبراو
سو ہا چاچہ دینا ٹیکا پٹ کا قسمت کر بہار پیارے دلبراو
تیل چا ہر بلدی تیل ہا ہوئی کہارے ہن کہارے پیارے دلبراو
دیرہ دیر کر کے ہینوں زہر دیندے سٹرے نال خمے پیارے دلبراو
مشکل نہیں ہے پھر ملاں ہینوں جرارا پارے پیارے دلبراو
پارے نعرے آکھے مارے دے اسیں ساڈے پاہیے نار پیارے دلبراو
فضلشاہ دونگون مر کے ملانگا مین تیرے ہتبار پیارے دلبراو

فغان دوئم رانجھا در فراق یار دلدار

واہر واہر او واہر کرین موت مے ہے سوار سوہنا
کوئی بول ولڑا بول ہٹھا جیندے عوض ہویا گنہگار سوہنا
بہلی ست نے قوت مین چت گیا آکھے لگ تیرے اعتبار سوہنا
چینا کلی تیری چینا کلی آہی عطر دان عطر دان کا رسوہنا
اک سک دیدار دے کارہینوں او تھدیہہ دیدار دلدار سوہنا
گانا نعم بیرین کے رکھیا منہ تے سوہن سہر سگن وار سوہنا
بھی آکھ آگیا میرا جسم قبر ن گرسی نال تیرے گفتار سوہنا
ستون چاڑ ہویا کہہ کے سولان مار مار کے خار خار سوہنا
نبین لال حسین جو عطر کیتے ستون وچہ نہیں کھلار سوہنا
نادہ تھرا ہین مرہم نہ تیرے جھنگی نکلی جگ بہار سوہنا
جہان لٹی ہین بلبل دا آہا کھٹ گیا ہوا نہار سوہنا

آپ موئے بحر عمیق ڈبن ہینوں نہ گئیوں کھلار سوہنا
کاہنوں تخت ہزار ہینوں تج رنا سی تج دن پہلے ہیر سہنا
او اسار دو سار ہو سار رہی خاکسار کیتی خاکسار سوہنا
گل گل بندی گل ہینوں باغ باغ سینے لالہ زار سوہنا
نت تساں گل پائے سینے چھاتی ٹھر جائے گنندی سوہنا
ایسے واسطے جو تیرا روح سنفے میرا حال کر کیتا اقرار سوہنا
ایسے لئی آیا گلاں منہ دیاں کہیے آک دو تن پا چار سوہنا
رنگ روپ ہر سوہنا انگ سنگ سوہنا انگی رنگ تیرم نگ انگ بہار سوہنا
پرسے پوش یار پہ پوش ہو داں سچے پوش درشن سوہنا
نادہ منظر آئے سوہنی بال تیری جھری پل ہی حال
کیتی پیلے تیر جیسے لئی ہویا تھری دے سوہنا

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

کتھے گئی مبین جبین تیری جوین بجلی دا چمکار سوہنا
کتھے گیا اوہ حسن جمال تیرا جیندا یوسف سی خریدار سوہنا
کتھے گئے تیرے نین ہرن جنہاں تون شرمسار ہو کے لگی بار سوہنا
کتھے گئے تیرے دند موتی ہیرے موتی جیہے بی ہون نثار سوہنا
کتھے گیا تیرا روح خواب اندر کیتا جا جگے مجھ بیدار سوہنا
نہ اوہ رنگ محل حسن سیان اوہ گل گلزار بہار سوہنا
تسیں گئے چلا چل وچھ ساڈی ہنے جان بنے تیار سوہنا

کتھے چاہ زنخدان گیا ستم چاہ چاہ پیکے چھپیا اودر سوہنا
کتھے گیا اوہ روپ انوپ تیرا جیہنوں تکھ ہوسا سر مسار سوہنا
کتھے گئے تیرے ہونٹھ لعل جیہے جنہاں تون لعل نثار سو سوہنا
کتھے گئے گیسو کنڈل دار تیرے جہڑے وانگ ہے ناگ کنڈل دار سوہنا
کتھے گئے تیرے جان والی جیہڑی جا لگے ہوئے وار سوہنا
نہ اوہ مٹھیاں گالیاں سالیاں نے نہ اوہ چرخیاں دے گھمکار سوہنا
فضلوں مشکلاں ہن آسان ہیسن ہے جلد اولیا پار سوہنا

فغان سیوم رانجھا در دوری و مہجوری

انتظار ہزار دیدار اوتے کھلا یار حقانیاں جانیاں او
دلی ولاندی لٹکے پٹ سٹی فوجاں اس ولانیاں جانیاں او
چشمہ نور آہوں میرے نور چشماں لیوں نور نورانیاں جانیاں او
ناتھ ناتھ واہس ودے آن ٹھگا ساں چھڑ بیگانیاں جانیاں او
مینوں تور نہ ہریوں آپ مریوں چھڈ ساتھ کروانیاں جانیاں او
چھڈ عہد تیوں چند جاہر گیوں گیوں کی چھپانیاں جانیاں او
مینوں ٹور سافری آپ لیوں جانال وچھانیاں جانیاں او
کدی پیر گیلانیاں پاسیوں کدی پیر چھپانیاں جانیاں او
بھانا رب قبول منظور پیر اہیں صبر نہ دانیاں جانیاں او
سیان در در نجانیاں وچھ مینوں دہان ہا چھیاں جانیاں او
جوگی ویس وسیں بلا آیا بیٹھا ال ویرانیاں جانیاں او
نت تقدیراں پیش آنیاں سن جو جو لیکھ پیشانیاں جانیاں او
فانی رب دی رانی جانی اللہ موت جانیاں جانیاں او

سخی سوئی جو نزت جواب دیوے سخیاں ایہ نشانیاں جانیاں او
کہیا عاشقاں ہاں گمان کہیا ہیرے یا گمانیاں جانیاں او
کفنی ہین کے ال فقیر ہویوں داغ پاک حقانیاں جانیاں او
بھانویں ہیں جاندا ماندو نتوں سوہنی چھیل جوانیاں جانیاں او
بند کفن دے کھول ویکھا مکھڑا یوسف ثانیاں جانیاں او
کس کس کے کانیاں روئی ہیر تیر کمانیاں جانیاں او
تیلی کھیا نوچ سمار ہیا کہیں مست مستانیاں جانیاں او
پیرتن بہ تقدیر آکھ گئے اینوں ہنجھوں بھانیاں جانیاں او
پریاں بے پہان پرین آن ٹریاں چو لال ویکھ نشانیاں جانیاں او
تیرے مونہ تھپے ویکھ حال میرا تھرن ال گھوگھانیاں جانیاں او
ابا دانیاں کرین ویرانیاں بھیں بیبا چھڈ نا دانیاں جانیاں او
ترف ترف کے قبتے جان دلاسیاں ہور کی سمجھانیاں جانیاں او
فضلشاہ وانگوں کوک کوک رساں کیسی جگ کہانیاں جانیاں او

در بیان فغان چہارم رانجھا دلگیر در ماتم ہیر علیہ الرحمتہ

کراں عرض فقیر حقیر رانجھا ہور لکھ کروڑ سلام ہیرے
کھلے محل ڈراؤنے باجھ تیرے لگن باڑیاں باڑیاں بام ہیرے
لٹی موت یتیم نے شام ہیر سکندہ شام باجھوں مینوں شام ہیرے

پچھے عشق جاندے جان جان تی ایہو عاشقاں دین اسلام ہیرے
اساں دم گالے تانے دم گالے پلے دام ناہیں چاہا وام ہیرے
سانوں نال تقدیر قدیر مارے پہلوان رستم زال شام ہیرے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

اینویں ٹھیاں نے رکھیو باہجہ ماں تیرے دہان دا رہیا غلام ہیرے
نا اوہ عین چشماں چشمہ حوض کوثر نا اوہ میم مکھڑا زلف لام ہیرے
قلباش انگی انگ سنگ نا اوہ قتلام کردی قتل عام ہیرے
جام زہر والے شہید ہویوں وانگ حسن شہید امام ہیرے
تو ہیں میں نوں گور شکار کیتا جویں گور شکار بہرام ہیرے
مرن یار جانی کرن زندگانی مذہب عاشقاں نوں حرام ہیرے
جیکر جنج نہ کے سیال آوندا میں چھپ ہندیں توں ہوم دا نام ہیرے
شاید قبر اوتھے جان نکل جائی میں نوں کہا جاسن دو دو دام ہیرے
کنڈا کھول لندیہڑی کوٹھڑی میں دے ویکھ تاں لوا امتحان ہیرے

دم آخری بی ساڈے آن پہنچے اک آخری کر کلام ہیرے
نا اوہ گالیاں سالیاں لیاں نے کا اوہ لیاں نہ جھوم جھام ہیرے
گھوڑا شوق زور و زور لئی دیندا اوچے ڈگ اک لگام ہیرے
پال پیٹ دی بیت اتیت جوگی کہاں میں بسر بسرام ہیرے
نا میں جٹ نہ نا میں فقیر ہیا ہوئی ہوش تمام تمام ہیرے
ماہی وانگ ٹھٹھ فان ماہی ہیں دا میں ملک ملک تہ جین تمام ہیرے
ملک الموت ہیں نوں کوکاں کوک آکھی بس کر کو کاں نخفتام ہیرے
گل لاونگوں نام نام ایہو لوگ نام نہ لوکاں بدنام ہیرے
ملدی جھم جام بھر بل زہر دن فضلو لے سبھاں جھم جام ہیرے

فغان پنجم رانجھا در فراق محبوب مرغوب القلوب ہیر

جان جتی سنی سبی وانگوں سینے وچ لنبو بیتاب ہیرے
عرض عرض میری فرض قرض سمجھیں جھگڑاں میں وچ جناب ہیرے
مکھ شمس ضحی واللیل گیسو بردا ابر سحاب سیراب ہیرے
میرا حج منہ توڑے حج کراں سجدہ ابرواں وچ محراب ہیرے
اگے ہسکے دیں جواب میں نوں اگے رسکے دیہ جواب ہیرے
پڑھ کے عشق دا باب خراب ہویا ایسے باب کیتی میرا باب ہیرے
جیکر جیوندا باپ وچھاپ کرکے ہندا دیکھ بیتاب سیماب ہیرے
نیت صاف بدلے بدلے بھیج وڑیوں مکھ چھپندے تے ڈال نقاب ہیرے
سنے ہنیں ہیر گے میں دے ترٹ ترٹ کیوانگ سیماب ہیرے
اودھ دیکھ سینہ چاک سندا تیری ہجر تھیں جگر کباب ہیرے
قسمت نال نصیب ملاپ محشر ساڈے کوچ لدے اسباب ہیرے

اک سک دیدار دی رکار میں نوں باقی رہی نہ تاب عتاب ہیرے
الف قد زلفاں لام میم مکھڑا پڑھیا ذالک الکتاب ہیرے
ویلا وقت وہاوندا جاوندا ای مکھ ویکھ وکھال شتاب ہیرے
تیرا روح راہی میں نوں ملہ گیا کل رات سفنے وچہ خواب ہیرے
تدہ باہجہ جنت عدن لگے میں نوں دوزخ حاویہ سخت عذاب ہیرے
جانی رب ستار ستار میری توڑے تار چا موت مضطراب ہیرے
ہندی ماں ہیری جیند لاڈ لاساں دہیدیت امیر نواب ہیرے
جیند بدل الفی لائی وانگ انگی کتھے گئے انگی کمخواب ہیرے
کبک جان شہید دے عقاب کھاں کیتی نال شدید عقاب ہیرے
اوہو چاک چاکر بھانوں چاک سینہ مجھ نہ کجھ حجاب ہیرے
فضل شاہ علی مشکل حل کرے جیندا نام ہے ابوتراب ہیرے

فریاد فریاد کراں فریاد فریاد فریاد پیارے
تدہ جوگی ہوگی روگی ہویا ہتھ کھپری تا فریاد پیارے
وسدے وسدے اجڑے تدہ باہجوں فریاد فریاد پیارے
تیرے [illegible] ہیر دی انگ گئی مر ساں ہیں فریاد پیارے

ستوں قبر بے صبر تن چھڈ ساڈے بھلیو یاد فریاد پیارے
ویری دیر فہری دتی زہر تینوں کرکے ویر عناد فریاد پیارے
کسنوں دسیدا اپنے دا منگاں داد داد فریاد فریاد پیارے
بھاتاں ایساں دا ربنوں نہ بھانا اجڑ گئے آباد فریاد پیارے

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

پاس مرگ چھیلی وانگ مرگ چھیلی ہویون دام صیاد فریاد پیارے
تینوں موت دے پیئے سوا تینوں دوکھ درد پیا فریاد پیارے
ایہو آخری بات ڈھی جہاڑ ڈی او میرے سرو شمشاد شمشاد پیارے

مارے آئیکے مجھ جلاد تیرا ستے کلا فسا دفریاد پیارے
قبروں کھول باری بہن اگواری مین بھی آن ہیں شاد فریاد پیارے
فضلوں آخری یار دیدار دئین ہوا سرد فریاد پیارے

در بیان فغان ہیر برانجھا در قبر و شگاف شدن قبر و ہمکلام شدن معشوقہ با عاشق و ہم آغوش گردیدن عاشق و معشوق

ہویوں یار جانی کیوں مار جانی غمخوار جانی دلدار جانی
اوٹھ ویکھ پیارا پاس تیرے ہیر سر ننگے اساڈی پکار جانی
گو کان کر دیاں ننگ بیجان آئی چلی آن ہمارا سنار جانی
گل لاہیں رخسارے لبان خندان دو نین نین نرگس انتظار جانی
ہیر اوس ویلے آکھیا ال رانجھا چوڑے والڑی باہیں پسار جانی
ویکھ یار دلدار نثار ہویا قربان قربان سو وار جانی
اتوں قبر چپیڑی گئی میٹی ہٹ گئی نکال سنسا جانی
مویاں باہجھ نہ مرگ نصیب ہوندی تاں عاشقاں تھیں عار جانی

کوئی بول اولڑا بول بیٹھا پاپی مار بیانہ کدجانی
سانوں چھڈ کے آپ سدہار گیوں بھانویں ہل گیوں سانوں پیار جانی
زمین پاٹ شگاف ہو قبر گیا کیتا یار دا یار دیدار جانی
لاش ہیر جٹی قدرت نال ربی کھے یار دے سنگ گفتار بیلی
آئی اندر رانجھا گل لاء رانجھا بلہار بلہار بلہار جانی
رانجھا جاں تھیں جان کنار ہو یا لا یا کنار جانی
دوہویں بیجے وچ پیار عاشق جانی اک ہمیر بار جانی
فضلشاہ بنا نیاہ گئے بیٹھے عشق چھکے ہتھ یار جانی

در خاتمہ کتاب و پند نصایح مصنف با عاشقان مجاز و عذر تقصیر سیل رو شعر دانان و نکتہ گیران نشان داد ان سنہ تصنیف

باران سو چوراسی سنہ ہجری ساعت سعد سعید امام بیلی
قرب شہر لاہور جنوب جانب نواں کوٹ مقام غلام بیلی
سر تے وال سفید وکیل آئے گویا موت دے سد پیغام بیلی
چنگا عمل نہ کوئی کیتا باہجوں درد چیب کلام بیلی
شعر مضمون صحیح نون کر کے تیجے چھڈ چلے بہر نام بیلی
چالی روز پڑھے دردمند ہووے بھانویں سبق وید و ہو خام بیلی
اک خضر خیر دن خیر کیتا دو جا رب سائیں الہام بیلی
بچھوں حرف خطا جے ویکھ یا وین کرین اہل عطا علام بیلی
عیب ویکھ میرے توں بی پا پردہ لایق لایقاں ہیں انعام بیلی
یادگار ایسی لئی چھڈ چلے کارن دردمنداں ذوالکرام بیلی
بادشاہ ہو کے سارے پیارے یارے کرن فاتحہ تے اختتام بیلی

قصہ عاشقاں دا درد عشق بھریا ہویا تمت تمام بیلی
چالی سال دی عمر عزیز گزری غفلت وچ ہیری صبح شام بیلی
چلا چل یارا یار چل گئے ایتھے کسے دا نہیں قیام بیلی
اہل درد جیہڑے مرد ہین سمجھیں باہجھ درد نہ دین سلام بیلی
دردوں درد دریا و دا دتا پکڑ ویکھ تنبیر خاص و عام بیلی
کرسی شعر فقیہ تاثیر دلنوں قصہ ہیر تسخیر عوام بیلی
ذرہ غور کر کے پہلے ویکھ لئیں نکتہ دان فہیم فہام بیلی
ایپر عیب دے باہجھ لاریب باری پردہ پوش تمام امام بیلی
دنیا خام مقام قیام ناہیں تیی رہیں گی ٹاں بام بیلی
صاحب شوق نیک شفیق سانوں مشفق جان تھیں جانیں ہم بیلی
فضلوں خاتمہ نال ایمان ہووے فضلشاہ دا نیک انجام بیلی

تمت

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

ہر قسم کی کتب اور انکے بارعایت ملنے کا پتہ

منشی محمد عبدالعزیز تاجر کتب لاہور محلہ سادھواں حلقہ ۲۶

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri

CC-0. Kashmir Research Institute, Srinagar. Digitized by eGangotri